ఆది శంకరాచార్య ప్రకరణ గ్రన్థా

వేమూరీ దుర్గానాగేశ్వర రావుగారు స్మృతి గ్రన్థావలీ

శాస్త్ర శృఙ్ఖలా

ఆది శంకరాచార్య ప్రకరణ గ్రన్థా

ఆది శంకరాచార్యా ప్రకరణ గ్రన్థా

స్వాత్మప్రకాశికా (సమూలమ్)

సర్వవేదాన్తసిద్ధాన్తసారసఙ్గ్రహః

వివేకచూడామణిః (సమూలమ్)

శ్రీశఙ్కరాచార్యప్రకరణగ్రన్థసంగ్రహః.pdf

శ్రీశంకరాచార్యవిరచితప్రకరణగ్రంథసంగ్రహః ।

శ్రీశఙ్కరాచార్యప్రకరణగ్రన్థసంగ్రహః.pdf

॥ అపరోక్షానుభూతిః ॥

శ్రీశఙ్కరాచార్యప్రకరణగ్రన్థసంగ్రహః.pdf

శ్రీహరిం పరమానదముపదేష్టారమీశ్వరమ్ ।

వ్యాపక సర్వలోకానా కారణ త నమామ్యహమ్ ।। ౧ ||

అపరోక్షానుభూతిర్వై ప్రోచ్యతే మోక్షసిద్ధయే ।

సద్భిరేషా ప్రయత్నేన వీక్షణీయా ముహుర్ముహుః ॥ ౨ ॥

స్వవర్ణాశ్రమధర్మేణ తపసా హరితోపణాత్ ।

సాధనం ప్రభవేత్పుసా వైరాగ్యాదిచతుష్టయమ్ || 3 ||

బ్రహ్మాదిస్థావరాన్తేషు వైరాగ్య విషయేష్వను ।

యథైవ కాకవిష్ఠాయా వైరాగ్య తద్ధి నిర్మలమ్ || ౪ ||

నిత్యమాత్మస్వరూప హి దృశ్య తద్విపరీతగమ్ ।

ఏవ యో నిశ్చయ సమ్యగ్వివేకో వస్తునః స వై ।। ౫ ।।

సదైవ వాసనాత్యాగః శమోఽయమితి శబ్దితః ।

నిగ్రహో బాహ్యవృత్తీనా దమ ఇత్యభిధీయతే ।। ౬ ।।

విషయేభ్యః పరావృత్తి పరమోపరతిహిం సా ।

సహన సర్వదుఃఖానా తితిక్షా సా శుభా మతా ॥ ౭ ॥

నిగమాచార్యవాక్యేషు భక్తి' శ్రద్ధేతి విశ్చుతా ।

చిత్తైకాగ్ర్య తు సల్లక్ష్యే సమాధానమితి స్మృతమ్ ॥ ౮ ॥

ససారబధనిర్ముక్తిః కథ మే స్యాత్కదా విభో ।

ఇతి యా సుదృఢా బుద్ధిర్వక్తవ్యా.సా ముముక్షుతా ॥ ౯ ॥

ఉక్తసాధనయుక్తేన విచారః పురుపేణ 'హి।

కర్తవ్యో జ్ఞానసిద్ధయర్థమాత్మనః శుభమిన్చతా ॥ ౧౦ ॥

నోత్పద్యతే వినా జ్ఞానం విచారేణాన్యసాధనైః ।।

యథా పదార్థభాన హి ప్రకాశేన వినా క్వచిత్ ॥ ౧౧ ॥

కోఽహం కథమిద జాత కో వా కర్తాఽస్య విద్యతే ।

ఉపాదాన కిమస్తీహ విచారః సోఽయమీదృశః ॥ ౧౨ ॥

నాహం భూతగణో దేహో నాహం చాక్షగణస్తథా ।

ఏతద్విలక్షణః కశ్చిద్విచారః సోఽయమీదృశః ॥ ౧౩ ॥

అజ్ఞానప్రభవ సర్వం జ్ఞానేన ప్రవిలీయతే ।

సంకల్పో వివిధః కర్తా విచారః సోఽయమీదృశః ॥ ౧౪

ఏతయోర్యదుపాదానమేక సూక్ష్మ సదవ్యయమ్ |

యథైవ మృద్ఘటాదీనాం విచారః సోఽయమీదృశః ॥ ౧౫ ॥

అహమేకోఽపి సూక్ష్మశ్చ జ్ఞాతా సాక్షీ సదవ్యయః ।।

తదహ నాత్ర సదేహో విచార: సోఽయమీదృశః ॥ ౧౬ ॥ .

ఆత్మా వినిష్కలో హ్యేకో దేహో బహుభిరావృతః ।

తయోరైక్య ప్రపశ్యన్తి కిమజ్ఞానమతః పరమ్ ॥ ౧౭ ॥

ఆత్మా నియామకశ్చాన్తర్దేహో బాహ్యో నియామకః ।

తయోరైక్య ప్రపశ్యన్తి కిమజ్ఞానమతః పరమ్ ॥ ౧౮ ॥

ఆత్మా జ్ఞానమయః పుణ్యో దేహో మాసమయోఽశుచిః ।

తయోరైక్య ప్రపశ్యన్తి కిమజ్ఞానమతః పరమ్ ।। ౧౯ ।।

ఆత్మా ప్రకాశకః స్వన్ఛో దేహస్తామస ఉచ్యతే ।

తయోరైక్య ప్రపశ్యన్తి కిమజ్ఞానమతః పరమ్ ॥ ౨౦ ॥

ఆత్మా నిత్యో హి సద్రూపో దేహోఽనిత్యో హ్యసన్మయః । '

తయోరైక్య ప్రపశ్యన్తి కిమజ్ఞానమతః పరమ్ ॥ ౨౧ ॥

ఆత్మనస్తత్ప్రకాశత్వం యత్పదార్థావభాసనమ్ ।

నాగ్న్యాదిదీప్తివద్దీప్తిర్భవత్యాన్ధ్య యతో నిశి ॥ ౨౨॥

దేహోఽహమిత్యయ-మూఢో మత్వా తిష్ఠత్యహీ జనః ।

మమాయమిత్యపి జ్ఞాత్వా ఘటద్రష్టేవ సర్వదా ॥ ౨౩ ॥

బ్రహ్మైవాహ సమః శాన్తః సచ్చిదానందలక్షణః ।

నాహ దేహో హ్యసదూపో జ్ఞానమిత్యుచ్యతే బుధైః ॥ ౨౪ ॥

నిర్వికారో నిరాకారో నిరవద్యోఽహమవ్యయః ।

నాహ దేహో హ్యసద్రూపో జ్ఞానమిత్యుచ్యతే బుధైః ।। ౨౫ ॥

నిరామయో నిరాభాసో నిర్వికల్పోఽహమాతతః ।

నాహ దేహో హ్యసద్రూపో జ్ఞానమిత్యుచ్యతే బుధైః ॥ ౨౬ ॥

నిర్గుణో నిష్క్రియో నిత్యో నిత్యముక్తోఽహమచ్యుతః ।

నాహ దేహో హ్యసద్రూపో జ్ఞానమిత్యుచ్యతే బుధైః ॥ ౨౭ ॥

నిర్మలో నిశ్చలోఽనత శుద్ధోఽహమజరోఽమర 1 ।'

నాహ దేహో హ్యసద్రూపో జ్ఞానమిత్యుచ్యతే బుధైః ॥ ౨౮॥

స్వదేహే శోభన సన్త పురుషాఖ్య చ సమతమ్ ।

కిం మూర్ఖ శూన్యమాత్మాన దేహాతీత కరోషి భో ।। ౨౯ ॥

స్వాత్మాన శృణు మూర్ఖ త్వ శ్రుత్యా యుక్త్యా చ పూరుషమ్ ।

దేహాతీత సదాకార సదుర్దర్శం భవాదృశై ॥ ౩౦ ॥

అహశబ్దేన విఖ్యాత ఏక ఏవ స్థితః పరః ।

స్థూలత్వానైకతా ప్రాప్త' కథ స్యాద్దేహకః పుమాన్ ॥ ౩౧.

అహ ద్రష్టతయా సిద్ధో దేహో దృశ్యతయా స్థితః ।

మమాయమితి నిర్దేశాత్కథ స్యాద్దేహక. పుమాన్ ।। ౩౨ ।।

అహ వికారహీనరతు దేహో నిత్య వికారవాన్ । ।,

ఇతి, ప్రతీయతే సాక్షాత్కథ స్యాద్దేహకః పుమాన్ ।।.౩౩

యస్మాత్పరమితి శ్రుత్యా తయా పురుషలక్షణమ్ ।

వినిర్ణీతం విమూఢేన కథం స్యాద్దేహకః పుమాన్ ।। ౩౪ ॥

సర్వం పురుష ఏవేతి సూక్తే పురుషసంజ్ఞితే ।

అప్యుచ్యతే యతః శ్రుత్యా కథ స్యాద్దేహకః పుమాన్ ॥ ౩౫ ॥

అసంగః పురుషః ప్రోక్తో బృహదారణ్యకేఽపి చ ।

అనంతమలసంశ్లిష్టః కథం స్యాద్దేహకః పుమాన్ ॥ ౩౬ ॥

తత్రైవ చ సమాఖ్యాతః స్వయంజ్యోతిర్హి పూరుషః ।

జడః పరప్రకాశ్యోఽయం కథం స్యాద్దేహకః పుమాన్ ।। ౩౭ ।।

ప్రోక్తోఽపి కర్మకాణ్డేన హ్యాత్మా దేహాద్విలక్షణః ।

నిత్యశ్చ తత్ఫల భుక్తే దేహపాతాదనంతరమ్ ।। ౩౮ ।।

లింగం చానేకసయుక్తం చల దృశ్య వికారి చ ! .

అవ్యాపకమసద్రూప తత్కథ స్యాత్పుమానయమ్ ॥ ౩౯ ॥

ఏవం దేహద్వయాదన్య ఆత్మా పురుష ఈశ్వరః ।

సర్వాత్మా సర్వరూపశ్చ సర్వాతీతోఽహమన్యయ' ॥ ౪౦ !!

ఇత్యాత్మదేహభావేన ప్రపచస్యైవ సత్యతా ।

యథోక్తా తర్కశాస్త్రేణ తత కిం పురుషార్థతా ।। ౪౧ ।।

ఇత్యాత్మదేహభేదేన దేహాత్మత్వం నివారితమ్ ।

ఇదానీం దేహభేదస్య హ్యసత్త్వ స్ఫుటమున్యతే ॥ ౪౨ ॥

చైతన్యస్యైకరూపత్వాద్భేధో యుక్తో న కర్హిచిత్ ।

జీవత్వం చ మృషా జ్ఞేయ రజ్జౌ సర్పగ్రహో యథా ॥ ౪౩ ॥

రజ్జ్వజ్ఞానాత్క్షణేనైవ యద్వద్రజుర్హి సర్పిణీ ।

భాతి తద్వచ్చితి సాక్షాద్విశ్వాకారేణ కేవలా ॥ ౪౪ ॥

ఉపాదానం ప్రపచస్య బ్రహ్మణోఽన్యన్న విద్యతే ।

తస్మాత్సర్వప్రపంచోఽయం బ్రహౌవాస్తి న చేతరత్ ॥ ౪౫ ॥

వ్యాప్యవ్యాపకతా మిథ్యా సర్వమాత్మేతి శాసనాత్ ।

ఇతి జ్ఞాతే పరే తత్త్వే భేఢస్యావసరః కుతః ॥ ౪౬ ।।

అపరోక్షానుభూతిః

శ్రుత్యా నివారిత నూన నానాత్వ స్వముఖేన హి ।

కథ భాసో భవేదన్యః స్థితే చాద్వయకారణే ॥ ౪౭ ॥

దోషోఽపి విహితః శ్రుత్యా మృత్యోర్మృత్యు స గచ్ఛతి ।

ఇహ పశ్యతి నానాత్వం మాయయా వచితో నరః ॥ ౪౮ ।।

బ్రహ్మణ సర్వభూతాని జాయన్తే పరమాత్మనః ।

తస్మాదేతాని బ్రహ్మైవ భవన్తీత్యవధారయేత్ ॥ ౪౯ ॥

బ్రహ్మైవ సర్వనామాని రూపాణి వివిధాని చ ।

కర్మాణ్యపి సమగ్రాణి బిభర్తీతి శ్రుతిర్జగౌ ॥ ౫౦ ॥

సువర్ణాజ్జాయమానస్య సువర్ణత్వ చ శాశ్వతమ్ ।

బ్రహ్మణో జాయమానస్య బ్రహ్మత్వ చ తథా భవేత్ ॥ ౫౧ ॥

స్వల్పమప్యతర కృత్వా జీవాత్మపరమాత్మనో ।

యోఽవతిష్ఠతి సూఢాత్మా భయ తస్యామిభాషితమ్ ॥ ౫౨ ॥

యత్రాజ్ఞానాద్భవేద్వైతమితరస్తత్ర పశ్యతి ।

ఆత్మత్వేన యదా సర్వం నేతరస్తత్ర చాణ్వపి ॥ ౫3॥

యస్మిన్సర్వాణి భూతాని హ్యాత్మత్వేన విజానతః ।

న వై తస్య భవేన్మోహో న చ శోకోఽద్వితీయతః ।। ౫౪

అయమాత్మా హి బ్రహ్మైవ సర్వాత్మకతయా స్థితః ।

ఇతి నిర్ధారిత శ్రుత్యా బృహదారణ్యసస్థయా ॥ ౫౫ ॥

అనుభూతోఽప్యయ లోకో వ్యవహారక్షమోఽపి సన్ ।

అసద్రూపో యథా స్వప్న ఉత్తరక్షణబాధతః ॥ ౫౬ ॥

స్వప్నో జాగరణేఽలీకః స్వప్నేఽపి న హి జాగరః ।

ద్వయమేవ లయే నాస్తి లయోఽపి హ్యుభయోర్న చ ॥ ౫౭ ॥

త్రయమేవ భవేన్మిథ్యా గుణత్రయవినిర్మితమ్ ।

అస్య ద్రష్టా గుణాతీతో నిత్యో హ్యేకశ్చిదాత్మకః ।। ౫౮ ॥

యద్వన్మృది ఘటభ్రాన్తిం శుక్తౌ వా రజతస్థితిమ్ ।

తద్వబ్రహ్మణి జీవత్వం భ్రాంత్యా పశ్యతి న స్వతః ॥ ౫౯

యథా మృది ఘటో నామ కనకే కుడలాభిధా ।

శుక్తౌ హి రజతఖ్యాతిర్జీవశబ్దస్తథా పరే ।। ౬౦ ॥

యథైవ వ్యోమ్ని నీలత్వ యథా నీర మరుస్థలే ।

పురుషత్వం యథా స్థాణౌ తద్వద్విశ్వం చిదాత్మని ॥ ౬౧ ॥

యథైవ శూన్యే వేతాలో గధర్వాణాం పర యథా ।

యథాఽఽకాశే ద్విచంద్రత్వ తద్వత్సత్యే జగస్థితిః ॥ ౬౨ ॥

యథా తరంగకల్లోలైర్జలమేవ స్ఫురత్యలమ్ ।

పాత్రరూపేణ తామ్ర హి బ్రహ్మాండౌఘైస్తథాఽత్మతా ॥ ౬3 ॥

ఘటనామ్నా యథా పృథ్వీ పటనామ్నా హి తతవః ।

జగన్నామ్నా చిదాభాతి జ్ఞేయం తత్తదభావతః ।। ౬౪ ।।

సర్వోఽపి వ్యవహారస్తు బ్రహ్మణా క్రియతే జనైః ।

అజ్ఞానాన్న విజానన్తి మృదేవ హి ఘటాదికమ్ ।। ౬౫ ||

కార్యకారణతా నిత్యమాస్తే ఘటమృదోర్యథా ।

తథైవ శ్రుతియుక్తిభ్యాం ప్రపచబ్రహ్మణోరిహ ।। ౬౬ ||

గృహ్యమాణే ఘటే యద్వన్మృత్తికా భాతి వై బలాత్ ।

వీక్ష్యమాణే ప్రపచేఽపి బ్రహ్మైవాభాతి భాసురమ్ ।। ౬౭ ।।

సదైవాత్మా విశుద్ధోఽపి హ్యశుద్ధో భాతి వై సదా ।

యథైవ ద్వివిధా రజ్జుర్జ్ఞానినోఽజ్ఞానినోఽనిశమ్ ।। ౬౮ ।।

యథైవ మృన్మయః కుంభస్తద్వద్దేహోఽపి చిన్మయః ।

ఆత్మానాత్మవిభాగోఽయ ముధైవ క్రియతే బుధైః ।। ౬౯ ।।

సర్పత్వేన యథా రజ్జూ రజతత్వేన శుక్తికా।

వినిర్ణీతా విభూఢేన దేహత్వేన తథాఽఽత్మతా ।। ౭౦ ||

ఘటత్వేన యథా:పృథ్వీ పటత్వేనేవ తంతవః ।

వినిర్ణీతా విమూఢేన దేహత్వేన తథాఽఽత్మతా ।। ౭౧ ।।.

కనకం కుడలత్వేన తరగత్వేన వై జలమ్ ।

వినిర్ణీతా విమూఢేన దేహత్వేన తథాఽఽస్మతా ।। ౭౨ ।।

చోరత్వేన యథా స్థాణుర్జలత్వేన మరీచికా ।

వినిర్ణీతా విమూఢేన దేహత్వేన తథాఽఽస్మతా' ।। ౭౩ ।।

గృహత్వేనేవ కాష్ఠాని ఖఢ్గత్వేనేవ లోహతా ।

వినిర్ణీతా విమూఢేన దేహత్వేన తథాఽఽత్మతా ।। ౭౪ ।।

యథా వృక్షవిపర్యాసో జలాద్భవతి కస్యచిత్ ।

తద్వదాత్మని దేహత్వ పశ్యత్యజ్ఞానయోగత' ।। ౭౩ ।।

పోతేన గచ్చత' పుసః సర్వం భాతీవ చచలమ్ ।

తద్వదాత్మని దేహత్వ, పశ్యత్యజ్ఞానయోగతః ।। ౭౬ ॥

పీతత్వ హి యథా శుభ్రే దోషాద్భవతి కస్యచిత్ ।

తద్వదాత్మని దేహత్వ పశ్యత్యజ్ఞానయోగతః ॥ ౭౭ ॥

చక్షుర్భ్యం భ్రమశీలాభ్యా సర్వం భాతి భ్రమాత్మకమ్ ।

తద్వదాత్మని దేహత్వ పశ్యత్యజ్ఞానయోగత' ।। ౭౮ ।।

అలాత భ్రమణేనైవ వర్తుల భాతి సూర్యవత్ ।

తద్వదాత్మని దేహత్వ పశ్యత్యజ్ఞానయోగతః ॥ ౭౯ ॥

మహత్త్వే సర్వవస్తూనామణుత్వ హ్యతిదూరత' ।

తద్వదాత్మని దేహత్వ పశ్యత్యజ్ఞానయోగతః ॥ ౮॥

సూక్ష్మత్వే సర్వవస్తూనా స్థూలత్వ చోపనేత్రతః ।

తద్వదాత్మని దేహత్వ పశ్యత్యజ్ఞానయోగతః ॥ ౮౧ ॥

కాచభూమౌ జలత్వ వా జలభూమౌ హి కాచతా ।

తద్వదాత్మని దేహత్వ పశ్యత్యజ్ఞానయోగతః ॥ ౮౨ ॥

యద్వదగ్నౌ మణిత్వం హి మణౌ యా వహ్నితా పుమాన్ ।

తద్వదాత్మని దేహత్వ పశ్యత్యజ్ఞానయోగతః ॥ ౮3 ।।

అభ్రేషు సత్సు ధావత్సు సోమో ధావతి భాతి చై ।

తద్వదాత్మని దేహత్వం పశ్యత్యజ్ఞానయోగతః ॥ ౮౪ ॥

యథైవ దిగ్విపర్యాసో మోహాద్భవతి కస్యచిత్ ।

తద్వదాత్మని దేహత్వం పశ్యత్యజ్ఞానయోగతః ।। ౮౫ ॥

యథా శశీ జలే భాతి చంచలత్వేన కస్యచిత్ ।

తద్వదాత్మని దేహత్వం పశ్యత్యజ్ఞానయోగతః ॥ ౮౬ ॥

ఏవమాత్మన్యవిద్యాతో దేహాధ్యాసో హి జాయతే ।

స ఏవాత్మా పరిజ్ఞాతో లీయతే చ పరాత్మని ॥ ౮౭ ॥

సర్వమాత్మతయా జ్ఞాత జగత్స్థావరజగమమ్ ।

అభావాత్సర్వభావానాం దేహానాం చాత్మతా కుతః ॥ ౮౮ ॥

ఆత్మానం సతతం జానన్ కాల నయ మహామతే ।

ప్రారబ్ధమఖిలం భుజన్నోద్వేగం కర్తుమర్హసి ।। ౮౯ ॥

ఉత్పన్నేఽప్యాత్మవిజ్ఞానే ప్రారబ్ధ నైవ ముంచతి ।

ఇతి యచ్ఛ్రూయతే శాస్త్రే తన్నిరాక్రియతేఽధునా ॥ ౯౦ ॥

తత్త్వజ్ఞానోదయాదూర్ధ్వం ప్రారబ్ధ నైవ విద్యతే ।

దేహాదీనామసత్యత్వాద్యథా స్వప్నో విబోధతః ॥ ౯౧ ॥

కర్మ జన్మాన్తరకృత ప్రారబ్ధమితి కీర్తితమ్ ।

తత్తు జన్మాన్తరాభావాత్పుంసో నైవాస్తి కర్హిచిత్ ।। ౯౨ ॥

స్వప్నదేహో యథాఽధ్యస్తస్తథైవాయ హి దేహకః ।

అధ్యస్తస్య కుతో జన్మ జన్మాభావే హి తత్కుతః ॥ ౯3 ॥

ఉపాదాన ప్రపచస్య మృద్భాండస్యైవ కథ్యతే ।

అజ్ఞాన చైవ వేదాన్తైస్తస్మిన్నష్టే క్వ విశ్వతా ॥ ౯౪ ॥

యథా రజ్జుం పరిత్యత్య సర్పం గృహ్ణాతి వై భ్రమాత్ ।

తద్వత్సత్యమవిజ్ఞాయ జగత్పశ్యతి మూఢధీః ॥ ౯౫ ॥

రజ్జురూపే పరిజ్ఞాతే సర్పభ్రాంతిర్న తిష్ఠతి ।

అధిష్ఠానే తథా జ్ఞాతే ప్రపచః శూన్యతాం వ్రజేత్ ॥ ౯౬ ॥

దేహస్యాపి ప్రపంచత్వాత్ప్రారబ్ధావస్థితిః కుతః ।

అజ్ఞానిజనబోధార్థం ప్రారబ్ధ వక్తి వై శ్రుతిః ॥ ౯౭ ॥

క్షీయన్తే చాస్య కర్మాణి తస్మిన్దృష్టే పరావరే ।

బహుత్వం తన్ని షేధార్థం శ్రుత్యా గీత చ యత్స్ఫుటమ్ ।। ౯౮ ॥

ఉచ్యతేఽజ్ఞైర్వలాచ్చైతత్తదానర్థద్వయాగమ' ।

వేదాన్తమతహాన చ యతో జ్ఞానమితి శ్రుతి ।। ౯౯ ॥

త్రిపచాగాన్యథో వక్ష్యే పూర్వోక్తస్య హి లబ్ధయే ।

తైశ్చ సర్వైః సదా కార్యం నిదిధ్యాసనమేవ తు ॥ ౧౦౦ ।।

నిత్యాభ్యాసాదృతే ప్రాప్తిర్న భవేత్సచ్చిదాత్మన ।

తస్మాద్బ్రహ్మ నిదిధ్యాసేజ్జిజ్ఞాసు' శ్రేయసే చిరమ్ ।। ౧౦౧ ।।

యమో హి నియమస్త్యాగో మౌన దేశశ్చ కాలతః ।

ఆసన మూలబధశ్చ దేహసామ్య చ దృక్స్థితిః ॥ ౧౦౨ ॥

ప్రాణసంయమన చైవ ప్రత్యాహారశ్చ ధారణా ।

ఆత్మధ్యాన సమాధిశ్చ ప్రోక్తాన్యగాని వై క్రమాత్ ।। ౧౦౩ ।।

సర్వం బ్రహ్మేతి విజ్ఞానాదింద్రియగ్రామసయమః ।

యమోఽయమితి సప్రోక్తోఽభ్యసనీయో ముహుర్ముహుః ।। ౧౦౪ ।।

సజాతీయప్రవాహశ్చ విజాతీయతిరస్కృతిః ।

నియమో హి పరానదో నియమాత్క్రియతే బుధైః ।। ౧౦౫ ।।

త్యాగః ప్రపచరూపస్య చిదాత్మత్వావలోకనాత్ ।

త్యాగో హి మహతాం పూజ్యః సద్యో మోక్షమయో యతః ॥ ౧౦౬ ॥

యతో వాచో నివర్తన్తే అప్రాప్య మనసా సహ ।

యన్మౌన యోగిభిర్గమ్య తద్భజేత్సర్వదా బుధః ॥ ౧౦౭ ।।

వాచో యస్మాన్నివర్తన్తే తద్వక్తు కేన శక్యతే !

ప్రపచో యది వక్తవ్యః సోఽపి శబ్దవివర్జితః ॥ ౧౦౮ ॥

ఇతి వా తద్భవేన్మౌన సతాం సహజసంజ్ఞితమ్ ।

గిరా మౌనం తు బాలానాం ప్రయుక్తం బ్రహ్మవాదిభిః ॥ ౧౦౯ ॥

ఆదావంతే చ మధ్యే చ జనో యస్మిన్న విద్యతే ।

యేనేదం సతతం వ్యాప్తం స దేశో విజనః స్మృతః ॥ ౧౧౦ ॥

కలనాత్సర్వభూతానాం బ్రహ్మాదీనాం నిమేషతః ।

కాలశబ్దేన నిర్దిష్టో హ్యఖడానద అద్వయః ॥ ౧౧౧ ॥

సుఖేనైవ భవేద్యస్మిన్నజస్ర బ్రహ్మచింతనమ్ ।

ఆసనం తద్విజానీయాన్నేతరత్సుఖనాశనమ్ ॥ ౧౧౨ ।। ..

సిద్ధం యత్సర్వభూతాది విశ్వాధిష్ఠానమవ్యయమ్ ।

యస్మిన్సిద్ధాః సమావిష్టాస్తద్వై సిద్ధాసన విదుః ॥ ౧౧౩ ॥

యన్మూలం సర్వభూతానా యన్మూలం చిత్తబధనమ్ ।

మూలబధః సదా సేవ్యో యోగోఽసౌ రాజయోగినామ్ ॥ ౧౧౪ ॥

అగానాం సమతాం విద్యాత్సమే బ్రహ్మణి లీయతే ।

నో చైన్నైవ సమానత్వమృజుత్వ శుష్కవృక్షవత్ ॥ ౧౧౫ ॥

దృష్టిం జ్ఞానమయీం కృత్వా పశ్యేద్బ్రహ్మమయ జగత్ ।

సా దృష్టిః పరమోదారా న నాసాగ్రావలోకినీ ॥ ౧౧౬ ॥

ద్రష్టృదర్శనదృశ్యానాం విరామో యత్ర వా భవేత్ ।

దృష్టిస్తత్రైవ కర్తవ్యా న నాసాగ్రావలోకినీ ॥ ౧౧౭ ॥

చిత్తాదిసర్వభావేషు బ్రహ్మత్వేనైవ భావనాత్ ।

నిరోధః సర్వవృత్తీనాం ప్రాణాయామః స ఉచ్యతే ॥ ౧౧౮ ॥

నిషేధన ప్రపంచస్య రేచకాఖ్య' సమీరణః ।

బ్రహ్మైవాస్మీతి యా వృత్తిః పూరకో వాయురీరితః ॥ ౧౧౯ ॥

తతస్తద్వృత్తినైశ్చల్యం కుంభక' ప్రాణసయమః ।

అథ చాపి ప్రబుద్ధానామజ్ఞానా ఘ్రాణపీడనమ్ ॥ ౧౨౦ ॥

విషయేష్వాత్మతాం దృష్ట్వా మనసాశ్చితి మజ్జనమ్ ।

ప్రత్యాహారః స విజ్ఞేయోఽభ్యసనీయో ముముక్షుభిః ॥ ౧౨౧ ॥

యత్ర యత్ర మనో యాతి బ్రహ్మణస్తత్ర దర్శనాత్ ।

మనసో ధారణం చైవ ధారణా సా పరా మతా ॥ ౧౨౨-।।

బ్రహ్మైవాస్మీతి సద్వృత్త్యా నిరాలవతయా స్థితిః ।

ధ్యానశబ్దేన విఖ్యాతా పరమానందదాయినీ ॥ ౧౨౩ ॥

నిర్వికారతయా వృత్త్యా బ్రహ్మకారతయా పునః ।

వృత్తివిస్మరణం సమ్యక్ సమాధిర్జ్ఞానసజ్ఞకః ॥ ౧౨౪ ॥

ఏవ చాకృతిమానద తావత్సాధు సమభ్యసేత్ ।

వశ్యో యావత్క్షణాత్పుసః ప్రయుక్తః సభవేత్స్వయమ్ ॥ ౧౨౫ ।।

తతః సాధననిర్ముక్తః సిద్ధో భవతి యోగిరాట్ ।

తత్స్వరూప న చైకస్య విషయో మనసో గిరామ్ ।। ౧౨౬ ॥

సమాధౌ క్రియమాణే తు విఘ్నా ఆయాన్తి వై బలాత్ ।

అనుసధానరహిత్యమాలస్య భోగలాలసమ్ ॥ ౧౨౭ ॥

లయస్తమశ్చ విక్షేపో రసాస్వాదశ్చ శూన్యతా ।

ఏవం యద్విఘ్నబాహుల్యం త్యాజ్య బ్రహ్మవిదా శనైః ॥ ౧౨౮ ।।.

భావవృత్త్యా హి భావత్వ శూన్యవృత్త్యా హి శూన్యతా ।

పూర్ణవృత్త్యా హి పూర్ణత్వ తథా పూర్ణత్వమభ్యసేత్ ॥ ౧౨౯ ।।

యే హి వృత్తిం జహత్యేనా బ్రహ్మఖ్యా పావనీం పరామ్ ।

వృథైవ తే తు జీవన్తి పశుభిశ్చ సమా నరాః ॥౧౩౦॥

యే హి వృత్తిం విజానన్తి యే జ్ఞాత్వా వర్ధయన్త్యపి ।

యే వై సత్పురుషా ధన్యా వన్ద్యాస్తే భువనత్రయే ||౧౩౧॥

యేషా వృత్తిః సమావృద్ధా పరిపక్వా చ సా పునః ।

తే వై సద్బ్రహ్మతా ప్రాప్తా నేతరే శబ్దవాదినః ॥౧౩౨||

కుశలా బ్రహ్మవార్తాయా వృత్తిహీనా సురాగిణః ।

తే హ్యజ్ఞానితమా నూన పునరాయాన్తి యాన్తి చ ।।౧౩౩।।

నిమేషార్ధం న తిష్ఠన్తి వృత్తిం బ్రహ్మమయీం వినా ।

యథా తిష్ఠన్తి బ్రహ్మాద్యా సనకాద్యాః శుకాదయః ॥౧౪॥

కార్యే కారణతాఽఽయాతా కారణే న హి కార్యతా।

కారణత్వం తతో గచ్ఛేత్కార్యాభావే విచారతః ||౧౩౫।।

అథ శుద్ధ భవేద్వస్తు యద్వై వాచామగోచరమ్ ।
ద్రష్టవ్య మృద్ధటేనైవ దృష్టాన్తేన పునః పునః ।।౧౩౬॥
అనేనైవ ప్రకారేణ వృత్తిర్బ్రహ్మాత్మికా భవేత్ ।
ఉదేతి శుద్ధచిత్తానాం వృత్తిజ్ఞాన తతః పరమ్ ||౧౩౭॥
కారణం వ్యతిరేకేణ పుమానాదౌ విలోకయేత్ |
అన్వయేన పునస్తాద్ధి కార్యే నిత్య ప్రపశ్యతి ॥౧౩౮॥
కార్యే హి కారణ పశ్యేత్పశ్చాత్కార్య విసర్జయేత్ ।
కారణత్వం తతో నశ్యేదవశిష్ట భవేన్మునిః ॥౧౩౯।।
భావిత తీవ్రవేగేన వస్తు యన్నిశ్చయాత్మనా ।
పుమాంస్తద్ధి భవేచ్ఛీఘ్ర జ్ఞేయ భ్రమరకీటవత్ ।।౧౪౦।।
అదృశ్యం భావరూపం చ సర్వమేతచ్చిదాత్మకమ్ ।
సావధానతయా నిత్య స్వాత్మాన భావయేద్బుధః ।।౧౪౧॥
దృశ్యం హ్యదృశ్యతా నీత్వా బ్రహ్మాకారేణ చింతయేత్ ।
విద్వాన్నిత్యసుఖే తిష్ఠేద్ధియా చిద్రసపూర్ణయా ।।౧౪౨॥
ఏభిరఙ్గైః సమాయుక్తో రాజయోగ ఉదాహృతః ।
కించిత్పక్వకషాయాణాం హఠయోగేన సయుతః ॥౧౪౩॥
పరిపక్వ మనో యేషాం కేవలోఽయం చ సిద్ధిదః |
గురుదైవతభక్తానా సర్వేషాం సులభో జవాత్ ||౧౪౪||

ఇతి అపరోక్షానుభూతిః సమాప్తా ।।

ఆత్మబోధః।

తపోభి క్షీణపాపానాం శాన్తానాం వీతరాగిణామ్ ।

ముముక్షూణామపేక్ష్యోఽయమాత్మబోధో విధీయతే ॥౧॥

బోధోఽన్యసాధనేభ్యో హి సాక్షాన్మోక్షైకసాధనమ్ ।

పాకస్య వహ్నివజ్ఞ్ఞానం వినా మోక్షో న సిధ్యతి ॥౨॥

అవిరోధితయా కర్మ నావిద్యాం వినివర్తయేత్ ।

విద్యాఽవిద్యాం నిహన్త్యేవ తేజస్తిమిరసఘువత్ ||3||

అవిచ్ఛిన్న ఇవాజ్ఞానాత్తన్నాశే సతి కేవలః ।

స్వయం ప్రకాశతే హ్యాత్మా మేఘాపాయేంఽశుమానివ ॥౪॥

అజ్ఞానకలుష జీవ జ్ఞానాభ్యాసాద్వినిర్మలమ్ ।

కృత్వా జ్ఞాన స్వయ నశ్యేజ్జల కతకరేణువత్ ॥౫॥

ససార స్వప్నతుల్యో హి రాగద్వేషాదిసకుల. ।

స్వకాలే సత్యవద్భాతి ప్రబోధే సత్యసద్భవేత్ ॥౬॥

తావత్సత్యం జగద్భాతి శుక్తికారజత యథా ।

యావన్న జ్ఞాయతే బ్రహ్మ సర్వాధిష్ఠానమద్వయమ్ ॥౭॥

ఉపాదానేఽఖిలాధారే జగన్తి పరమేశ్వరే ।

సర్గస్థితిలయాన్యాన్తి బుద్బుదానీవ వారిణి ॥౮॥

సచ్చిదాత్మన్యనుస్యూతే నిత్యే విష్ణౌ ప్రకల్పితాః ।

వ్యక్త్యో వివిధాః సర్వా హాటకే కటకాదివత్ ॥౯॥

యథాఽకాశో హృషీకేశో నానోపాధిగతో విభుః ।

తద్భేదాద్భిన్నవద్భాతి తన్నాశే కేవలో భవేత్ ॥౧౦॥

నానోపాధివశాదేవ జాతినామాశ్రమాదయః ।।

ఆత్మన్యారోపితాస్తోయే రసవర్ణాదిభేదవత్ ।। ౧౧ ।।

పంచీకృతమహాభూతసంభవం కర్మసంచితమ్ ।'

శరీరం సుఖదుఃఖానాం భోగాయతనముచ్యతే ।। ౧౨ ॥

పంచప్రాణమనోబుద్ధిదశేన్ద్రియసమన్వితమ్ ।

అపంచీకృతభూతోత్థం సూక్ష్మాంగ భోగసాధనమ్ ॥ ౧౩ ॥

అనాద్యవిద్యాఽనిర్వాచ్యా కారణోపాధిరున్యతే ।

ఉపాధిత్రితయాదన్యమాత్మానమవధారయేత్ ॥ ౧౪ ॥

పంచకోశాదియోగేన తత్తన్మయ ఇవ స్థితః ।

శుద్ధాత్మా నీలవస్త్రాదియోగేన స్ఫటికో యథా ॥ ౧౫ ॥

వపుస్తుషాదిభిః కోశైర్యుక్తం యుక్త్యవఘాతతః ।

ఆత్మానమాన్తరం శుద్ధం వివింన్యాత్తడులం యథా ॥ ౧౬ ॥

సదా సర్వగతోఽప్యాత్మా న సర్వత్రావభాసతే।

బుద్ధావేవావభాసేత స్వచ్ఛేషు ప్రతిబింబవత్ ॥ ౧౭ ॥

దేహేన్ద్రియమనోబుద్ధిప్రకృతిభ్యో విలక్షణమ్ ।

తద్వృత్తిసాక్షిణ విద్యాదాత్మాన రాజవత్సదా ॥ ౧౮ ॥

వ్యాపృతేష్వింంద్రియేష్వాత్మా వ్యాపారీవావివేకినామ్ ।

దృశ్యతేఽభ్రేషు ధావత్సు ధావన్నివ యథా శశీ ॥ ౧౯ ॥

ఆత్మచైతన్యమాశ్రిత్య దేహేన్ద్రియమనోధియః ।

స్వక్రియార్థేషు వర్తన్తే సూర్యాలోక యథా జనాః ॥ ౨౦ ॥

దేహేంద్రియగుణాన్కర్మాణ్యమలే సచ్చిదాత్మని ।

అధ్యస్యన్త్యవివేకేన గగనే నీలతాదివత్ ।। ౨౧ ॥

అజ్ఞానాన్మానసోపాధేః కర్తృత్వాదీని చాత్మని ।'

కల్ప్యన్తేఽమ్బుగతే చంద్రే చలనాది యథాంభసః ॥ ౨౨ ॥

రాగేచ్ఛాసుఖదుఃఖాది బుద్ధౌ సత్యా ప్రవర్తతే ।

సుషుప్తౌ నాస్తి తన్నాశే తస్మాద్బుద్ధేస్తు నాత్మనః ॥ ౨౩ ॥

ప్రకాశోఽర్కస్య తోయస్య శైత్యమగ్నేర్యథోష్ణతా ।

స్వభావః సచ్చిదానందనిత్యనిర్మలతాత్మనః ॥ ౨౪ ॥

ఆత్మనః సచ్చిదశశ్చ బుద్ధేర్వృత్తిరితి ద్వయమ్ ।

సయోజ్య చావివేకేన జానామీతి ప్రవర్తతే ।।౨౫।।

ఆత్మనో విక్రియా నాస్తి బుద్ధేర్బోధో న జాత్వపి ।

జీవః సర్వమల జ్ఞాతా కర్తా ద్రష్టేతి ముహ్యతి ॥ ౨౬ ॥

రజ్జుసర్పవదాత్మాన జీవ జ్ఞాత్వా భయం వహేత్ ।

నాహ జీవ పరాత్మేతి జ్ఞాతశ్చేన్నిర్భయో భవేత్ ॥ ౨౭ ॥"

ఆత్మావభాసయత్యేకో బుద్ధయాదీనీంద్రియాణి హి ।

దీపో ఘటాదివత్స్వాత్మా జడైస్తైర్నావభాస్యతే ॥ ౨౮ ॥

స్వబోధే నాన్యబోధేచ్ఛా బోధరూపతయాత్మనః ।

న దీపస్యాన్యదీపేచ్ఛా యథా స్వాత్మప్రకాశనే ॥ ౨౯ ॥

నిషిధ్య నిఖిలోపాధీన్నేతి నేతీతి వాక్యతః।'

విద్యాదైక్య మహావాక్యైర్జీవాత్మపరమాత్మనోః ॥ ३० ॥

ఆవిద్యక శరీరాది దృశ్య బుద్బుదవత్క్షరమ్ ।
ఏతద్విలక్షణ విద్యాదహ బ్రహ్మేతి నిర్మలమ్ ।। ३੧ ॥
దేహాన్యత్వాన్న మే జన్మజరాకార్శ్యలయాదయః ।
శబ్దాదివిషయై. సగో నిరింద్రియతయా న చ ॥ ३੭ ॥
అమనస్త్వాన్న మే దుఃఖరాగద్వేషభయాదయః ।
అప్రాణో హ్యమనాః శుభ్ర ఇత్యాదిశ్రుతిశాసనాత్ ।। ३३ ॥
నిర్గుణో నిష్క్రియో నిత్యో నిర్వికల్పో నిరజనః ।
నిర్వికారో' నిరాకారో నిత్యముక్తోఽస్మి నిర్మల. ॥ ३४ ॥
అహమాకాశవత్సర్వం బహిరతర్గతోఽచ్యుతః ।
సదా సర్వసమ. సిద్ధో నిఃసంగో నిర్మలోఽచలః ।। ३५ ॥
నిత్యశుద్ధవిముక్తైకమఖడానదమద్వయమ్ ।
సత్యం జ్ఞానమనన్తం యత్పరం బ్రహ్మాహమేవ తత్ ।। ३६ ॥

లఘుః పాఠ్యాంశః
ఏవం నిరతరకృతా బ్రహ్మైవాస్మీతి వాసనా।
హరత్యవిద్యావిక్షేపాన్రోగానివ రసాయనమ్ ।। ३੨ ।।
వివిక్తదేశ ఆసీనో విరాగో విజితేద్రియః ।
భావయేదేకమాత్మాన తమనంతమనన్యధీః ।। ३੮ ।।
ఆత్మన్యేవాఖిలం దృశ్యం ప్రవిలాప్య ధియా సుధీః ।
భావయేదేకమాత్మాన నిర్మలాకాశవత్సదా ||-३੯ ।।
రూపవర్ణాదికం సర్వం విహాయ పరమార్థవిత్ ।

పరిపూర్ణచిదానందస్వరూపేణావతిష్ఠతే ॥ ౪౦ ॥

జ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయభేదః పరాత్మని న విద్యతే ।

చిదానందైకరూపత్వాద్దీప్యతే స్వయమేవ సః ॥ ౪౧ ।।

ఏవమాత్మారణౌ ధ్యానమథనే సతత కృతే ।

ఉదితావగతిజ్వాలా సర్వజ్ఞానేధన దహేత్ ॥ ౪౨ ।।

అరుణేనేవ బోధేన పూర్వం సతమసే హృతే ।

తత ఆవిర్భవేదాత్మా స్వయమేవాంశుమానివ ॥ ౪౩ ।।

ఆత్మా తు సతతం ప్రాప్తోఽప్యప్రాప్తవదవిద్యయా ।

తన్నాశే ప్రాప్తవద్భాతి స్వకంఠాభరణం యథా ।। ౪౪ ॥

స్థాణౌ పురుషవద్భ్రాంత్యా కృతా బ్రహ్మణి జీవతా ।

జీవస్య తాత్త్వికే రూపే తస్మిన్దృష్టే నివర్తతే ।। ౪౫ ॥

తత్వస్వరూపానుభవాదుత్పన్న జ్ఞానమజసా ।

అహం మమేతి చాజ్ఞానం బాధతే దిగ్భ్రమాదివత్ ।। ౪౬ ॥

సమ్యగ్విజ్ఞానవాన్యోగీ స్వాత్మన్యేవాఖిల స్థితమ్ ।

ఏకం చ సర్వమాత్మానమీక్షతే జ్ఞానచక్షుషా ।। ౪౭ ॥

ఆత్మైవేద జగత్సర్వమాత్మనోఽన్యన్న కించన ।

మృదో యద్వద్ఘటాదీని స్వాత్మాన సర్వమీక్షతే ॥ ౪౮ ॥

జీవన్ముక్తస్తు తద్విద్వాన్పూర్వోపాధిగుణాంస్త్యజేత్ ।

స సచ్చిదాదిధర్మత్వ భేజే భ్రమరకీటవత్ ॥ ౪౯ ।।

తీర్త్వా మోహార్ణవ హత్వా, రాగద్వేషాందిరాక్షసాన్ ।

యోగీ శాంతిసమాయుక్త ఆత్మా రామో విరాజతే ।। ౫౦॥

బాహ్యానిత్యసుఖాసక్తి హిత్వాత్మసుఖనిర్వృతః ।

ఘటస్థదీపవచ్ఛశ్ఛదతరేవ ప్రకాశతే ।। ౫౧ ॥

ఉపాధిస్థోఽపి తద్ధర్మైరలిప్తో వ్యోమవన్మునిః ।

సర్వవిన్మూఢవత్తిష్ఠదసక్తో వాయువచ్చరేత్ ।। ౫౨ ।।

ఉపాధివిలయాద్విష్ణౌ నిర్విశేష విశేన్మునిః ।

జలే జల వియద్వ్యోమ్ని తేజరతేజసి వా యథా ॥ ౫౩॥

యల్లాభాన్నాపరో లాభో యత్సుఖాన్నాపర సుఖమ్ ।

యజ్జ్ఞానాన్నాపర జ్ఞాన తద్బ్రహ్మేత్యవధారయేత్ ।। ౫౪ ॥

యదృష్ట్వా నాపర దృశ్య యద్భూత్వా న పునర్భవః ।

యజ్జ్ఞాత్వా నాపర జ్ఞేయ తద్బ్రహ్మేత్యవధారయేత్ ॥ ౫౫ ।।

తిర్యగూర్ధ్వమధ పూర్ణం సచ్చిదానదమద్వయమ్ ।

అనత నిత్యమేక యత్తద్బ్రహ్మేత్యవధారయేత్ ।। ౫౬ ॥

అనద్వయావృత్తిరూపేణ వేదాన్తైర్లక్ష్యతేఽవ్యయమ్ ।

అఖడానదమేక యత్తద్బ్రహ్మేత్యవధారయేత్ ॥ ౫౭ ।।

అఖండానదరూపస్య తస్యానదలవాశ్రితాః ।

బ్రహ్మాద్యాస్తారతమ్యేన భవత్యానదినోఽఖిలాః ।। ౫౮।।

తద్యుక్తమఖిల వస్తు వ్యవహారశ్చిదన్వితః ।

తస్మాత్సర్వగత బ్రహ్మ క్షీరే సర్పిరివాఖిలే ।। ౫౯ ॥

అనణ్వస్థూలమహ్రస్వమదీర్ఘమజమవ్యయమ్ ।

అరూపగుణవర్ణాఖ్య తద్బ్రహ్మేత్యవధారయేత్ ॥ ౬౦ ॥

యద్భాసా భాసతేఽర్కాది భాస్యైర్యత్తు న భాస్యతే ।

యేన సర్వమిదం భాతి తద్బ్రహ్మేత్యవధారయేత్ ।। ౬౧ ।।

౨

స్వయమంతర్బహిర్వ్యాప్య భాసయన్నఖిలం జగత్ ।

బ్రహ్మ ప్రకాశతే వహ్నిప్రతప్తాయసపిండవత్ ॥ ౬౨ ॥

జగద్విలక్షణ బ్రహ్మ బ్రహ్మణోఽన్యన్న కించన ।

బ్రహ్మాన్యద్భాతి చేన్మిథ్యా యథా మరుమరీచికా ॥ ౬3 ।

దృశ్యతే శ్రూయతే యద్యద్బ్రహ్మణోఽన్యన్న తద్భవేత్ ।

తత్త్వజ్ఞానాచ్చ తద్బ్రహ్మ సచ్చిదానందమద్వయమ్ ।। ౬౪ ।।

సర్వగ సచ్చిదానంద జ్ఞానచక్షునిరీక్షతే ।।

అజ్ఞానచక్షుర్నేక్షేత భారవంత భానుమధవత్ ।। ౬౫ ॥

శ్రవణాదిభిరుద్దీప్తజ్ఞానాగ్నిపరితాపితః ।

జీవః సర్వమలాన్ముక్త' స్వర్ణవద్ద్యోతతే స్వయమ్ ।। ౬౬ ॥

హృదాకాశోదితో హ్యాత్మా బోధభానురతమోపహృత్ ।

సర్వవ్యాపీ సర్వధారీ భాతి భాసయతేఽఖిలమ్ ।। ౬౭ ॥

దిగ్దేశకాలాద్యనపేక్ష్య సర్వగ

శీతాదిహ్రన్నిత్యసుఖం నిరజనమ్ ।

యః స్వాత్మతీర్థం భజతే వినిష్క్రియః ।

స సర్వవిత్సర్వగతోఽమృతో భవేత్ ॥ ౬౮ ॥

ఇతి శ్రీమత్పరమహంసపరిబ్రాజకాచార్యస్య శ్రీగోవిందభగవత్పూజ్యపాదశిష్యస్య శ్రీశంకరభగవతః కృతౌ ఆత్మబోధః సమాప్తః ॥

తత్త్వోపదేశః (సమూలమ్)

తత్త్వంపదార్థశుద్ధ్యర్థం గురుః శిష్యం వచోఽబ్రవీత్ ।

వాక్యే తత్త్వమసీత్యత్ర త్వంపదార్థం వివేచయ ।। ౧ ॥

న త్వం దేహోఽసి దృశ్యత్వాదుపజాత్యాదిమత్త్వతః ।

భౌతికత్వాదశుద్ధత్వాదనిత్యత్వాత్తథైవ చ ॥ ౨ ॥

అదృశ్యో రూపహీనస్త్వం జాతిహీనోఽప్యభౌతికః ।

శుద్ధనిత్యోఽసి దృగ్రూపో ఘటో యద్వన్న దృగ్భవేత్ ॥ ౩ ॥

న భవానింద్రియాణ్యేషాం కరణత్వేన యా శ్రుతిః ।

ప్రేరకస్త్వం పృథక్తేభ్యో న కర్తా కరణం భవేత్ ॥ ౪ ॥

నానైతాన్యేకరూపస్త్వం భిన్నస్తేభ్యః కుతః శృణు ।

న చైకేంద్రియరూపస్త్వం సర్వత్రాహంప్రతీతితః ॥ ౫ ॥

న తేషాం సముదాయోఽసి తేషామన్యతమస్య చ ।

వినాశేఽప్యాత్మధీస్తావదస్తి స్యాన్నైవమన్యథా ॥ ౬ ।

ప్రత్యేకమపి తాన్యాత్మా నైవ తత్ర నయం శృణు ।

నానాస్వామికదేహోఽయం నశ్యేద్భిన్నమతాశ్రయ ॥ ౭ ॥

నానాత్మాభిమతం నైవ విరుద్ధవిషయత్వతః ।-

స్వామ్యైక్యే తు వ్యవస్థా స్యాదేకపార్థివదేశవత్ ॥ ౮

న మనస్త్వ న వా ప్రాణో జడత్వాదేవ చైతయోః ।

గతమన్యత్ర మే చిత్తమిత్యన్యత్వానుభూతిత ॥ ౯ ॥

క్షుత్తృడ్భ్యాం పీడిత. ప్రాణో మమాయ చేతి భేదతః।।

తయోర్ద్రష్టా పృథక్త్వాభ్యా ఘటద్రష్టా ఘటాద్యథా ।। ౧౦ ।।

సుప్తౌ లీనాస్తి యా బోధే సర్వం వ్యాప్నోతి దేహకమ్ ।।

చిచ్ఛాయయా చ సబద్ధా న సా బుద్ధిర్భవాన్ద్విజ ।।।

నానారూపవతీ బోధే సుప్తౌ లీనాతిచంచలా ।।

యతో దృగేకరూపస్త్వం పృథక్తస్య ప్రకాశకః ॥ ౧౨॥

సుప్తౌ దేహాద్యభావేఽపి సాక్షీ తేషాం భవాన్యతః ।।

స్వానుభూతిస్వరూపత్వాన్నాన్యస్తస్యాతి భాసకః ।। ౧౩ ।।

ప్రమాణ బోధయన్తం తం బోధం మానేన యే జనాః ।।

బుభుత్స్యన్తే త ఏధోభిర్దగ్ధుం వాంఛన్తి పావకమ్ ।। ౧౪ ॥

విశ్వమాత్మానుభవతి తేనాసౌ నానుభూయతే ।।

విశ్వం ప్రకాశయత్యాత్మా తేనాసౌ.న ప్రకాశ్యతే ।। ౧౫ ।।

ఈదృశం తాదృశ నైతన్న పరోక్ష సదేవ యత్ ।।

తద్బ్రహ్మస్త్వం న దేహాదిదృశ్యరూపోఽసి సర్వదృక్ ।। ౧౬ ।।

ఇదంత్వేనైవ యద్భాతి సర్వం తచ్చ నిషిధ్యతే ।।

అవాచ్యతత్త్వమనిదం న వేద్య స్వప్రకాశతః ।। ౧౭ ॥

సత్యం జ్ఞానమనంతం చ బ్రహ్మలక్షణముచ్యతే ॥

సత్యత్వాజ్ఞానరూపత్వాదనంతత్వాత్త్వమేవ హి ॥ ౧౮॥

సతి దేహాద్యుపాధౌ స్యాజ్జీవస్తస్య నియామకః ॥

ఈశ్వరః శక్త్యుపాధిత్వాద్ద్వయోర్బాధే స్వయంప్రభ ॥ ౧౯ ॥

అపేక్ష్యతేఽఖిలైర్మానైర్న యన్మానమపేక్షతే ।।

వేదవాక్య ప్రమాణం తద్బ్రహ్మాత్మావగతౌ మతమ్ ॥ ౨౦ ॥

అతో హి తత్త్వమస్యాదివేదవాక్యం ప్రమాణతః ।।

బ్రహ్మణోఽస్తి యయా యుక్త్యా సాస్మాభిః సంప్రకీర్త్యతే ।। ౨౧

శోధితే త్వపదార్థే హి తత్త్వమస్యాది చింతితమ్ ।।

సంభవేన్నాన్యథా తస్మాచ్ఛోధనం కృతమాదితః ॥ ౨౨ ॥

దేహేంద్రియాదిధర్మాన్యః స్వాత్మన్యారోపయన్మృషా ।।

కర్తృత్వాద్యభిమానీ చ వాచ్యార్థస్త్వంపదస్య సః ॥ ౨౩ ॥

దేహేంద్రియాదిసాక్షీ యస్తేభ్యో భాతి విలక్షణః ॥

స్వయం బోధస్వరూపత్వాల్లక్ష్యార్థస్త్వంపదస్య సః ।। ౨౪ ॥

వేదాంతవాక్యసంవేద్యవిశ్వాతీతాక్షరాద్వయమ్ ।।

విశుద్ధం యత్స్వసవేద్యం లక్ష్యార్థస్తత్పదస్య సః ॥ ౨౫ ॥

సామానాధికరణ్యం హి పదయోస్తత్త్వయోర్ద్వయోః ।।

సంబధస్తేన వేదాన్తైర్బ్రహ్మైక్య ప్రతిపాద్యతే ॥ ౨౬ ॥

భిన్నప్రవృత్తిహేతుత్వే పదయోరేకవస్తుని ॥

వృత్తిత్వ యత్తథైవైక్య విభక్త్యంతకయోస్తయోః ॥ ౨౭.।।

సామానాధికరణ్య తత్సంప్రదాయిభిరీరితమ్ ।।

తథా పదార్థయోరేవ విశేపణవిశేష్యతా ।॥ ౨౮ ॥

అయం సః సోఽయమితివత్సబధో భవతి ద్వయోః ।।

ప్రత్యక్త్వ సద్వితీయత్వ పరోక్షత్వ చ పూర్ణతా ।। ౨౯ ।।

పరస్పరవిరుద్ధ స్యాత్తతో భవతి లక్షణా॥

లక్ష్యలక్షణసబధ పదార్థప్రత్యగాత్మనోః ॥ ౩౦ ॥

మానాంతరోపరోధాచ్చ ముఖ్యార్థస్యాపరిగ్రహే ॥

ముఖ్యార్థస్యావినాభూతే ప్రవృత్తిర్లక్షణోన్యతే ॥ ౩౧ ॥

త్రివిధా లక్షణా జ్ఞేయా జహత్యజహతీ తథా

అన్యోభయాత్మికా జ్ఞేయా తత్రాద్యా నైవ సభవేత్ ।। ౩౨

వాచ్యార్థమఖిల త్యక్త్వా వృత్తి స్యాద్యా తదన్వితే ।।

గంగాయాం ఘోష ఇతివజ్జహతీ లక్షణా హి సా ॥ ౩౩ ।।

వాన్యార్థస్యైకదేశస్య ప్రకృతే త్యాగ ఇష్యతే ।।

జహతీ సభవేన్నైవ సప్రదాయవిరోధతః ॥ ౩౪ ॥

వాచ్యార్థమపరిత్యజ్య వృత్తిరన్యార్థకే తు యా ॥

కథితేయమజహతీ శోణోఽయం ధావతీతివత్ ॥ ౩౫ ॥

న సంభవతి.సాప్యత్ర వాచ్యార్థేఽతివిరోధతః ।।

విరోధాంశపరిత్యాగో దృశ్యతే ప్రకృతే యతః ॥ ౩౬॥

వాచ్యార్థస్యైకదేశం చ పరిత్యజ్యైకదేశకమ్ ॥

యా బోధయతి సా జ్ఞేయా తృతీయా భాగలక్షణా ।। ౩౭ ॥

సోఽయం విప్ర ఇదం వాక్యం బోధయత్యాదితస్తథా ॥

తత్కాలత్వవిశిష్టం చ తథైతత్కాలసయుతమ్ ॥ ౩౮ ॥

అతస్తయోవిరుద్ధం తత్తత్కాలత్వాదిధర్మకమ్ ॥

త్యక్త్వా వాక్యం యథా విప్రపిండం బోధయతీరితమ్ ॥ ౩౯ ॥

తథైవ ప్రకృతే తత్త్వమసీత్యత్ర శ్రుతౌ శృణు ।।

ప్రత్యక్త్వాదీన్పరిత్యజ్య జీవధర్మాంస్త్వమఃపదాత్ ॥ ౪౦ ॥

సర్వజ్ఞత్వపరోక్షాదీన్పరిత్యజ్య తతఃపదాత్ ||

శుద్ధం కూటస్థమద్వైతం బోధయత్యాదరాత్పరమ్ || ౪౧ ॥

తత్త్వమోః పదయోరైక్యమేవ తత్త్వమసీత్యలమ్ ॥

ఇత్థమైక్యావబోధేన సమ్యగ్జ్ఞానం దృఢం నయైః ॥ ౪౨ ॥

అహం బ్రహ్మేతి విజ్ఞానం యస్య శోకం తరత్యసౌ ॥

ఆత్మా ప్రకాశమానోఽపి మహావాక్యైస్తథైకతా ॥ ౪౩ ॥

తత్త్వమోర్బోధ్యతేఽథాపి పౌర్వాపర్యానుసారతః ॥

తథాపి శక్యతే నైవ శ్రీగురో కరుణాం వినా ।। ౪౪ ।।

అపరోక్షయితు లోకే మూఢైః పండితమానిమిః ।।

అంతఃకరణసంశుద్ధౌ స్వయం జ్ఞానం ప్రకాశతే ।। ౪౫ ।।

వేదవాక్యైరతః కిం స్యాద్గురుణేతి న సాంప్రతమ్ ॥

ఆచార్యవాన్పురుషో హి వేదేత్యేవం శ్రుతిర్జగౌ ।। ౪౬ ।।

అనాదావిహ ససారే బోధకో గురురేవ హి ॥

అతో బ్రహ్మాత్మవస్త్వైక్య జ్ఞాత్వా దృశ్యమసత్తయా ।। ౪౭ ॥

అద్వైతే బ్రహ్మణి స్థేయం ప్రత్యగ్బ్రహ్మాత్మనా సదా ॥

తత్రప్రత్యక్షాత్పరిజ్ఞాతమద్వైతబ్రహ్మచిద్ఘనమ్ ॥ ౪౮ ॥

ప్రతిపాద్యం తదేవాత్ర వేదాంతైర్న ద్వయం జడమ్ ॥

సుఖరూపం చిదద్వైతం దుఃఖరూపమసజ్జడమ్ ॥ ౪౯ ॥
వేదాతైస్తద్ద్వయం సమ్యజ్ నిర్ణీత వస్తుతో నయాత్ ।
అద్వైతమేవ సత్య త్వం విద్ధి ద్వైతమసత్సదా ॥౫౦॥
శుద్ధే కథమశుద్ధ' స్యాద్దృశ్యం మాయామయ తతః ।
శుక్తౌ రూప్యం మృషా యద్వత్తథా విశ్వ పరాత్మని ॥౫౧॥
విద్యతే న స్వత' సత్వ నాసతః సత్త్వమస్తి వా ।
బాధ్యత్వాన్నైవ సద్ద్వైత నాసత్ప్రత్యక్షభానతః ॥౫౨॥
సదసన్న విరుద్ధత్వాదతోఽనిర్వాచ్యమేవ తత్ ।
యః పూర్వమేక ఏవాసీత్సృష్ట్వా పశ్చాదిద జగత్ ॥౫౩॥ .
ప్రవిష్టో జీవరూపేణ స ఏవాత్మా భవాన్పరః ।
సచ్చిదానద ఏవ త్వ విస్మృత్యాత్మతయా పరమ్ ॥౫౪॥
జీవభావమనుప్రాప్తః స ఏవాత్మాసి బోధతః।
అద్వయానదచిన్మాత్రః శుద్ధః సామ్రాజ్యమాగత॥౫౫॥
కర్తృత్వాదీని యాన్యాసస్త్వయి బ్రహ్మాద్వయే పరే ।
తానీదానీం విచార్య త్వ కింస్వరూపాణి వస్తుతః ॥౫౬॥
అత్రైవ శృణు వృత్తాతమపూర్వం శ్రుతిభాషితమ్ ।
కశ్చిద్గాధారదేశీయో మహారత్నవిభూషితః ॥౫౭॥
స్వగృహే స్వాగణే సుప్త. ప్రమత్తః సన్కదాచన ।
రాత్రౌ చౌర. సమాగత్య భూషణానా ప్రలోభితః ॥౫౮॥

బద్ధ్వా దేశాంతర చౌరైర్నీతః సన్గహనే వనే ।
భూషణాన్యపహృత్యాపి బద్ధాక్షకరపాదక. ॥౫౯॥
నిక్షిప్తో విపినేఽతీవ కుశకటకవృశ్చికై ।।
వ్యాలవ్యాఘ్రాదిభిశ్చైవ సకులే తరుసకటే ॥౬౦॥
వ్యాలాదిదుష్టసత్త్వేభ్యో మహారణ్యే భయాతుర ।
శిలాకటకదర్భాద్యైర్దేహస్య ప్రతికూలకైః ॥౬॥

క్రియమాణే విలుఠనే విశీర్ణాంగోఽసమర్థకః ।
క్షుత్తృడాతపవాయ్వగ్న్యాదిభిస్తప్తోఽతితాపకైః ।।౬౨||
బంధముక్తౌ తథా దేశప్రాప్తావేవ సుదుఃఖధీః ।
ఈదృశే కంచిదాక్రోశనైకం తత్రైవ తస్థివాన్ ।।౬౩।।
తథా రాగాదిభిర్వైరైః శత్రుభిర్దుఃఖదాయిభిః ।
చౌరైర్దేహాభిమానాద్యైః స్వానందధనహారిభిః ।।౬౪|| .
బ్రహ్మానందే ప్రమత్తః స్వాజ్ఞాననిద్రావశీకృతః ।
బద్ధస్త్వం బంధనైర్భోగతృష్ణాజ్వరాదిభిర్దృఢమ్ ।।౬౫॥
అద్వయానందరూపాత్త్వాం ప్రచ్యావ్యాతీవ ధూర్తకైః ।
దూరనీతోఽసి దేహేషు ససారారణ్యభూమిషు ॥౬౬||
సర్వదుఃఖనిదానేషు శరీరాదిత్రయేషు చ ।
నానాయోనిషు కర్మాంధవాసనానిర్మితాసు చ ||౬౭||
ప్రవేశితోఽసి సృష్టోఽసి బద్ధః స్వానందదృష్టితః ।
అనాదికాలమారభ్య దుఃఖ చానుభవన్సదా ॥౬౮||

జన్మమృత్యుజరాదోషనరకాదిపరంపరామ్ ।।

నిరంతరం విషణ్ణోఽనుభవన్నత్యతశోకవాన్ ॥౯॥

అవిద్యాభూతబధస్య నివృత్తౌ దుఃఖదస్య చ ।

స్వరూపానందసంప్రాప్తౌ సత్యోపాయ న లబ్ధవాన్ ॥ ౭౦ ॥

యథా గాంధారదేశీయశ్చిరం దైవాద్ధయాలుభిః ।

కైశ్చిత్పాంథైః పరిప్రాప్తైర్ముక్తద్రుష్ట్యాదిబధనః ॥ ౭౧ ॥

సః స్వస్థైరుపదిష్టశ్చ పండితో నిశ్చితాత్మకః ।

గ్రామాద్గ్రామాంతరం గచ్ఛేన్మేధావీ మార్గతత్పరః ॥ ౭౨ ॥

గత్వా గాంధారదేశం సః స్వగృహ ప్రాప్య పూర్వవత్ ।।

బాంధవైః సంపరిష్వక్తః సుఖీ భూత్వా స్థితోఽభవత్ ।। ౭

త్వమప్యేవమనేకేషు.దుఃఖదాయిషు జన్మసు ।

భ్రాతో దైవాచ్ఛుభే మార్గే జాతశ్రద్ధః సుకర్మకృత్ ॥ ౭౪। .

వర్ణాశ్రమాచారపరోఽవాప్తపుణ్యమహోదయః ।

ఈశ్వరానుగ్రహాల్లబ్ధో బ్రహ్మవిద్గురుసత్తమః ॥ ౭౫ ॥

విధివత్కృతసన్యాసో వివేకాదియుతః సుధీః ।

ప్రాప్తో బ్రహ్మోపదేశోఽద్య వైరాగ్యాభ్యాసతః పరమ్ ॥ ౭౬ ॥

పండితస్తత్ర మేధావీ యుక్త్యా వస్తు విచారయన్ ।

నిదిధ్యాసనసపన్నః ప్రాప్తో హి త్వ పర పదమ్ ॥ ౭౭ ॥

అతో బ్రహ్మాత్మవిజ్ఞానముపదిష్ట యథావిధి ।

మయాచార్యేణ తే ధీర సమ్యక్త ప్రయత్నవాన్ ॥ ౭౮॥

భూత్వా విముక్తబంధస్త్వ ఛిన్నద్వైతాత్మసశయః ।

నిర్ద్వన్ద్వో నిఃస్పృహో భూత్వా విచరస్వ యథాసుఖమ్ ॥ ౭౯ ॥

వస్తుతో నిష్ప్రపచోఽసి నిత్యముక్తః స్వభావతః ।

న తే బంధవిమోక్షౌ స్తః కల్పితౌ తౌ యతస్త్వయి ॥ ౮౦ ।

న విరోధో న చోత్పత్తిన బద్ధో న చ సాధకః ।

న ముముక్షుర్న వై ముక్త ఇత్యేషా పరమార్థతా ॥ ౮౧ ॥

శ్రుతిసిద్ధాతసారోఽయ తథైవ త్వ స్వయా ధియా ।

సవిచార్య నిదిధ్యాస్య నిజానదాత్మక పరమ్ ।। ౮౨ ॥

సాక్షాత్కృత్వా పరిచ్ఛినాద్వైతబ్రహ్మాక్షరం స్వయమ్ ।

జీవన్నేవ వినిర్ముక్తో విశ్రాంతః శాంతిమాశ్రయ ॥ ౮౩ ॥

విచారణీయా వేదాన్తా వదనీయో గురుః సదా ।

గురూణా వచన పథ్య దర్శన సేవన నృణామ్ ॥ ౮౪ ॥

గురుర్బ్రహ్మ స్వయ సాక్షాత్సేవ్యో వద్యో ముముక్షుభిః ।

నోద్వేజనీయ ఏవాయ కృతజ్ఞేన వివకినా ॥ ౮౫ ।।

యాబదాయుస్త్వయా వద్యో వేదాంతో గురురీశ్వరః ।

మనసా కర్మణా వాచా శ్రుతిరేవైష నిశ్చయః ॥ ౮౬ ॥

భావాద్వైతం సదా కుర్యాత్క్రియాద్వైతం న కర్హిచిత్ ।

అద్వైతం త్రిషు లోకేషు నాద్వైత గురుణా సహ ॥ ౮౭ ॥

ఇతి శ్రీమత్పరమహంసపరివ్రాజకాచార్యస్య శ్రీగోవిందభగవత్పూజ్యపాదశిష్యస్య
శ్రీశకరభగవతః కృతౌ తత్త్వోపదేశః సపూర్ణః ॥

॥ప్రౌఢానుభూతిః।।

ప్రౌఢప్రౌఢనిజానుభూతిగలితద్వైతేంద్రజాలో గురు-
ర్గూఢ గూఢమఘౌఘదుష్టకుధియాం స్పష్ట సుధీశాలినామ్ ।
స్వాంతే సమ్పగిహానుభూతమపి సచ్చిప్యావబోధాయ తత్
సత్య సస్కృతవాన్సమస్తజగతా నైజ నిజాలోకనాత్ ॥ ౧ ॥
ద్వైత మయ్యఖిల సముత్థితమిద మిథ్యా మనఃకల్పిత
తోయ తోయవివర్జితే మరుతలే భ్రాంత్యైవ సిద్ధం న హి ॥
యద్యేవ ఖలు దృశ్యమేతదఖిల నాహ న వా తన్మమ
ప్రౌఢానందచిదేకసన్మయవపుః శుద్ధోఽస్మ్యఖడోఽస్మ్యహమ్ ॥ ౨ ॥
దేహో నాహమచేతనోఽయమనిశ కుడయాదివన్నిశ్చితో
నాహ ప్రాణమయోఽపి వా దృతిధృతో వాయుర్యథా నిశ్చితః
సోఽహ నాపి మనోమయః కపిచలః కార్పణ్యదుష్టో న వా
బుద్ధిర్బుద్ధకువృత్తికేవ కుహనా నాజ్ఞానమధతమ ॥ ౩ ॥
నాహ ఖాదిరపి స్ఫుట మరుతలభ్రాజత్పయః సామ్యత-
స్తేభ్యో నిత్యవిలక్షణోఽఖిదృశిః సౌరప్రకాశో యథా
దృశ్యైః సంగవివర్జితో గగనవత్సపూర్ణరూపోఽస్మ్యహ
వస్తుస్థిత్యనురోధతస్త్వహమిద వీచ్యాది సింధుర్యథా ॥ ౪ ॥
నిర్ద్వైతోఽస్మ్యహమస్మి నిర్మలచిదాకాశోఽస్మి పూర్ణోఽస్మ్యహ
నిర్దేహోఽస్మి నిరింద్రియోఽస్మి నితరాం నిష్ప్రాణవర్గోఽస్మ్యహమ్ ।

నిర్ముక్తాశుభమానసోఽస్మి విగలద్విజ్ఞానకోశోఽస్మ్యహ
 నిర్మాయోఽస్మి నిరంతరోఽస్మి విపులప్రౌఢప్రకాశోఽస్మ్యహమ్ ॥ ౫ ॥
మత్తోఽన్యన్న హి కించిదస్తి యది చిద్భాస్యం తతస్తన్మృషా
 గుజావహ్నివదేవ సర్వకలనాధిష్ఠానభూతోఽస్మ్యహమ్ ॥
సర్వస్యాపి, దృగస్మ్యహ సమరసః శాతోఽస్మ్యపాపోఽస్మ్యహం

 పూర్ణోఽస్మి ద్వయవర్జితోఽస్మి విపులాకాశోఽస్మి నిత్యోఽస్మ్యహమ్ ।
మయ్యస్మిన్పరమార్థకే శ్రుతిశిరోవేద్యే స్వతో భాసనే
 కా వా విప్రతిపత్తిరేతదఖిలం భాత్యేవ యత్సంనిధైః ।।
సౌరాలోకవశాత్ప్రతీతమఖిలం పశ్యన్న తస్మిన్జనః
 సందిగ్ధోఽస్త్యత ఏవ కేవలశివః కోఽపి ప్రకాశోఽస్మ్యహమ్ ॥౭॥
౧. నిత్యస్ఫూర్తిమయోఽస్మి నిర్మలసదాకాశోఽస్మి శాంతోఽస్మ్యహ
 నిత్యానదమయోఽస్మి నిర్గతమహామోహాంధకారోఽస్మ్యహమ్ ॥
విజ్ఞాతం పరమార్థతత్త్వమఖిలం నైజం నిరస్తాశుభం
 ముక్తప్రాప్యమపాస్తభేదకలనాకైవల్యసంజ్ఞోఽస్మ్యహమ్ ॥ ౮ ॥
'స్వాప్నద్వైతవదేవ జాగ్రతమపి ద్వైతం మనోమాత్రకం
 మిథ్యేత్యేవ విహాయ సచ్చిదమలస్వాంతైకరూపోఽస్మ్యహమ్ ।।
యద్వా వేద్యమశేషమేతదనిశ మద్రూపమేవేత్యపి
 జ్ఞాత్వా త్యక్తమరున్మహోదధిరివ ప్రౌఢో గభీరోఽస్మ్యహమ్ ॥ ౯ ॥
గంతవ్యం కిమిహాస్తి సర్వపరిపూర్ణరయాప్యఖండాకృతేః
 కర్తవ్య కిమిహాస్తి నిష్క్రియతనోర్మోక్షైకరూపస్య మే ।।
నిర్ద్వైతస్య న హేయమన్యదపి వా నోపాప్యపేయాంతరం

శాంతోఽద్యాస్మి విముక్తతోయవిమలో మేఘో యథా నిర్మల. ॥ ౧౦॥

కిం నః ప్రాప్తమితః పురా కిమధునా లబ్ధ విచారాదినా

యస్మాత్తత్సుఖరూపమేవ సతత జాజ్వల్యమానోఽస్మ్యహమ్ ।।

। కిం వాపేక్ష్యమిహాపి మయ్యతితరాం మిథ్యావిచారాదిక

ద్వైతాద్వైతవివర్జితే సమరసే మౌన పర సంమతమ్ ॥ ౧౧ ॥

శ్రోతవ్య చ కిమస్తి పూర్ణసుదృశో మిథ్యాపరోక్షస్య మే ।

మతవ్యం చ న మేఽస్తి కించిదపి వా నిఃసంశయజ్యోతిషః ॥

ధ్యాతృధ్యేయవిభేదహానివపుషో న ధ్యేయమస్త్యేవ మే

సర్వాత్మైకమహారసస్య సతతం నో వా సమాధిర్మమ ॥ ౧౨ ॥

ఆత్మానాత్మవివేచనాపి మమ నో విద్వత్కృతా రోచతే-

ఽనాత్మా నాస్తి యదస్తి గోచరవపుః కో వా వివేక్తుం క్షమీ ॥

మిథ్యావాదవిచారచింతనమహెూ కుర్వన్త్యదృష్టాత్మకా

భ్రాతా ఏవ న పారగా దృఢధియస్తూష్ణీం శిలావస్థితాః ॥౧౩॥

వస్తుస్థిత్యనురోధతస్త్వహమహెూ కశ్చిత్పదార్థో న చా-

ప్యేవ కోఽపి బిభామి సంతతదృశీ వాఙ్మానసాగోచరః ।

నిష్పాపోఽస్మ్యభయోఽస్మ్యహ విగతదుఃశకాకలకోఽస్మ్యహం

సశాన్తానుపమానశీతలమహ. ప్రౌఢప్రకాశోఽస్మ్యహమ్ ॥ ౧౪ ॥

యోఽహ పూర్వమితః ప్రశాన్తకలనాశుద్ధోఽస్మి బుద్ధోఽస్మ్యహం

యస్మాన్మత్త ఇదం సముత్థితమభూదేతన్మయా ధార్యతే ॥

భయ్యేవ ప్రలయ ప్రయాతి నిరధిష్ఠానాయ తస్మై సదా

సత్యానదచిదాత్మకాయ విపులప్రజ్ఞాయ మహ్య నమః ॥ ౧౫ ॥

సత్తాచిత్సుఖరూపమస్తి సతతత నాహ చ న త్వం మృషా
నేద వాపి జగత్రప్రదృష్టమఖిల నాస్తీతి జానీహి భో ॥
యత్రోక్త కరుణావశాత్త్వయి మయా తత్సత్యమేతత్స్ఫుటం
శ్రద్ధత్స్వానఘ శుద్ధబుద్ధిరసి చేన్మాత్రాస్తు తే సశయః ।। ౧౬ ॥
స్వారస్యైకసుబోధచారుమనసే ప్రౌఢానుభూతిస్వియం
దాతవ్యా న తు మోహదుర్గకాధియే దుష్టాంతరగాయ చ ।
యేయ రమ్యవిదర్పితోత్తమశిరః ప్రాప్తా చకాస్తి స్వయ
సా చేన్మర్కటహస్తదేశపతితా కిం రాజతే కేతకీ ॥ ౧౭ ॥

ఇతి ప్రౌఢానుభూతిః సమాప్తా"

॥ బ్రహ్మజ్ఞానావలీమాలా॥

సకృచ్ఛ్రవణమాత్రేణ బ్రహ్మజ్ఞాన యతో భవేత్ ।
బ్రహ్మజ్ఞానావలీమాలా సర్వేషా మోక్షసిద్ధయే ।। ౧ ।।
అసంగోఽహమసగోఽహమసగోఽహ పునః పునః ।
సచ్చిదానదరూపోఽహమహమేవాహమవ్యయః ॥ ౨ ॥
నిత్యశుద్ధవిముక్తోఽహ నిరాకారోఽహమవ్యయః ।
భూమానదస్వరూపోఽహమహమేవాహమవ్యయః ॥ ౩ ॥
నిత్యోఽహ నిరవద్యోఽహం నిరాకారోఽహమచ్యుతః ।
పరమానదరూపోఽహమహమేవాహమవ్యయః ॥ ౪ ॥
శుద్ధచైతన్యరూపోఽహమాత్మారామోఽహమేవ చ ।
అఖడానదరూపోఽహమహమేవాహమవ్యయః ॥ ౫ ॥

ప్రత్యక్చైతన్యరూపోఽహ శాంతోఽహ ప్రకృతేః పరః ।

శాశ్వతానదరూపోఽహమహమేవాహమవ్యయః ॥ ౬ ॥

తత్త్వాతీతః పరాత్మాహ మధ్యాతీతః పరః శివః ।

। మాయాతీతః పర జ్యోతిరహమేవాహమవ్యయః ॥ ౭ ॥

నానారూపవ్యతీతోఽహ చిదాకారోఽహమచ్యుతః ।

సుఖరూపస్వరూపోఽహమహమేవాహమవ్యయః ॥ ౮ ॥

మాయాతత్కార్యదేహాది మమ నాస్త్యేవ సర్వదా ।

స్వప్రకాశైకరూపోఽహమహమేవాహమవ్యయః ॥ ౯ ॥

గుణత్రయవ్యతీతోఽహ, బ్రహ్మాదీనాం చ సాక్ష్యహమ్ ।

అనంతానతరూపోఽహమహమేవాహమవ్యయః ॥ ౧౦॥

అంతర్యామిస్వరూపోఽహ కూటస్థః సర్వగోఽస్మ్యహమ్ !!

పరమాత్మస్వరూపోఽహమహమేవాహమవ్యయః ।। ౧౧ ।।

నిష్కలోఽహ నిష్క్రియోఽహం సర్వాత్మాద్యః సనాతనః ।

అపరోక్షస్వరూపోఽహమహమేవాహమవ్యయః ॥ ౧౨ ॥

ద్వంద్వాదిసాక్షిరూపోఽహమచలోఽహ సనాతనః ।

సర్వసాక్షిస్వరూపోఽహమహమేవాహమవ్యయః ।। ౧౩ ।।

ప్రజ్ఞానధన ఏవాహం విజ్ఞానధన ఏవ చ।

అకర్తాహమభోక్తాహమహమేవాహమవ్యయః ।। ౧౪ ॥

నిరాధారస్వరూపోఽహం సర్వాధారోఽహమేవ చ ।

ఆప్తకామస్వరూపోఽహమహమేవాహమవ్యయః ॥ ౧౫ ।।

తాపత్రయవినిర్ముక్తో దేహత్రయవిలక్షణః ।
అవస్థాత్రయసాక్ష్యస్మి చాహమేవాహమవ్యయః ॥ ౧౬ ॥
దృగ్దృశ్యౌ ద్వౌ పదార్థౌ స్తః పరస్పరవిలక్షణౌ ।
దృగ్బ్రహ్మ దృశ్య మాయేతి సర్వవేదాతడిండిమః ॥ ౧౭ ॥
అహ సాక్షీతి యో విద్యాద్వివిచ్యైవ పునః పునః ॥
స ఏవ ముక్తః స విద్వానితి వేదాతడిండిమః ॥ ౧౮ ॥
ఘటకుడ్యాదికం సర్వం మృత్తికామాత్రమేవ చ ।
తద్వద్బ్రహ్మ జగత్సర్వమితి వేదాన్తడిండిమః ॥ ౧౯ ॥
బ్రహ్మ సత్యం జగన్మిథ్యా జీవో బ్రహ్మైవ నాపరః।
అనేన వేద్య సచ్ఛాస్త్రమితి వేదాన్తడిండిమః ॥ ౨౦ ॥

॥ ఇతి బ్రహ్మజ్ఞానావలీమాలా సమాసా ॥

॥లఘువాక్యవృత్తిః।।
స్థూలో మాంసమయో దేహో సూక్ష్మః స్యాద్వాసనామయః ।
జ్ఞానకర్మేంద్రియైః సార్ధం ధీప్రాణౌ తచ్ఛరీరగౌ ॥ ౧ ॥
అజ్ఞాన కారణం సాక్షీ బోధస్తేషాం విభాసకః ।
బోధాభాసో బుద్ధిగతః కర్తా స్యాత్పుణ్యపాపయోః ॥ ౨ ॥
స ఏవ సంసరేత్కర్మవశాల్లోకద్వయే సదా ।
బోధాభాసాచ్ఛుద్ధబోధ వివిచ్యాదతియత్నతః ॥ ౩ ॥
జాగరస్వమయోరేవ బోధాభాసవిడబనా।

సుప్తౌ తు తల్లయే బోధః శుద్ధో జాడ్యం ప్రకాశయేత్ ॥ ౪॥ .

జాగరేఽపి ధియస్తూష్ణీంభావః శుద్ధేన భాస్యతే । ,

ధీవ్యాపారాశ్చ చిద్భాస్యాశ్చిదాభాసేన సయుతాః ॥ ౫ ॥

వహ్నితప్తజలం తాపయుక్తం దేహస్య తాపకమ్ ।

చిద్భాస్యా ధీస్తదాభాసయుక్తాన్య భాసయేత్తథా ॥ ౬ ॥

రూపాదౌ గుణదోషాదివికల్పా బుద్ధిగాః క్రియాః ।

తాః క్రియా విషయైః సార్ధం భాసయన్తీ చితిర్మతా ॥

రూపాచ్చ గుణదోషాభ్యా వివిక్తా కేవలా చితిః ।

సైవానువర్తతే రూపరసాదీనాం వికల్పనే ॥ ౮ ॥

క్షణే క్షణేఽన్యథాభూతా ధీవికల్పాశ్చితిర్న తు ।

ముక్తాసు సూత్రవద్బుద్ధివికల్పేషు చితిస్తథా ॥ ౯ ॥

ముక్తాభిరావృతం సూత్ర ముక్తయోర్మధ్య ఈక్షతే ।

తథా వృత్తివికల్పైశ్చిత్స్పష్టా మధ్యే వికల్పయోః ॥ ౧౦

నష్టే పూర్వవికల్పే తు యావదన్యస్య నోదయ ।

నిర్వికల్పకచైతన్యం స్పష్టం తావద్విభాసతే ॥ ౧౧ ॥

ఏకద్విత్రిక్షణేష్వేవం వికల్పస్య నిరోధనమ్ ।

క్రమేణాభ్యస్యతాం యత్నాద్బ్రహ్మానుభవకాక్షిభిః ॥ ౧౨ ॥

సవికల్పకజీవోఽయ బ్రహ్మ తన్నిర్వికల్పకమ్ ।

అహ బ్రహ్మేతి వాక్యేన సోఽయమర్థోఽభిధీయతే ॥ ౧౩ ॥

సవికల్పకచిద్యోఽహం బ్రహ్మైక నిర్వికల్పకమ్ ।

స్వత సిద్ధా వికల్పా స్తే నిరోద్ధవ్యా ప్రయత్నతః ॥ ౧౪ ॥

శక్య' సర్వనిరోధేన సమాధిర్యోగినాం ప్రియః ।

తదశక్తౌ క్షణ రుద్ధా శ్రద్ధాలుర్బ్రహ్మతాత్మనః ॥ ౧౫ ॥

శ్రద్ధాలుర్బ్రహ్మతా స్వస్య చింతయేగుద్ధివృత్తిభిః ।

వాక్యవృత్త్యా యథాశక్తి జ్ఞాత్వాద్ధామ్యస్యతా సదా ।। ౧౬ ॥

తచింతన తత్కథనమన్యోన్యం తత్ర్పబోధనమ్ ।-

ఏతదేకపరత్వం చ బ్రహ్మాభ్యాస విదుర్బుధాః ॥ ౧౭ ॥

దేహాత్మధీవబ్రహ్మాత్మధీదార్ఢ్యే కృతకృత్యతా ।

యదా తదాయం మ్రియతా ముక్తోఽసౌ నాత్ర సశయః ॥ ౧౮ ॥

॥ ఇతి లఘువాక్యవృత్తి సమాప్తా ॥

॥ వాక్యధృత్తిః ॥ ।

సర్గస్థితిప్రలయహేతుమచింత్యశక్తిం

విశ్వేశ్వర విదితవిశ్వమనతమూర్తిమ్ ।।

నిర్ముక్తబంధనమపారసుఖాంబురాశిం

శ్రీవల్లభ విమలబోధఘనం నమామి ॥ ౧ ॥

యస్య ప్రసాదాదహమేవ విష్ణు-

ర్మయ్యేవ సర్వ పరికల్పితం చ ॥

ఇత్థం విజానామి సదాత్మరూపం

తస్యాంఘ్రిపద్మ ప్రణతోఽస్మి నిత్యమ్ ॥౨॥

తాపత్రయార్కసంతప్తః కశ్చిదుద్విగ్నమానసః ।

శమాదిసాధనైర్యుక్తః సద్గురు పరిపృచ్ఛతి ॥ 3 ॥

అనాయాసేన యేనాస్మాన్ముచ్యేయ భవబంధనాత్ ।

తన్మే సంక్షిప్య భగవన్కేవల కృపయా వద ॥ ౪ ॥

సాధ్వీ తే వచనవ్యక్తిః ప్రతిభాతి వదామి తే ।

ఇద తదితి విస్పష్ట సావధానమనాః శృణు ॥ ౫ ॥

తత్త్వమస్యాదివాక్యోత్థ యజ్జీవపరమాత్మనోః ।

తాదాత్మ్యవిషయ జ్ఞాన తదిద ముక్తిసాధనమ్ ॥ ౬ ॥

కో జీవః క' పరశ్చాత్మా తాదాత్మ్య వా కథ తయోః ।।

తత్త్వమస్యాదివాక్య వా కథ తత్ప్రతిపాదయేత్ ॥ ౭ ॥

అత్ర బ్రూమః సమాధాన కోఽన్యో జీవస్త్వమేవ హి ॥

యస్త్వం పృచ్ఛసి మాం కోఽహ బ్రహ్మైవాసి న సంశయః ॥ ౮॥

పదార్థమేవ జానామి నాద్యాపి భగవన్ స్ఫుటమ్ ।।

అహ బ్రహ్మేతి వాక్యార్థం ప్రతిపద్యే కథ వద ।। ౯ ॥

సత్యమాహ భవానత్ర విగానం నైవ విద్యతే ॥

హేతుః పదార్థబోధో హి వాక్యార్థావగతేరిహ ॥.౧౦॥

అతఃకరణతద్వృత్తిసాక్షీ చైతన్యవిగ్రహః ।।

ఆనదరూపః సత్యః సన్కిం నాత్మాన ప్రపద్యసే ||2||

సత్యానదస్వరూప ధీసాక్షిణ జ్ఞానవిగ్రహమ్ ।।

చింతయాత్మతయా నిత్య త్యక్త్వా దేహాదిగా ధియమ్ ॥-231

రూపాదిమాన్యతః పిండస్తతో నాత్మా ఘటాదివత్ ।। -

వియదాదిమహాభూతవికారత్వాచ్చ కుభవత్ ॥ ౧౩ ॥

అనాత్మా యది పిండోఽయముక్తహేతుబలాన్మతః ॥

కరామలకవత్సాక్షాదాత్మాన ప్రతిపాదయ ।। ౧౪..

ఘటద్రష్టా ఘటాద్భిన్నః సర్వథా న ఘటో యథా ।।

దేహద్రష్టా తథా దేహో నాహమిత్యవధారయ ।। ౧౫ ॥

ఏవమింద్రియదృఢ్నాహమింద్రియాణీతి నిశ్చిను ।।

మనో బుద్ధిస్తథా ప్రాణో నాహమిత్వవధారయ ।। ౧౬ ।।

సంఘాతోఽపి తథా నాహమితి దృశ్యవిలక్షణమ్ ॥

ద్రష్టారమనుమానేన నిపుణ సప్రధారయ ॥ ౧౭ ।।

దేహేన్ద్రియాధయో భావా హానాదివ్యాపృతిక్షమాః ॥

యస్య సనిధిమాత్రేణ సోఽహమిత్యవధారయ ।। ౧౮॥

అనాపన్నవికార. సన్నయస్కాతవదేవ య. ।।

బుద్ధ్యాదీంశ్చాలయేత్ప్రత్యక్ సోఽహమిత్యవధారయ ॥ ౧౯॥

అజడాత్మవదాభాన్తి యత్సాన్నిధ్యాజ్జడా అపి.॥

దేహేంద్రియమనఃప్రాణాః సోఽహమిత్యవధారయ ।। ౨౦ ।। .

అగమన్మే మనోఽన్యత్ర సాప్రత చ స్థిరీకృతమ్ ।।.

ఏవ యో వేద ధీవృత్తిం సోఽహమిత్యవధారయ ।। ౨౧ ।।

స్వప్నజాగరితే సుప్తిం భావాభావౌ ధియా తథా ... ,

యో వేత్త్యవిక్రియః సాక్షాత్సోఽహమిత్యవధారయ ॥ ౨౨ ॥

ఘటావభాసకో దీపో ఘటాదన్యో యథేష్యతే ॥

దేహావభాసకో దేహీ తథాఽహం బోధవిగ్రహః ॥ ౨౩,

పుత్రవిత్తాదయో భావా యస్య శేషతయా ప్రియాః ।।

ద్రష్టా సర్వప్రియతమః సోఽహమిత్యవధారయ ॥ ౨౪ ॥

పరప్రేమాస్పదతయా మా న భూవమహం సదా ।।

భూయాసమితి యో ద్రష్టా సోఽహమిత్యవధారయ ॥ ౨౫ ॥

యః సాక్షిలక్షణో బోధస్త్వపదార్థః స ఉచ్యతే ।।

సాక్షిత్వమపి బోద్ధృత్వమవికారితయాఽఽత్మనః ।। ౨౬ ॥

దేహేంద్రియమనః ప్రాణాహకృతిభ్యో విలక్షణః ।।

ప్రోజ్ఝిలాశేషషడ్భావవికారస్త్వపదాభిధః ॥ ౨౭ ॥

త్వమర్థమేవ నిశ్చిత్య తదర్థ చింతయేత్పునః ।।

అతద్వ్యావృత్తిరూపేణ సాక్షాద్విధిముఖేన చ ॥ ౨౮ ॥

నిరస్తేశేషససారదోషోఽస్థూలాదిలక్షణః ।।

అదృశ్యత్వాదిగుణకః పరాకృతతమోమల' ॥ ౨౯ ॥

నిరస్తాతిశయానదః సత్యః ప్రజ్ఞానవిగ్రహః ।।

సత్తాస్వలక్షణః పూర్ణః పరమాత్మేతి గీయతే ॥ ౩౦ ॥

సర్వజ్ఞత్వ పరేశత్వ తథా సపూర్ణశక్తితా ।।

వేదైః సమర్థ్యతే యరయ తద్బ్రహ్మేత్యవధారయ ॥ ౩౧ ॥

యజ్జ్ఞానాత్సర్వవిజ్ఞాన శ్రుతిషు ప్రతిపాదితమ్ ॥

మృదాద్యనేకదృష్టాన్తైస్తద్బ్రహ్మేత్యవధారయ ॥ ౩౨ ॥

యదానంత్యం ప్రతిజ్ఞాయ శ్రుతిస్తత్సిద్ధయే జగౌ ।।

తత్కార్యత్వ ప్రపంచస్య తద్బ్రహ్మేత్యవధారయ ।। ౩౩ ॥

విజిజ్ఞాస్యతయా యచ్చ వేదాన్తేషు ముముక్షుభిః ।।
సమర్థ్యతేఽతియత్తేన తద్బ్రహ్మేత్యవధారయ ।। ౩౪ ॥
'జీవాత్మనా ప్రవేశశ్చ నియన్తృత్వ చ తాన్ప్రతి ॥

శ్రూయతే యస్య వేదేషు తద్బ్రహ్మ్యేత్యవధారయ ॥ ౩౫ ॥
కర్మణా ఫలదాతృత్వ యస్యైవ శ్రూయతే శ్రుతౌ ॥-
జీవానా హేతుకర్తృత్వ తద్బ్రహ్మేత్యవధారయ ।। ౩౬ ॥ ..
తత్త్వంపదార్థౌ నిర్ణీతౌ వాక్యార్థశ్చిత్యతేఽధునా ।
తాదాత్మ్యమత్ర వాక్యార్థస్తయోరేవ పదార్థయోః ॥ ౩౭॥
ససర్గో వా విశిష్టో వా వాక్యార్థో నాత్ర సంమతః ॥
అఖడైకరసత్వేన వాక్యార్థో విదుషా మతః ॥ ౩౮ ॥
ప్రత్యగ్బోధో య ఆభాతి సోఽద్వయానందలక్షణః ॥
అద్వయానదరూపశ్చ ప్రత్యగ్బోధైకలక్షణః ।। ౩౯ ।।
ఇత్థమన్యోన్యతాదాత్మ్యప్రతిపత్తిర్యదా భవేత్ ।।
అబ్రహ్మత్వం త్వమర్థస్య వ్యావర్తేత తదైవ హి ॥ ౪౦ ॥
తదర్థస్య చ పారోక్ష్య యద్యేవ కిం తతః శృణు ।।
పూర్ణానంద్రైకరూపేణ ప్రత్యగ్బోధోఽవతిష్ఠతే ॥ ౪ ॥
తత్త్వమస్యాదివాక్యం చ తాదాత్మ్యప్రతిపాదనే ।
లక్ష్యౌ తత్త్వపదార్థౌ ద్వావుపాదాయ ప్రవర్తతే ॥ ౪౨ ॥
హిత్వా ద్వౌ శబలౌ వాచ్యౌ వాక్య వాక్యార్థబోధనే ।
యథా ప్రవర్తతేఽస్మాభిస్తథా వ్యాఖ్యాతమాదరాత్ ।। ౪౩ ॥

ఆలబనతయా భాతి యోఽస్మత్ప్రత్యయశబ్దయోః ॥

అంతఃకరణసంభిన్నబోధః స త్వపదాభిధః ॥ ४४ ।।

మాయోపాధిర్జగద్యోనిః సర్వజ్ఞత్వాదిలక్షణః ॥

పారోక్ష్యశబలః సత్యాద్యాత్మకస్తత్పదాభిధః ॥ ४५ ॥

ప్రత్యక్పరోక్షతైకస్య సద్వితీయత్వపూర్ణతా ॥

విరుధ్యతే యతస్తస్మాల్లక్షణా సప్రవర్తతే ॥ ४६ ॥

మానాన్తరవిరోధే తు ముఖ్యార్థస్యాపరిగ్రహే ।।

ముఖ్యార్థేనావినాభూతే ప్రతీతిర్లక్షణోచ్యతే ॥ ४७ ।।

తత్త్వమస్యాదివాక్యేషు లక్షణా భాగలక్షణా ॥

సోఽయమిత్యాదివాక్యస్థపదయోరివ నాపరా !! ४८ ।।

అహం బ్రహ్మేతి వాక్యార్థబోధో యావద్దృఢీభవేత్ ॥

శమాదిసహితస్తావదభ్యస్యేచ్ఛ్రవణాదికమ్ ॥ ४९ ॥

శ్రుత్యాచార్యప్రసాదేన దృఢో బోధో యదా భవేత్ ॥

నిరస్తాశేషసంసారనిదానః పురుషస్తదా ५० ॥

విశీర్ణకార్యకరణో భూతసూక్ష్మైరనావృతః ।।

విముక్తకర్మనిగలః సద్య ఏవ. విముచ్యతే ।। ५१ ।।

ప్రారబ్ధకర్మవేగేణ జీవన్ముక్తో యదా భవేత్ ।।

కంచిత్కాలమనారబ్ధకర్మవధస్య సంక్షయే ॥ ५२ ।।

నిరస్తాతిశయానదం వైష్ణవ పరమ పదమ్ ॥

పునరావృత్తిరహిత కైవల్య ప్రతిపద్యతే ॥ ५३ ।।

॥ ఇతి వాక్యవృత్తిః సంపూర్ణా ॥

॥సదాచారానుసంధానమ్॥

సచ్చిదానందకందాయ జగదకురహేతవే ।।

సదోదితాయ పూర్ణాయ నమోఽనతాయ విష్ణవే ।। ౧

సర్వ వేదాన్తసిద్ధాత్రైర్గ్రథిత నిర్మల శివమ్ ।।

సదాచార ప్రవక్ష్యామి యోగినా జ్ఞానసిద్ధయే ॥ ౨ ॥

ప్రాతః స్మరామి దేవస్య సవితుర్భర్గ ఆత్మనః ।।

వరేణ్య తద్ధియో యో నశ్చిదానదే ప్రచోదయాత్ ॥ ౩ ॥

అన్వయవ్యతిరేకాభ్యా జాగ్రత్స్వప్నసుపుత్తిషు ।।

యదేక కేవల జ్ఞాన తదేవాస్మి పర బృహత్ ।। ౪ ॥

జ్ఞానాజ్ఞానవిలాసోఽయ జ్ఞానాజ్ఞానే చ శామ్యతి ।।

జానాజ్ఞానే పరిత్యజ్య జ్ఞానమేవావశిష్యతే ॥ ౫ ॥

అత్యతమలినో దేహూ దేహీ చాత్యంతనిర్మల' ।

అసంగోఽహమితి జ్ఞాత్వా శౌచమేతత్ప్రచక్షతే ॥ ౬ ॥

మన్మనో మీనవన్నిత్యం క్రీడత్యానందవారిధౌ ॥

సుస్నాత స్తేన యూతాత్మా సమ్యగ్విజ్ఞానవారిణా ॥ ౭ ॥

అథాధమర్షణ కుర్యాత్ప్రాణాపాననిరోధతః ॥

మనః పూర్ణే సమాధాయ మగ్నకుభో యథార్ణవే ॥ ౮

లయవిక్షేపయోః సధౌ మనస్తత్ర నిరామితమ్ ॥

స సధిః సాధితో యేన స ముక్తో నాత్ర సంశయః ।। ౯ ॥

సర్వత్ర ప్రాణినాం దేహే జపో భవతి సర్వద ॥

హసః సోఽహమితి జ్ఞాత్వా సర్వబద్ధైర్విముచ్యతే ॥ ౧౦॥

తర్పణ స్వసుఖేనైవ స్వేంద్రియాణా ప్రతర్పణమ్ ।।

మనసా మన ఆలోక్య స్వయమాత్మా ప్రకాశతే ॥ ౧౧॥

ఆత్మని స్వప్రకాశాగ్నౌ చిత్తమేకాహుతిం క్షిపేత్ ।।

ఆగ్నిహోత్రీ స విజ్ఞేయశ్చేతరా నామధారకా' ॥ ౧౨ ।।

దేహో దేవాలయః ప్రోక్తో దేహీ దేవో నిరజనః ।।

అచింతః సర్వభావేన స్వానుభూత్యా విరాజతే ॥ ౧౩ ॥

మౌన స్వాధ్యయన ధ్యానం ధ్యేయ బ్రహ్మానుచింతనమ్ ।।

జ్ఞానేనేతి తయోః సమ్యఙ్నిషేధాత్తత్త్వదర్శనమ్ ॥ ౧౪ ।।

అతీతానాగత కించిన్న స్మరామి న చింతయే ।।

రాగద్వేష వినా ప్రాప్త భుంజామ్యత్ర శుభాశుభమ్ ॥ ౧౫ ॥

దేహాభ్యాసో హి సన్యాసో నైవ కాపాయవాససా ॥

నాహం దేహోఽహమాత్మేతి నిశ్చయో న్యాసలక్షణమ్ ।। ౧౬ ।।

అభయ సర్వభూతానా దానమాహుర్మనీషిణః ॥

నిజానదే స్పృహా నాన్యే వైరాగ్యస్యావధిర్మతా ॥ ౧౭ ॥

వేదాతశ్రవణ కుర్యాన్మనన చోపపత్తిభిః ।।

యోగేనాభ్యసన నిత్య తతో దర్శనమాత్మనః ।। ౧౮ ॥

శబ్దశక్తేరచింత్యత్వాచ్ఛబ్దాదేవాపరోక్షధీః ।।

ప్రసుప్తః పురుషో యద్వచ్ఛబ్దేనైవావబుధ్యతే ॥ ౧౯ ॥

ఆత్మానాత్మవివేకేన జ్ఞానం భవతి నిశ్చలమ్ ॥

గురుణా బోధితః శిష్యః శబ్దబ్రహ్మాతివర్తతే ।। ౨౦ ।।

న త్వం దేహో నేంద్రియాణి న ప్రాణో న మనో న ధీః ॥

వికారిత్వాద్వినాశిత్వాదదృశ్యత్వాచ్చ ఘటో యథా ।। ౨౧ ॥

విశుద్ధ కేవల జ్ఞాన నిర్విశేష నిరంజనమ్ ।।

యదేక పరమానదం తత్త్వమస్యద్వయ పరమ్ ।। ౨౨ ॥

శబ్దస్యాద్యతయోః సిద్ధ మనసోఽపి తథైవ చ ॥

మధ్యే సాక్షితయా నిత్య తదేవ త్వ భ్రమ జహి ।। ౨3 ।।

స్థూలవైరాజయోరైక్యం సూక్ష్మహైరణ్యగర్భయోః ॥ .

అజ్ఞానమాయయోరైక్య ప్రత్యగ్విజ్ఞానపూర్ణయోః ।। ౨౪ ।।

చిన్మాత్రైకరసే విష్ణౌ బ్రహ్మాత్మైక్యస్వరూపకే ॥

భ్రమేణైవ జగజ్జాత రజ్జ్వా సర్పభ్రమో యథా ॥ ౨౫ ॥

తార్కికాణా తు జీవేశౌ వాన్యావేతౌ విదుర్బుధాః ॥

లక్ష్యౌ చ సాంఖ్యయోగాభ్యా వేదాంతైరైక్యతా తయోః ॥ ౨౬ ॥

కార్యకారణవాన్యాశౌ జీవేశౌ యౌ జహచ్చ తౌ ।।

అజహచ్చ తయోర్లక్ష్యౌ చిదశావేకరూపిణౌ ॥ ౨౭ ॥

కర్మశాస్త్రే కుతో జ్ఞానం తర్కే నైవాస్తి నిశ్చయః ।।

సాఖ్యయోగౌ భిదాపన్నౌ శాబ్దికాః శబ్దతత్పరాః ॥ ౨౮॥

అన్యే పాషడినః సర్వే జ్ఞానవార్తాసుదుర్లభా ॥

ఏక వేదాతవిజ్ఞాన స్వానుభూత్యా విరాజతే ॥ ౨౯ ॥

అహ మమేత్యయ బధో మమాహ నేతి ముక్తతా ।

బంధమోక్షౌ గుణైర్భాతి గుణాః ప్రకృతిసభవా. ॥30॥.

జ్ఞానమేక సదా భాతి సర్వావస్థాసు నిర్మలమ్ ।

మదభాగ్యా న జానన్తి స్వరూప కేవల బృహత్ ||3౧||

సకల్పసాక్షి యజ్జ్ఞాన సర్వలోకైకజీవనమ్ ।

తదేవాస్మీతి యో వేద స ముక్తో నాత్ర సంశయ' ॥3౨॥

ప్రమాతా చ ప్రమాణ చ ప్రమేయ ప్రమితిస్తథా ।

యస్య భాసావభాసన్తే మాన జ్ఞానాయ తస్య కిమ్ ॥33॥

అర్థాకారా భవేద్వృత్తిః ఫలేనార్థః ప్రకాశతే ।

అర్థజ్ఞాన విజానాతి స ణ్వార్థ ప్రకాశతే ||3౪॥

వృత్తివ్యాప్యత్వమేవాస్తు ఫలవ్యాప్తిః కథం భవేత్ !

స్వప్రకాశస్వరూపత్వాత్సిద్ధత్వాచ్చ చిదాత్మన ॥3౫॥

చిత్త చైతన్యమాత్రేణ సయోగాచ్చేతనా భవేత్ । - -

అర్థాదర్థాంతరే వృత్తిర్గన్తు-చలతి చాతరే ॥3౬॥

నిరాధారా నిర్వికారా యా, దశా సోన్మనీ స్మృతా।

చిత్తం చిదితి జానీయాత్తకారరహితం యదా ॥3౭॥

తకారో విషయాధ్యాసో జపారాగో యథా మణౌ ।

జ్ఞేయవస్తుపరిత్యాగాజ్జ్ఞాన తిష్ఠతి కేవలమ్ ॥3౮॥

త్రిపుటీ క్షీణతామేతి బ్రహ్మనిర్వాణమృచ్ఛతి ।

మనోమాత్రమిదం సర్వ తన్మనో జ్ఞానమాత్రకమ్ ॥౩౯॥

అజ్ఞానం భ్రమ ఇత్యాహుర్విజ్ఞాన పరమం పదమ్ ।

అజ్ఞానం చాన్యథాజ్ఞానం మాయామేతా వదన్తి తే ॥౪౦॥

ఈశ్వర మాయినం విద్యాన్మాయాతీత నిరంజనమ్ ।

సదానందే చిదాకాశే మాయామేఘస్తడిన్మనః ॥౪౧॥

అహంతా గజన తత్ర ధారాసారా హి వృత్తయః ।

మహామోహాంధకారేఽస్మిన్దేవో వర్షతి లీలయా ॥౪౨॥

తస్యా వృష్టేర్విరామాయ ప్రబోధైకసమీరణః ।

జ్ఞానం దృగ్దృశ్యయోర్భావం విజ్ఞాన దృశ్యశూన్యతా ॥౪౩॥

ఏకమేవాద్వయం బ్రహ్మ నేహ నానాస్తి కించన ।

క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయోర్జ్ఞానం తజ్జ్ఞానం జ్ఞానముచ్యతే ॥౪౪॥

విజ్ఞాన చోభయోరైక్య క్షేత్రజ్ఞపరమాత్మనోః ।

పరోక్ష శాస్త్రజం జ్ఞానం విజ్ఞానం చాత్మదర్శనమ్ ॥౪౫॥

ఆత్మనో బ్రహ్మణః సమ్యగుపాధిద్వయవర్జితమ్ ।

త్వమర్థవిషయం జ్ఞాన విజ్ఞానం తత్పదాశ్రయమ్ ॥౪౬॥

పదయోరైక్యబోధస్తు జ్ఞానవిజ్ఞానసజ్జితమ్ ।

ఆత్మానాత్మవివేకస్య జ్ఞానమాహుర్మనీషిణః ॥౪౭॥

అజ్ఞానం చాన్యథా లోకే విజ్ఞాన తన్మయ జగత్ ।

అన్వయవ్యతిరేకాభ్యాం సర్వత్రైక ప్రపశ్యతి ॥౪౮॥

యత్తత్తు వృత్తిజం జ్ఞానం విజ్ఞానం జ్ఞానమాత్రకమ్ ।

అజ్ఞానధ్వసక జ్ఞానం విజ్ఞానం చోభయాత్మకమ్ ॥౪౨॥'

జ్ఞానవిజ్ఞాననిష్ఠోఽయం తత్సద్బ్రహ్మణి చార్పణమ్ ।
భోక్తా సత్త్వగుణః శుద్ధో భోగానాం సాధన రజః ॥౫౦॥
భోగ్య తమోగుణః ప్రాహురాత్మా చైషాం ప్రకాశకః ।
బ్రహ్మధ్యయనసయుక్తో బ్రహ్మచర్యారతః సదా ॥౫౧॥
సర్వం బ్రహ్మేతి యో వేద బ్రహ్మచారీ స ఉచ్యతే ।
గృహస్థో గుణమధ్యస్థః శరీర గృహముచ్యతే ॥౫౨।।
గుణాః కుర్వన్తి కర్మాణి నాహ కర్తేతి బుద్ధిమాన్ ।
కిముగ్రైశ్చ తపోభిశ్చ యస్య జ్ఞానమయ తపః ॥౫3॥
హర్షామర్షవినిర్ముక్తో వానప్రస్థ' స ఉచ్యతే ।
స గృహీ యో గృహాతీత' శరీరం గృహముచ్యతే ॥౫౪॥
సదాచారమిమ నిత్యం యోఽనుసదధతే బుధః।
సంసారసాగరాన్చీఘ్రం స ముక్తో నాత్ర సంశయః ॥౫౫॥

ఇతి సదాచారానుసధాన సపూర్ణమ్ ॥

స్వాత్మనిరూపణమ్।
శ్రీగురుచరణద్వద్వ వదేఽహ మథితదు'సహద్వద్వమ్ ।
భ్రాంతిగ్రహోపశాంతీ పాంసుమయ యస్య భసితమాతనుతే ।।౧॥
దేశికవర దయాలు వదేఽహ నిహతనిఖిలసదేహమ్ ।।

యచ్చరణద్వయమద్వయమనుభవముపదిశతి తత్పదస్యార్థమ్ ||౨||

సంసారదావపాక్కపంతప్తః సకలసాధనోపేతః ।

స్వాత్మనిరూపణనిపుణైర్వాక్యైః శిష్యః ప్రబోధ్యతే గురుణా || ३ ||

అస్తి స్వయమిత్యస్మిన్నర్థే కస్యాస్తి సశయః పుసః ॥

అత్రాపి సంశయశ్చేత్ సశాయతా యః స ఏవ భవసి త్వమ్ ॥ ४ ॥

నాహమితి వేత్తి యోఽసౌ సత్య బ్రహ్మైవ వేత్తి నాస్తీతి ॥

అహమస్మీతి విజానన్బ్రహ్మైవాసౌ స్వయ విజానాతి ॥ ౫ ॥

బ్రహ్మ త్వమేవ తస్మాన్నాహ బ్రహ్మేతి మోహమాత్రమిదమ్ ||

మోహేన భవతి భేదః క్లేశాః సర్వే భవన్తి తన్మూలాః ॥ ౬ ॥

న క్లేశపచకమిదం భజతే కృతకోశపంచకవివేకః ।

అత ఏవ పచ కోశాన్ కుశలధియః సతత విచిన్వన్తి ॥ ౭ ॥

అన్నప్రాణమనోమయవిజ్ఞానానదపంచకోశానామ్ ||

ఏకైకాన్తరభాజా భజతి వివేకాత్ప్రకాశ్యతామాత్మా || ౮॥

వపురిదమన్నమయాఖ్యః కోశో నాత్మా జడో ఘటప్రాయః ||

ప్రాగుత్పత్తేః పశ్చాత్తదభావస్యాపి దృశ్యమానత్వాత్ ॥ ౯ ॥

కోశః ప్రాణమయోఽయం వాయువిశేషో వపుష్యవచ్ఛిన్నః ||

అస్య కథమాత్మతా స్యాత్ క్షుత్తృష్ణాభ్యాముపేయుషః పీడామ్ || ౧౦ ॥

కురుతే వపుష్యహతాం గేహాదౌ యః కరోతి మమతాం చ ||

రాగద్వేషవిధేయో నాసావాత్మా మనోమయః కోశః ॥ ౧౧ ॥

సుప్తౌ స్వయ విలీనా బోధే వ్యాప్తా కలేవర సకలమ్ ||

విజ్ఞానశబ్దవాచ్యా చిత్ప్రతిబింబా న బుద్ధిరప్యాత్మా ।। ౧౨ ॥

సుప్తిగతైః సుఖలేశైరభిమనుతే యః సుఖీ భవామీతి ।।

ఆనదకోశనామా సోఽహకారః కథం భవేదాత్మా ।। ౧౩ ।।

యః స్ఫురతి బింబభూతః స భవేదానన్ద ఏవ సకలాత్మా !!

ప్రాగూర్ధ్వమపి చ సత్త్వాదవికారిత్వాదబాధ్యమానత్వాత్ ।। ౧౪ ।।

అన్నమయాదేరస్మాదపర యది నానుభూయతే కించిత్ ।।

అనుభవితాఽన్నమయాదేరస్తీత్యస్మిన్న కశ్చిదపలాపః ॥ ౧౫ ॥

స్వయమేవానుభవత్వాద్యద్యప్యేతస్య నానుభావ్యత్వమ్ ।।

సకృదప్యభావశంకా న భవేద్బోధస్వరూపసత్తాయా. ॥ ౧౬ ।।

అనుభవతి విశ్వమాత్మా విశ్వనాసౌ న చానుభూయేత ॥

న ఖలు ప్రకాశ్యతేఽసౌ విశ్వమశేష ప్రకాశయన్భానుః ॥ ౧౭ ॥

తదిద తాదృశమీదృశమేతావత్తావదితి చ యన్న భవేత్ ।।

బ్రహ్మ తదిత్యవధేయ నో చేద్విషయో భవేత్పరోక్షే చ ॥ ౧౮ ॥

ఇదమిదమితి ప్రతీతే వస్తుని సర్వత్ర బాధ్యమానేఽపి ॥

అనిధమవాధ్య తత్త్వ సత్వాదేతస్య న చ పరోక్షత్వమ్ ।। ౧౯ ।।

నావేద్యమపి పరోక్ష భవతి బ్రహ్మ స్వయప్రకాశత్వాత్ ।।

సత్య జ్ఞానమనత బ్రహ్మేత్యతస్య లక్షణ ప్రథతే ।। ౨౦ ॥

సతి కోశశక్త్యుపాధౌ సభక్తస్తస్య జీవతేశ్వరతే ॥

నో చేత్తయోరభావాద్విగతవిశేష విభాని నిజరూపమ్ ॥ ౨౧ ॥

సతి సకలదృశ్యబాధే న కిమప్యరతీతి లోకాసిద్ధ చేత్ ॥

యన్న కిమపీతి సిద్ధ బ్రహ్మ తదేవేతి వేదతః సిద్ధమ్ ॥ ౨౨ ॥

ఏవ మతిరహితానా తత్త్వమసీత్యాదివాక్యచింతనయా ।।
ప్రతిభాత్యేష పరోక్షవదాత్మా ప్రత్యక్ప్రకాశమానోఽపి ॥ ౨3 ।।
తస్మాత్పదార్థశోధనపూర్వం వాక్యస్య చింతయన్నర్థమ్ ॥
దేశికదయాప్రభావాదపరోక్షయతి క్షణేన చాత్మానమ్ ।। ౨౪ ॥

దేహేంద్రియాదిధర్మానాత్మన్యారోపయన్నభేదేన ॥
కర్తృత్వాద్యభిమానీ బోధః స్యాత్త్వంపదస్య వాచ్యోఽర్థః ॥ ౨౫ ॥
దేహస్య చేంద్రియాణాం సాక్షీ తేభ్యో విలక్షణత్వేన ॥
ప్రతిభాతి యోఽవబోధః ప్రోక్తోఽసౌ త్వంపదస్య లక్ష్యోఽర్థః ॥ ౨౬ ॥
వేదావసానవాచా సంవేద్య సకలజగదుపాదానమ్ ।।
సర్వజ్ఞతాద్యుపేత చైతన్య తత్పదస్య వాచ్యోఽర్థః ॥ ౨౭ ॥
వివిధోపాధివిముక్తం విశ్వాతీతం విశుద్ధమద్వైతమ్ ॥
అక్షరమనుభవవేద్య చైతన్య తత్పదస్య లక్ష్యోఽర్థః ॥ ౨౮ ॥
సామానాధికరణ్యం తదను విశేషణవిశేష్యతా చేతి ।।
అథ లక్ష్యలక్షకత్వ భవతి పదార్థాత్మనా చ సంబంధః ।। ౨౯ ।।
ఏకత్ర వృత్తిరర్థే శబ్దానాం భిన్నవృత్తిహేతూనామ్ ।।
సామానాధికరణ్యం భవతీత్యేవ, వదన్తి లాక్షణికాః ॥ 3౦ ॥
ప్రత్యక్త్వపరోక్షత్వే పరిపూర్ణత్వ చ సద్వితీయత్వమ్ ।
ఇతరేతర విరుద్ధ తత ఇహ భవితవ్యమేవ లక్షణయా ॥ 3౧ ॥
మానాన్తరోపరోధే ముఖ్యార్థస్యాపరిగ్రహే జాతే ।
ముఖ్యావినాకృతేఽర్థే వృత్తిః సైవ లక్షణా ప్రోక్తా ।। 3౨ ।।

నిఖిలమపి వాచ్యమర్థం త్యక్త్వా వృత్తిస్తదన్వితేఽన్యార్థే ।
జహతీతి లక్షణా స్యాత్ గగాయాం ఘోషవాదిహ న గ్రాహ్యా ।। 33 ॥
వాచ్యార్థమత్యజన్త్యా యస్యా వృత్తేః ప్రవృత్తిరన్యార్థే ।
ఇహమజహతీతి కథితా శోణో ధావతివదత్ర న గ్రాహ్యా ॥ ౩౪ ॥
జహదజహతీతి సో స్యాద్యా వాచ్యార్థైకదేశమపహాయః ।
బోధయతి చైకదేశ సోఽయ ద్విజ ఇతివదాశ్రయేదేనామ్ ॥ ౩౫ ॥
సోఽయం ద్విజ ఇతి వాక్య త్వక్త్వా ప్రత్యక్పరోక్షదేశాద్యమ్ ।
ద్విజమాత్రలక్షకత్వాత్కథయత్యైక్య పదార్థయోరుభయోః ।। ౩-౬-౧
తద్వత్తత్త్వమసీతి త్యక్త్వా ప్రత్యక్పరోక్షతాదీని ।

చిద్వస్తు లక్షయిత్వా బోధయతి స్ఫ్వష్టమసిపదేనైక్యమ్ ॥ ౩౭॥
ఇత్థం బోధితమర్థం మహతా వాక్యేన దర్శితైక్యేన ।
అహమిత్యపరోక్షయతా వేదో వేదయతి వీతశోకత్వమ్ ॥ ౩౮ ॥
ప్రాయః ప్రవర్తకత్వం విధివచసా లోకవేదయోర్దృష్టమ్ ।
సిద్ధ బోధయతోఽర్థం కథమివ తద్భవతి తత్త్వమస్యాదేః ॥ ౩౯ ॥
విధిరేవ న ప్రవృత్తిం జనయత్యభిలషితవస్తుబోధోఽపి ।
రాజా యాతి సుతోఽభూత్ ఇతి బోధేన-ప్రవర్తతే లోకః ॥ ౪౦ ॥
ఐక్యపరైః శ్రుతివాక్యైరాత్మా శశ్వత్ప్రకాశ్యమానోఽపి ।
దేశికదయావిహీనైరపరోక్షయితుం న శక్యతే పురుషైః ।। ౪౧ ॥
విరహితకామ్యనిషిద్ధో విహితానుష్ఠాననిర్మలస్వాన్తః । .
భజతి స్వమేవ బోధ గురుణా కిమితి త్వయా న మతవ్యమ్ ॥ ౪౨ ।।

కర్మభిరేవ న బోధః ప్రభవతి గురుణా వినా దయానిధినా ।

ఆచార్యవాన్హి పురుషో వేదేత్యర్థస్య వేదసిద్ధత్వాత్ ।। ४३ ।।

వేదోఽనాదితయా వా యద్వా పరమేశ్వరప్రణీతతయా ।

భవతి పరమ ప్రమాణ బోధో నాస్తి స్వతశ్చ పరతో వా ॥ ४४ ।।

నాపేక్షతే యదన్యద్యదపేక్షన్తేఽఖిలాని మానాని ।

వాక్య తన్నిగమానా మాన బ్రహ్మేద్యతీంద్రియావగతౌ ॥ ४५ ॥

మాన ప్రబోధయన్త బోధ మానేన యే బుభుత్సన్తే ।।

ఏధోభిరేవ దహన దగ్ధు వాఛన్తి తే మహాత్మాన. ॥ ४६ ॥

వేదోఽనాదిరముష్య వ్యజక ఈశః స్వయప్రకాశాత్మా ॥

తదభివ్యక్తిముదీక్ష్య ప్రోక్తోఽసౌ సూరిభిం ప్రమాణమితి ।। ४७ ।।

రూపాణామవలోకే చక్షురివాన్యన్న కారణం దృష్టమ్ ।।

తద్వదదృష్టావగతౌ వేదవదన్యో న వేదకో హేతుః ।। ४८ ॥

నిగమేషు నిశ్చితార్థం తన్త్రే కశ్చిద్యది ప్రకాశయతి ।।

తదిదమనువాదమాత్రం ప్రామాణ్యం తస్య సిధ్యతి న కించిత్ ।। ४९ ।।

అంశద్వయవతి నిగమే సాధయతి ద్వైతమేవ కోఽప్యంశః ॥

అద్వైతమేవ వస్తు ప్రతిపాదయతి ప్రసిద్ధమపరోఽశః ॥ ५० ॥

అద్వైతమేవ సత్యం తస్మిన్ద్వైతం న సత్యమధ్యస్తమ్ ।।

రజతమివ శుక్తికాయాం మృగతృష్ణాయామివోదకస్ఫురణమ్ ॥ ५१ ।।

ఆరోపిత యది స్యాదద్వైత వస్త్వవస్తుని ద్వైతే ॥

తదయుక్తమేవ యస్మాత్సత్యేఽధ్యాసో భవత్యసత్యానామ్ ॥ ५ ॥

యద్యారోపణముభయోస్తద్వ్యతిరిక్తస్య కస్యచిదభావాత్ ।।-

ఆరోపణ న, శూన్యే తస్మాదద్వైతసత్యతా గ్రాహ్యా ॥ ౫౩ ॥

ప్రత్యక్షాద్యనవగతం శ్రుత్యా ప్రతిపాదనీయమద్వైతమ్ ।।

ద్వైత న ప్రతిపాద్య తస్య స్వత ఏవ లోకసిద్ధత్వాత్ ।।౫౪ ।।

అద్వైత సుఖరూప దుస్సహదుఃఖం సదా భవేద్ద్వైతమ్ ॥

యత్ర ప్రయోజనం స్యాత్ప్రతిపాదయతి శ్రుతిస్తదేవాసౌ ।। ౫౫ ॥

నిగమగిరా ప్రతిపాద్య వస్తు యదానదరూపమద్వైతమ్ ॥

స్వాభావిక స్వరూప జీవత్వ తస్య కేచన బ్రువతే ॥ ౫౬ ॥

స్వాభావిక యది స్యా జీవత్వ తస్య విశదవిజ్ఞప్తేః ।

సకృదపి న తద్వినాశ గచ్ఛేదుష్ణప్రకాశవద్వహ్నేః ॥ ౫౭ ।।

యద్వదయో రసవిద్ధ కాచనతాం యాతి తహదేవాసౌ ।

జీవః సాధనశక్త్యా పరతా యాతీతి కేచిదిచ్ఛన్తి ॥ ౫౮ ॥

తదిద భవతి న యుక్త గతవతి తస్మింశ్చిరేణ రసవీర్యే ॥

ప్రతిపద్యతే ప్రణాశ హైమో వర్ణోఽప్యయస్సమారూఢః ॥ ౫౯ ॥

జీవత్వమపి తథేదం బహువిధసుఖదుఃఖలక్షణోపేతమ్ ।।

గతమివ సాధనశక్త్యా ప్రతిభాత్యేవ ప్రయాతి న వినాశమ్ ॥ ౬౦

తస్మాత్స్వతో యది స్యాజ్జీవస్సతత స ఏవ జీవః స్యాత్ ॥

ఏవ యది పరమాత్మా పరమాత్మైవాయమితి భవేద్యుక్తమ్ ।। ౬౧ ॥

యది వా పరేణ సామ్య జీవశ్చేద్వ్రజతి సాధనబలేన ।।

కాలేన తదపి కియతా నశ్యత్యేవేతి నిశ్చిత సకలైః ॥ ౧౨ ॥

తస్మాత్పర స్వకీయ మోహ మోహాత్మక చ ససారమ్ ॥
స్వజ్ఞానేన జహిత్వా పూర్ణాః స్వయమేవ శిష్యతే నాన్యత్ ॥ ౬౩ ॥
సత్య జ్ఞానమనత ప్రకృత పరమాత్మరూపమద్వైతమ్ ॥
అవబోధయన్తి నిఖిలాః శ్రుతయః స్మృతిభిః సమం సమరతాభిః ౬౪ ।।
ఏకత్వబోధకానా నిఖిలానా నిగమవాక్యజాలానామ్ ॥
వాక్యాన్తరాణి సకలాన్యభిధీయన్తేఽస్య శేషభూతాని ॥ ౬౫ ।।
యస్మిన్మిహిరవదుదితే తిమిరవదపయాన్తి కర్తృతాఽఽదీని ।
జ్ఞాన విరహితభేద కథమివ తద్భవతి తత్త్వమస్యాదే ॥ ౬౬ ॥
కర్మప్రకరణనిష్ఠం జ్ఞాన కర్మాంగమిష్యతే ప్రాజ్ఞైః ।
భిన్నప్రకరణమాజః కర్మాంగత్వ కథ భవేజ్జ్ఞప్తే ॥ ౬౭ ॥
అధికారివిషయభేదౌ కర్మజ్ఞానాత్మకాబుభౌ కాడౌ ।
ఏవ సతి కథమనయోరగాగిత్వం పరస్పర ఘటతే ॥ ౬౮ ।।
జ్ఞాన కర్మణి న స్యాజ్జ్ఞానే కర్మేదమపి తథా న స్యాత్ ।
తత్కథమనయోరుభయోస్తపనతమోవత్సముచ్చయో ఘటతే ॥ ౬౯ ।।
తస్మాన్మోహనివృత్తౌ జ్ఞాన న సహాయమన్యదథర్యతే ।
యద్వద్ఘనతరతిమిరప్రకరపరిష్వసనే సహస్రాశు ॥౭౦॥
జ్ఞాన తదేవమమల సాక్షీ విశ్వస్య భవతి పరమాత్మా ।
సబధ్యతే న ధర్మై సాక్షీ త్రైరేవ సన్చిదానదః ॥౭॥
రజ్జ్వాదేరురగాద్యైః సబధవదస్య దృశ్యసబధ ।
సతతమసగోఽయమితి శ్రుతిరప్యముమర్థమేవ సాధయతి ॥౭౨॥
కర్తృ చ కర్మ చ యస్య స్ఫురతి బ్రహ్మైవ తన్న జానాతి ।

యస్య న కర్తృ న కర్మ స్ఫుటతరమయమేవ వేదితు క్రమతే ॥౭౩॥

కర్తృత్వాదికమేతన్మాయాశక్త్యా ప్రతీయతే నిఖిలమ్ ।

ఇతి కేచిదాహురేషా భ్రాన్తిర్బ్రహ్మతిరేకతో నాన్యత్ ||౭౪||

౪

తస్మిన్బ్రహ్మణి విదితే విశ్వమశేషం భవేదిదం విదితమ్ ।

కారణమృది విదితాయాం ఘటకరకాద్యా యథాఽవగమ్యన్తే ॥౭౫॥

తదిద కారణమేక విగతవిశేష విశుద్ధచిద్రూపమ్ ।

తస్మాత్సదేకరూపాన్మాయోపహితాదభూదిదం విశ్వమ్ ।।౭౬॥

కారణమసదితి కేచిత్కథయన్త్యసతో భవేన్న కారణతా ।

అంకురజననీ శక్తిః సతి ఖలు బీజే సమీక్ష్యతే సకలై' ||౭౭॥

కారణమసదితి కథయన్ వధ్యాపుత్రేణ నిర్వహేత్కార్యమ్ ।

కించ మృగతృష్ణికాభః పీత్వోదన్యాం మహీయసీం శమయేత్ ॥౭౮॥

యస్మాన్న సోఽయమసతో వాదః సభవతి శాస్త్రయుక్తిభ్యామ్ ।

తస్మాత్సదేవ తత్త్వ సర్వేషాం భవతి కారణం జగతామ్ ॥౭౯॥

జగదాకారతయాఽపి ప్రథతే గురుశిష్యవిగ్రహతయాఽపి ।

బ్రహ్మకారతయాఽపి ప్రతిభాతీదం పరాత్పర తత్త్వమ్ ॥౮॥

సత్యం జగదితి భానం సంసృతయే స్యాదపక్వచిత్తానామ్ ।

తస్మాదసత్యమేతన్నిఖిల ప్రతిపాదయన్తి నిగమాన్తాః ॥౮౧||

పరిపకమానసానా పురుషవరాణాం పురాతనైః సుకృతైః ।

బ్రహ్మైవేద సర్వం జగదితి భూయః ప్రబోధయత్యేషః ॥౮౨॥

అనవగతకాచనానా భూషణధీరేవ భూషణే హైమే ।

ఏవమవివేకభాజా జగతి జనానా న తాత్త్వికీ ధిషణా ॥౮౩॥

అహమాలవనసిద్ధ కస్య పరోక్షం భవేదిదం బ్రహ్మ ।

తదపి విచారవిహీనైరపరోక్షయితుం న శక్యతే ముగ్ధైః ॥౮౪॥

అహమిదమితి చ మతిభ్యాం సతతం వ్యవహరతి సర్వలోకోఽపి ।

ప్రథమా ప్రతీచి చరమా నివసతి వపురింద్రియాదిబాహ్యేఽర్థే ॥౮౫॥

వపురింద్రియాదివిషయే యాఽహబుద్ధిమహత్యసౌ భ్రాన్తిః ।

తద్బుద్ధిస్తస్మిన్నిత్యధ్యాసత్వేన శాస్యమానత్వాత్ ॥౮౬॥

తస్మాదశేషసాక్షీ పరమాత్మైవాహమర్థ ఇత్యుచితమ్ ।

అజడవదేవ జడోఽయ సత్సంబధాద్భవత్యహంకారః ॥౮౭॥

తస్మాత్సర్వశరీరేష్వహమహమిత్యేవ భాసతే స్పష్టః ।

యః ప్రత్యయో విశుద్ధః తస్య బ్రహ్మైవ భవతి ముఖ్యోఽర్థః ॥౮౮

గోశబ్దార్థో గోత్వం తదపి వ్యక్తిః ప్రతీయతేఽర్థతయా ।

అహమర్థః పరమాత్మా తద్వద్భ్రాన్త్యా భవత్యహకారః ॥౮౯॥

దగ్ధృత్వాదికమయస పావకసగేన భాసతే యద్వత్ ।

తద్వచ్చేతనసంగాదహమి ప్రతిభాన్తి కర్తృతాఽఽదీని ॥౯॥

దేహేంద్రియాదిదృశ్యవ్యతిరిక్తం విమలమతులమద్వైతమ్ ।

అహమర్థ ఇతి విదిత్వా తద్వ్యతిరిక్త న కల్పయేత్కించిత్ ॥౯౧॥

యద్వత్సుఖదుఃఖానామవయవభేదాదనేకతా దేహే ।

తద్వదిహాసతి భేదేఽప్యనుభవవైచిత్ర్యమాత్మనామేషామ్ ||౯౨||

కిభిద కిమస్య రూప కథభిదమాసీదముష్య కో హేతుః ।

ఇతి న కదాఽపి విచింత్యం చిన్త్య మాయేతి ధీమతా విశ్వమ్ ॥౯॥

దంతిని దారువికారే దారు తిరోభవతి సోఽపి తత్రైవ-

జగతి తథా పరమాత్మా పరమాత్మన్యపి జగత్తిరోధత్తే ॥౯౪

ఆత్మామయే మహతి పటే వివిధజగచ్చిత్రమాత్మనా లిఖితమ్ ।

స్వయమేవ కేవలమసౌ పశ్యన్ప్రసుద ప్రయాతి పరమాత్మా ॥౧౪॥

చిన్మాత్రమమలమక్షయమద్వయమానన్దమనుభవారూఢమ్ ।

బ్రహ్మైవాస్తి తదన్యన్న కిమప్యస్తీతి నిశ్చయో విదుషామ్ ॥ ౯౬ ॥

వ్యవహారస్య దశేయ విద్యాఽవిద్యేతి భేదపరిభాషా।

నాస్త్యేవ తత్త్వదృష్టయా తత్త్వ బ్రహ్మైవ నాన్యదస్త్యస్మాత్ ॥ ౯౭ ।।

అస్త్యన్యవదితి మత చేత్తదపి బ్రహ్మైవ చాస్తితారూపమ్ ।

వ్యతిరిక్తమస్తితాయా నాస్తితయా శూన్యమేవ తత్సిద్ధమ్ ॥ ౯౮

తత్త్వావబోధశక్త్యా సుస్థితయా బాధితా హి సా మాయా,

ఆదేహపాతమేషా ఆభాత్యాత్మాఽప్యయ నిజీ విదుషామ్ ।। ౯౯ ॥

ఏష విశేషో విదుషాం పశ్యన్తోఽపి ప్రపచసంసారమ్ ।

పృథగాత్మనో న కించిత్ పశ్యేయుః సకలనిగమనిర్ణీతాత్ ॥ ౧..।

కిం చింత్యం కిమచింత్యం కిం కథనీయం కిమప్యకథనీయమ్।

కి కృత్యం కిమకృత్యం నిఖిలం బ్రహ్మేతి జానతాం విదుషామ్ ॥ ౧౦౧ ॥

నిఖిలం దృశ్యవిశేష దృగ్రూపత్వేన పశ్యతాం విదుషామ్ ।

బంధో నాఽపి న ముక్తిర్న పరాత్మత్వ న చాఽపి జీవత్వమ్ ॥ ౧౦౨ ॥

అసకృదనుచింంతితానామవ్యాహతతరనిజోపదేశానామ్ ।

'ప్రామాణ్యపరమసీమ్నాం నిగమనమిదమేవ నిఖిలనిగమానామ్ ॥ ౧౦ ॥

ఇతి బోధితః స గురుణా శిష్యో హృష్ట' ప్రణమ్య త పదయోః ।

స్వానుభవసిద్ధమర్థం స్వయమేవాన్తర్విచారయామాస ।। ౧౦౪ ।।

అజరోఽహమక్షరోఽహం ప్రాజ్ఞోఽహ ప్రత్యగాత్మబోధోఽహమ్ ।

పరమానందమయోఽహం పరమశివోఽహం భవామి పరిపూర్ణః ॥ ౧౦౫ ॥

ఆద్యోఽహమాత్మభాజామాత్మానందానుభూతిరసికోఽహమ్ ।

ఆబాలగోపమఖిలైరహమిత్యనుభూయమానమహిమాఽహమ్ ॥ ౧౦౬ ॥

ఇంద్రియసుఖవిముఖోఽహం నిజసుఖబోధానుభూతిభరితోఽహమ్ ।

ఇతిమతిదూరతరోఽహం భావేతరసుఖనిషిక్తచిత్తోఽహమ్ ।। ౧౦౭ ।।

ఈశోఽహమీశ్వరాణా ఈర్ష్యాద్వేషానుపగరహితోఽహమ్ ।

ఈక్షణవిషయమతీనామీప్సితపురుషార్థసాధనపరోఽహమ్ ॥ ౧౦౮ ॥

ఉదయోఽహమేవ జగతాముపనిషదుద్యానకృతవిహారోఽహమ్ ।।

ఉద్వేలంశోకసాగరవాడవముఖహవ్యవాహనార్చిరహమ్ ॥ ౧౦౯ ॥

ఊర్జస్వలనిజవిభవైరూర్ధ్వమధస్తిర్యగశ్నువానోఽహమ్ ।।

ఊహాపోహవిచారైరురరీకృతవత్ర్పతీయమానోఽహమ్ ॥ ౧౧౦ ॥

ఋషిరహమృషిగణకోఽహ సృష్టిరహ సూయమానమహమేవ ||

ఋద్ధిరహ వృద్ధిరహ తృప్తిరహ తృప్తిదీపదీప్తిరహమ్ ॥ ౧౧౧ ॥

ఏకోఽహమేతదీదృశమేవమితి స్ఫురితభేదరహితోఽహమ్ ||

ఏష్టవ్యోఽహమనీహైరతస్సుకృతానుభూతిరహితోఽహమ్ ॥ ౧౧౨ ॥ ---

ఐక్యావభాసకోఽహ వాక్యపరిజ్ఞానపావనమతీనామ్ ।।

ఐశమహమేవ తత్త్వ నైశతమ.ప్రాయమోహమిహిరోఽహమ్ ॥ ౧౧౩ ॥

ఓజోఽహమోషధీనామోతప్రోతాయమానభువనోఽహమ్ ।।

ఓకారసారసోల్లసదాత్మసుఖామోదమత్తభృంగోఽహమ్ ॥ ౧౧౪ ।

ఔషధమహమశుభానామౌపాధికధర్మజాలరహితోఽహమ్ ॥

ఔదార్యాతిశయోఽహ వివిధచతుర్వ్గతారణపరోఽహమ్ ॥ ౧౧౫ ।

అకుశమహమఖిలానాం మహత్తయా మత్తవారణేంద్రాణామ్ ।

అబరమివ విమలోఽహ శబరరిపుజాతవికృతిరహితోఽహమ్ ।। ౩౧6 ॥

ఆత్మవికల్పమతీనామస్ఖలదుపదేశగమ్యమానోఽహమ్ ।

అస్థిరసుఖవిముఖోఽహం సుస్థిరసుఖబోధసంపదుచితోఽహమ్ ॥ ౧౧౭ ॥

కరుణారసభరితోఽహం కవలితకమలాసనాదిలోకోఽహమ్ ।

కలుషాకృతిరహితోఽహం కల్మషసుకృతోపలేపరహితోఽహమ్ ॥ ౧౧౮ ।।

ఖానానగోచరోఽహం ఖాతీతోఽహ ఖపుష్యభవగోఽహమ్ ।

ఖలజనదురాసదోఽహం ఖండజ్ఞానాపనోదనపరోఽహమ్ ॥ ౧౧౯ ।।

గలితద్వైతకథోఽహ గేహీభవదఖిలమూలహృదయోఽహమ్ ।

గన్తవ్యోఽహమనీహేర్గత్యాగతిరహితపూర్ణబోధోఽహమ్ ॥ ౧౨౦ ॥

ఘనతరవిమోహతిమిరప్రకరప్రధ్వంసభానునికరోఽహమ్ ।

ఘటికావాసరరజనీవత్సరయుగకల్పకాలభేదోఽహమ్ ॥ ౧౨౧ ॥

చరదచరదాత్మకోఽహ చతురమతిశ్లాఘనీయచరితోఽహమ్ ।

చపలజనదుర్గమోఽహం చంచలభవజలధిపారదేశోఽహమ్ ।। ౧౨౨ ।।

ఛదసిన్ధునిగూఢజ్ఞానసుఖాహ్లాదమోదమానోऽహమ్ ।

ఛలపదవిహితమతీనా ఛన్నోऽహం శాన్తిమార్గగమ్యోऽహమ్ ॥ ౧౨3 ॥

జలజాసనాదిగోచరపంచమహాభూతమూలభూతోऽహమ్ ।

జగదానందకరోऽహం జన్మజరామరణరోగరహితోऽహమ్ ॥ ౧౪ ॥

5

ఝుంకృతిహుంకృతిశింజితబృంహితముఖవివిధనాదభేదోऽహమ్ ।

ఝటితిఘటితాత్మవేదనదీపపరిరఫురితహృదయభవనోऽహమ్ ।। ౧౨౫ ॥

జ్ఞానమహం జ్ఞేయమహం జ్ఞాతాऽహం జ్ఞానసాధనగణోऽహమ్ ।

జ్ఞాతజ్ఞానజ్ఞేయవినాకృతమస్తిత్వమాత్రమేవాహమ్ ॥ ౧౨౬ ॥

తత్త్వాతీతపదోऽహం తనురహమస్మీతిభావరహితోऽహమ్ ।

తామసదురధిగమోऽహం తత్త్వపదబోధబోధ్యహృదయోऽహమ్ ॥ ౧౨౭ ॥

"దైవతదైత్యనిశాచరమానవతిర్యఙ్మహీధరాదిరహమ్ ।

దేహేంద్రియరహితోऽహం దక్షిణపూర్వాదిదిద్విభాగోऽహమ్ ।। ౧౨౮ ॥

ధర్మాధర్మమయోऽహం ధర్మాధర్మాదిబధరహితోऽహమ్ ।

ధార్మికజనసులభోऽహం ధన్యోऽహం ధాతురాదిభూతోऽహమ్ ॥ ౧౨౯ ॥

నామాదివిరహితోऽహం నరకస్వర్గాపవర్గరహితోऽహమ్ ।

నాదాన్తవేదితోऽహ నానాగమనిఖిలవిశ్వసారోऽహమ్ ॥ ౧3౦ ॥

పరజీవభేదబాధకపరమార్థజ్ఞానశుద్ధచిత్తోऽహమ్ ।

ప్రకృతిరహం వికృతిరహం పరిణతిరహమస్మి భాగధేయానామ్ ॥ ౧3౧

ఫణధరభూధరవారణవిగ్రహవిధృతప్రపచసారోऽహమ్ ।

ఫాలతలోదితలోచనపావకపరిభూతపంచబాణోఽహమ్ ।। ౧౩౨ ।।

బద్ధో భవామి నాహ బధాన్ముక్తస్తథాపి నైవాహమ్ ।

బోధ్యో భవామి నాహ బోధోఽహ నైవ బోధకో నాహమ్ ॥ ౧౩౩ ॥

భక్తిరహం భజనమహం ముక్తిరహం ముక్తియుక్తిరహమేవ ।

భూతానుశాసనోఽహ భూతభవద్భవ్యమూలభూతోఽహమ్ ॥ ౧౩౪ ।।

మాన్యోఽహమస్మి మహతాం మందమతీనామమాననీయోఽహమ్ ।

మదరాగమానమోహితమానసదుర్వాసనాదురాపోహమ్ ।। ౧౩౫ ॥

యజనయజమానయాజకయాగమయోఽహ యమాదిరహితోఽహమ్ ।

యమవరుణయక్షవాసవరాక్షసమరుదీశవహ్నిరూపోఽహమ్ ॥ ౧౩౬ ॥

రక్షావిధానశిక్షావాక్షితలీలావలోకమహిమాఽహమ్ ।

.

రజనీదివసవిరామస్ఫురదనుభూతిప్రమాణసిద్ధోఽహమ్ ।। ౧౩౭ ॥

లక్షణలక్ష్యమయోఽహం లాక్షణికోఽహం లయాదిరహితోఽహమ్ ।

లాభాలాభమయోఽహం లబ్ధవ్యానామలభ్యమానోఽహమ్ ॥ ౧౩౮ ।।

వర్ణాశ్రమరహితోఽహ వర్ణమయోఽహ వరేణ్యగణ్యోఽహమ్ ।

వాచామగోచరోఽహం వచసామర్థేన గమ్యమానోఽహమ్ ॥ ౧౩౯ ।।

శమదమవిరహితమనసా శాస్త్రగతైరప్యగమ్యమానోఽహమ్ ।

శరణమహమేవ విదుషాం శకలీకృతవివిధసశయగణోఽహమ్ ॥ ౧౪౦ ॥

షడ్భావవిరహితోఽహం షడ్గుణరహితోఽహమాహితరహితోఽహమ్ ।

షదకోశవిరహితోఽహం షడత్రింశత్తత్త్వజాలరహితోఽహమ్ ॥ ౧౪౧ ।।

సవిత్సుగ్వాత్మకోఽహం సమాధిసకల్పకల్పవృక్షోఽహమ్ ।
ససారవిరహితోఽహం సాక్షాత్కారోఽహమాత్మవిద్యాయాః ।। ౧౪౨ ॥

హవ్యమహం కవ్యమహం హేయోపాదేయభావశూన్యోఽహమ్ ।
హరిరహమస్మి హరోఽహం విధిరహమేవాస్మి కారణ తేషామ్ ।। ౧౪౩ ॥

క్షాలితకలుషభయోఽహ క్షపితభవక్లేశజాలహృదయోఽహమ్ ।
క్షాన్తాద్యక్షరసుఘటితవివిధవ్యవహారమూలమహమేవ ॥ ౧౪౪ ॥

బహుభిః కిమేభిరుక్తైరహమేవేద చరాచర విశ్వమ్ ।
శీకరఫేనతరగా' సింధోరపరాణి న ఖలు వస్తూని ॥ ౧౪౫ ॥

శరణ న భవతి జననీ న పితా న సుతా న సోదరా నాన్యే ।
పరమ శరణమిద స్యాచ్చరణ మమ మూర్ధ్ని దేశికన్యస్తమ్ ॥ ౧౪౬ ।।

ఆస్తే దేశికచరణ నిరవధిరాస్తే తదీక్షణే కరుణా ।
ఆస్తే కిమపి తదుక్త కిమత పరమస్తి జన్మసాఫల్యమ్ ॥ ౧౪౭ ।।

కారుణ్యసారసాన్ద్రాః కాక్షితవరదానకల్పకవిశేషాః ।
శ్రీగురుచరణకటాక్షాః శిశిరాః శమయన్తి చిత్తసతాపమ్ ॥ ౧౪౮ ॥

కవలితచచలచేతోగురుతరమడూకజాతపరితోపా ।
శేతే హృదయగుహాయా చిరతరమేకైవ చిన్మయీ భుజగీ ।। ౧౪౯ ।।

మయి సుఖబోధపయోధౌ మహతి బ్రహ్మాండబుద్బుదసహస్రమ్ ।
మాయామయేన మరుతా భూత్వా భూత్వా పునస్తిరోధత్తే ॥ ౧౫౦ ॥

గురుకరుణయైవ నావా ప్రాక్తనభాన్యానుకూలమారుతయా ।
దుస్సహదుఃఖతరగస్తుంగః ససారసాగరస్తీర్ణః ॥ ౧౫౧ ॥

సతి తమసి మోహరూపే విశ్వమపశ్య తదేతదిత్యఖిలమ్ |

ఉదితవతి బోధభానౌ కిమపి న పశ్యామి కి న్విద చిత్రమ్||౧౫౨

ఇత్యాత్మబోధలాభ ముహురనుచింత్య ప్రమోదమానేన |

ప్రారబ్ధకర్మణోఽన్తే పరం పదం ప్రాప్యతే హి కైవల్యమ్ ॥ ౧౫౩ ॥

మోహాంధకారహరణ ససారోద్వేలసాగరోత్తరణమ్ |

స్వాత్మనిరూపణమేతత్ప్రకరణమతవించింత్యతాం సద్భిః ॥ ౧౫౪ ||

॥ ఇతి స్వాత్మనిరూపణం సపూర్ణమ్ ||

అద్వైతానుభూతిః|

అహమానదసత్యాదిలక్షణః కేవల శివః ||

సదానదాదిరూప యత్తేనాహమచలోఽద్వయః ॥ ౧ ॥

అక్షిదోషాద్యథైకోఽపి ద్వయవద్భాతి చద్రమాః ||

ఏకోఽప్యాత్మా తథా భాతి ద్వయవన్మాయయా మృషా ॥ ౨ ॥

అక్షిదోషవిహీనానామేక ఏవ యథా శశీ ॥

మాయాదోషవిహీనానామాత్మైవైకరతథా సదా || ౩ ||

ద్విత్వం భాత్యక్షిదోషేణ చద్రే స్వే మాయయా జగత్ ॥

ద్విత్వ మృషా యథా చద్రే మృషా ద్వైత తథాఽఽత్మని ॥ ౪ ॥

ఆత్మనః కార్యమాకాశో వినాత్మాన న సభవేత్ ||

కార్యస్య పూర్ణతా సిద్ధా కిం పునః పూర్ణతాత్మనః ॥ ౫ ॥

కార్యభూతో యథాకాశ ఏక ఏవ నహి ద్విధా || -

హేతుభూతస్తథాత్మాయమేక ఏవ విజానతః ॥ ౬ ॥

ఏకోఽపి ద్వయవద్భాతి యథాకాశ ఉపాధిత ॥ ౭ ॥

కారణోపాధిచైతన్య కార్యసస్థాచ్చితోఽధికమ్ ।।

న ఘటానాన్మృదాకాశః కుత్రచిన్నాధికో భవేత్ ॥ ౮ ॥

నిర్గతోపాధిరాకాశ ఏక ఏవ యథా భవేత్ ।।

ఏక ఏవ తథాత్మాయ నిర్గతోపాధికః సదా ।। ౯ ॥

ఆకాశాదన్య ఆకాశ ఆకాశస్య యథా నహి ॥

ఏకత్వాదాత్మనో నాన్య ఆత్మా సిధ్యతి చాత్మనః ॥ ౧౦ ॥

మేఘయోగాద్యథా నీర కరకాకారతామియాత్ ।।

మాయాయోగాత్తథైవాత్మా ప్రపచాకారతామియాత్ ॥ ౧౧ ॥

వర్షోపల ఇవాభాతి నీరమేవాభ్రయోగతః ॥

వర్షోపలవినాశేన నీరనాశో యథా నహి ॥ ౧౨ ॥.

ఆత్మైవాయం తథా భాతి మాయాయోగాత్ప్రపంచవత్ ॥

ప్రపంచస్య వినాశేన స్వాత్మనాశో నహి క్వచిత్ ॥ ౧౩ ॥

జలాదన్య ఇవాభాతి జలోత్థో బుద్బుదో యథా ।

తథాత్మనః పృథగివ ప్రపంచోఽయమనేకధా ।। ౧౪ ॥

యథా బుద్బుదనాశేన జలనాశో న కహించిత్ ।।

తథా ప్రపంచనాశేన నాశః స్యాదాత్మనో న హి ।। ౧౫ ।।

అహినిర్ల్వయనీజాతః శున్యాదిర్నాహిమాప్నుయాత్ ।।

తథా స్థూలాదిసభూతః శున్యాదిర్నాప్నుయాదిమమ్ ॥ ౧౬ ॥

త్యక్తా త్వచమహిర్యద్వదాత్మత్వేన న మన్యతే ।।

ఆత్మత్వేన సదా జ్ఞానీ త్యక్తదేహత్రయ తథా ॥ ౧౭ ।।

అహినిర్ల్బయనీనాశాదహేర్నాశో యథా నహి ।।

దేహత్రయవినాశేన నాత్మనాశరతథా భవేత్ ।। ౧౮ ।।

తక్రాదిలవణోపేతమక్షైర్లవణవద్యథా ।।

ఆత్మా స్థూలాదిసయుక్తో దూష్యతే స్థూలకాదివత్ ॥ ౧౯ ॥

అయఃకాష్ఠాదికం యద్విద్భవతియోగతః ॥

భాతి స్థూలాదికం సర్వమాత్మవత్స్వాత్మయోగతః ॥ ౨౦ ॥

దాహకో నైవ దాహ్యం స్యాద్దాహ్యం తద్వన్న దాహకః ॥

నైవాత్మాయమనాత్మా స్యాదనాత్మాయ న చాత్మకః ।। ౨౧ ।।

ప్రమేయాదిత్రయ సార్థం భానునా ఘటకుడయవత్ ॥

యేన భాతి స ఏవాహం ప్రమేయాదివిలక్షణః ॥ ౨౨ ॥

భానుస్ఫురణతో యత్స్ఫురతీవ ఘటాదికమ్ ॥

స్ఫురతీవ ప్రమేయాదిరాత్మరఫురణతరతథా ।। ౨౩ ।।

పిష్టాదిర్గులసంపర్కాదులవత్ప్రీతిమాన్యథా ।।

ఆత్మయోగాత్ప్రమేయాదిరాత్మవత్ప్రీతిమాన్భవేత్ ॥ ౨౪ ॥

ఘటనీరాన్నపిష్టానాముష్ణత్వం వహ్నియోగతః ॥

వహ్నిం వినా కథం తేషాముష్ణతా స్యాద్యథా క్వచిత్ ॥ ౨౫ ॥

భూతభౌతికదేహానాం స్ఫూర్తితా స్వాత్మయోగతః ।।

వినాత్మాన కథ తేషా స్ఫూర్తితా స్యాత్తథా క్వచిత్ ।। ౨౬ ॥

నానావిధేషు కుభేషు వసత్యేక నభో యథా ॥

నానావిధేషు దేహేషు తద్వదేకో వసామ్యహమ్ ।।౨౭ ।।

నానావిధత్వ కుంభానాం న యాత్యేవ యథా నమః ॥

నానావిధత్వ దేహానా తద్వదేవ న యాగ్యహమ్ ॥ ౨౮ ॥

యథా ఘటేపు నష్టేషు ఘటాకాశో న నశ్యతి ।।

తథా దేహేషు నష్టేషు నైవ నశ్యామి సర్వగః ॥ ౨౯ ।।

ఉత్తమాదీని పుష్పాణి వర్తన్తే సూత్రకే యథా ।

ఉత్తమాద్యాస్తథా దేహా వర్తన్తే మయి సర్వదా ॥ ౩౦ ॥

యథా న సస్పృశేత్సూత్ర పుష్పాణాముత్తమాదితా ।

తథా నైక సర్వగ మాం దేహానాముత్తమాదితా ॥ ౩౧ ।

పుష్పేషు తేషు నష్టేషు యద్వత్సూత్ర న నశ్యతి ।

తథా దేహేషు నష్టేషు నైవ నశ్యామ్యహ సదా ॥ ౩౨ ॥

పర్యంకరజ్జురధ్రేషు నానేవైకాపి సూర్యభా ।

ఏకోఽత్యనేకవద్భాతి తథా క్షేత్రేషు సర్వగః ॥ ౩౩ ॥

రజ్జురధ్రస్థదోషాది సూర్యభాం న స్పృశేద్యథా ।

తథా క్షేత్రస్థదోషాది సర్వగ మా న సస్పృశేత్ ॥ ౩౪ ॥

తద్రజ్జురధ్రనాశేషు నైవ నశ్యతి సూర్యభా ।

తథా క్షేత్రవినాశేషు నైవ నశ్యామి సర్వగః ॥ ౩౫ ॥

దేహో నాహ ప్రదృశ్యత్వాద్భౌతికత్వాన్న చేంద్రియమ్ ।

ప్రాణో నాహమనేకత్వాన్మనో నాహ చలత్వతః ॥ ౩౬ ।।

బుద్ధిర్నాహం వికారిత్వాత్తమో నాహ జడత్వతః ।

దేహేంద్రియాదిక నాహ వినాశివాద్ఘటాదివత్ ॥ ౩౭॥

దేహేంద్రియప్రాణమనోబుద్ధ్యజ్ఞానాని భాసయన్ । అహంకార తథా భామి చైతేషామభిమానినమ్ ॥ ౩౮ ॥ సర్వం జగదిద నాహం విషయత్వాదిద ధియః । అహం నాహ సుషుప్త్యాదౌ అహమః సాక్షితః సదా ॥ ౩౯ ॥ సుప్తౌ యథా నిర్వికారస్తథావస్థాద్వయేఽపి చ ॥ ద్వయోర్మాత్రాభియోగేన వికారీవ విభామ్యహమ్ ॥ ౪౦ ॥ ఉపాధినీలరక్తాద్యైః స్పటికో నైవ లిప్యతే । తథాత్మా కోశజైః సర్వై. కామాద్యైర్నైవ లిప్యతే ॥ ౪౧ ॥ 'ఫాలేన భ్రామ్యమాణేన భ్రమతీవ యథా మహీ ॥ అగోఽప్యాత్మా విమూఢేన చలతీవ ప్రదృశ్యతే ।। ౪౨ ।। దేహత్రయమిదం నిత్యమాత్మత్వేనాభిమన్యతే । యావత్తావదయ మూఢో నానాయోనిషు జాయతే ॥ ౪౩ ॥ నిద్రాదేహజదుఃఖాది జాగ్రదేహ న సస్పృశేత్ । జాగ్రద్దేహజదుఃఖాదిస్తయాత్మాన న సస్పృశేత్ ॥ ౪౪ ॥ జాగ్రహివదాభాతి నిద్రాదేహస్తు నిద్రయా । నిద్రాదేహవినాశేన జాగ్రదేహో న నశ్యతి ॥ ౪౫ ॥ తథాయమాత్మవద్భాతి జాగ్రదేహస్తు జాగరాత్ । జాగ్రదేహవినాశేన నాత్మా నశ్యతి కర్హిచిత్ ॥ ౪౬ ॥ హిత్వాయం స్వాప్నిక దేహ జాగ్రహమపేక్షతే । జాగ్రదేహప్రబుద్ధోఽయ హిత్వాఽఽత్మానం యథా తథా ॥ ౪౭ ॥ స్వప్నభోగే యథైవేచ్ఛా ప్రబుద్ధస్య న విద్యతే । అసత్స్వర్గాదికే భోగే నైవేచ్ఛా జ్ఞానినస్తథా ।। ౪౮ ॥ భోక్తా బహిర్యథా భోగ్యః సర్పో దృషది కల్పితః । రూపశీలాదయశ్చాల్పభోగా భోగ్యస్వరూపకాః ।। ౪౯ ॥ జ్ఞస్య నాస్త్యేవ ససారో యద్వదజ్ఞస్య కర్మిణః ।

జానతో నైవ భీర్యద్వద్రజ్జుసర్పమజానతః ॥ ౫౦ ॥

సైధవస్య ఘనో యద్వజ్జలయోగాజ్జలం భవేత్ ।

స్వాత్మయోగాత్తథా బుద్ధిరాత్మైవ బ్రహ్మవేదినః ।। ౫౧ ॥

తోయాశ్రయేషు సర్వేషు భామురేకోఽప్యనేకవత్ ।

ఏకోఽప్యాత్మా తథా భాతి సర్వక్షేత్రష్వనేకవత్ ॥ ౫౨ ।।।

భానోరన్య ఇవాభాతి జలభానుర్జలే యథా ।

ఆత్మనోఽన్య ఇవాభాసో భాతి బుద్ధౌ తథాత్మనః ।। ౫౩ ।।

బింబ వినా యథా నీరే ప్రతిబింబో భవేత్కథమ్ ।

వినాత్మాన తథా బుద్ధౌ చిదాభాసో భవేత్కథమ్ ॥ ౫౪ ।।

ప్రతిబింబచలత్వాద్యా యథా బింబరయ కర్హిచిత్ ॥

న భవేయురతథాఽఽభాసకర్తృత్వాద్యాస్తు నాత్మనః ॥ ౫౫ ॥

జలే శైత్యాదిక యద్వజ్జలభాను న సస్పృశేత్ ।

బుద్ధే కర్మాదిక తద్వచ్చిదాభాస న సస్పృశేత్ ॥ ౫౬ ॥

బుద్ధే కర్తృత్వభోక్తృత్వదుఃఖిత్వాద్యైస్తు సయుతః ।

చిదాభాసో వికారీవ శరావస్థాబుభానువత్ ।। ౫౭ ।।

శరావస్థోదకే నష్టే తత్స్థో భానుర్వినష్టవత్ ॥

బుద్ధేర్లయే తథా సుప్తౌ నష్టవత్ప్రతిభాత్యయమ్ ॥ ౫౮ ॥

జలమ్యార్కం జల చోర్మి భాసయన్భాతి భాస్కరః ॥

ఆత్మాభాస ధియ బుద్ధేః కర్తృత్వాదీనయ తథా ॥ ౫౯ ।।

మేఘావభాసకో భానుర్మేఘచ్ఛన్నోఽవభాసతే ॥

మోహావభాసకరతద్వన్మోహచ్ఛన్నో విభాత్యయమ్ ।। ౬౦ ।।

భాస్య మేఘాదిక భానుర్భాసయన్ప్రతిభాసతే ।।

తథా స్థూలాదిక భాస్య భాసయన్ప్రతిభాత్యయమ్ ॥ ౬౧ ।।

సర్వప్రకాశకో భాను ప్రకాశ్యైర్నైవ దూష్యతే ॥

సర్వప్రకాశకో హ్యాత్మా సర్వైరతద్వన్న దూష్యతే ॥ ౬౨ ।।

ముకురస్థం ముఖం యద్వన్ముఖవత్ప్రథతే మృషా ।।

బుద్ధిస్థాభాసకస్తద్వదాత్మవత్ప్రథతే మృషా ॥ ౬౩ ॥

ముకురస్థస్య నాశేన ముఖనాశో భవేత్కథమ్ ॥

బుద్ధిస్థాభాసనాశేన నాశో నైవాత్మనః క్వచిత్ ॥ ౬౪ ॥

తామ్రకల్పితదేవాదిస్తామ్రాదన్య ఇవ స్ఫురేత్ ॥

ప్రతిభాస్యాదిరూపేణ తథాత్మోత్థమిద జగత్ ॥ ౬౫ ॥

ఈశజీవాత్మవద్భాతి యథైకమపి తామ్రకమ్ ॥

ఏకోఽప్యాత్మా తథైవాయమీశజీవాదివన్మృషా ॥ ౬౬ ।।

యథేశ్వరాదినాశేన తామ్రనాశో న విద్యతే ।।

తథేశ్వరాదినాశేన నాశో నైవాత్మనః సదా ।। ౬౭ ।।

అధ్యస్తో రజ్జుసర్పోఽయం సత్యవద్రజ్జుసత్తయా ॥

తథా జగదిదం భాతి సత్యవత్స్వాత్మసత్తయా ।। ౬౮ ॥

అధ్యరతాహేరభావేన రజ్జురేవావశిష్యతే ।।

తథా జగదభావేన సదాత్మైవావశిష్యతే ॥ ౬౯ ॥

స్ఫటికే రక్తతా యద్వదుపాధేర్నీలతావరే ।।

యథా జగదిద భాతి తథా సత్యమివాద్వయే ।। ౭౦ ।।

స్ఫటికే రక్తతా మిథ్యా మృషా ఖే నీలతా యథా ।।

తథా జగదిద మిథ్యా ఏకస్మిన్నద్వయే మయి ।। ౭౧ ।।

జీవేశ్వరాదిభావేన భేద పశ్యతి మూఢధీః ॥

నిర్భేదే నిర్విశేషేఽస్మిన్కథ భేదో భవేదధ్రువమ్ ॥ ౭౨ ।।

లింగస్య ధారణాదేవ శివోఽయ జీవతాం వ్రజేత్ ॥

లింగనాశే శివస్యాస్య జీవతావేశతా కుతః ।। ౭౩ ॥

శివ ఏవ సదా జీవో జీవ ఏవ సదా శివః ।।

వేత్త్యైక్యమనయోర్యస్తు స ఆత్మజ్ఞో న చేతరః ।। ౭౪ ।।

క్షీరయోగాద్యథా నీర క్షీరవదృశ్యతే మృషా ।।

ఆత్మయోగాదనాత్మాయమాత్మవదృశ్యతే తథా ।। ౭౫ ॥

నీరాత్క్షీర పృథక్కృత్య హసో భవతి నాన్యథా ।।

స్థూలాదేః సంపృథక్కృత్య ముక్తో భవతి నాన్యథా ॥ ౭౬ ॥

క్షీరనీరవివేకజ్ఞో హస ఏవ న చేతరః ।।

ఆత్మానాత్మవివేకజ్ఞో యతిరేవ న చేతరః ।। ౭౭ ।।

అధ్యస్తచోరజః స్థాణోర్వికారః స్యాన్నహి క్వచిత్ ॥

నాత్మనో నిర్వికారస్య వికారో విశ్వజస్తథా ॥ ౭౮ ॥

జ్ఞాతే స్థాణౌ కుతశ్చోరశ్చోరాభావే భయ కుతః ॥

జ్ఞాతే స్వస్మిన్కుతో విశ్వ విశ్వాభావే కుతోఽఖిలమ్ ।। ౭౯ ॥

గుణవృత్తిత్రయ భాతి పరస్పరవిలక్షణమ్ ।।

సత్యాత్మలక్షణే యస్మిన్స ఏవాహ నిరశకః ॥ ౮ ॥

దేహత్రయమిదం భాతి యస్మిన్బ్రహ్మణి సత్యవత్ ॥

తదేవాహ పరం బ్రహ్మ దేహత్రయవిలక్షణమ్ ॥ ౮౧ ॥

జాగ్రదాదిత్రయ యస్మిన్ప్రత్యగాత్మని సత్యవత్ ॥

స ఏవాహ పర బ్రహ్మ జాగ్రదాదివిలక్షణః ॥ ౮౨ ॥

విశ్వాదికత్రయ యస్మిన్పరమాత్మని సత్యవత్ ॥

స ఏవ పరమాత్మాహ విశ్వాదికవిలక్షణ.।। ౮౩ ॥

విరాడాదిత్రయ భాతి యస్మిన్సాక్షిణి సత్యవత్ ।।

స ఏవ సచ్చిదానదలక్షణోఽహ స్వయప్రభః ॥ ౮౪ ।।

ఇతి అద్వైతానుభూతిః సపూర్ణా ॥

।దశశ్లోకీ।

న భూమిర్న తోయం న తేజో న వాయు-
ర్న ఖం నేద్రియ వా న తేషాం సమూహః ।।
అనైకాతికత్వాత్సుపుప్త్యేకసిద్ధ-
స్తదేకోఽవశిష్టః శివః కేవలోఽహమ్ ।। ౧ ।।

న వర్ణా న వర్ణాశ్రమాచారధర్మా
న మే ధారణాధ్యానయోగాదయోఽపి ।
అనాత్మాశ్రయాహ మమాధ్యాసహానా-
త్తదేకోఽవశిష్టః శివః కేవలోఽహమ్ ॥ ౨ ॥

న మాతా పితా వా న దేవా న లోకా ।
న వేదా న యజ్ఞా న తీర్థ బ్రువన్తి ।।
సుషుప్తౌ నిరస్తాతిశూన్యాత్మకత్వాత్
తదేకోఽవశిష్టః శివః కేవలోఽహమ్ ||3॥

న సాఖ్య న శైవ న తత్పాంచరాత్ర
న జైన న మీమాంసకాదేర్మతం వా ।
విశిష్టానుభూత్యా విశుద్ధాత్మకత్వాత్
తదేకోఽవశిష్టః శివః కేవలోఽహమ్ ॥౪॥

న చోర్ధ్వం న చాధో న చాతర్న బాహ్య

న మధ్య న తిర్యద్ న పూర్వాఽపరా ఠిక ।
వియద్వ్యాపకత్వాదఖడేకరూప-
స్తదేకోఽవశిష్టః శివః కేవలోఽహమ్ ॥౫॥
న శుక్ల న కృష్ణ న రక్త న పీత
న కుబ్జ న పీన న హ్రస్వ న దీర్ఘమ్ ।
అరూప తథా జ్యోతిరాకారకత్వాత్

తదేకోఽవశిష్ట శివః కేవలోఽహమ్ ॥౬॥
న శాస్తా న శాస్త్ర న శిష్యో న శిక్షా
న చ త్వ న చాహ న చాయ ప్రపచః।
స్వరూపాయవోధో వికల్పాసహిష్ణు-
స్తదేకోఽవశిష్టః శివః కేవలోఽహమ్ ॥౭॥
న జాగ్రన్న మే స్వప్నకో వా సుషుప్తి-
ర్న విశ్వో న యా తేజస. ప్రాజ్ఞకో వా ।
అవిద్యాఽఽత్మకత్వాత్త్రయాణా తురీయ-
స్తదేకోఽవశిష్టః శివః కేవలోఽహమ్ ॥౮॥
అపి వ్యాపకత్వాద్ధి తత్త్వప్రయోగాత్
స్వతస్సిద్ధభావాదనన్యాశ్రయత్వాత్ ।
జగత్తుచ్ఛమేతత్సమస్త తదన్యత్
తదేకోఽవశిష్ట శివః కేవలోఽహమ్ ॥౯॥
న చైక తదన్యద్ ద్వితీయ కుతః స్యా-
న్న వా కేవలత్వ న చాకేవలత్వమ్ ।

న శూన్య న చాశూన్యమద్వైతకత్వాత్
కథ సర్వవేదాన్తసిద్ధ బ్రవీమి ॥౧౦॥

ఇతి దశశ్లోకీ సమాప్తా ॥

ప్రబోధసుధాకరః।

॥ దేహనిందాప్రకరణమ్ ॥

నిత్యానందైకరసం సచ్చిన్మాత్ర స్వయజ్యోతిః ॥
పురుషోత్తమమజమీశం వన్దే శ్రీయాదవాధీశమ్ ॥ ౧ ॥
యం వర్ణయితు సాక్షాచ్చ్ఛ్రుతిరపి మూకేవ మౌనమాచరతి ।
సోఽస్మాక మనుజానా కిం వాచాం గోచరో భవతి ।। ౧ ।।
యద్యప్యేవ విదితం తథాపి పరిభాషితో భవేదేవ ।
అధ్యాత్మశాస్త్రసారైర్హరిచింతనకీర్తనాభ్యాసైః ॥ ౩ ॥
క్లృప్తైర్బహుభిరుపాయైరభ్యాసజ్ఞానభక్త్యాద్యైః ।
పుంసో వినా విరాగ ముక్తేరధికారితా న స్యాత్ ॥ ౪ ॥
వైరాగ్యమాత్మబోధో భక్తిశ్చేతి త్రయం గదితమ్ ।
ముక్తేః సాధనమాదౌ తత్ర విరాగో వితృష్ణతా ప్రోక్తా ॥ ౫ ॥
సా చాహమమతాభ్యాం ప్రసన్నా సర్వదేహేషు ।
తత్రాహతా దేహే మమతా భార్యాదివిషయేషు ॥ ౬ ॥
దేహః కిమాత్మకోఽయ కః సబధోఽస్య వా విషయైః ।

ఏవం విచార్యమాణేఽహంతామమతే నివర్తేతే ॥ ౭ ॥

స్త్రీపుంసోః సయోగాత్సపాతే శుక్రశోణితయోః ।

ప్రవిశజీవః శనకైః స్వకర్మణా దేహమాధత్తే ॥ ౮ ॥

మాతృగురూదరదర్యాం కఫమూత్రపురీషపూర్ణాయామ్ ।

జఠరాగ్నిచ్చాలాభిర్నవమాస పచ్యతే జతుః ॥ ౯ ॥

దైవాత్ప్రసూతిసమయే శిశుస్తిరశ్చీనతాం యదా యాతి ।

శస్త్రైవిఖడ్య స తదా బహిరిహ నిష్కాస్యతేఽతిబలాత్ ।। ౧౦ ॥

అథవా యత్రచ్ఛిద్రాద్యదా తు ని'సార్యతే ప్రబలైః ।

ప్రసవసమీరైశ్చ తదా యః క్లేశః సోఽప్యనిర్వాచ్యః ॥ ౧౧ ॥

ఆధివ్యాధివియోగాత్మీయవిపత్కలహదీర్ఘద్రారిద్ర్యైః ।

జన్మానతరమపి యః క్లేశః కిం శక్యతే వక్తుమ్ ॥ ౧౨ ॥

నరపశువిహగతిర్యగ్యోనీనాం చతురశీతిలక్షాణామ్ ।

కర్మనిబద్ధో జీవః పరిభ్రమన్యాతనా భుక్తే ॥ ౧౩ ॥

చరమస్తత్ర నృదేహస్తత్రోజన్మాన్వయోత్పత్తిః ।

స్వకులాచారవిచారః శ్రుతిప్రచారశ్చ తత్రాపి ॥ ౧౪ ॥

ఆత్మానాత్మవివేకో నో దేహస్య చ వినాశితాజ్ఞానమ్ ।

ఏవ సతి స్వమాయు. ప్రాజ్ఞైరపి నీయతే మిథ్యా ।। ౧౫ ।।

ఆయు.క్షణలవమాత్ర న లభ్యతే హేమకోటిభిః క్వాపి ।

తచ్చేద్గచ్ఛతి సర్వం మృషా తతః కాచికా హానిః ॥ ౧౬ ॥

నరదేహాతిక్రమణాపాప్తౌ పశ్వాదిదేహానామ్ ।

స్వతనోరప్యజ్ఞానే పరమార్థస్యాత్ర కా వార్తా ॥ ౧౭ ॥

సతత ప్రవాహ్యమానైర్వృషభైరశ్వైః ఖరైర్గజైర్మహిషైః ।

హా కష్ట క్షుత్తామై. శ్రాంతైర్నో శక్యతే వక్తుమ్ ॥ ౧౮ ॥

రుధిరత్రిధాతుమజ్జామేదోమాసాస్థిసహతిర్దేహః ।

స బహిస్త్వచా పినద్ధస్తస్మాన్నో భక్ష్యతే కాకైః ॥ ౧౯

నాసాగ్రాద్వదనాద్వా కఫ మల పాయుతో విసృజన్ ।

స్వయమేవైతి జుగుప్సామతః ప్రసృత చ నో వేత్తి ।। ౨౦

పథి పతితమస్థి దృష్ట్వా స్పర్శభయాదన్యమార్గతో యాతి ।

నో పశ్యతి నిజదేహ చాస్థిసహస్రావృత పరితః ॥ ౨౧

కేశావధినఖరాగ్రాదిదమత. పూతిగధసపూర్ణమ్ ।

బహిరపి చాగరుచదనకర్పూరాద్యైర్విలేపయతి ।। ౨౨ ।।

యత్నాదస్య పిధత్తే స్వాభావికదాపసఘాతమ్ ।

ఔపాధికగుణనివహ ప్రకాశయఞ్శ్లాఘతే మూఢః ॥ ౨౩ ॥

క్షతముత్పన్న దేహే యది న ప్రక్షాల్యతే త్రిదినమ్ ।

తత్రోత్పతన్తి బహవః కృమయో దుర్గంధసంకీర్ణాః ।। ౨౪ ||

యో దేహ: సుప్తోఽభూత్సుపుష్పశయ్యోపశోభితే తల్పే ।

సప్రతి స రజ్జుకాష్ఠైర్నియంత్రితః క్షిప్యతే వహ్నౌ ॥ ౨౫, ।।

సింహాసనోపవిష్ట దృష్ట్వా యం ముదమవాప లోకోఽయమ్ ।

త కాలాకృష్టతను విలోక్య నేత్రే నిమీలయతి ॥ ౨౬ ॥

ఏవంవిధోఽతిమలినో దేహో యత్సత్తయా చలతి ।

తం విస్మృత్య పరేశ వహత్యహంతామనిత్యేఽస్మిన్ ॥ ౨౭ ॥

కాత్మా సచ్చిద్రూపః క్వ మాంసరుధిరాస్థినిర్మితో దేహః ।

ఇతి యో లజ్జతి ధీమానితరశరీర స కిం మనుతే ॥ ౨౮

విషయానందాప్రకరణమ్ ।

మూఢః కురుతే విషయజకర్దమసమార్జన మిథ్యా ॥

దూరదృష్టవృష్టివిరసో దేహో గేహ పతత్యేవ ॥ ౨౯ ।।

భార్యా రూపవిహీనా మనస. క్షోభాయ జాయతే పుసామ్ ।।

అత్యంతం రూపాఢయా సా పరపురుషైర్వశీక్రియతే ।। ౩౦ ।।

యః కశ్చిత్పరపురుషో మిత్రం భృత్యోఽథవా భిక్షుః ।।

పశ్యతి హి సాభిలాష విలక్షణోదారరూపవతీమ్ ।। ౩౧ ।।

య కచిత్పురుషవర స్వభర్తురతిసుదర దృష్ట్వా ।।

మృగయతి కిం న మృగాక్షీ మనసేవ పరస్త్రియ పురుషః ॥ ౩౨ ॥

ఏవ సురూపనార్యా భర్తా కోపాత్ప్రతిక్షణ క్షీణః ॥

నో లభతే సుఖలేశ బలిమివ బలిభుగ్బహుష్వేకః ।। ౩౩ ॥

వనితా నితాంతమజ్ఞా స్వాజ్ఞాముల్లభ్య వర్తతే యది సా ॥

శత్రోరప్యధికతరా పరాభిలాషిణ్యసౌ కిముత ।। ౩౪ ।।

లోకో నాపుత్రస్యాస్తీతి శ్రుత్యాస్య కః ప్రభాషితో లోక. ।।

ముక్తిః సంసరణం వా తదన్యలోకోఽథవా నాద్యః ॥ ౩౫ ॥

సర్వేఽపి పుత్రభాజరతన్ముక్తౌ ససృతిర్భవతి ।।

శ్రవణాదయోఽప్యుపాయా మృషా భవేయుస్తృతీయేఽపి ॥ ३६ ॥

తత్రాప్యుపాయసత్త్వాద్ ద్వితీయపక్షేఽప్యపుత్రస్య ॥

పుత్రేష్ట్యాదికయాగప్రవృత్తయే వేదవాదోఽయమ్ ॥ ३७॥

నానాశరీరకష్టైర్ధనవ్యయైః సాధ్యతే పుత్ర ॥

ఉత్పన్నమాత్రపుత్రే జీవితచింతా గరీయసీ తస్య ।। ३८ ।।

జీవన్నపి కిం మూర్ఖః ప్రాజ్ఞః కింవా సుశీలభాగ్భవితా ॥ .

జారశ్చోరః పిశునః పతితో ద్యూతప్రియః క్రూరః ।। ३९ ॥

పితృమాతృబధుఘాతీ మనసః ఖేదాయ జాయతే పుత్రః ।।

చింతయతి తాతనిధన పుత్రో ద్రవ్యాద్యధీశతాహేతోః ॥ ४० ॥

సర్వగుణైరుపపన్న' పుత్ర కస్యాపి కుత్రచిద్భవతి ॥

సోఽల్పాయురుణో వా హ్యనపత్యో వా తథాపి ఖేదాయ ॥ ४१ ।।

పుత్రాత్సద్గతిరితి చేత్తదపి ప్రాయోఽస్తి యుక్త్యసహమ్ ।।

ఇత్థ శరీరకష్టైర్దుఃఖ సప్రార్థ్యతే మూఢైః ।। ४२ ॥

పితృమాతృబధుభగినీపితృవ్యజామాతృసుఖ్యానామ్ ।।

మార్గస్థానామివ యుతిరనేకయోనిభ్రమాత్క్షణికా।। ४३ ॥

దైవ యావద్విపులం యావత్ప్రచురః పరోపకారశ్చ ।।

తావత్సర్వే సుహృదో వ్యత్యయతః శత్రవః సర్వే ॥ ४४ ॥

అశ్నన్తి చేదనుదిన బదిన ఇవ వర్ణయన్తి సతృప్తీః ।।

తచ్చేద్విత్రదినాతరమభినిందతః ప్రకుప్యన్తి ॥ ४५ ॥

దుర్భరజఠరనిమిత్త సముపార్జయితుం ప్రవర్తతే చిత్తమ్ ॥"

లక్షావధి బహువిత్త తథాప్యలభ్య కపర్దికామాత్రమ్ ॥ ౪౫ ॥

లబ్దశ్చేదధికోఽర్థః పల్యాదీనాం భవేత్స్వర్త్తైః ।।

నృపచౌరతోఽప్యనర్థస్తస్మాద్భవ్యోద్యమో వ్యర్థః।। ౪౭ ।।

అన్యాయమర్థభాజ పశ్యతి భూతోఽధ్వగామిన చౌరః ॥

పిశునో వ్యసనప్రాప్తిం దాయాదానాం గణః కలహమ్ ॥ ౪౮ ।।

పాతకభరైరనేకైరర్థం సముపార్జయన్తి రాజానః ॥

అశ్వమతంగజహేతోః ప్రతిక్షణ నాశ్యతే సోఽర్థః ॥ ౪౯ ॥

రాజ్యాంతరాభిగమనాద్రణభంగాన్మత్రిభృత్యదోషాద్వా ॥

విషశస్త్రగుప్తఘాతాన్మగ్నాశ్చితార్ణవే భూపాః ॥ ౫౦ ॥

మనోనిందాప్రకరణమ్।

హసతి కదాచిద్రౌతి భ్రాంతం సద్దశ దిశో భ్రమతి ॥

హృష్ట కదాపి రుష్ట శిష్టం దుష్టం చ నిందతి స్తౌతి ।। ౫౧ ॥

కిమపి ద్వేష్టి సరోష హ్యాత్మానం శ్లాఘతే కదాచిదపి ।।

చిత్తం పిశాచమభవద్రాక్షస్యా తృష్ణయా వ్యాప్తమ్ || ౫౨ ।।

దంభాభిమానలోభైః కామక్రోధోరుమత్సరైశ్చైతః ||

ఆకృష్యతే సమంతాన్చ్వభిరివ పతితాస్థివన్మార్గే ॥ ౫3 ॥

తస్మాచ్ఛుద్ధవిరాగో మనోఽభిలపితం త్యజేదర్థమ్ ॥

తదనభిలషితం కుర్యాన్నిర్వ్యాపార తతో భవతి ॥ ౫౪ ।।

విషయనిగ్రహప్రకరణమ్ ।

సంసృతిపారావారే హ్యగాధవిషయోదకేన సపూర్ణే ।।
నృశరీరమంబుతరణం కర్మసమీరైరితస్తతశ్చలతి ।। ౫౫ ।।
ఛిద్రైర్నవభిరుపేతం జీవో నౌకాపతిర్మహానలసః ।।
ఛిద్రాణామనిరోధాన్జలపరిపూర్ణం పతత్యధః సతతమ్ ।। ॥ ౫౬ ॥
ఛిద్రాణాం తు నిరోధాత్సుఖేన పారం పర యాతి ।।
తస్మాదింద్రియనిగ్రహమృతే న కశ్చిత్తరత్యనృతమ్ ।। ౫౭ ॥
పశ్యతి పరస్య యువతిం సకామమపి తన్మనోరథ కురుతే ॥
జ్ఞాత్వైవ తదప్రాప్తిం వ్యర్థం మనుజోఽతిపాపభాగ్భవతి ॥ ౫౮ ॥
పిశునైః ప్రకామముదితాం పరస్య నిందా శృణోతి కర్ణాభ్యామ్ ।।
తేన పరః కిం మ్రియతే వ్యర్థం మనుజోఽతిపాపభాగ్భవతి ॥ ౫౯ ।।
అనృత పరాపవాదం రసనా వదతి ప్రతిక్షణ తేన ॥

పరహానిర్లబ్ధి కా వ్యర్థ మనుజోఽతిపాపభాగ్భవతి ॥౧౦॥
విషయేంద్రియయోర్యోగే నిమేషసమయేన యత్సుఖ భవతి ।।
విషయే నష్టే దుఃఖం యావజీవ చ తత్తయోర్మధ్యే ॥ ౬౧ ॥
హేయముపాదేయ వా ప్రవిచార్య సునిశ్చిత తస్మాత్ ॥
అల్పసుఖస్య త్యాగాదనత్పదుఃఖ జహాతి సుధీః ॥ 6౨ ॥
ధీవరదత్తమహామిషమశ్నన్వైసారిణో మ్రియతే ।।

తద్వద్విషయాన్భుజన్కాలాకృష్టో నరః పతతి ॥ ౬౩ ॥

ఉరగగ్రస్తార్ధతనుర్భేకోఽశ్నాతీహ మక్షికా శతశః ।

ఏవం గతాయురపి సన్విషయాన్సముపార్జయత్యధ. ॥ ౬౪ ॥

మనోనిగ్రహప్రకరణమ్

స్వీయోద్గమతీయవహా సాగరముపయాతి నీచమార్గేణ ।

సా చేదుద్గమ ఏవ స్థిరా సతీ కిం న యాతి బార్ధిత్వమ్ ॥ ౧౫ ॥

ఏవ మనః స్వహేతు విచారయత్సుస్థిర భవేదతః ।

న బహిర్భేదేతి తదా కిం నాత్మత్వ స్వయ యాతి ॥ ౬౬ ॥

వర్షాస్వభఃప్రచయాత్కూపే గురునిర్ఝరే పయ' క్షారమ్ ।

గ్రీష్మేణైవ తు శుష్కే మాధుర్యం భజతి తత్రాంభః ॥ ౭ ॥

తద్విషయోద్రిక్త తమ ప్రధాన మన కలుషమ్ ।

తస్మిన్విరాగశుష్కే శనకైరావిర్భవేత్సత్త్వమ్ ।। ౬౮ ॥

య విషయమపి లషిత్వా ధావతి బాహ్యేంద్రియద్వారా ।

తస్యాప్రాప్తౌ ఖిద్యతి తథా యథా స్వం గత కించిత్ ।। ౬౯ ॥

నగనగరదుర్గదుర్గమసరితః పరితః పరిభ్రమచ్చేతః ।

యది నో లభతే విషయ విషయత్రితమివ ఖిన్నమాయాతి ॥ ౭ ॥

తుబీఫల జలాతర్బలాదధః క్షిప్తమప్యుపైత్యూర్ధ్వమ్ ।

తద్వన్మనః స్వరూపే నిహిత యత్నాద్బహిర్యాతి ॥ ౭౧ ॥

ఇహ యా పూర్వభవే వా స్వకర్మణైవార్జిత ఫల యద్యత్ ।

శుభమశుభం వా తత్తద్భోగోఽప్యప్రార్థితో భవతి ॥ ౨౨ ॥

చేతః పశుమశుభపథ ప్రధావమానం నిరాకర్తుమ్ ।

వైరాగ్యమేకముచితం గలకాష్ఠం నిర్మితం ధాత్రా ॥ ౨౩ ॥

నిద్రావసరే యత్సుఖమేతత్కి విషయజం యస్మాత్ ।

న హి చేంద్రియప్రదేశావస్థాన చేతసో నిద్రా ॥ ౨౪ ॥

అద్వారతుంగకుడయే గృహేఽవరుద్ధో యథా వ్యాఘ్రః ॥

బహునిర్గమప్రయత్నైః శ్రాతస్తిష్ఠతి పతఞ్శ్వసంశ్చ తథా ॥ ౨౫ ॥

సర్వేంద్రియావరోధాదుద్యోగశతైరనిర్గమ వీక్ష్య ।

శాంత తిష్ఠతి చేతో నిరుద్యమత్వ తదా యాతి ॥ ౨౬ ॥

ప్రాణస్పందనిరోధాత్సత్సగాద్వాసనాత్యాగాత్ ।

హరిచరణభక్తియోగాన్మనః స్వవేగ జహాతి శనైః ॥ ౨౭ ॥

వైరాగ్యప్రకరణమ్ ।

పరగృహగృహిణీపుత్రద్రవిణానామాగమే వినాశే వా ।

కథితౌ హర్షవిషాదౌ కింవా స్యాతా క్షణం స్థాతుః ॥ ౨౮ ॥

దైవాస్థిత గత వా య కచిద్విపయమీడయమత్ప వా ।

నో తుష్యన్న చ సీదన్వీక్ష్య గృహేష్వతిథివన్నివసేత్ ॥ ౨౯ ॥

మమతాభిమానశూన్యో విషయేషు పరాఙ్ముఖః పురుషః ।

తిష్ఠన్నపి నిజసదనే న బాధ్యతే కర్మభిః క్వాపి ॥ ౩౦ ॥

కుత్రాప్యరణ్యదేశే సునీలతృణబాలుకోపచితే।
శీతలతరుతలభూమౌ సుఖం శయానరయ పురుషస్య ॥ ౮౧ ॥
తరవః పత్రకలాఢయాః సుగధశీతానిలాః పరితః ।
కలకూజితవరవిహగాః సరితో మిత్రాణి కిం న స్యుః ॥ ౮౨ ॥
వైరాగ్యభాయభాజః ప్రసనమనసో నిరాశస్య ।
అప్రార్థితఫలభోక్తః పుసో జన్మని కృతార్థతేహ రయాత్ ॥ ౮౩ ॥
ద్రవ్యం పల్లవతశ్చ్యుతం యది భవేత్క్వాపి ప్రమాదాత్తదా

శోకాయాథ తదర్పిత శ్రుతవతే తోపాయ చ శ్రేయసే ।।
స్వాతత్ర్యాద్విషయాః ప్రయాన్తి యదమీ శోకాయ తే స్యుశ్విర
సత్యక్తాః స్వయమేవ చేతుస్సుఖమయ నిఃశ్రేయస తన్వతే ॥ ౮౪ ।।
విస్మృత్యాత్మనివాసముత్కటభవాటవ్యాం చిర పర్యట-
న్సతాపత్రయదీర్ఘదావదహనచాలావలీవ్యాకులః ॥
వల్గన్పల్గుషు సుప్రదీప్తనయనశ్వేత కురగో వలా-
దాశాపాశవశీకృతోఽపి విషయవ్యాఘ్రైర్మృషా హన్యతే ॥ ౮౫ ॥

ఆత్మసిద్ధిప్రకరణమ్ ।

ఉత్పన్నేఽపి విరాగే వినా ప్రబోధం సుఖ న స్యాత్ ।
స భవేద్గురూపదేశాత్తస్మాద్గురుమాశ్రయేత్ప్రథమమ్ ॥ ౮౬ ॥
యద్యపి జలధేరుదక యద్యపి వా ప్రేరకోఽనిలరతత్ర ।
తదపి పిపాసాకులిత ప్రతీక్షతే చాతకో మేఘమ్ ॥ ౮౭ ॥

త్రేధా ప్రతీతిరుక్తా శాస్త్రాద్గురుతస్తథాత్మనస్త్ర !

శాస్త్రప్రతీతిరాదౌ యద్వన్మధురో గుడోఽస్తీతి ॥ ౮౮ ॥

అగ్రే గురుప్రతీతిర్దూరాద్గుడదర్శన యద్వత్ ॥

ఆత్మప్రతీతిరస్మాద్గుడభక్షణజ సుఖ యద్వత్ ॥ ౮౯ ॥

రసగధరూపశబ్దస్పర్శా అన్యే పదార్థాశ్చ ।।

కస్మాదనుభూయన్తే నో దేహాన్నేంద్రియగ్రామాత్ ।। ౯౦ ॥

మృతదేహేంద్రియవర్గో యతో న జానాతి దాహజ దుఃఖమ్ ॥

ప్రాణశ్చేన్నిద్రాయాం తరకరవాధా స కిం వేత్తి ।। ౯౧ ॥

మనసో యది వా విషయస్తద్యుగపత్కిం న జానాతి ।।

తస్య పరాధీనత్వాద్యతః ప్రమాదస్య కస్త్రాతా ।। ౯౨ ॥

గాఢధ్వాతగృహాతత. క్షితితలే దీప నిధాయోఙ్చల

పచచ్ఛిద్రమధోముఖ హి కలశ తస్యోపరి స్థాపయేత్ ।।

తద్బాహ్యే పరితోఽనురధ్రమమలా వీణా చ కస్తూరికా

సద్రత్నం వ్యజనం న్యసేచ్చ కలశచ్ఛిద్రాధ్వనిర్గచ్ఛత్తామ్ ॥ ౯ ॥

తేజోశేన పృథక్పదార్థనివహజ్ఞానం హి యజ్జాయతే

తద్రంధ్రైః కలశేన వా కిము మృదో భాండేన తైలేన వా ॥

కిం సూత్రేణ న చైతదస్తి రుచిరం ప్రత్యక్షబాధాదతో

దీపజ్యోతిరిహైకమేవ శరణ దేహే తథాత్మా స్థితః ॥ ౯౪ ॥

మాయాసిద్ధిప్రకరణమ్ ।

చిన్మాత్రః పరమాత్మా హ్యపశ్యదాత్మానమాత్మతయా ॥

అభవత్సోఽహనామా తస్మాదాసీదిద్వదో మూలమ్ ॥ ౯౫ ॥

ద్వేధైవ భాతి తస్మాత్పతిశ్చ పత్నీ చ తౌ భవేతా వై ॥

తస్మాదయమాకాశస్త్రిధైవ పరిపూర్యతే సతతమ్ ॥ ౯౬ ॥

సోఽయమపీక్షాంచకే తతో మనుష్యా అజాయన్త ॥

ఇత్యుపనిషదః ప్రాహుర్ధయితాం ప్రతి యాజ్ఞవల్క్యోక్త్యా ॥ ౯౭ ॥

చిరమానందానుభవాత్సుషుప్తిరివ కాప్యవస్థాఽభూత్ ॥

పరమాత్మనస్తు తస్మాత్స్వప్నవదేవోత్థితా మాయా ॥ ౯౮ ॥

సదసద్విలక్షణాసౌ పరమాత్మసదాశ్రయానాదిః ।

సా చ గుణత్రయరూపా సూతే సచరాచరం విశ్వమ్ ॥ ౯౯ ॥

మాయా తావదదృశ్యా దృశ్యం కార్యం కథ జనయేత్ ॥

తతుభిరదృశ్యరూపైః పరోఽత్ర దృశ్యః కథ భవతి ।। ౧౦౦ ॥

స్వప్నే సురతానుభవాచ్చుకద్రావో యథా శుభే వసనే ॥

అనృత రత ప్రవోధే వసనోపహతిర్భవేత్సత్యా ॥ ౧౦౧ ॥

స్వప్నే పురుషః సత్యో యోపిదసత్యా తయోర్యుతిశ్చ మృషా ॥

శుక్రద్రావః సత్యస్తద్వత్రప్రకృతేఽపి సంభవతి ॥ ౧౦౨॥

ఏవమదృశ్యా మాయా తత్కార్యం జగదిద దృశ్యమ్ ॥

మాయా తావఢియం స్యాద్యా స్వవినాశేన హర్షదా భవతి ।। ౧౦౩ ।।

రజనీవాతిదురంతా న లక్ష్యతేఽత్ర స్వభావోఽస్యాః ॥

సౌదామినీవ నశ్యతి మునిభిః సంప్రేక్ష్యమాణైవ ॥ ౧౦౪

మాయా బ్రహ్మోపగతాఽవిద్యా జీవాశ్రయా ప్రోక్తా
చిదచిద్వ్యధిశ్చేతస్తదక్షయ జ్ఞేయమా మోక్షాత్
ఘటమఠకుడవైరావృతమాకాశ తత్తదావహ్య భవతి ॥
తద్వదవిద్యావృతమిహ చైతన్య జీవ ఇత్యుక్త
నను కథమావరణ స్యాదజ్ఞాన బ్రహ్మణో విశుద్ధస్యా।।
సూర్యస్యేవ తమిస్ర రాత్రిభవ స్వప్రకాశస్య ॥ ౧౦ ॥
దినకరకిరణోత్పన్నైర్మేఘైరాన్చాద్యతే యథా సూర్యః ।।
న ఖలు:దినస్య దినత్వ త్రైర్వికృత్రైః సాంద్రసఘాత్రైః ॥ ౧౦౮ ।
అజ్ఞానేన తథాత్మా శుద్ధోఽపి చ్చాద్యతే సుచిరమ్ ॥
న పర తు లోకసిద్ధా ప్రాణిషు తచ్చేతనాశక్తిః ॥ ౧౦౯ ॥

లింగదేహాదినిరూపణప్రకరణమ్ ।

స్థూలశరీరస్యాతలింగశరీర చ తస్యాతః ॥
కారణమస్యాప్యంతస్తతో మహాకారణ తుర్యమ్ ।। ౧౧౦ ॥
స్థూల నిరూపిత ప్రాగధునా సూక్ష్మాదితో బ్రూమః ।।
అగుష్ఠమాత్ర. పురుష శ్రుతిరితి యత్రాప్యాహ తత్సూక్ష్మమ్ ।। ౧౧౧
సూక్ష్మాణి మహాభూతాన్యసవః పచేంద్రియాణి పచైవ ।।
షోడశమతఃకరణ తత్సఘాతో హి లింగతను'
తత్కారణ స్మృత యత్తస్యాతర్వాస జాలమ్ ।।
తస్య ప్రవృత్తిహేతుర్బుద్ధయాశ్రయమత్ర తుర్యం స్యాత్ ।। ౧౧౩ ॥
తత్సారభూతబుద్ధౌ యత్రప్రతిఫలిత తు శుద్ధచైతన్యమ్ ॥

జీవః స ఉక్త ఆద్వైర్యోఽహమితి స్ఫూర్తికృద్వపుషి ।। ౧౧౪

చరతరతరగసగాత్రప్రతిబింబ భాస్కరస్య చ చల స్యాత్ ।।

అస్తి తథా చంచలతా చైతన్యే చిత్తచాచల్యాత్ ।। ౧౧౫

నన్వర్కప్రతిబింబః సలిలాదిషు య స చావభాసయతి ।।

కిమితరపదార్థనివహ ప్రతిబింబోఽప్యాత్మనస్తద్వత్ ।। ౧౧౬ ॥

ప్రతిఫలితం యత్తేజః, సవితుః కాంస్యాదిపాత్రేషు ॥

తదన్ను ప్రవిష్టమంతర్గృహమన్యార్థాన్ప్రకాశయతి ।। ౧౧౭ ।।

చిత్రప్రతిబింబరతద్వద్బుద్ధిషు యో జీవతాం ప్రాప్తః ॥

నేత్రాదీంద్రియమార్గైర్బహిరర్థాన్సోఽవభాసయతి ।। ౧౧౮ ॥

అద్వైతప్రకరణమ్ ।

తదిదం య ఏవమార్యో వేద బ్రహ్మాహమస్మీతి ।।

స ఇదం సర్వ చ స్యాత్తస్య హి దేవాశ్చ నేశతే భూత్యా ॥ ౧౧౯ ॥

యేషాం స భవత్యాత్మా యోఽన్యామథ దేవతాముపాస్తే యః ॥

అహమన్యోఽసావన్యశ్చేత్థ యో వేద పశువత్సః ॥ ౧౨౦ ॥

ఇత్యుపనిషదాముక్తిస్తథా శ్రుతిర్భగవదుక్తిశ్చ ॥

జ్ఞానీ త్వాత్మైవేయ మతిర్మమేత్యత్ర యుక్తిరపి ।। ౧౨౧ ॥

ఋజు వక్రం వా కాష్ఠ హుతాశదగ్ధ సదగ్నితాం యాతి ॥

తత్కిం హస్తగ్రాహ్య ఋజువక్రాకారసత్త్వేఽపి ।। ౧౨౨ ॥

ఏవ య ఆత్మనిష్ఠో హ్యాత్మాకారశ్చ జాయతే పురుషః ।

దేహీవ దృశ్యతేఽసౌ పర త్వసౌ కేవలో హ్యాత్మా ॥ ౧౨౩ ॥

ప్రతిఫలతి భానురేకోఽనేకశరావోదకేషు యథా ॥

తద్వదసౌ పరమాత్మా హ్యేకోఽనేకేషు దేహేషు ॥౧౨౪ ॥

ద్రైవాదేకశరావే భగ్నే కిం వా విలీయతే సూర్యః ।

ప్రతిబింబచంచలత్వాదర్కః కిం చంచలో భవతి ॥ ౧౨౫ ॥

స్వవ్యాపారం కురుతే యథైకసవితుః ప్రకాశేన ॥

తద్వచ్చరాచరమిదం హ్యేకాత్మసత్తయా చలతి ॥ ౧౨౬ ॥

యేనోదకేన కదలీచంపకజాత్యాదయః ప్రవర్ధన్తే ।।

మూలకపలాండులశునాస్తేనైవైతే విభిన్నరసగంధాః ।। ౧౨౭ ॥

ఏకో హి సూత్రధారః కాష్ఠప్రకృతీరనేకశో యుగపత్ ॥

స్తంభాగ్రపట్టికాయా నర్తయతీహం ప్రగూఢతయా ॥ ౧౨౮ ॥

గుడఖడశర్కరాద్యా భిన్నాః స్యుర్వికృతయో యథైకేక్షోః ॥

కేయూరకంకణాద్యా యథైకహేమ్నో భిదాశ్చ పృథక్ ।। ౧౨౯ ॥

ఏవ పృథక్స్వభావ పృథగాకార పృథగ్వృత్తి ।।

జగదుచ్చావచముచ్చైరేకేనైవాత్మనా చలతి ॥ ౧౩ ॥

స్కధధృతసిద్ధమన్న యావన్నాశ్నాతి మార్గగస్తావత్ ॥

స్వర్శభయక్షుత్పీడే తస్మిన్భుక్తే న తే భవత ॥ ౧౩౧ ।।

మానుషమతంగమహిషశ్చసూకరాదిష్వనుస్యూతమ్ ।।

య' పశ్యతి జగదీశ స ఏవ భుక్తేఽద్వయానదమ్ ॥ ౧౩౨ ।।

కర్తృత్వభోక్తృత్వప్రకరణమ్ ।

యద్వత్సూర్యేఽభ్యుదితే స్వవ్యవహారం జన' కురుతే ॥
త న కరోతి వివస్వాన్న కారయతి తద్వదాత్మాపి ॥ ౧౩౩ ॥
లోహే హుతభుగ్వ్యాప్తే లోహాతరతాడయమానేఽపి ।।
తస్యాతర్గతవహ్నేః కిం స్యాన్నిర్ఘాతజ దుఃఖమ్) ౧౩౫ ॥
నిష్ఠురకుఠారఘాత్రై. కాష్ఠే సఛేద్యమానేఽపి ।।
అతర్వర్తీ వహ్నిః కిం ఘాత్రైశ్ఛేద్యతే తద్వత్ ।। ౧౩౫ ।।
తనుసబధాజ్జాత్రై. సుఖదుఖైర్లిప్యతే నాత్మా ॥
బ్రూతే శ్రుతిరపి భూయోఽనశ్నన్నన్యోఽభిచాకశీత్యాది ।। ౧౩౩ ॥
నిశి వేశ్మని ప్రదీపే దీప్యతి చౌరస్తు విత్తమపహరతి ।।
ఈరయతి వారయతి వా త దీప' కిం-తథాత్మాపి ।। ౧౩౭ ।।
గేహాంతే దైవవశాత్కస్మింశ్చిత్సముదితే విపన్నే వా ।।
దీపస్తుష్యన్యథవా ఖిద్యతి కిం తద్వదాత్మాపి ॥ ౧౩౮ ॥

స్వప్రకాశతాప్రకరణమ్।

రవిచద్రవహ్నిదీపప్రముఖాః స్వపరప్రకాశాః స్యుః ॥
యద్యపి తథాప్యమభి' ప్రకాశ్యతే క్వాపి నైవాన్మా ॥ ౧౩౯ ॥

దృష్టే యస్మిన్సకృదపి విలీయతే క్వాప్యసద్రూపమ్ ।। ౧౬౩ ॥

బాహ్యాభ్యంతరపూర్ణః 'పరమానదార్ణవే నిమగ్నో యః ।
చిరమాప్లుత ఇవ కలశో మహాహ్రదే జహ్నుతనయాయాః ॥ ౧౬౪ ॥
పూర్ణాత్పూర్ణతరే పరాత్పరతరేఽప్యజ్ఞాతపారే. హరౌ ।
సంవిస్పారసుధార్ణవే విరహితే వీచీతరగాదిభిః ।
భాస్వత్కోటివికాసితోచలదిగాకాశప్రకాశే పరే..
స్వానందైకరసే నిమగ్నమనసా న త్వం న చాహం జగత్ ॥ ౧౬౫

ద్విధాభక్తిః

చిత్తే సత్త్వోత్పత్తౌ తడిదివ బోధోదయో భవతి ।
తర్హ్యేవ స స్థిరః స్యాద్యది చిత్త శుద్ధిముపయాతి ॥ ౧౬౬ ॥
శుధ్యతి హి నాంతరాత్మా కృష్ణపదాభోజభక్తిమృతే ।
వసనమివ క్షారోదైర్భక్త్యా ప్రక్షాల్యతే చేతః ॥ ౧౬౭ ॥
యద్వత్సమలాదర్శే సుచిరం భస్మాదినా శుద్ధే ।
ప్రతిఫలతి వక్త్రముచ్చైః శుద్ధే చిత్తే తథా జ్ఞానమ్ ॥ ౧౬౮ ॥
జానన్తు తత్ర బీజ హరిభక్త్యా జ్ఞానినో యే స్యుః ।
మూర్తం చైవామూర్త ద్వే ఏవ బ్రహ్మణో రూపే ॥ ౧౬౯ ॥
ఇత్యుపనిషత్తయోర్వా ద్వౌ భక్తౌ భగవదుపదిష్టౌ ।
క్లేశాదక్లేశాద్వా ముక్తిః స్యాదేతయోర్మధ్యే ॥ ౧౭౦ ॥
స్థూలా సూక్ష్మా చేతి ద్వేధా హరిభక్తిరుద్దిష్టా ।
ప్రారభే స్థూలా స్యాత్సూక్ష్మా తస్యాః సకాశాచ్చ ।। ౧౭౧ ।।

స్వాశ్రమధర్మాచరణ కృష్ణప్రతిమార్చనోత్సవో నిత్యమ్ ।
వివిధోపచారకరణైర్హరిదాసైః సంగమః శశ్వత్ ।। ౧౭౨ ॥
కృష్ణకథాసశ్రవణే మహోత్సవః సత్యవాదశ్చ ।
పరయువతౌ ద్రవిణే వా పరాంపవాదే పరాఙ్ముఖతా ॥ ౧౭౩॥
గ్రామ్యకథాసూద్వేగః సుతీర్థగమనేషు తాత్పర్యమ్ ।

యదుపతికథావియోగే వ్యర్థం గతమాయురితి చింతా ॥ ౧౪ ॥
ఏవం కుర్వతి భక్తిం కృష్ణకథానుగ్రహోత్పన్నా ।
సముదేతి సూక్ష్మభక్తిర్యస్యా హరిరంతరావిశతి ॥ ౧౭౫ ॥
స్మృతిసత్పురాణవాక్యైర్యథాశ్రుతాయాం హరేర్మూతౌం ।
మానసపూజాభ్యాసో విజననివాసేఽపి తాత్పర్యమ్ ।। ౧౭౫॥
సత్య సమస్తజంతుషు కృష్ణస్యావస్థితేర్జ్ఞానమ్ ।
అద్రోహో భూతగణే తతస్తు భూతానుకపా స్యాత్ ॥ ౧౭౭ ॥
ప్రమితయదృచ్ఛాలామై సతుష్టిర్దారపుత్రాదౌ ।
మమతాశూన్యత్వమతో నిరహకారత్వమక్రోధః ।। ౧౭౮ ॥
మృదుభాషితా ప్రసాదో నిజనిందాయోం స్తుతౌ సమతా।
సుఖదుఃఖశీతలోష్ణద్వద్వసహిష్ణుత్వమాపదో న భయమ్ ।। ౧౭౯ ॥
నిద్రాహారవిహారేష్వనాదర. సంగరాహిత్యమ్ ।
వచనే చానవకాశ. కృష్ణస్మరణేన శాశ్వతీ'శాంతిః॥౧౮.౪
కేనాపి గీయమానే హరిగీతే వేణునాదే వా ।
ఆనందావిర్భావో యుగపత్స్యాద్ధృష్టసాత్త్వికోద్రేకః ।। ౧౮౧ ।

తస్మిన్ననుభవతి మనః ప్రగృహ్యమాణం పరాత్మసుఖమ్ ।
స్థిరతా యాతే తస్మిన్యాతి మదోన్మత్తదతిదశామ్ ।। ౧౮౨ ॥
జంతుషు భగవద్భావం భగవతి భూతాని పశ్యతి క్రమశః।
ఏతాదృశీ దశా చేత్తదైవ హరిదాసవర్యః స్యాత్ ॥ ౧౮౩ ।।

ధ్యానవిధిః

యమునాతటనికటస్థితవృందావనకాననే మహారమ్యే ।।
కల్పద్రుమతలభూమౌ చరణ చరణోపరి స్థాప్య ॥౧౮॥
తిష్ఠన్తం ధననీలం స్వతేజసా భాసయతమిహ విశ్వమ్ ।
పీతాంబరపరిధానం చదనకర్పూరలిప్తసర్వాంగమ్ ॥౧౮౫॥
ఆకర్ణపూర్ణనేత్ర కుడలయుగమండితశ్రవణమ్ ॥

మందస్మితముఖకమలం సుకౌస్తుభోదారమణిహారమ్ ।।౧౮౬॥
వలయాంగులీయకాద్యానుజ్జ్వలయత స్వలంకారాన్ ।
గలవిలులితవనమాలం స్వతేజసాపాస్తకలికాలమ్ ॥౧౮౭॥
గుంజారవాలికలితం గుంజాపుంజాన్వితే శిరసి ।
భుంజానం సహ గోపైః కుంజాంతరవర్తినం హరిం స్మరతం ॥౧౮౮॥
మందారపుష్పవాసితమందానిలసేవిత పరానందమ్ ।।
మందాకినీయుతపదం నమత మహానందద మహాపురుషమ్ ॥౧౮౯॥
సురభీకృతదిగ్వలయ సురభిశతైరావృతం సదా పరితః ।

సురభీతిక్షపణమహాసురభీమ యాదవ నమత ||౧౯౦||

కందర్పకోటిసుభవ వాఛితఫలదం దయార్ణవ కృష్ణమ్ !

త్యక్త్వా కమన్యవిషయం నేత్రయుగ ద్రష్టుముత్సహతే ||౧౯౧||

పుణ్యతమామతిసురసా మనోభిరామాం హరేః కథాం త్యక్త్వా ।

శ్రోతు శ్రవణద్వద్వ గ్రామ్య కథమాదరం భవతి ||౧౯౨||

దౌర్భాగ్యామింద్రియాణాం కృష్ణే విషయే హి శాశ్వతికే ।

క్షణికేషు పాపకరణేష్వపి సజ్యన్తే యదన్యవిషయేషు ||౧౯||

సగుణనిర్గుణయోరైక్యమ్।

శ్రుతిభిర్మహాపురాణైః సగుణగుణాతీతయోరైక్యమ్ ।

యత్రోక్త గూఢతయా తదహ వక్ష్యేఽతివిశదార్థమ్ ||౧౯౪||

భూతేష్వంతర్యామీ జ్ఞానమయః సచ్చిదానందః ।

ప్రకృతేః పరః పరాత్మా యదుకులతిలకః స ఏవాయమ్ ||౧౯౫||

నను సగుణో దృశ్యతనుస్తథైకదేశాధివాసశ్చ ।

స కథం భవేత్పరాత్మా ప్రాకృతవద్రాగరోషయుతః ||౧౯౬||

ఇతరే దృశ్యపదార్థా లక్ష్యన్తేఽనేన చక్షుషా సర్వే ।

భగవాననయా దృష్టయా న లక్ష్యతే జ్ఞానగమ్యః ||౧౯౭||

యద్విశ్వరూపదర్శనసమయే పార్థాయ దత్తవాన్భగవాన్ ।

దివ్యం చక్షుస్తస్మాదదృశ్యతా యుజ్యతే నృహరౌ ||౧౯౮||

సాక్షాద్యథైకదేశే వర్తులముపలభ్యతే రవేర్బిబమ్ ।।

విశ్వ ప్రకాశయతి తత్సర్వైః సర్వత్ర దృశ్యతే యుగపత్ ॥౧౯౯॥

యద్యపి సాకారోఽయ తథైకదేశీ విభాతి యదునాథః !

సర్వగతః సర్వాత్మా తథాప్యయ సచ్చిదానదః ॥౨౦0॥

ఏకో భగవాన్నేమే యుగపద్గోపీష్వనేకాసు ॥

అథవా విదేహజనకశ్రుతదేవభూదేవయోహరిర్యుగపత్ ॥౨౦1॥

అథవా కృష్ణకారా స్వచమూ దుర్యోధనోఽపశ్యత్ ।

తస్మాద్వ్యాపక ఆత్మా భగవాన్హరిరీశ్వర. కృష్ణః ॥౨౦౨||

వక్షసి యదా జఘాన శ్రీవత్స. శ్రీపతేః స కిం ద్వేష్యః ।

భక్తానామసురాణామన్యేషా వా ఫల సదృశమ్ ॥ ౨౦3 ॥

తస్మాన్న కోఽపి శత్రుర్నాం మిత్ర నాప్యుదాసీనః ।

నృహరి సన్మార్గస్థః సఫలః శాఖీవ యదునాథః ॥౨౦౪॥

లోహశలాంకానివహైః స్పర్శాశ్మని భిద్యమానేఽపి ।

స్వర్ణత్వమేతి లౌహ ద్వేషాదపి విద్విషా తథా ప్రాప్తిః ॥౨౦౫॥

నన్వాత్మనః సకాశాదుత్పన్నా జీవసతతిశ్చేయమ్ ।

జగతః ప్రియతర ఆత్మా తత్ర్పకృతే నైవ సభవతి ।।౨౦౬॥

వత్సాహరణావసరే పృథగ్వయోరూపవాసనాభూపాన్ ।

హరిరజమోహ కర్తుం సవత్సగోపాన్వినిర్మమే స్వరమాత్ ॥౨౦౭॥

అగ్నేర్యథా స్ఫులింగాః క్షుద్రాస్తు వ్యుచ్చరన్తీతి ।

శ్రుత్యర్థం దర్శయితు స్వతనోరతనోత్స జీవసదోహమ్ ॥౨౦౮||

యమునాతీరేనికుజే కదాచిదపి వత్సకాశ్చ చారయతి ।

కృష్ణే తథార్ధగోపేషు చ వరగోష్ఠేషు చారయత్స్వరాత్ ॥౨౦॥

వత్స నిరీక్ష్య దూరాద్ధావ. స్నేహేన సభ్రాతా: ।

తదభిముఖ ధావన్త్యః ప్రయయుర్గోపైశ్చ దుర్వారాః ॥౨౧౦॥

ప్రసవభరేణ భూయః స్రుతస్తనాః ప్రాప్య పూర్వవద్వత్సాన్ ॥

పృథురసనయా లిహన్త్యస్తర్ణకవత్యః ప్రపాయయన్ప్రముదా ॥ ౨౧౧ ।

గోపా అపి నిజబాలాఙ్గృహుర్మూర్ధానమాఘ్రాయ ॥

ఇత్థమలౌకికలాభస్తేషాం తత్ర క్షణ వవృధే ।। ౨౧౨ ॥

గోపా వత్సాశ్చాన్యా పూర్వ కృష్ణాత్మకా హ్యభవన్ ।

తేనాత్మనః ప్రియత్వం దర్శితమేతేషు కృష్ణేన ॥ ౨౧౩ ॥

ప్రేయః పుత్రాద్విత్తాప్రేయోఽన్యస్మాచ్చ సర్వస్మాత్ ॥

అంతరతరం యదాత్మేత్యుపనిషదః సత్యతాభిహితా ।। ౨౧౪ ॥

౯ నన్వుచ్చావచభూతేష్వాత్మా సమ ఏవ వర్తతేఽథ హరిః ॥

దుర్యోధనేఽర్జునే వా తరతమభావం కథ ను గతవాన్సః ॥ ౨౧౫ ।।

బధిరాంధపంగుమూకా దీర్ఘాః ఖర్వాః సరూపాశ్చ ।।

సర్వే విధినా దృష్టాః సవత్సగోపాశ్చతుర్భుజాస్తేన ।। ౨౧౬ ॥

భూతసమత్వ నృహరేః సమో హి మశకేన నాగేన ॥

లోకైః సమస్త్రిభిర్వేత్యుపనిషదా భాషితః సాక్షాత్ ॥ ౨౧౭ ॥

ఆత్మా తావదభోక్తా తథైవ నను వాసుదేవశ్చేత్ ।।

నానాకైతవయత్నైః పరరమణీభిః కథ రమతే ।। ౨౧౮ ।।

సుందరమభినవరూప కృష్ణం దృష్ట్వా విమోహితా గోప్యః ।।

తమభిలషన్త్యో మనసా కామాద్విరహవ్యథాం ప్రాపుః ।। ౨౧౯ ॥

గచ్ఛన్త్యస్తిష్ఠన్త్యో గృహకృత్యపరాశ్చ భుంజానాః ।।

కృష్ణం వినాన్యవిషయం సమక్షమపి జాతు నావిందన్ ।। ౨౨౦ ।

దుఃసహవిరహభ్రాంత్యా స్వపతీన్దదృశుస్తరూన్నరాంశ్చ పశూన్ ।।

హరిరయమితి సుప్రీతాః సరంభసమాలింగయాంచక్రుః ॥ ౨౨౧ ॥

కాపి చ కృష్ణాయన్తీ కస్యాశ్చిత్పూతనాయన్త్యాః ॥

అపిబత్స్తనమితి సాక్షాద్వ్యాసో నారాయణః ప్రాహ ॥ ౨౨౨।। -

తస్మాన్నిజనిజదయితాన్కృష్ణాకారాన్వ్రజస్త్రియో వీక్ష్య ।।

స్వపరనృపతిపత్నీనామతర్యామీ హరిః సాక్షాత్ ।। ౨౨౬ ।।

పరమార్థతో విచారే గుడతన్మధురత్వదృష్టాంతాత్ ।।

నశ్వరమపి నరదేహ పరమాత్మాకారతాం యాతి ॥ ౨౨౪ ॥

కిం పునరనతశక్తేర్లీలావపురీశ్వరస్యేహ.]

కర్మాణ్యలౌకికాని స్వమాయయా విదధతో నృహరేః ।। ౨౨౫ ॥

మృద్భక్షణేన కుపితాం వికసితవదనాం స్వమాతరం వక్త్రే ॥

విశ్వమదర్శయదఖిల కిం పునరథ విశ్వరూపోఽసౌ ॥ ౨౨౬ ॥

అనుగ్రహః ।।

విషవిషమస్తనయుగల పాయయితు పూతనా గృహ ప్రాప్తా ॥

తస్యాః పృథుభాగ్యాయా ఆసీత్కృష్ణార్పణో దేహః ॥ ౨౨౭॥

అనయత్పృథుతరశకట నిజనికట వా కృతాపరాధమపి ॥
కంఠాశ్లేషవిశేషాదవధీద్వాల్యేఽసుర కృష్ణః ।। ౨౨౮ ।।
యమలార్జునౌ తరూ ఉన్మూల్యోలూఖలగతశ్చిరం ఖిన్నౌ ॥
రింగన్నంగణభూమౌ స్వమాలయ ప్రాపయన్నృహరిః ।। ౨౨౯ ॥
నిత్య త్రిదశద్వేషీ యేన చ మృత్యోర్వశీకృతః కేశీ ॥
కాక' కోఽపి వరాకో బకోఽప్యశోక గతీ లోకమ్ || ౨.॥
గోగోపీగోపానా నికరమర్థి పీడయన్తమతివేగాత్ ।।
అనధమఘాసురమకరోత్పృథుతరమురగేశ్వర భగవాన్ ॥ ౨౩౧ ॥
పీత్వారణ్యహుతాశనమసహ్యతత్తేజసో హేతోః ।।
దగ్ధాన్ముగ్ధానఖిలాఇహ్నగోప గోపాన్కృపాసింధుః ॥ ౨౩౨ ॥
పాతు గోకులమాకులమశనితడిద్వర్షణైః కృష్ణః ।।
అసహాయ ఏకహస్తే గోవర్ధనముద్ధధారోచ్చైః ॥ ౨౩౩ ।।
ఘాసోలోభాకలితం ధావద్రజకం శిలాతలైర్హేత్వా ।।
విస్మృత్య తదపరాధం వికుంఠవాసోఽర్పితస్తస్మై ।। ౨౧౪ ॥
త్రేధా వక్రశరీరామతిలంబోష్ఠీం స్ఖలద్వపుర్వచనాత్ ।।

స్రక్చందనపరితోషాత్కుబ్జామృజ్వాననామకరోత్ ॥ ౨౩౫ ।।
నిహతః పపాత హరిణా హరిచరణాగ్రేణ కువలయాపీడః ।।.
తుంగోన్మత్తమతగః పతంగవద్దీపకస్యాగ్రే ॥ ౨౩౬ ।।
యుద్ధమిత్రాసహ రంగే శ్రీరంగేనాంగసగమం ప్రాప్య ॥
'ముష్టికచాణూరాఖ్యౌ యయతుర్నిఃశ్రేయస సపది ॥ ౨౩౭ ।।

దేహకృతాదపరాధాద్వైకుఠోత్కంఠితాతరాత్మానమ్ ॥

యదువరకులావతంసః కస విధ్వంసయామాస ॥ ౨౩౮ ॥

హరిసందర్శనయోగాత్పృథురణతీర్థే నిమజ్జతే తస్మై ॥

భగవాన్ను ప్రదదాద్యః సద్యశ్చైద్యాయ సాయుజ్యమ్ ।। ౨౩౯ ॥

మీనాదిభిరవత్తారైర్నిహతాః సురవిద్విషో బహవః ।।

నీతాస్తే నిజరూప తత్ర చ మోక్షస్య కా వార్తా ॥ ౨౪౦ ॥

యే యదునందననిహతాస్తే తు న భూయః పునర్భవ ప్రాపుః ॥

తస్మాదవతారాణామతర్యామీ ప్రవర్తకః కృష్ణః ।। ౨౪౧ ।।

బ్రహ్మాండాని బహూని పకజభవాన్ప్రత్యండమత్యద్భుతా-

నగోపాన్వత్సయుతానదర్శయదజ విష్ణూనశేషాంశ్చ యః ॥

శంభుర్యఙ్చరణోదకం స్వశిరసా ధత్తే చ మూర్తిత్రయా-

త్కృష్ణో వై పృథగస్తి కోఽప్యవికృత సఙ్చిన్మయో నీలిమా౧౪

కృపాపాత్రం యస్య త్రిపురరిపురభోజవసతి'

సుతా జహ్నోః పూతా చరణనఖనిర్ణేజనజలమ్ ॥

ప్రదానం వా యస్య త్రిభువనపతిత్వ విభురపి

నిదాన సోఽస్మాక జయతి కులదేవో యదుపతిః ॥ ౨౪౩ ।।

మాయాహస్తేఽర్పయిత్వా భరణకృతికృతే మోహమూలోద్భవం మాం

మాతః కృష్ణాభిధానే చిరసమయముదాసీనభావం గతాసి ।।

కారుణ్యైకాధివాసే సకృఢపి వదనం నేక్షసే త్వం మదీయ

తత్సర్వజ్ఞే న కర్తుం ప్రభవసి భవతీ కిం ను మూలస్య శాంతిమ్ ॥౧౪

ఉదాసీనః స్తబ్ధః సతతమగుణః సగరహితో

భవాస్తాతః కాత. పరమిహ భవేజ్జీవనగతిః ।।
అకస్మాదస్మాక యది న కురుతే స్నేహమయ త-
ద్వసస్వ స్వీయాతర్విమిలజఠరేఽస్మిన్పునరపి ।। ౨౪౫ ॥
లోకాధీశే త్వయీశే కిమితి భవభవా వేదనా స్వాశ్రితానాం
సకోచ. పంకజానా కిమిహ సముదితే మండలే చడరశ్మేః ।।
భోగ. పూర్వార్జితానా భవతి భువి నృణా కర్మణా చేదవశ్యం
తన్మే దృష్టైర్నపుష్టైర్ను దనుజనృపైరుర్జిత నిర్జిత తే ॥ ౨౪ ॥
నిత్యానదముధానిధేరధిగతః సన్నీలమేఘః సతా-
మౌత్కఠ్యప్రబలప్రభజనభరైరాకర్షితో వర్షతి ।।
విజ్ఞానామృతమద్భుత నిజవచో ధారాభిరారాదిద
చేతశ్చాతక చేన్న వాఛతి మృపాసాతోఽసి సుప్తోఽసి కిమ్ ౯౪౭
చేతశ్చచలతా విహాయ పురత. సధాయ కోటిద్వయ
తత్రైకత్ర నిధేహి సర్వవిషయానన్యత్ర చ శ్రీపతిమ్ ।।
విశ్రాతిర్హితమప్యహో క్వ ను తయోర్మధ్యే తదాలోచ్యతా
యుక్త్యా వానుభవేన యత్ర పరమానదశ్చ తత్సేవ్యతామ్ ।। ౨౪౮ ॥
పుత్రాన్పౌత్రమథ స్త్రియోఽన్యయువతీర్విత్తాన్యథోఽన్యద్ధన
భోజ్యాదిష్వపి తారతమ్యవశతో నాల సముత్కఠయా ।।
నైతాదృగ్యదునాయకే సముదితే చేతస్యనతే బిభౌ
సాద్రానదసుధార్ణవే విహరతి స్వైర యతో నిర్భయమ్ ।। ౨౪౯ ।।
కామ్యోపాసనయార్థయన్త్యనుదిన కిచిత్ఫల సేప్సిత
కించిత్స్వర్గమథాపవర్గమపరైర్యోగాదియజ్ఞాదిభిః ॥
అస్మాక యదునదనాఘ్రియుగలధ్యానావధానార్థినా

కిం లోకేన దమేన కిం నృపతినా స్వర్గాపవర్గైశ్చ కిమ్ ॥ ౨౫౦

ఆశ్రితమాత్ర పురుష స్వాభిముఖ కర్షతి శ్రీశః ॥

లోహమపి చుబకాశ్మా సంముఖమాత్రం జడం యద్వత్ ॥ ౨౫౧ ॥

అయముత్తమోఽయమధమో జాత్యా రూపేణ సంపదా వయసా ।।

శ్లాఘ్యోఽశ్లాఘ్యో వేత్థి న వేత్తి భగవాననుగ్రహావసరే ॥ ౨౫౨ ।

అంతఃస్థభావభోక్తా తతోఽతరాత్మా మహామేఘః ॥

ఖదిరశ్చంపక ఇవ వా ప్రవర్షణం కిం విచారయతి ।। ౨౫౩ ।।

యద్యపి సర్వత్ర సమస్తథాపి నృహరిస్తథాప్యేతే ॥

భక్తాః పరమానందే రమన్తి సదయావలోకేన ॥ ౨౫౪।।

సుతరామనన్యశరణాః క్షీరాద్యాహారమంతరా యద్వత్ ॥

కేలయా స్నేహదృశా కచ్చపతనయాః ప్రజీవన్తి ॥ ౨౫౫ ॥

యద్యపి గగనం శూన్యం తథాపి జలదామృతాంశురూపేణ ॥

చాతకచకోరనామ్నోదృఢభావాత్పూరయత్యాశామ్ ।। ౨౫౬ ।।

తద్వద్వ్రజతాం పుంసాం దృగ్వాఙ్మనసామగోచరోఽపి హరిః ।।

కృపయా ఫలత్యకస్మాత్సత్యానదామృతేన విపులేన ॥ ౨౫౭ ।

ఇతి ప్రబోధసుధాకరః సమాప్తః ।

॥ ప్రశ్నోత్తరరత్నమాలికా ॥

కః ఖలు నాలంక్రియతే దృష్టాదృష్టార్థసాధనపటీయాన్ ।

అముయా కరస్థితయా ప్రశ్నోత్తరరత్నమాలికయా ॥ ౧ ॥

భగవన్కిముపాదేయం గురువచనం హేయమపి చ కిమకార్యమ్ ।

కో గురురధిగతతత్త్వః శిష్యహితాయోద్యత' సంతతమ ॥ ౨॥

త్వరిత కిం కర్తవ్య విదుషా ససారసతతిన్చేద. 1

కిం మోక్షతరోర్బీజ సమ్యగ్జ్ఞానం క్రియాసిద్ధమ్ ॥ ३ ॥

కా పథ్యతరో ధర్మ క. శుచిరిహ యస్య మానస శుద్ధమ్ ।

కః పడితో వివేకీ కి విషమయధీరణా గురుషు ॥ ४ ॥

కిం ససారే సారం బహుశోऽపి విచింత్యమానమిదమేవ ।

కిం మనుజేష్విష్టతమ స్వపరహితాయాధత జన్మ ॥ ౫ ॥

మదిరేవ మోహజనకః కః స్నేహ కే చ దస్యవో విషయాః ।

కా భవవల్లీ తృష్ణా కో వైరీ యస్త్వనుద్యోగః ॥ ౬ ॥

కస్మాద్భయమిహ మరణాదధాదిహ కో విశిష్యతే రాగీ ।

కః శూరో యో లలనాలోచనబాణైర్న చ వ్యథితః ॥ ౭ ॥

పాతు కర్ణాంజలిమి కిమమృతమిహ యుయతే సదుపదేశః ।

కిం గురుతాయా మూల యదేతదప్రార్థన నామ ॥ ౮ ॥

కిం గహన స్త్రీచరిత కశ్చతురో యో న ఖడిత స్తేన ।

కిం దుఃఖమసతోష' కి లాఘవమధమతో యాచ్నా ॥ ౯ ॥

కిం జీవితమనవద్య కిం జాడ్య పాఠతోऽప్యనభ్యాసః।

కో జాగర్తి వివేకీ కా నిద్రా మూఢతా జతోః ॥ ౧౦ ॥

నలినీదలగతజలవత్తరల కిం యౌవన ధన చాయుః।

కథయ పునః కే శశినః కిరణసమా సజ్జనా ఏవ ॥ ౧౧ ॥

కో నరకః పరవశతా కిం సౌఖ్య సర్వసంగవిరతిర్యా ।

కి సత్యం భూతహితం ప్రియం చ కిం ప్రాణినామసవః ॥ ౧౨ ॥

కోఽనర్థఫలో మానః కా సుఖదా సాధుజనమైత్రీ ।

సర్వవ్యసనవినాశే కో దక్షః సర్వథా త్యాగీ ।। ౧౩ ।।

కిం మరణ మూర్ఖత్వ కిం చానర్ఘ, యదవసరే దత్తమ్ ।

ఆమరణాత్కిం శల్యం ప్రచ్ఛన్నం యత్కృతం పాపమ్ ।। ౧౪ ।।

కుత్ర విధేయో యత్నో విద్యాభ్యాసే సదౌషధే దానే ।

అవధీరణా క్వ కార్యా ఖలపరయోషిత్పరధనేషు ॥ ౧౫ ॥

కాహర్నిశమనుచింత్యా సంసారాసారతా న తు ప్రమదా ।

కా ప్రేయసీ విధేయా కరుణా దీనేషు సజ్జనే మైత్రీ ॥ ౧౬ ॥

కంఠగతైరప్యసుభిః కస్య హ్యాత్మా న శక్యతే జేతుమ్ ।

మూర్ఖస్య శంకితస్య చ విషాదినో వా కృతఘ్నస్య ॥ ౧౭ ॥

కః సాధుః సద్వృత్తః కమఘమమాచక్షతే త్వసద్వృత్తమ్ ।

కేన జితం జగదేతత్సత్యతితిక్షావతా పుసా ।। ౧౮ ॥

కస్మై నమాంసి దేవాః కుర్వన్తి దయాప్రధానాయ ।।

కస్మాదుద్వేగః స్యాత్సంసారారణ్యతః సుధియః ॥ ౧౯ ॥

కస్య వశే ప్రాణిగణః సత్యప్రియభాషిణో వినీతస్య ।

క్వ స్థాతవ్య న్యాయ్యే పథి దృష్టాదృష్టలాభాఢయే ।। ౨౦ ।।

కోఽధో యోఽకార్యరతః కో బధిరో యో హితాని న శృణోతి ।।

కో మూకో యః కాలే ప్రియాణి వక్తు న జానాతి ।। ౨౧॥

కిం దానమనాకాంక్ష కిం మిత్ర యో నివారయతి పాపాత్ ।।

కోఽలకారః శీల కిం వాచాం మండన సత్యమ్ ।। ౨౨ ॥

విద్యుద్విలసితచపల కిం దుర్జనసగతిర్యువతయశ్చ ॥

కులశీలనిష్ప్రకపాః కే కలికాలేఽపి సజ్జనా ఏవ ।। ౨౩ ॥

చింతామణిరివ దుర్లభామిహ కిం కథయామి తచ్చతుర్భద్రమ్ ।।

కిం తద్వదన్తి భూయో విధూతతమసో విశేషేణ ॥ ౨౪ ॥

దానం ప్రియవాక్సహిత జ్ఞానమగర్వం క్షమాన్వితం శౌర్యమ్ ॥

విత్త త్యాగసమేత దుర్లభమేతచ్చతుర్భద్రమ్ ॥ ౨౫ ॥

కిం శోచ్య కార్పణ్య సతి విభవే కిం ప్రశస్తమౌదార్యమ్ ।।

కః పూజ్యో విద్వద్భిః స్వభావతః సర్వదా వినీతో యః ॥ ౨౬ ॥

క' కులకమలదినేశ. సతి గుణవిభవేఽపి యో నమ్రః ॥

కస్య వశే జగదేతత్ప్రియహితవచనస్య ధర్మనిరతస్య ॥ ౨౭ ॥

విద్వన్మనోహరా కా సత్కవితా బోధవనితా చ ॥

క న స్పృశతి విపత్తి. ప్రవృద్ధవచనానువర్తిన దాన్తమ్ ॥ ౨౮ ॥

కస్మై స్పృహయతి కమలా త్వనలసచిత్తాయ నీతివృత్తాయ ।।

త్యజతి చ క సహసా ద్విజగురుసురనిందాకర చ సాలస్యమ్ ॥ ౨౯॥

కుత్ర విధేయో వాస. సజ్జననికటేఽథవా కాశ్యామ్ ॥

క. పరిహార్యో దేశః పిశునయుతో లుబ్ధభూపశ్చ ॥ ౩౦ ॥

కేనాశోచ్యః పురుషః ప్రణతకలత్రేణ ధీరవిభవేన !!

ఇహ భువనే క శోచ్యః సత్యపి విభవే న యో దాతా ॥ ౩౧ ॥

కిం లఘుతాయా మూల ప్రాకృతపురుషేషు యా యాచ్ఞా ।।

రామాదపి క. శూరః స్మరశరనిహతో న యశ్చలతి ॥ ౩౨ ॥

కిమహర్నిశమనుచింత్య భగవఞ్చరణ న ససారః ।।

చక్షుష్మన్తోఽప్యధాః కే స్యుర్యే నాస్తికా మనుజాః ।। ౩౩ ।।

క. పగురిహ ప్రథితో వ్రజతి న యో వార్ధకే తీర్థమ్ ।।

కిం తీర్థమపి చ ముఖ్య చిత్తమల యన్నివర్తయతి ॥ ౩౪॥

కిం స్మర్తవ్య పురుషైర్హరినామ సదా న యావనీ భాషా !!

కో హి న వాచ్యః సుధియా పరదోషశ్చానృత తద్వత్ ॥ ౩౫ ॥

కిం సపాయ మనుర్విద్యా విత్త బల యశః పుణ్యమ్ ।। ।

క సర్వగుణవినాశీ లోభ' శత్రుశ్చ క' కామ' ॥ ౩౬ ।।

కా చ సమా పరిహార్యా హీనా యా వృద్ధసచివేన !!

ఇహ కుత్రావహితః స్యాన్మనుజః కిల రాజసేవాయామ్ ।। ౩౭ ।।

ప్రాణాదపి కో రమ్యః కులధర్మః సాధుసగశ్చ ।।

కా సంరక్ష్యా కీర్తిః పతివ్రతా నైజబుద్ధిశ్చ ।। ౩౮ ॥

కా కల్పలతా లోకే సచ్ఛిాష్యాయార్పితా విద్యా॥

కోఽక్షయవటవృక్షః స్యాద్విధివత్సత్పాత్రదత్తదాన యత్ ।। ౩౯ ।।

కిం శస్త్ర సర్వేషాం యుక్తిర్మాతా చ కా వేనుః ॥

కిం ను బల యద్ధైర్య కో మృత్యుర్యదవధానరహితత్వమ్ ॥ ౪౦ ॥

కుత్ర విషం దుష్టజనే కిమిహాశౌచ భవేదృణం నృణామ్ ॥

కిమభయమిహ వైరాగ్యం భయమపి కిం విత్తమేవ సర్వేషామ్ ॥ ౪౧ ॥

కా దుర్లభా నరాణాం హరిభక్తిః పాతక చ కిం హింసా ।।

కో హి భగవత్ప్రియః స్యాద్యోఽన్య నోద్వేజయేదనుద్విగ్నః ॥ ౪౨ ।।

కస్మాత్సిద్ధిస్తపసో బుద్ధిః క్వ ను భూసురే కుతో బుద్ధిః ॥

వృద్ధోపసేవయా కే వృద్ధా యే ధర్మతత్త్వజ్ఞాః ।। ౪౩ ॥

సంభావితస్య మరణాదాధిక కిం దుర్యశో భవతి ॥

లోకే సుఖీ భవేత్కో ధనబాన్ధనమపి చ కిం యతశ్చేష్టమ్ ॥ ౪౪ ॥

సర్వసుఖానాం బీజ కిం పుణ్య దుఃఖమపి కుతః పాపాత్ ।।

కస్యైశ్వర్యం యః కిల శంకరమారాధయేద్భక్త్యా ॥ ౪౫ ॥

కో వర్ధతే వినీతః కో వా హీయేత యో దృప్తః ।

కో న ప్రత్యేతవ్యో బ్రూతే యశ్చానృతం శశ్వత్ ॥ ౪౬॥

కుత్రానృతేఽప్యపాపం యచ్చోక్తం ధర్మరక్షార్థమ్ ।।

కో ధర్మోఽభిమతో యః శిష్టానాం నిజకులీనానామ్ ॥ ౪౭ ॥

సాధుబలం కిం దైవం కః సాధుః సర్వదా తుష్టః ॥

దైవం కిం యత్సుకృత కః సుకృతీ లాధ్యతే చ యః సద్భిః ॥ ౪౮ ॥

గృహమేధినశ్చ మిత్ర కిం భార్యా కో గృహీ చ యో యజతే ॥

కో యజ్ఞో యః శ్రుత్యా విహితః శ్రేయస్కరో నృణామ్ ।। ౪౯ ।।

కస్య క్రియా హి సఫలా యః పునరాచారవాఞ్శిష్టః ॥

కా శిష్టో యో వేదప్రమాణవాన్కో హతః క్రియాభ్రష్టః ।। ౫౦ ॥

కో ధన్యః సంన్యాసీ కో మాన్యః పడితః సాధుః ॥

కా సేవ్యో యో దాతా కో దాతా యోఽర్థితృప్తిమాతనుతే ॥ ౫౧ ॥

కిం భాగ్యం దేహవతామారోగ్యం కా ఫలీ కృషికృత్ ।।

కస్య న పాపం జపతః కః పూర్ణో యః ప్రజావాన్స్యాత్ ।। ౫౨ ॥

కిం దుష్కరం నరాణా యన్మనసో నిగ్రహః సతతమ్ ।।

కో బ్రహ్మచర్యవాన్స్యాద్యశ్చాస్ఖలితోర్ధ్వరేతస్కః ।। ౫౩ ।।

కా చ పరదేవతోక్తా చిచ్ఛక్తిః కో జగద్భర్తా ।।

సూర్యః సర్వేషాం కో జీవనహేతుః స పర్జన్యః ॥ ౫౪ ॥

కః శూరో యో భీతత్రాతా త్రాతా చ కః స గురుః ।।

కో హి జగద్గురురుక్తః శభుర్జ్ఞానం కుతః శివాదేవ ।। ౫౫ ॥

ముక్తిం లభేత కస్మాన్ముకుదభక్తర్ముకుందః కః ॥

యస్తారయేదవిద్యాం కా చావిద్యా యదాత్మనోఽస్ఫూర్తిః ॥ ౫౬ ।।

కస్య న శోకో యః స్యాదనోధః కిం సుఖ తుష్టిః ।।

కో రాజా రంజనకృత్కశ్చ శ్వా నీచసేవకో యః స్యాత్ ।। ౫౭ ॥

కో మాయీ పరమేశః క ఇంద్రజాలాయతే ప్రపచోఽయమ్ ॥

కః స్వప్ననిభో జాగ్రద్వ్యయవహారః సత్యమపి చ కిం బ్రహ్మ ।। ౫౮॥

కిం మిథ్యా యద్విద్యానాశ్యం తుచ్ఛ తు శశవిషాణాది ।।

కా చానిర్వచనీయా మాయా కిం కల్పితం ద్వైతమ్ ।। ౫౯ ॥

కిం పారమార్థిక స్యాదద్వైత చాజ్ఞతా కుతోఽనాదిః ॥

వపుషశ్చ పోషకం కిం ప్రారబ్ధ చాన్నదాయి కిం చాయుః ।। ౬౦ ॥

కో బ్రాహ్మణైరుపాస్యో గాయత్ర్యర్కాగ్నిగోచరః శంభుః ।।

గాయత్ర్యామాదిత్యే చాగ్నౌ శభౌ చ కిం ను తత్తత్త్వమ్ ।। ౬౧ ।।

ప్రత్యక్షదేవతా కా మాతా పూజ్యో గురుశ్చ కస్తాతః ॥

కః సర్వదేవతాత్మా విద్యాకర్మాన్వితో విప్రః ॥ ౬౨ ॥

కశ్చ కులక్షయహేతుః సంతాప. సజ్జనేషు యోఽకారి ॥

కేషామమోఘవచనం యే చ పునః సత్యమౌనశమశీలాః ।। ౬౩ ॥

కిం జన్మ విషయసంగః కిముత్తరం జన్మ పుత్రః స్యాత్ ।।

కోఽపరిహార్యో మృత్యుః కుత్ర పదం విన్యసేచ్చ దృక్పూతే ।। ౬౪ ॥

పాత్రం కిమన్నదానే క్షుధితం కోఽర్చ్యో హి భగవదవతారః ।।

కశ్చ భగవాన్మహేశః శంకరనారాయణాత్మైకః ॥ ౬౫ ॥

ఫలమపి భగవద్భక్తేః కిం తల్లోకస్వరూపసాక్షాత్త్వమ్ ॥

మోక్షశ్చ కో హ్యవిద్యారతమయః కః సర్వవేదభూరథ చోమ్ ।। ౬౬

ఇత్యేషా కరస్థా ప్రశ్నోత్తరరత్నమాలికా యేషామ్ ।।

తే ముక్తాభరణా ఇవ విమలాశ్చాభాన్తి సత్సమాజేషు ॥ ౬౭ ।।

॥ ఇతి ప్రశ్నోత్తరరత్నమాలికా సమాప్తా ।।

॥ బ్రహ్మానుచింతనమ్ ॥

అహమేవ పరం బ్రహ్మ వాసుదేవాఖ్యమవ్యయమ్ ।

ఇతి స్యాన్నిశ్చితో ముక్తో బద్ధ ఏవాన్యథా భవేత్ ॥౧॥

అహమేవ పర బ్రహ్మ నిశ్చిత చిత్త చింత్యతామ్ ।

చిద్రూపత్వాదసగత్వాదబాధ్యత్వాత్రప్రయత్నతః ॥౧॥

అహమేవ పర బ్రహ్మ న చాహం బ్రహణ' పృథక్ ।

ఇత్యేవ సముపాసీత బ్రాహ్మణో బ్రహ్మణి స్థితః ॥౩॥

సర్వోపాధివినిర్ముక్త చైతన్య చ నిరంతరమ్ ।

తదబ్రహ్మాహమితి జ్ఞాత్వా కథం వర్ణాశ్రమీ భవేత్ ।। ४ ॥

అహ బ్రహ్మాస్మి యో వేద స సర్వం భవతి త్విదమ్ ।

నాభూత్యా ఈశతే దేవా స్తేపామాత్మా భవేద్ధి సః ॥५॥

అన్యోఽసావహమన్యోఽస్మీత్యుపాస్తే యోఽన్యదేవతామ్ ।

న స వేద నరో బ్రహ్మ స దేవానా యథా పశుః ॥६॥

అహమాత్మా న చాన్యోఽస్మి బ్రహ్మైవాహ న శోకభాక్ ।

సచ్చిదానదరూపోఽహ నిత్యముక్తరవభావవాన్ ।౧౭।।

ఆత్మాన సతత బ్రహ్మ సభావ్య విహరన్తి యే।

న తేపాం దుష్కృత కించిదుష్కృతోన్థా న చాపదః ౧౮}

ఆత్మాన సతత బ్రహ్మ సంభావ్య విహరేత్సుఖమ్ ।

క్షణ బ్రహ్మాహమస్మీతి యః కుర్యాదాత్మచితనమ్ ॥९॥

తన్మహాపాతక హన్తి తమః సూర్యోదయో యథా ।

అజ్ఞానాదబ్రహ్మణో జాతమాకాశం బద్ధదోపమమ్ ॥౧౦॥

ఆకాశాద్వాయురుత్పన్నో వాయోరతేజస్తతః పయః ।

అద్భయశ్చ పృథివీ జాతా తతో వ్రీహియవాదికమ్ ॥౧౧॥

పృథివ్యప్సు పయో వహ్నౌ వహ్నిర్వాయో నభత్యసౌ।

నభోఽప్యవ్యాకృతే తచ్చ శుద్ధే శుద్ధోఽస్మ్యహ హరిః ॥౧౨॥

అహం విష్ణురహం విష్ణురహం విష్ణురహం హరిః ।

కర్తృభోక్త్రాదికం సర్వం తదవిద్యోత్థమేవ చ ॥౧3॥

అచ్యుతోఽహమనంతోఽహం గోవిందోఽహమహం హరిః।

ఆనందోఽహమశేషోఽహమజోఽహమమృతోఽస్మ్యహమ్ ॥౧౪॥

నిత్యోఽహం నిర్వికల్పోఽహం నిరాకారోఽహమవ్యయః ।

సచ్చిదానందరూపోఽహం పచకోశాతిగోఽస్మ్యహమ్ ॥ ౧౫ ॥

అకర్తాహమభోక్తాహమసగః పరమేశ్వరః ।

సద మత్సంనిధానేన చేష్టతే సర్వమింద్రియమ్ ॥౧౬॥

ఆదిమధ్యాంతముక్తోఽహం న బద్ధోఽహం కదాచన ।

స్వభావనిర్మలః శుద్ధః స ఏవాహం న సంశయః ॥౧౭॥

బ్రహ్మైవాహం న సంసారీ ముక్తోఽహమితి భావయేత్ ।

అశక్నువన్భావయితుం వాక్యమేతత్సదాఽభ్యసేత్ ॥౧౮॥

యదభ్యాసేన తద్భావో భవేద్రమరకీటవత్ ।

అత్రాపహాయ సందేహమభ్యసేత్కృతనిశ్చయః ॥౧౯॥

ధ్యానయోగేన మాసైకాబహ్మహత్యాం వ్యపోహతి ।

సంవత్సరం సదాభ్యాసాత్సిద్ధయష్టకమవాప్నుయాత్ ॥౨౦॥

యావజ్జీవం సదాభ్యాసాజ్జీవన్ముక్తో భవేద్యతిః ।

నాహం దేహో న చ ప్రాణో నేంద్రియాణి తథైవ చ ॥౨౧॥

న మనోఽహ న బుద్ధిశ్చ నైవ చిత్తమహంకృతిః ।

నాహం పృథ్వీ న సలిలం న చ వహ్నిస్తథానిలః ॥౨౨

న చాకాశో న శబ్దశ్చ న చ స్పర్శస్తథా రసః।

నాహం గంధో న రూప చ న మాయాహం న సంసృతిః ॥౨౩॥

సదా సాక్షిస్వరూపత్వాచ్ఛివ ఏవాస్మి కేవలః ।

మయ్యేవ సకలం జాత మయి సర్వం ప్రతిష్ఠితమ్ ।।౨౪॥

మయి సర్వం లయ యాతి తదబ్రహ్మాస్మ్యహమద్వయమ్ ।
సర్వజ్ఞోఽహమనతోఽహం సర్వేశః సర్వశక్తిమాన్ ॥౨౫॥
ఆనదః సత్యబోధోఽహమితి బ్రహ్మానుచింత్తనమ్ ।
అయ ప్రపచో మిథ్యైవ సత్య బ్రహ్మామవ్యయమ్ ॥౨౬॥
అత్ర ప్రమాణ వేదాన్తా గురవోఽనుభవరతథా ।
బ్రహ్మైవాహ న ససారీ న చాహ బ్రహ్మణః పృథక్ ॥౨౬॥
నాహ దేహొ న మే దేహః కేవలోఽహం సనాతనః ।
ఏకమేవాద్వితీయ వై బ్రహ్మణో నేహ కించన ॥౨౮॥
హృదయకమలమధ్యే దీపవద్వేదసార
ప్రణవమయమతర్క్యం యోగిభిర్ధ్యానగమ్యమ్ ।
హరిగురుశివయోగ సర్వభూతస్థమేక
సకృదపి మనసా వై చింతయేద్య. స ముక్తః ॥౨౯॥

ఇతి బ్రహ్మానుచింతన సమాతమ్ ।

॥ మోహముద్రరః॥
భజ గోవింద భజ గోవింద భజ గోవింద మూఢమతే ।
ప్రాప్తే సన్నిహితే మరణే న హి న హి రక్షతి డుకృఞ్ కరణే ॥ ౧ ॥
మూఢ జహీహి ధనాగమతృష్ణాం కురు సద్బుద్ధిం మనసి వితృష్ణామ్ ।

యల్లభసే నిజకర్మోపాత్తం విత్త తేన వినోదయ చిత్తమ్ ॥ ౨॥

నారీస్తనభరనాభీదేశ దృష్ట్వా మా గా మోహావేశమ్ ।

ఏతన్మాంసవసాదివికారం మనసి విచింతయ వారం వారమ్ ॥ ३ ॥

నలినీదలగతజలమతితరల తద్వజ్జీవితమతిశయచపలమ్ ।

విద్ధి వ్యాధ్యభిమానగ్రస్తం లోకం శోకహత చ సమస్తమ్ ॥ ४ ॥

యావద్విత్తోపార్జనసక్తస్తావన్నిజపరివారో రక్తః ।

పశ్చాజ్జీవతి జర్జరదేహే వార్తా పృచ్ఛతి కోఽపి న గేహే ।। ౫ ।।

యావత్పవనో నివసతి దేహే తావత్పృచ్ఛతి కుశల గేహే ।

గతవతి వాయౌ దేహాపాయే భార్యా బిభ్యతి తస్మిన్కాయే ।। ౬ ॥

బాలస్తావత్క్రీడాసక్తస్తరుణస్తావత్తరుణీసక్తః ।

వృద్ధస్తావచ్చింతామగ్నః పరే బ్రహ్మణి కోఽపి న సక్తః ॥ ౭॥

కా తే కాంతా కస్తే పుత్రః సంసారోఽయమతీవ విచిత్రః ।

కస్య త్వ కః కుత ఆయాతస్తత్త్వ చింతయ యదిద భ్రాతః ॥ ౮ ॥

సత్సంగత్వే నిఃసంగత్వం నిఃసంగత్వే నిర్మోహత్వమ్ ।

నిర్మోహత్వే నిశ్చలితత్వ నిశ్చలితత్వే జీవన్ముక్తిః ॥ ౯॥

వయసి గతే కః కామవికారః శుష్కే నీరే కః కాసారః।

క్షీణే విత్తే కా పరివారో జ్ఞాతే తత్త్వే కః ససారః ॥ ౧౦ ॥

మా కురు ధనజనయౌవనగర్వ హరతి నిమేషాత్కాలః సర్వమ్ ।

మాయామయమిదమఖిల హిత్వా బ్రహ్మపద త్వ ప్రవిశ విదిత్వా ॥ ౧౧ ॥

దినయామిన్యౌ సాయ ప్రాతః శిశిరవసన్తౌ పునరాయాతః ।

కాలః క్రీడతి గచ్ఛత్యాయుస్తదపి న ముంచత్యాశావాయుః ॥ ౧౨ ॥

కా తే కాతాధనగతచింతా వాతుల కిం తవ నాస్తి నియంతా ।

త్రిజగతి సజ్జనసగతిరేకా భవతి భవార్ణవతరణే నౌకా । ॥౧౩॥

జటిలీ ముండీ లుచితకేశః కాషాయాంవరబహుకృతవేషః ।

పశ్యన్నపి చ న పశ్యతి మూఢో హ్యుదరనిమిత్తం బహుకృతవేషః ॥ ౧౪ ॥

అగం గలిత పలిత ముడ దశనవిహీనం జాత తుడమ్ ।

వృద్ధో యాతి గృహీత్వా దడ తదపి న ముచత్యాశాపిండమ్ ॥ ౧౫ ॥

అగ్రే వహ్నిః పృష్ఠే భానూ రాత్రౌ చుబుకసమర్పితజానుః ।

కరతలభిక్షాతరుతలవాసస్తదపి న ముచత్యాశాపాశః ॥ ౧౬ ॥

కురుతే గగాసాగరగమన వ్రతపరిపాలనమథవా దానమ్ ।

జ్ఞానవిహీనః సర్వమతేన ముక్తిం న భజతి జన్మశతేన ॥ ౧౭ ॥

సురమదిరతరుమూలనివాసః శయ్యా భూతలమజినం వాసః ।

సర్వపరిగ్రహభోగత్యాగః కస్య సుఖ న కరోతి విరాగః ॥ ౧౮ ॥

యోగరతో వా భోగరతో వా సగరతో వా సంగవిహీన ।

యస్య బ్రహ్మణి రమతే చిత్తం నదతి నదతి నదత్యేవ ॥ ౧౯ ॥

భగవద్గీతా కించిదధీతా గగాజలలవకణికా పీతా ।

సకృదపి యేన మురారిసమర్చా క్రియతే తస్య యమేన న చర్చా ॥ ౨౦ ॥

పునరపి జనన పునరపి మరణ పునరపి జననీజఠరే శయనమ్ ।

ఇహ ససారే బహుదుస్తారే కృపయాపారే పాహి మురారే ॥ ౨౧ ॥

రథ్యాకర్పటవిరచితకంథః పుణ్యాపుణ్యవివర్జితపథః ।

యోగీ యోగనియోజితచిత్తో రమనే బాలోన్మత్తవదేవ ॥ ౨౨॥

కస్త్వ కోఽహ కుత ఆయాతః కా మే జననీ కో మే తాతః।
ఇతి పరిభావయ సర్వమసార విశ్వ త్యక్త్వా స్వప్నవిచారమ్ ॥ ౨౩ ॥
యి మయి చాన్యత్రైకో విష్ణుర్వ్యర్థ కుప్యసి మయ్యసహిష్ణుః ।
సర్వస్మిన్నపి పశ్యాత్మాన సర్వత్రోత్సృజ భేదాజ్ఞానమ్ ॥ ౨౪ ॥

శత్రౌ మిత్రే పుత్రే బంధౌ మా కురు యత్న విగ్రహసంధౌ ।
భవ సమచిత్తః సర్వత్ర త్వం వాంఛస్యచిరాద్యది విష్ణుత్వమ్ ॥ ౨౫ ॥
కామం క్రోధం లోభం మోహ త్యక్త్వాత్మాన భావయ కోఽహమ్ ।
ఆత్మజ్ఞానవిహీనా మూఢాస్తే పచ్యన్తే నరకనిగూఢాః ॥ ౨౬ ॥
గేయం గీతానామసహస్రం ధ్యేయం శ్రీపతిరూపమజస్రమ్ ।
నేయం సజ్జనసగే చిత్తం దేయం దీనజనాయ చ విత్తమ్ ॥ ౨౭ ॥
సుఖతః క్రియతే రామాభోగః పశ్చాద్ధత శరీరే రోగః ।
యద్యపి లోకే మరణం శరణ తదపి న ముంచతి పాపాచరణమ్ ॥ ౨౮
అర్థమనర్థ భావయ నిత్యం నాస్తి తతః సుఖలేశః సత్యమ్ ।
పుత్రాదపి ధనభాజాం భీతిః సర్వత్రైషా విహితా రీతిః ॥ ౨౯ ॥
ప్రాణాయామ ప్రత్యాహారం నిత్యానిత్యవివేకవిచారమ్ ।
జాప్యసమేతసమాధివిధాన కుర్వవధాన మహదవధానమ్ ॥ ౩౦॥
గురుచరణాబుజనిర్భరభక్తః సంసారాదచిరాద్భవ ముక్తః ।
సేంద్రియమానసనియమాదేవం ద్రక్ష్యసి నిజహృదయస్థ దేవమ్ ॥ ౩౧ ॥

॥ ఇతి మోహముద్గరః సమాప్తః ॥

ఆది శంకరాచార్యా ప్రకరణ గ్రన్థా

యోగతారావలీ।

వందే గురూణాం చరణారవిందే

సదర్శితస్వాత్మసుఖావబోధే ॥

జనస్య యే జాంగలికాయమానే

ససారహాలాహలమోహశాంత్యై ॥ ౧ ॥

సదాశివోక్తాని సపాదలక్ష-

లయావధానాని వసన్తి లోకే ।।

నాదానుసంధానసమాధిమేక

మన్యామహే మాన్యతమ లయానామ్ ॥ ౨॥

రేచపూరైరనిలస్య కుమ్భైః

సర్వాసు నాడీషు విశోధితాసు

ప్రనాహతాఖ్యో బహుభిః ప్రకారై-

రతః ప్రవర్తేత సదా నినాదః ॥ ३ ॥

సాదానుసధాన నమోఽస్తు తుభ్య

త్వా సాధనం తత్త్వపదస్య జానే ॥

భవత్ర్పసాదాత్పవనేన సాక

విలీయతే విష్ణుపదే మనో మే ॥ ४॥

జాలంధరోడ్యాణనమూలబధా-

ష్జల్పన్తి కఠోదరపాయుమూలాన్ ॥

బధత్రయేఽస్మిన్పరిచీయమానే

బంధః కుతో దారుణకాలపాశాత్ ॥ ౫॥

ఓడ్యాణజాలఘరమూలబధై-

రున్నిద్రితాయాముర‌గాంగనాయామ్ ॥
ప్రత్యఙ్ముఖత్వాత్ప్రవిశన్సుషుమ్నా -

గమాగమౌ ముంచతి గంధవాహః ॥ ౬ ॥
ఉత్థాపితాధారహుతాశనోల్కై-
రాకుంచనైః శశ్వదపానవాయోః॥
సంతాపితాఙ్చంద్రమసః పతంతీం
పీయూషధారాం పిబతీహ ధన్యః ॥ ౭ ॥
బంధత్రయాభ్యాసవిపాకజాతాం
వివర్జితా రేచకపూరకాభ్యామ్ ॥
విశోషయన్తీం విషయప్రవాహ
విద్యా భజే కేవలంకుభరూపామ్ ।।౮ ॥
అనాహతే చేతసి సావధానై-
రభ్యాసశూరైరనుభూయమానా॥
సంస్తంభితశ్వాసమనఃప్రచారా
సా జృంభతే కేవలకుభకశ్రీః॥ ౯ ॥
సహస్రశః సన్తు హఠేషు కుంభాః
సంభావ్యతే కేవలకుంభ ఏవ ॥
కుంభోత్తమే యత్ర తు రేచపూరౌ
ప్రాణస్య న ప్రాకృతవైకృతాఖ్యౌ ॥౧౦॥
త్రికూటనామ్ని స్తిమితేఽతరంగే
ఖే స్తంభితే కేవలకుంభకేన ॥

ప్రాణానిలో భానుశశాంకనాడయో
విహాయ సద్యో విలయ ప్రయాతి ॥ ౧౧ ॥

ప్రత్యాహృతః కేవలకుంభకేన
ప్రబుద్ధకుండల్యుపభుక్తశేషః
ప్రాణః ప్రతీచీనపథేన మంద
విలీయతే విష్ణుపదాంతరాలే ॥ ౧౨ ॥

నిరంకుశానాం శ్వసనోద్గమానా
నిరోధనైః కేవలకుభకాఖ్యైః ।।
ఉదేతి సర్వేన్ద్రియవృత్తిశూన్యో
మరుల్లయ' కోఽపి మహామతీనామ్ ॥ ౧౩ ॥

న దృష్టిలక్ష్యాణి న చిత్తబంధో
న దేశకాలౌ న చ వాయురోధః ।।
న ధారణాధ్యానపరిశ్రమో వా
సమేధమానే సతి రాజయోగే ॥ ౧౪ ॥

అశేపదృశ్యోజ్ఝితదృఙ్మయానా-
మవస్థితానామిహ రాజయోగే ।
న జాగరో నాపి సుషుప్తిభావో
న జీవిత నో మరణ విచిత్రమ్ ।। ౧౫ ।।

అహంమమత్వాద్వ్యపహాయ సర్వం
శ్రీరాజయోగే స్థిరమానసానామ్ ॥
న ద్రష్టృతా నాస్తి చ దృశ్యభావః
సా జమతే కేవలసీవదేవ ॥ ౧౬ ॥

నేత్రే యయోన్మేషనిమేషశూన్యే

వాయుర్యయా వర్జితరేచపూరః॥

మనశ్చ సకల్పవికల్పశూన్యం

మనోన్మనీ సా మయి సనిధత్తామ్ ॥ ౧౭ ॥

చిత్తేంద్రియాణాం చిరనిగ్రహేణ

శ్వాసప్రచారే శమితే యమీంద్రాః ॥

నివాతదీపా ఇవ నిశ్చలాగా

మనోన్మనీమనధియో భవన్తి ॥ ౧౮ ॥

ఉన్మన్యవస్థాధిగమాయ విద్వ-

న్నుపాయమేకం తవ నిర్దిశామః ॥

పశ్యన్నుదాసీనతయా ప్రపచ

సకల్పమున్మూలయ సావధాన' ॥ ౧౯ ॥

ప్రసహ్య సంకల్పపరంపరాణా

సభేదనే సంతతసావధానమ్ ॥

ఆలంబనాశాదపచీయమాన

శనైః శనై' శాంతిముపైతి చేతః ।। ౨౦ ॥

నిశ్వాసలోపర్ని భృత్తైః శరీరై-

నేత్రాంబుజైరర్ధనిమీలితైశ్చ ॥

ఆవిర్భవన్తీమమనస్కముద్రా-

మాలోకయామో మునిపుగవానామ్ ॥ ౨౧ ॥

అమీ యమీంద్రాః సహజామనస్కా-

దహమమత్వే శిథిలాయమానే

మనోతిగ మారుతవృత్తిశూన్య

గచ్ఛన్తి భావ గగనావశేషమ్ ।। ౨౨ ॥

నివర్తయన్తీ నిఖిలద్రియాణి

ప్రవర్తయన్తీ పరమాత్మయోగమ్ ॥

సవిన్మయీ తా సహజామనరకాం

కదా గమిష్యామి గతాన్యభావః ॥ ౨౩ ॥

ప్రత్యగ్విమర్శాతిశయేన పుంసా

ప్రాచీనగధేతు పలాయితేషు ॥

ప్రాదుర్భవేత్కాచిదజాడ్యనిద్రా

ప్రపంచచింతాం పరివర్జయన్తీ ॥ ౨౪ ।।

విచ్ఛినసకల్పవికల్పమూలే

ని శేషనిర్మూలితకర్మజాలే ॥

నిరతరాభ్యాసనితాంతభద్రా

సా జృమతే యోగిని యోగనిద్రా ॥ ౨౫ ॥

విశ్రాంతిమాసాద్య తురీయతల్పే

విశ్వాద్యవస్థాత్రితయోపరిస్థే ॥

సవిన్మయీం కామపి సర్వకాలం

నిద్రా సంఖ నిర్విశ నిర్వికల్పామ్ ॥ ౨౬ ॥

ప్రకాశమానే పరమాత్మభానౌ

నశ్యత్యవిద్యాతిమిరే సమస్తే ।।

అహో బుధా నిర్మలదృష్టయోఽపి

కించిన్న పశ్యన్తి జగత్సమగ్రమ్ ॥ ౨౭ ॥

సిద్ధింంం తథావిధమనోవిలయా సమాధౌ

శ్రీశైలశృగకుహరేషు కదోపల ప్స్యే ॥

గాత్ర యదా మమ లతా. పరివేష్టయన్తి

కర్ణే యదా విరచయన్తి ఖగాశ్చ నీడాన్ ॥ ౨౮ ॥

విచరతు మతిరేషా నిర్వికల్పే సమాధౌ

కుచకలశయుగే వా కృష్ణసారేక్షణానామ్ ।।

చతురజడమతే వా సజ్జనానా మతే వా

మతికృతగుణదోషా మా విభు న స్పృశన్తి ॥ ౨౯ ॥

॥ ఇతి యోగతారావలీ సంపూర్ణా ॥

శతశ్లోకీ (సమూలమ్)

అన్తర్నిష్ఠో ముముక్షుః స ఖలు తనుభృతాం యో నయత్యేవమాయుః ॥ ౧౨ ॥

వైరాజవ్యష్టిరూపం జగదఖిలమిదం నామరూపాత్మకం స్యా-

దన్తఃస్థప్రాణముఖ్యాత్ప్రచలతి చ పునర్వేత్తి సర్వాన్పదార్థాన్ ॥

నాయం కర్తా న భోక్తా సవితృవదితి యో జ్ఞానవిజ్ఞానపూర్ణః

సాక్షాదిత్థం విజానన్వ్యవహరతి పరాత్మానుసన్ధానపూర్వమ్ ॥ ౧౩ ॥

నైర్వేద్యం జ్ఞానగర్భం ద్వివిధమభిహితం తత్ర వైరాగ్యమాద్యం

ప్రాయో దుఃఖావలోకాద్భవతి గృహసుహృత్పుత్రవిత్తైషణాదేః ॥

అన్యజ్జ్ఞానోపదేశాద్యదుదితవిషయే వాన్తవద్ధేయతా స్యాత్

ప్రవ్రజ్యాఽపి ద్విధా స్యాన్నియమితమనసాం దేహతో గేహతశ్చ ॥ ౧౪ ॥

యః కశ్చిత్సౌఖ్యహేతోస్త్రిజగతి యతతే నైవ దుఃఖస్య హేతోః

దేహేఽహన్తా తదుత్థా స్వవిషయమమతా చేతి దుఃఖాస్పదే ద్వే ॥

జానన్రోగాభిఘాతాద్యనుభవతి యతోఽనిత్యదేహాత్మబుద్ధి-

భర్యాపుత్రార్థనాశే విపదమథ పరామేతి నారాతినాశే ॥ ౧౫ ॥

తిష్ఠన్గేహే గృహేశోఽప్యతిథిరివ నిజం ధామ గన్తుం చికీర్షుః

దేహస్థం దుఃఖసౌఖ్యం న భజతి సహసా నిర్మమత్వాభిమానః ॥

ఆయాత్రాయాస్యతీదం జలదపటలవద్యాత్ృ యాస్యత్యవశ్యం

దేహాద్యం సర్వమేవ ప్రవిదితవిషయో యశ్చ తిష్ఠత్యయత్నః ॥ ౧౬ ॥

శక్త్యా నిర్మోకతః స్వాద్బహిరహిరివ యః ప్రవ్రజన్స్వీయగేహాత్

ఛాయాం మార్గద్రుమోత్థాం పథిక ఇవ మనాక్ సంశ్రయేద్దేహసంస్థామ్ ॥

క్షుత్పర్యాప్తం తరుభ్యః పతితఫలమయం ప్రార్థయేద్భైక్ష్యమన్నం

స్వాత్మారామం ప్రవేష్టుం స ఖలు సుఖమయం ప్రవ్రజేద్దేహతోఽపి ॥ ౧౭ ॥

కామో బుద్ధావుదేతి ప్రథమమిహ మనస్యుద్ధిశత్యర్థజాతం

తద్గృహ్ణాతీన్ద్రియాస్యైస్తదనధిగమతః క్రోధ ఆవిర్భవేచ్చ ॥

ప్రాప్తావర్థస్య సంరక్షణమతిరుదితో లోభ ఏతత్త్రయం స్యాత్

సర్వేషాం పాతహేతుస్తదిహ మతిమతా త్యాజ్యమధ్యాత్మయోగాత్ ॥ ౧౮ ॥

దానం బ్రహ్మార్పణం యత్క్రియత ఇహ నృభిః స్యాత్క్షమాఽక్రోధసఞ్జ్ఞా

శ్రద్ధాఽఽస్తిక్యం చ సత్యం సదితి పరమతః సేతుసఞ్జ్ఞం చతుష్కమ్ ॥

తత్స్యాద్బన్ధాయ జన్తోరితి చతుర ఇమాన్దానపూర్వైశ్చతుర్భిః

తీర్త్వా శ్రేయోఽమృతం చ శ్రయత ఇహ నరః స్వర్గతిం జ్యోతిరాప్తిమ్ ॥ ౧౯ ॥

అన్నం దేవాతిథిభ్యోఽర్పితమమృతమిదం చాన్యథా మోఘమన్నం
యశ్చాత్మార్థం విధత్తే తదిహ నిగదితం మృత్యురూపం హి తస్య ॥
లోకేఽసౌ కేవలాఘో భవతి తనుభృతాం కేవలాదీ చ యః స్యాత్
త్యక్త్వా ప్రాణాగ్నిహోత్రం విధివదనుదినం యోఽశ్నుతే సోఽపి మర్త్యః ॥ ౨౦ ॥

లోకే భోజః స ఏవార్పయతి గృహగతాయార్థినేఽన్నం కృశాయ
యస్తస్మై పూర్ణమన్నం భవతి మఖవిధౌ జాయతేఽజాతశత్రుః ॥
సఖ్యే నాన్నార్థినే యోఽర్పయతి న స సఖా సేవమానాయ నిత్యం
సంసక్తాయాన్నమస్మాద్విముఖ ఇవ పరావృత్తిమిచ్ఛేత్కదర్యాత్ ॥ ౨౧ ॥

స్వాజ్ఞానజ్ఞానహేతూ జగదుదయలయౌ సర్వసాధారణౌ స్తః
జీవేశావస్వర్ణగర్భం శ్రుతయ ఇతి జగుర్జాయతే స్వప్నబోధే ।
విశ్వం బ్రహ్మణ్యబోధే జగతి పునరిదం హూయతే బ్రహ్మ యద్వత్
శుక్తౌ రౌప్యం చ రౌప్యేఽధికరణమథవా హూయతేఽన్యోన్యమోహాత్ ॥ ౨౨ ॥

తుచ్ఛత్వాన్నాసదాసీద్గగనకుసుమవద్భేదకం నో సదాసీత్
కింత్వాభ్యామన్యదాసీద్వ్యవహృతిగతిసన్నాస లోకస్తదానీమ్ ॥
కింత్వర్వాగేవ శుక్తౌ రజతవదపరో నో విరాడ్ వ్యోమపూర్వః ।
శర్మణ్యాత్మన్యథైతత్కుహకసలిలవత్కిం భవేదావరీవః ॥ ౨౩ ॥
బన్ధో జన్మాత్యయాత్మా యది న పునరభూత్తర్హి మోక్షోఽపి నాసీత్
యద్వద్రాత్రిర్దినే వా న భవతి తరణౌ కిన్తు దృగ్దోష ఏషః ॥
అప్రాణం శుద్ధమేకం సమభవదథ తన్మాయయా కర్తృసజ్ఞం ।

తస్మాదన్యచ్చ నాసీత్పరివృతమజయా జీవభూతం తదేవ ॥ ౨౪ ॥
ప్రాగాసీద్భావరూపం తమ ఇతి తమసా గూఢమస్మాదతర్క్యం

క్షీరాన్తర్యద్వదమ్భో జనిరిహ జగతో నామరూపాత్మకస్య ॥
కామాద్ధాతుః సిసృక్షోరనుగతజగతః కర్మభిః సమ్ప్రవృత్తాత్
రేతోరూపైర్మనోభిః ప్రథమమనుగతైః సన్తతైః కార్యమాణైః ॥ ౨౫ ॥

చత్వారోఽస్యాః కపర్దా యువతిరథ భవేన్నూతనా నిత్యమేషా
మాయా వా పేశలా స్యాదఘటితఘటనాపాటవం యాతి యస్మాత్ ॥
స్యాదారమ్భే ఘృతాస్యా శ్రుతిభవవయునాన్యేవమాన్యాదయన్తీ
తస్యామేతౌ సుపర్ణావివ పరపురుషౌ తిష్ఠతోఽర్థప్రతీత్యా ॥ ౨౬ ॥

ఏకస్తత్రాస్త్యసఙ్గస్తదను తదపరోఽజ్ఞానసిన్ధుం ప్రవిష్టో
విస్మృత్యాత్మస్వరూపం స వివిధజగదాకారమాభాసమైక్షత్ ॥
బుద్ధయాఽన్తర్యావదైక్షద్విసృజతి తమజా సోఽపి తామేవమేక-
స్తావద్విప్రాస్తమేకం కథమపి బహుధా కల్పయన్తి స్వవాగ్భిః ॥ ౨౭ ॥

నాయాతి ప్రత్యగాత్మా ప్రజననసమయే నైవ యాత్యన్తకాలే
యత్సోఽఖణ్డోఽస్తి లైంగం మన ఇహ విశతి ప్రవ్రజత్యూర్ధ్వమర్వాక్ ॥
తత్కార్శ్యం స్థూలతాం వా న భజతి వపుషః కిన్తు సంస్కారజాతే
తేజోమాత్రా గృహీత్వా వ్రజతి పునరిహాయాతి తైస్తైస్సహైవ ॥ ౨౮ ॥

ఆసీత్పూర్వం సుబంధుర్భృశమవనిసురో యః పురోధాః సనాతే-

బ్రాహ్మచాత్మ్కటాభిచారాత్స ఖలు మృతిమితస్తన్మనోఽగాత్కృతాన్తమ్ ॥
తద్భ్రాతా శ్రౌతమన్త్రైః పునరనయాదితి ప్రాహ సూక్తేన వేదః
తస్మాదాత్మాభియుక్తం వ్రజతి నను మనః కర్హిచిన్నాన్తరాత్మా ॥ ౨౯ ॥

ఏకో నిష్కంప ఆత్మా ప్రచలతి మనసా ధావమానేన తస్మిన్
తిష్ఠన్నగ్రేఽథ పశ్చాన్న హి తమనుగతం జానతే చక్షురాద్యాః ॥
యద్వత్పాథస్తరఙ్గః ప్రచలతి పరితో ధావమానైస్తదన్తః
ప్రాక్పశ్చాదస్తి తేషాం పవనసముదితైస్తైః ప్రశాన్తైర్యథావత్ ॥ ౩౦ ॥

ఏకాక్యాసీత్స పూర్వం మృగయతి విషయానానుపూర్వ్యాఽన్తరాత్మా
జాయా మే స్యాత్ప్రజా వా ధనముపకరణం కర్మ కుర్వస్తదర్థమ్ ॥

క్లేశైః ప్రాణావశేషైర్మహదపి మనుతే నాన్యదస్మాద్గరీయ-
స్త్వేకాలాభేఽప్యకృత్స్నో మృత ఇవ విరమత్యేకహాన్యాఽకృతార్థః ॥ ౩౧ ॥

నాసీత్పూర్వం న పశ్చాదతనుదినకరాచ్ఛాదకో వారివాహః
దృశ్యః కిం త్వన్తరాఽసౌ స్థగయతి స దృశం పశ్యతో నార్కబిమ్బమ్ ॥
నో చేదేవం వినాఽర్కం జలధరపటలం భాసతే తర్హి కస్మాత్
తద్వద్విశ్వం పిధత్తే దశమథ న పరం భాసకం చాలకం స్వమ్ ॥ ౩౨ ॥

భుఞ్జానః స్వప్నరాజ్యం ససకలవిభవో జాగరం ప్రాప్య భూయః
రాజ్యభ్రష్టోఽహమిత్థం న భజతి విషమం తన్మృషా మన్యమానః ॥
స్వప్నే కుర్వన్నగమ్యాగమనముఖమఘం తేన న ప్రత్యవాయీ

తద్వజ్జాగ్రద్దశాయాం వ్యవహృతిమఖిలాం స్వప్నవద్విస్మరేచ్చేత్ ॥ ౩౩ ॥

స్వప్నావస్థాఽనుభూతం శుభమథ విషమం తన్మృషా జాగరే స్యాత్
జాగ్రత్యాం స్థూలదేహవ్యవహృతివిషయం తన్మృషా స్వాపకాలే ॥
ఇత్థం మిథ్యాత్వసిద్ధావనిశముభయథా సజ్జతే తత్ర మూఢః
సత్యే తద్భాసకేఽస్మిన్నిహ హి కుత ఇదం తన్న విద్మో వయం హి ॥ ౩౪ ॥

జీవన్తం జాగ్రతీహ స్వజనమథ మృతం స్వప్నకాలే నిరీక్ష్య
నిర్వేదం యాత్యకస్మాన్మృతమమృతమముం వీక్ష్య హర్షం ప్రయాతి ॥
స్మృత్వాఽప్యేతస్య జన్తోర్నిధనమసుయుతిం భాషతే తేన సాకం
సత్యేవం భాతి భూయోఽల్పకసమయవశాత్సత్యతా వా మృషాత్వమ్ ॥ ౩౫ ॥

స్వాప్నస్త్రీసఙ్గసౌఖ్యాదపి భృశమసతో యా చ రేతశ్చ్యుతిః స్యాత్
సా దృశ్యా తద్వదేతత్స్ఫురతి జగదసత్కారణం సత్యకల్పమ్ ॥
స్వప్నే సత్యః పుమాన్స్యాద్యువతిరిహ మృషైవానయోః సంయుతిశ్చ
ప్రాతః శుక్రేణ వస్త్రోపహతిరితి యతః కల్పనామూలమేతత్ ॥ ౩౬ ॥

పశ్యన్త్యారామమస్య ప్రతిదివసమమీ జన్తవః స్వాపకాలే
పశ్యత్యేనం న కశ్చిత్కరణగణమృతే మాయయా క్రీడమానమ్ ॥
జాగ్రత్యర్థవ్రజానామథ చ తనుభృతాం భాసకం చాలకం వా

నో జానీతే సుషుప్తౌ పరమసుఖమయం కశ్చిదాశ్చర్యమేతత్ ॥ ౩౭ ॥

స్వప్నే మన్త్రోపదేశః శ్రవణపరిచితః సత్య ఏష ప్రబోధే
స్వప్నాదేవ ప్రసాదాదభిలషితఫలం సత్యతాం ప్రాతరోతి ।
సత్యప్రాప్తిస్త్వసత్యాదపి భవతి తథా కిఞ్చ తత్స్వప్రకాశం
యేనేదం భాతి సర్వం చరమచరమథోచ్చావచం దృశ్యజాతమ్ ॥ ౩౮ ॥

మధ్యప్రాణం సుషుప్తౌ స్వజనిమనువిశన్త్యగ్నిసూర్యాదయోఽమీ
వాగాద్యాః ప్రాణవాయుం తదిహ నిగదితా గ్లానిరేషాం న వాయోః ।
తేభ్యో దృశ్యావభాసో భ్రమ ఇతి విదితః శుక్తికారౌప్యకల్పః
ప్రాణాయామవ్రతం తచ్ఛ్రుతిశిరసి మతం స్వాత్మలబ్ధౌ న చాన్యత్ ॥ ౩౯ ॥

నోఽకస్మాదామేధః స్పృశతి చ దహనః కిన్తు శుష్కం నిదాఘా-
దార్ద్రం చేతోఽనుబన్ధైః కృతసుకృతమపి స్వోత్కర్మప్రజార్థైః ।
తద్వజ్ఞానాగ్నిరేతత్స్పృశతి న సహసా కిన్తు వైరాగ్యశుష్కం
తస్మాచ్ఛుద్ధో విరాగః ప్రథమమభిహితస్తేన విజ్ఞానసిద్ధిః ॥ ౪౦ ॥

యత్కిఞ్చిన్నామరూపాత్మకమిదమసదేవోదితం భాతి భూమౌ
యేనానేకప్రకారైర్వ్యవహరతి జగద్యేన తేనేశ్వరేణ ।
తద్వత్ప్రచ్ఛాదనీయం నిభృతరశనయా యద్వదేష ద్విజిహ్వ-
స్తేన త్యక్తేన భోజ్యం సుఖమనతిశయం మా గృధోఽన్యద్ధనాద్యమ్ ॥ ౪౧ ॥

జీవన్ముక్తిర్ముముక్షోః ప్రథమమథ తతో ముక్తిరాత్యన్తికీ చ
తేఽభ్యాసజ్ఞానయోగాద్గురుచరణకృపాఽపాంగసగేన లబ్ధాత్ ।
అభ్యాసోఽపి ద్విధా స్యాదధికరణవశాద్దైహికో మానసశ్చ

శారీరస్త్వాసనాద్యో హ్యుపరతిరపరో జ్ఞానయోగః పురోక్తః ॥ ४२ ॥

సర్వానున్మూల్య కామాన్ హృది కృతనిలయాన్నిప్తశఙ్కానివోచ్చైః
దీర్యద్దేహాభిమానస్త్యజతి చపలతామాత్మదత్తావధానః ।
యాత్యూర్ధ్వస్థానముచ్చైః కృతసుకృతభరో నాడికాభిర్విచిత్రం

నీలశ్వేతారుణాభిః స్రవదమృతభరం గృహ్యమాణాత్మసౌఖ్యః ॥ ४३ ॥

ప్రాపశ్యద్విశ్వమాత్మేత్యయమిహ పురుషః శోకమోహాద్యతీతః
శుక్రం బ్రహ్మాధ్యగచ్ఛత్స ఖలు సకలవిత్సర్వసిద్ధ్యాస్పదం హి ।
విస్మృత్య స్థూలసూక్ష్మప్రభృతివపురసౌ సర్వసఙ్కల్పశూన్యో
జీవన్ముక్తస్తురీయం పదమధిగతవాన్పుణ్యపాపైర్విహీనః ॥ ४४ ॥

యః సత్త్వాకారవృత్తౌ ప్రతిఫలతి యువా దేహమాత్రావృతోఽపి
తద్ధర్మైర్బాల్యవార్ధక్యాదిభిరనుపహతః ప్రాణ ఆవిర్బభూవ ।
శ్రేయాన్స్వాధ్యస్తమేతం సునిపుణమతయః సత్యసఙ్కల్పభాజో
హ్యభ్యాసాదేవయన్తః పరిణతమనసా సాకమూర్ధ్వం నయన్తి ॥ ४५ ॥

ప్రాయోఽకామోఽస్తకామో నిరతిశయసుఖాయాత్మకామస్తదాఽసౌ
తత్రాప్తావాప్తకామః స్థితచరమదశస్తస్య దేహావసానే ।
ప్రాణా నైవోత్క్రమన్తి క్రమవిరతిమితాః స్వస్వహేతౌ తదానీం
కాయం జీవో విలీనో లవణమివ జలేఽఖండ ఆత్మైవ పశ్చాత్ ॥ ४६ ॥

పిండీభూతం యదన్తర్జలనిధిసలిలం యాతి తత్సైంధవాఖ్యం
భూయః ప్రక్షిప్తమస్మిన్విలయముపగతం నామరూపే జహాతి ।
ప్రాజ్ఞస్తద్వత్పరాత్మన్యథ భజతి లయం తస్య చేతో హిమాంశౌ
వాగగ్నౌ చక్షురర్కే పయసి పునరసృగ్రేతసీ దిక్షు కర్ణే ॥ ४८ ॥

క్షీరాన్తర్యద్వదాజ్యం మధురిమవిదితం తత్పృథగ్భూతమస్మాత్
భూతేషు బ్రహ్ తద్వద్వ్యవహృతివిదితం శ్రాన్తవిశ్రాన్తిబీజమ్ ।
యం లబ్ధ్వా లాభమన్యం తృణమివ మనుతే యత్ర నోదేతి భీతిః
సాన్ద్రానందం యదన్తః స్ఫురతి తదమృతం విద్ధయతో హ్యన్యదార్తమ్ ॥ ४८ ॥

ఓతః ప్రోతశ్చ తన్తుష్విహ వితతపటశ్చిత్రవర్ణేషు చిత్రః
తస్మిఞ్జిజ్ఞాస్యమానే నను భవతి పటః సూత్రమాత్రావశేషః ।
తద్వద్విశ్వం విచిత్రం నగనగరనరగ్రామపశ్వాదిరూపం
ప్రోతం వైరాజరూపే స వియతి తదపి బ్రహ్మణి ప్రోతమోతమ్ ॥ ४९ ॥

రూపం రూపం ప్రతీద ప్రతిఫలనవశాత్ప్రాప్తిరూప్యం ప్రపేదే
హ్యేకో ద్రష్టా ద్వితీయో భవతి చ సలిలే సర్వతోఽనన్తరూపః ।
ఇన్ద్రో మాయాభిరాస్తే శ్రుతిరితి వదతి వ్యాపకం బ్రహ్మ తస్మాత్
జీవత్వం యాత్యకస్మాదతివిమలతరే బిమ్బితం బుద్ధ్యుపాధౌ ॥ ५० ॥

తజ్జ్ఞాః పశ్యన్తి బుద్ధయా పరమబలవతో మాయయాఽక్తం పతఙ్గం
బుద్ధావన్తఃసముద్రే ప్రతిఫలితమరీచ్యాస్పదం వేధసస్తమ్ ।
యాదృగ్యావానుపాధిః ప్రతిఫలతి తథా బ్రహ్మ తస్మిన్యథాఽఽస్యం

ప్రాప్తాదర్శానురూపం ప్రతిఫలతి యథాఽవస్థితం సత్సదైవ ॥ ౫౧ ॥

ఏకో భానుస్తటస్థః ప్రతిఫలనవశాద్యస్త్వనేకోదకాన్త-
ర్నానాత్వం యాత్యుపాధిస్థితిగతిసమతాం చాపి తద్వత్పరాత్మా ।
భూతేషూచ్చావచేషు ప్రతిఫలిత ఇవాభాతి తావత్స్వభావా-
వచ్ఛిన్నో యః పరం తు స్ఫుటమనుపహతో భాతి తావత్స్వభావైః ॥ ౫౨ ॥

యద్వత్పీయూషరశ్మౌ దినకరకిరణైర్బిమ్బితైరేతి సాన్ద్రం
నాశం నైశం తమిస్రం గృహగతమథవా మూర్చ్ఛితైః కాంస్యపాత్రే ।
తద్వద్బుద్ధౌ పరాత్మద్యుతిభిరనుపదం బిమ్బితాభిః సమన్తా-
ద్భాసన్తే హీన్ద్రియాస్యప్రభృతిభిరనిశం రూపముఖ్యాః పదార్థాః ॥ ౫౩ ॥

పూర్ణాత్మానాత్మభేదాత్త్రివిధమిహ పరం బుద్ధ్యవచ్ఛిన్నమన్యత్
తత్రైవాభాసమాత్రం గగనమివ జలే త్రిప్రకారం విభాతి ।
అమ్బ్వాఽవచ్ఛిన్నమస్మిన్ప్రతిఫలితమతః పాథసోంఽతర్బహిశ్చ
పూర్ణావచ్ఛిన్నయోగే వ్రజతి లయమవిద్యా స్వకార్యైః సహైవ ॥ ౫౪ ॥

దృశ్యన్తే దారునార్యో యుగపదగణితాః స్తన్తుసూత్రప్రయుక్తాః
సంగీతం దర్శయన్త్యో వ్యవహృతిమపరాం లోకసిద్ధాం చ సర్వామ్ ।
సర్వత్రానుప్రవిష్టాదభినవవిభవాద్యావదర్థానుబన్ధాత్
తద్వత్సూత్రాత్మసంజ్ఞాద్వ్యవహరతి జగద్భూర్భువస్స్వర్మహాన్తమ్ ॥ ౫౫ ॥

తత్సత్యం యత్త్రికాలేష్వనుపహతమదః ప్రాణదిగ్వ్యోమముఖ్యం

యస్మిన్విశ్రాన్తమాస్తే తదిహ నిగదితం బ్రహ్మ సత్యస్య సత్యమ్ ।
నాస్త్యన్యత్కిఞ్చ యద్వత్పరమధికమతో నామ సత్యస్య సత్యం
సచ్చ త్యచ్చేతి మూర్తాద్యుపహితమవరం సత్యమస్యాపి సత్యమ్ ॥ ౫౬ ॥

యత్కించిద్భాత్యసత్యం వ్యవహృతివిషయే రౌప్యసర్పామ్బుముఖ్యం
తద్వై సత్యాశ్రయేణత్యయమిహ నియమః సావధిర్లోకసిద్ధః ।
తద్వత్సత్యస్య సత్యే జగదఖిలమిదం బ్రహ్మణి ప్రావిరాసీత్
మిథ్యాభూతం ప్రతీతం భవతి ఖలు యతస్తచ్చ సత్యం వదన్తి ॥ ౫౭ ॥

యత్రాకాశావకాశః కలయతి చ కలామాత్రతాం యత్ర కాలో
యత్రైవాశావసానం బృహదిహ హి విరాట్ పూర్వమర్వాగివాస్తే ।
సూత్రం యత్రావిరాసీన్మహదపి మహతస్తద్ధి పూర్ణాచ్చ పూర్ణం
సమ్పూర్ణాదర్ణవాదేరపి భవతి యథా పూర్ణమేకార్ణవామ్బుః ॥ ౫౮ ॥

అన్తః సర్వోషధీనాం పృథగమితరసైర్గంధవీర్యైర్విపాకై-
రేకం పాథోదపాథః పరిణమతి యథా తద్వదేవాన్తరాత్మా ।
నానాభూతస్వభావైర్వహతి వసుమతీ యేన విశ్వం పయోదో
వర్షత్యుచ్చైర్హుతాశః పచతి దహతి వా యేన సర్వాన్తరోఽసౌ ॥ ౫౯ ॥

భూతేష్వాత్మానమాత్మన్యనుగతమఖిలం భూతజాతం ప్రపశ్యేత్
ప్రాయః పాథస్తరంగాన్వయవదథ చిరం సర్వమాత్మైవ పశ్యేత్ ।
ఏకం బ్రహ్మాద్వితీయం శ్రుతిశిరసి మతం నేహ నానాఽస్తి కిఞ్చిత్

మృత్యోరాప్నోతి మృత్యుం స ఇహ జగదిదం యస్తు నానేవ పశ్యేత్ ॥ ౬౦ ॥

ప్రాక్పశ్చాదస్తి కుమ్భాధ్గగనమిదమితి ప్రత్యయే సత్యపీదం
కుంభోత్పత్తావుదేతి ప్రలయముపగతే నశ్యతీత్యన్యదేశమ్ ।
నీతే కుంభేన సాకం వ్రజతి భజతి వా తత్ప్రమాణానుకారౌ
ఇత్థం మిథ్యాప్రతీతిః స్ఫురతి తనుభృతాం విశ్వతస్తద్వదాత్మా ॥ ౬౧ ॥

యావపిండో గుడస్య స్ఫురతి మధురిమైవాస్తి సర్వోఽపి తావాన్
యావాన్కర్పూరపిణ్డః పరిణమతి సదామోద ఏవాత్ర తావాన్ ।

విశ్వం యావద్విభాతి ద్రుమనగనగరారామచైత్యాభిరామం
తావచ్చైతన్యమేకం ప్రవికసతి యతోఽన్తే తదాత్మావశేషమ్ ॥ ౬౨ ॥

వాద్యాన్నాదానుతిర్యదపి తదపి సా నూనమాఘాతగమ్యా
వాద్యాఘాతధ్వనీనాం న పృథగనుభవః కిన్తు తత్సాహచర్యాత్ ।
మాయోపాదానమేతత్సహచరితమివ బ్రహ్మణాఽఽభాతి తద్వత్
తస్మిన్ప్రత్యక్ప్రతీతే న కిమపి విషయీభావమాప్నోతి యస్మాత్ ॥ ౬౩ ॥

దృష్టం సాక్షాదిదానీమిహ ఖలు జగతామీశ్వరః సంవిదాత్మా
విజ్ఞాతః స్థాణురేకో గగనవదభితః సర్వభూతాన్తరాత్మా ।
దృష్టం బ్రహ్మాతిరిక్తం సకలమిదమసద్రూపమాభాసమాత్రం
శుద్ధం బ్రహ్మాహమస్మీత్యవిరతమధునాఽత్రైవ తి ష్ఠేదనీహః ॥ ౬౪ ॥

ఇన్ద్రేన్ద్రాణ్యోః ప్రకామం సురతసుఖజుషోః స్యాద్రతాన్తః సుషుప్తి-
స్తస్యామానందసాంద్రం పదమతిగహనం యత్స ఆనందకోశః ।
తస్మిన్నో వేద కించినిరతిశయసుఖాభ్యతరే లీయమానో
దుఃఖీ స్యాద్బోధితః సన్నితి కుశలమతిర్బోధయేన్నైవ సుప్తమ్ ॥ ౬౫ ॥

సర్వే నందన్తి జీవా ఆధిగతయశసా గృహ్ణతా చక్షురాదీన్
అన్తః సర్వోపకర్త్రా బహిరపి చ సుషుప్తౌ యథా తుల్యసంస్థాః ।
ఏతేషాం కిల్బిషస్పృగ్జ్వరభృతికృతే యో బహిర్వృత్తిరాస్తే
త్వక్చక్షుః శ్రోత్రనాసారసనవశమితో యాతి శోకం చ మోహమ్ ॥ ౬౬ ॥

జాగ్రత్యామన్తరాత్మా విషయసుఖకృతేఽనేకయత్నాన్విధాస్యన్
శ్రామ్యత్సర్వేన్ద్రియౌఘోఽధిగతమపి సుఖం విస్మరన్యాతి నిద్రామ్ ।
విశ్రామాయ స్వరూపే త్వతితరసులభం తేన చాతీన్ద్రియం హి
సుఖం సర్వోత్తమం స్యాత్పరిణతివిరసాదిన్ద్రియోత్థాత్సుఖాచ్చ ॥ ౬౭ ॥

పక్షావభ్యస్య పక్షీ జనయతి మరుతం తేన యాత్యుచ్చదేశం
లబ్ధ్వా వాయుం మహాన్తం శ్రమమపనయతి స్వీయపక్షౌ ప్రసార్య ।
దుఃసంకల్పైర్వికల్పైర్విషయమను కదర్థీకృతం చిత్తమేతత్

ఖిన్నం విశ్రామహేతోః స్వపితి చిరమహో హస్తపాదాన్ప్రసార్య ॥ ౬౮ ॥

ఆశ్లిష్యాత్మానమాత్మా న కిమపి సహసైవాన్తరం వేద బాహ్యం
యద్వత్కామీ విదేశాత్సదనముపగతో గాఢమాశ్లిష్య కాన్తామ్ ।

యాత్యస్తం తత్ర లోకవ్యవహతిరఖిలా పుణ్యపాపానుబన్ధః
శోకో మోహో భయం వా సమవిషమమిదం న స్మరత్యేవ కిఞ్చిత్ ॥ ౧౯ ॥

అల్పానల్పప్రపఞ్చప్రలయ ఉపరతిశ్చేన్ద్రియాణాం సుఖాప్తి-
జీవన్ముక్తౌ సుషుప్తౌ త్రితయమపి సమం కిన్తు తత్రాస్తి భేదః ।
ప్రాక్సంస్కారాత్ప్రసుప్తః పునరపి చ పరావృత్తిమేతి ప్రబుద్ధో
నశ్యత్సంస్కారజాతో న స కిల పునరావర్తతే యశ్చ ముక్తః ॥ ౨౦ ॥

ఆనన్దాన్యశ్చ సర్వాననుభవతి నృపః సర్వసంపత్సమృద్ధః
తస్యానందః స ఏకః స ఖలు శతగుణః సంప్రదిష్టః పితౄణామ్ ।
ఆదేవబ్రహ్మలోకం శతశతగుణితాస్తే యదన్తర్గతాః స్యుః
బ్రహ్మానన్దః స ఏకోఽస్త్యథ విషయసుఖాన్యస్య మాత్రా భవన్తి ॥ ౨౧ ॥

యత్రానన్దాశ్చ మోదాః ప్రముద ఇతి ముదశ్చాసతే సర్వ ఏతే
యత్రాప్తాః సర్వకామాః స్యురఖిలవిరమాత్కేవలీభావ ఆస్తే ।
మాం తత్రానన్దసాన్ద్రే కృధి చిరమమృతం సోమపీయూషపూర్ణాం
ధారామింద్రాయ దేహీత్యపి నిగమగిరో బ్రూయుగాన్తర్గతాయ ॥ ౨౩ ॥

ఆత్మాఽకమ్పః సుఖాత్మా స్ఫురతి తదపరా త్వన్యథైవ స్ఫురన్తీ
స్థైర్యం వా చఞ్చలత్వం మనసి పరిణతిం యాతి తత్రత్యమస్మిన్ ।
చాఞ్చల్యం దుఃఖహేతుర్మనస ఇదమహో యావదిష్టార్థలబ్ధిః
తస్యా యావస్థిరత్వం మనసి విషయజం స్యాత్సుఖం తావదేవ ॥ ౨౩ ॥

యద్వత్సౌఖ్యం రతాన్తే నిమిషమిహ మనస్యేకతానే రసే స్యాత్
స్థైర్యం యావత్సుషుప్తౌ సుఖమనతిశయం తావదేవాథ ముక్తౌ ।
నిత్యానందః ప్రశాన్తే హృది తదిహ సుఖస్థైర్యయోః సాహచర్యం
నిత్యానన్దస్య మాత్రా విషయసుఖమిదం యుజ్యతే తేన వక్తుమ్ ॥ ౪ ॥

శ్రాన్తం స్వాన్తం సబాహ్యవ్యవహృతిభిరిదం తాః సమాకృష్య సర్వా-
స్తత్తత్సంస్కారయుక్తం హ్యుపరమతి పరావృత్తమిచ్ఛన్నిదానమ్ ।
స్వప్నాన్సంస్కారజాతప్రజనితవిషయాన్స్వప్రదే హేఽనుభూతాన్
ప్రోజ్ఝ్యన్తః ప్రత్యగాత్మప్రవణమిదమగాద్భూరి విశ్రామమస్మిన్ ॥ ౭౫ ॥

స్వప్నే భోగః సుఖాదేర్భవతి నను కుతః సాధనే మూర్ఛమానే
స్వాప్నం దేహాన్తరం తద్వ్యవహృతికుశలం నవ్యముత్పద్యతే చేత్ ।
తత్సామగ్ర్యా అభావాత్కుత ఇదముదితం తద్ధి సాంకల్పికం చేత్
తత్కిం స్వాప్నే రతాన్తే వపుషి నిపతితే దృశ్యతే శుక్రమోక్షః ॥ ౭౬ ॥

భీత్యా రోదిత్యనేన ప్రవదతి హసతి శ్లాఘతే నూనమస్మాత్
స్వప్నేఽప్యంగేఽనుబంధం త్యజతి న సహసా మూర్ఛితేఽప్యన్తరాత్మా ।
పూర్వం యే యేఽనుభూతాస్తనుయువతిహయవ్యాఘ్రదేశాదయోఽర్థా-
స్తత్సంస్కారస్వరూపాన్సృజతి పునరమూన్ప్రాశ్చిత్య సంస్కారదేహమ్ ॥ ౭౭ ॥

సన్ధౌ జాగ్రత్సుషుప్త్యోరనుభవవిదితా స్వాప్నవ్యవస్థా ద్వితీయా
తత్రాత్మజ్యోతిరాస్తే పురుష ఇహ సమాకృష్య సర్వేన్ద్రియాణి ।
సంవేశ్య స్థూలదేహం సముచితశయనే స్వీయభాసాఽన్తరాత్మా

పశ్యన్సంస్కారరూపానభిమతవిషయాన్యాతి కుత్రాపి తద్వత్ ॥ ౭౮ ॥

రక్షన్ప్రాణైః కులాయం నిజశయనగతం శ్వాసమాత్రావశేషై-
-ర్మా భూత్తత్ప్రేతకల్పాకృతికమితి పునః సారమేయాదిభక్ష్యమ్ ।
స్వప్నే స్వీయప్రభావాత్సృజతి హయరథానిమ్నగాః పల్వలాని
క్రీడాస్థానాన్యనేకాన్యపి సుహృదబలాపుత్రమిత్రానుకారాన్ ॥ ౭౯ ॥

మాతంగవ్యాఘ్రదస్యుద్విషదురగకపీన్క్రూరచిత్తాన్భయసీభిః
క్రీడన్నాస్తే హసన్వా విహరతి కుహచిన్మృష్టమశ్నాతి చాన్నమ్ ।
మ్లేచ్ఛత్వం ప్రాప్తవానస్మ్యహమితి కుహచిచ్ఛంకితః స్వీయలోకా-
దాస్తే వ్యాఘ్రాదిభీత్యా ప్రచలతి కుహచిద్రోదితి గ్రస్యమానః ॥ ౮౦ ॥

యో యో దృగ్గోచరోఽర్థో భవతి స స తదా తద్గతాత్మస్వరూపా-

ఽవిజ్ఞానోత్పద్యమానః స్ఫురతి నను యథా శుక్తికాఽజ్ఞానహేతుః ।
రౌప్యాభాసో మృషైవ స్ఫురతి చ కిరణజ్ఞానతోఽభో భుజఙ్గో
రజ్జ్వజ్ఞానాన్నిమేషం సుఖభయకృదతో దృష్టిసృష్టం కిలేదమ్ ॥ ౮౧ ॥

మాయాఽధ్యాసాశ్రయేణ ప్రవితతమఖిలం యన్మయా తేన మత్తో-
న్యేతాన్యేతేషు నాహం యదపి హి రజతం భాతి శుక్తౌ న రౌప్యే ।
శుక్త్యంశస్తేన భూతాన్యపి మయి నే వసన్తీతి విష్వగ్వినేతా
ప్రాహాస్మాద్దృశ్యజాతం సకలమపి మృషైవేన్ద్రజాలోపమేయమ్ ॥ ౮౨ ॥

హేతుః కర్మైవ లోకే సుఖతదితరయోరేవమజ్ఞోఽవిదిత్వా
మిత్రం వా శత్రురిత్థం వ్యవహరతి మృషా యాజ్ఞవల్క్యార్తభాగౌ ।
యత్కర్మైవోచతుః ప్రాగ్జనకనృపగృహే చక్రతుస్తత్ప్రశంసాం
వంశోత్తంసో యదూనామితి వదతి న కోఽప్యత్ర తిష్ఠత్యకర్మా ॥ ౮౩ ॥

వృక్షచ్ఛేదే కుఠారః ప్రభవతి యదపి ప్రాణినోద్యస్తథాఽపి
ప్రాయోఽన్నం తృప్తిహేతుస్తదపి నిగదితం కారణం భోక్తృయత్నః ।
ప్రాచీనం కర్మ తద్వద్విషమసమఫలప్రాప్తిహేతుస్తథాఽపి
స్వాతన్త్ర్యం నశ్వరేఽస్మిన్న హి ఖలు ఘటతే ప్రేరకోఽస్త్యన్తరాత్మా ॥ ౮౪ ॥

స్మృత్యా లోకేషు వర్ణాశ్రమవిహితమదో నిత్యకామ్యాది కర్మ ।
సర్వం బ్రహ్మార్పణం స్యాదితి నిగమగిరః సగిరన్తేఽతిరమ్యమ్ ।
యన్నాసానేత్రజిహ్వాకరచరణశిరః శ్రోత్రసన్తర్పణేన
తుష్యేదంగీవ సాక్షాత్తరురివ సకలో మూలసన్తర్పణేన ॥ ౮౫ ॥

యః ప్రైత్యాత్మానభిజ్ఞః శ్రుతివిదపి తథాకర్మకృత్కర్మణోఽస్య
నాశః స్యాదల్పభోగాత్పునరవతరణే దుఃఖభోగో మహీయాన్ ।
ఆత్మాభిజ్ఞస్య లిప్సోరపి భవతి మహాన్శాశ్వతః సిద్ధిభోగో
హ్యాత్మా తస్మాదుపాస్యః ఖలు తదధిగమే సర్వసౌఖ్యాన్యలిప్సోః ॥ ౮౬ ॥

సూర్యాద్యైరర్థభానం న హి భవతి పునః కేవలైర్నాత్ర చిత్రం
సూర్యాత్సూర్యప్రతీతిర్న భవతి సహసా నాపి చన్ద్రస్య చన్ద్రాత్ ।

అగ్నేరగ్నేశ్చ కిన్తు స్ఫురతి రవిముఖం చక్షుషశ్చిత్రప్రయుక్తాత్
ఆత్మజ్యోతిస్తతోఽయం పురుష ఇహ మహో దేవతానాం చ చిత్రమ్ ॥ ౮౭ ॥

ప్రాణేనామ్భాంసి భూయః పిబతి పునరసావనమశ్నాతి తత్ర
తత్పాకం జాఠరోఽగ్నిస్తదుపహితబలో ద్రాక్ శనైర్వా కరోతి ।
వ్యానః సర్వాంగనాడీష్వథ నయతి రసం ప్రాణసన్తర్పణార్థం
నిస్సారం పూతిగన్ధం త్యజతి బహిరయం దేహతోఽపానసఞ్జ్ఞః ॥ ౮౮ ॥

వ్యాపారం దేహసంస్థః ప్రతివపురఖిలం పఞ్చవృత్త్యాత్మకోఽసౌ
ప్రాణః సర్వేన్ద్రియాణామధిపతిరనిశం సత్తయా నిర్వివాదమ్ ।
యస్యేత్థం చిద్ఘనస్య స్ఫుటమిహ కురుతే సోఽస్మి సర్వస్య సాక్షీ
ప్రాణస్య ప్రాణ ఏషోఽప్యఖిలతనుభృతాం చక్షుషశ్చక్షురేషః ॥ ౮౯ ॥

యం భాన్తం చిద్ఘనైకం క్షితిజలపవనాదిత్యచన్ద్రాదయో యే
భాసా తస్యైవ చాను ప్రవిరలగతయో భాన్తి తస్మిన్వసన్తి ।
విద్యుత్పుంజోఽగ్నిసంఘోఽప్యుడుగణవితతిర్భాసయేత్కిం పరేశం
జ్యోతిశ్శాన్తం హ్యనంతం కవిమజమమరం శాశ్వతం జన్మశూన్యమ్ ॥ ౯౦ ॥

తద్బ్రహ్మైవాహమస్మీత్యనుభవ ఉదితో యస్య కస్యాపి చేద్వై
పుంసః శ్రీసద్గురూణామతులితకరుణాపూర్ణపీయూషదృష్ట్యా ।
జీవన్ముక్తః స ఏవ భ్రమవిధురమనా నిర్గతేఽనాద్యుపాధౌ
నిత్యానన్దైకధామ ప్రవిశతి పరమం నష్టసన్దేహవృత్తిః ॥ ౯౧ ॥

నో దేహో నేంద్రియాణి క్షరమతిచపలం నా మనో నైవ బుద్ధిః
ప్రాణో నైవాహమస్మీత్యఖిలజడమిదం వస్తుజాతం కథం స్యామ్ ।
నాహంకారో న దారా గృహసుతసుజనక్షేత్రవిత్తాది దూరం
సాక్షీ చిత్ప్రత్యగాత్మా నిఖిలజగదధిష్ఠానభూతః శివోఽహమ్ ॥ ౯౨ ॥

దృశ్యం యద్రూపమేతద్భవతి చ విశదం నీలపీతాధనేకం
సర్వస్యైతస్య దృగ్వై స్ఫురదనుభవతో లోచనం చైకరూపమ్ ।

తద్ధృశ్యం మానసం దృక్పరిణతవిషయాకారధీవృత్తయోఽపి
దృశ్యా దృగ్రూప ఏవ ప్రభురిహ స తథా దృశ్యతే నైవ సాక్షీ ॥ ౯౨ ॥

రజ్జ్వజ్ఞానాద్భుజంగస్తదుపరి సహసా భాతి మందాంధకారే స్వాత్మాజ్ఞానాత్తథాఽసౌ
భృశ్యమసుఖమభూదాత్మనో జీవభావః । ఆప్తోక్త్యాఽహిభ్రమాన్తే స చ ఖలు విదితా రజ్జురేకా
తథాఽహం కూటస్థో నైవ జీవో నిజగురువచసా సాక్షిభూతః శివోఽహమ్ ॥ ౯౪ ॥

కిం జ్యోతి స్తే వదస్వాహని రవిరిహ మే చన్ద్రదీపాదిరాత్రౌ స్యాదేవం భానుదీపాదికపరికలనే కిం
తవ జ్యోతిరస్తి । చక్షుస్తన్మీలనే కిం భవతి సుతరాం ధీర్ధియః కిం ప్రకాశే తత్రైవాహం తతస్త్వం
తదసి పరమకం జ్యోతిరస్మి ప్రభోఽహమ్ ॥ ౯౫ ॥

కంచిన్త్కాలం స్థితః కౌ పునరిహ భజతే నైవ దేహాదిసఙ్గం యావత్ప్రారబ్ధభోగం కథమపి స
సుఖం చేష్టతేఽసఙ్గబుద్ధ్యా । నిర్ద్వన్ద్వో నిత్యశుద్ధో విగలితమమతాఽహంకృతిర్నిత్యతృప్తో
బ్రహ్మానన్దస్వరూపః స్థిరమతిరచలో నిర్గతాశేషమోహః ॥ ౯౬ ॥

జీవాత్మబ్రహ్మభేదం దలయతి సహసా యత్ప్రకాశైకరూపం విజ్ఞానం తచ్చ బుద్ధౌ
సముదితమాతులం యస్య పుంసః పవిత్రమ్ । మాయా తేనైవ తస్య క్షయముపగమితా
సంసృతే కారణం యా నష్టా మా కార్యకర్త్రీ పునరపి భవితా నైవ విజ్ఞానమాత్రాత్ ॥ ౯౭ ॥

విశ్వం నేతి ప్రమాణాద్విగలితజగదాకారభానస్త్యజేద్వై పీత్వా యద్వత్ఫలాంభస్త్యజతి చ
సుతరాం తత్ఫలం సారభాఢ్యమ్ । సమ్యక్సచ్చిద్ఘనైకామృతసుఖకవలాస్వాదపూర్ణో
హృదాఽసౌ జ్ఞాత్వా నిస్సారమేవం జగదఖిలమిదం స్వప్రభః భాతచిత్తః ॥ ౯౮ ॥

క్షీయన్తే చాస్య కర్మాణ్యపి ఖలు హృదయగ్రన్థిరుద్భిద్యతే వై ఛిద్యన్తే సంశయా యే
జనిమృతిఫలదా దృష్టమాత్రే పరేశే । తస్మింశ్చిన్మాత్రరూపే గుణమలరహితే
తత్త్వమస్యాదిలక్ష్యే

కూటస్థే ప్రత్యగాత్మన్యఖిలవిధిమనోఽగోచరే బ్రహ్మణీశే ॥ ౯౯ ॥

ఆదౌ మధ్యే తథాఽన్తే జనిమృతిఫలదం కర్మమూలం విశాలం
జ్ఞాత్వా సంసారవృక్షం భ్రమమదముదితాశోకతాఽనేకపత్రమ్ ।
కామక్రోధాదిశాఖం సుతపశువనితాకన్యకాపక్షిసంఘం
ఛిత్త్వాఽసంగాసినైనం పటుమతిరభితశ్చితయేద్వాసుదేవమ్ ॥ ౧౦౦ ॥

జాతం మయ్యేవ సర్వం పునరపి మయి తత్సంస్థితం చైవ విశ్వం
సర్వం మయ్యేవ యాతి ప్రవిలయమితి తద్బ్రహ్మ చైవాహమస్మి ।
యస్య స్మృత్యా చ యజ్ఞాద్యఖిలశుభవిధౌ సుప్రయాతీహ కార్యం
న్యూనం సంపూర్ణతాం వై తమహమతిముదైవాచ్యుతం సంనతోఽస్మి ॥ ౧౦౧ ॥

ఆది శంకరాచార్యా ప్రకరణ గ్రన్థా

ఇతి శతశ్లోకీ సమాప్తా॥

స్వాత్మప్రకాశికా।

జగత్కారణమజ్ఞానమేకమేవ చిదన్వితమ్ ।

ఏక ఏవ మనః సాక్షీ జానాత్యేవం జగత్రయమ్ ॥ ౧ ॥

వివేకయుక్తబుద్ధ్యాహం జానామ్యాత్మానమద్వయమ్ ।

నథాపి బన్ధమోక్షాదివ్యవహారః ప్రతీయతే ॥ ౨ ॥

వివర్తోఽపి ప్రపఞ్చో మే సత్యవద్భాతి సర్వదా ।

ఇతి సంశయపాశేన బద్ధోఽహం ఛిన్ధి సంశయమ్ ॥ 3 ॥

ఏవం శిష్యవచః శృత్వా గురురాహోత్తరం స్ఫుటమ్ ।

నాజ్ఞానం నచ బుద్ధిశ్చ న జగన్న చ సాక్షితా ॥ ౪ ॥

గన్ధమోక్షాదయః సర్వే కృతా సత్యేఽద్వయే త్వయి ।

భాతీత్యుక్తే జగత్సర్వం సద్రూపం బ్రహ్మ తద్భవేత్ ॥ ౫ ॥

సర్పాదౌ రజ్జుసత్తేవ బ్రహ్మసత్తైవ కేవలమ్ ।

ప్రపంచాధారరూపేణ వర్తతే సజ్జగన్న హి ॥ ౬ ॥

యథేక్షుమభిసంవ్యాప్య శర్కరా వర్తతే యథా ।

ఆశ్చర్యబ్రహ్మరూపేణ త్వం వ్యాప్తోఽసి జగత్త్రయమ్ }]॥ ౭ ॥

మరుభూమౌ జలం సర్వం మరుభూమాత్రమేవ వా ।

జగత్త్రయమిదం సర్వం చిన్మాత్రం సువిచారతః ॥ ౮ ॥

బ్రహ్మాదిస్తమ్బపర్యన్తాః ప్రాణినస్త్వయి కల్పితాః ।

బుద్బుదాదితరంగాన్తా వికారాః సాగరే యథా ॥ ౯ ॥

తరంగత్వం ధ్రువం సింధుర్న వాఞ్ఛతి యథా తథా ।

విషయానన్దవాఞ్ఛా తే మహదానన్దరూపతః ॥ ౧౦ ॥

పిష్టం వ్యాప్యగుడం యద్వన్మాధుర్యం న హి వాఞ్ఛతి ।

పూర్ణానన్దో జగద్వ్యాప్య తదానన్దం న వాఞ్ఛతి ॥ ౧౧ ॥

దారివాద్ర్యాశా యథా నాస్తి సంపన్నస్య తథా ఏవ ।

బ్రహ్మానదనిమగ్నస్య విషయాశా న సభవేత్ ॥ ౧౨ ॥

విషం దృష్ట్వాఽమృత దృష్ట్వా విషం త్యజతి బుద్ధిమాన్ ॥

ఆత్మానమపి దృష్ట్వా వ త్యజానాత్మానమాదరాత్ ॥ ౧౩ ॥

ఘటావభాసకో భానుర్ఘటనాశే న నశ్యతి ॥

దేహావభాసకః సాక్షీ దేహనాశే న నశ్యతి ॥ ౧౪ ॥

నిరాకార జగత్సర్వ నిర్మల సచ్చిదాత్మకమ్ ॥

ద్వైతాభావాత్కథం కస్మాద్భయ పూర్ణస్య మే వద ॥ ౧౫ ॥

బ్రహ్మాదిక జగత్సర్వ త్వయ్యానందే ప్రకల్పితమ్ ॥

త్వయ్యేవ లీన జగత్త్వం కథ లీయసే వద ॥ ౧౬ ॥

న హి ప్రపచో న హి భూతజాత

న చేన్ద్రియ ప్రాణగణో న దేహః ॥

న బుద్ధిచిత్త న మనో న కర్తా

బ్రహ్మైవ సత్య పరమాత్మరూపమ్ ॥ ౧౭ ॥

సర్వ సుఖ విద్ధి సుదుఃఖనాశా-

న్సర్వం చ సద్రూపమసత్యనాగాత్ ॥

చిద్రూపమేవ ప్రతిభానయుక్త

తస్మాదఖడ పరమాత్మరూపమ్ ॥ ౧౮ ॥

చిదేవ దేహస్తు చిదేవ లోకా

శ్చిదేవ భూతాని చిదిద్రియాణి ॥

కర్తా చిదతఃకరణ చిదేవ

చిదేవ సత్య పరమార్థరూపమ్ ॥ ౧౯ ॥

న మే బధో న మే ముక్తిర్న మే శాస్త్ర న మే గురుః ॥

మాయామాత్రవిలాసో హి మాయాతీతోఽహమద్వయః ॥ ౨౦ ॥

రాజ్యం కరోతు విజ్ఞానీ భిక్షామటతు నిర్భయః ॥

దోషైర్న లిప్యతే శుద్ధః పద్మపత్రమివాంభసా ॥ ౨౧ ॥

పుణ్యాని పారకర్మాణి మ్యమానాని న నామని !

ఏవం జామ పుగ్యపాపకర్మాణి న మ ప్రభోః ॥ ౨౯ ॥

కాయః కాంగేను కర్మాణి యా గగుమనామ !!

గన్య న్యాయ వా బుద్ధి పూర్ణభ్య మగ కా భని. ॥౨౩॥

ప్రాణాభణ తమ కా హన్యనా మనః ।।

ఆనందామనపూర్ణస్య మన దృగ కప భోగ ! ౨౪ ॥

ఆనటాంవినోనీ తీ నాన॥

దణ జలమవ్యథ థా ననన్యం గతమ ||

దద్రియాణి మన ప్రాణా ఆతార' పరమ్పరమ్ ।।

నాటయగనియమ ర మమా గయి చిదణరే ॥ ౨౬ ॥

ఆగ్నానమజనా పరివగన ప్రపదాయితమ్ ।।

రన బమా మేం నష్ట యానవ్య వాఘినశచిత

చిదనమునగీ చికన నిర్ఘన

అవధిగత ౨ చినచనాంగ ।

గ్ని మినమురమ్మగుద్రీ నిర్విచష్టముపూర్ణ

కాగద గమ దాగ మదికోశమామి RAIL

ఆనదమ్పోఽహమాాట్యోధ

పగ పగేర ధర్నాచప్రకాశ ।

మేవా యా వ్యాగ న చ శాన్తి

సమాగ్దు గ్లాని న మా స్పృగన్తి ॥౨౯॥

అస్థిమాసపురీపాత్రచర్మ టీమలమన్వితః ।

అన్నాద స్థూలందర స్యాదతోహ శుభచినః ॥౩౦॥

మ్యుటదేహాశ్రితా తే స్థలాదినాగ్య మే న హి ।

లింగ జటాత్మక నాహ చిత్స్యగ్న మోఽహమయః ॥౩౧॥

అధిపాసాధ్యవాధిర్యకామకోవాదయోఽగ్విలాః ।

లింగదేహాశ్రితా హ్యేతే నైవాలింగస్య మే విభోః ॥౩౨॥

అనాధజ్ఞానమేవాత్ర కారణం దేహముచ్యతే ।

నాహం కారణదేహోఽపి స్వప్రకాశో నిరంజనః ॥౩౩॥

3; 'జడత్వాప్రియమోదత్వధర్మాః కారణదేహగాః ।।

న సాన్త మమ నిత్యస్య నిర్వికారస్వరూపిణః ||౩౪।।

జీవాద్భిన్నః పరేశోఽస్తి పరేశత్వం కుతస్తవ ।

ఇత్యజ్ఞజనసంవాదో విచారః క్రియతేఽధునా ॥౩౫॥

అధిష్ఠానం చిదాభాసో బుద్ధిరేతత్త్రయం యదా !

అజ్ఞానాదేకవద్భాతి జీవ ఇత్యుచ్యతే తదా ॥౩౬॥

అధిష్ఠానం న జీవః స్యాత్ప్రత్యేక నిర్వికారతః ।

అవస్తుత్వాచ్చిదాభాసో నాస్తి తస్య చ జీవతా ॥౩౭॥

ప్రత్యేక జీవతా నాస్తి బుద్ధరపి జడత్వతః ।

జీవ ఆభాసకూటస్థవుద్ధిత్రయమతో భవేత్ ॥౩౮॥

మాయామాసో విశుద్ధాత్మా త్రయమేతన్మహేశ్వరః ।

మాయాభాసోఽప్య రస్తుత్వాత్ప్రత్యేక నేశ్వరో భవేత్ ॥౩౯॥

పూర్ణత్వానిర్వికారత్వాద్విశుద్ధత్వాన్మహేశ్వరః ।

జడత్వహతోర్మాయాయామీశ్వరత్వ ను దుర్ఘటమ్ ॥౪౦॥

తస్మాదేతత్త్రయం మిథ్యా తదర్థో నేశ్వరో భవేత్ ।

ఇతి జీవేశ్వరౌ భాతః స్వాజ్ఞానాల హి వస్తుతః ॥౪౧॥

ఘటాకాశమఠాకాశౌ మహాకాశే ప్రకల్పితౌ ।

ఏవం మయి చిదాకాశే జీవేశౌ పరికారపతీ ॥౪౨॥

మాయాతత్కార్యవిలయే నేశ్వరత్వ చ జీవతా ।

తతః శుద్ధచిదేవాహం చిద్వయోమనిరుపాధితః ॥౪౩॥

సత్యచిద్ధనమనంతమద్వయ

సర్వదృశ్యరహితం నిరామయమ్ ।

యత్పద విమలమయ ని

తామధాహమిని మానగాశ్రయే ॥౪౪॥

పూర్ణమయమణ్డచేననే

వినోదకటనాదియార్జినమ్ ।

అదితీయపత్నవిటా

తసాహమితి మౌనమాశ్రయే ॥౪॥

జన్మమృయాముగాసర్జిత

జాతినీనియుటగానదరగమ ।

చిహివర్తజగనోఽస్య కారణ

తమ్పదాహమితి మీనమాశ్రయే ॥

ఉదయమ్య యథా భానాబంధకార' ప్రతీయతే ।

స్వప్రమాగే పగన నమో మృదాయ భాత ॥౪౭॥

యథా దృష్టినిగేయానోం సయోం నానాతి మాయనే ।

తథాఽజానాకృతీ దేహీ ప్రాన నానాతి మన్యనే ॥౪॥

యథాఽమృత వివాహిత విపదాపన లిప్యతే ।

న స్పృశామి జడాదినీన్న జదారాప్రకాశయన ॥౪౯॥

స్వల్పాపి దీపకణిమా చహల నాయత్తగా।

స్వల్పోఽపి వోత్రో మహావిద్యా సమయేత్తథా ॥౭॥

చిపవాన మేం ఆఇయ మత్యత్యానానృతం మగ ।

ఆనథత్వాన్న మే దు గ్యమనానాహాని నాత్రయమ ॥౧॥

కాలత్రయ యథా సో రజీ నారిన తథా మయి ।

అహకారాది దేహాంత జగన్దాత్యహమమయః ॥౨॥

భానీ తమ ప్రకాశవాన్నాగీతుర్వన్తి సజ్జనాః ।

తమస్తకార్యసాక్షాతి భ్రాతబుదిరహో మయి ॥౫॥

యథా శీత జలం వరిసంబంధాదుష్ణవద్భవేత్ ।

బుద్ధితాదాత్మ్యసంబంధాత్కర్తృత్వం వస్తుతో న హి ||౫౪||

జలబిందుభిరాకాశ న సిక్త న చ శుష్యతి ।

తథా గంగాజలేనాయం న శుద్ధో నిత్యశుద్ధతః ॥౫౫॥

వృక్షోత్పన్నఫలైర్వృక్షో యథా తృప్తి న గచ్ఛతి ॥

మయ్యధ్యస్తాన్నపానాద్యైస్తథా తృప్తిన విద్యతే ॥ ౫౬ ।।

స్థాణౌ ప్రకల్పితశ్చోరః స స్థాణుత్వం న బాధతే..

స్వస్మిన్కల్పితజీవశ్చ స్వం బాధితుమశక్యతే ।। ౫౭ ॥

అజ్ఞానే బుద్ధివిలయే నిద్రా సా భణ్యతే బుధైః ।।

విలీనాజ్ఞానతత్కార్యే మయి నిద్రా కథం భవేత్ ।। ౫౮ ॥

బుద్ధః పూర్ణవికాసోఽయం జాగరః పరికీర్త్యతే ।।

వికారాదివిహీనత్వాజ్జాగరో మే న విద్యతే ॥ ౫౯ ॥

సూక్ష్మనాడీశు సచారో బుద్ధేః స్వప్నః ప్రజాయతే ॥

సచారధర్మరహితే స్వప్నో నాస్తి తథా మయి ॥ ౬ ॥

పరిపూర్ణస్య నిత్యస్య శుద్ధస్య జ్యోతిషో మమ ।।

ఆగంతుకమలాభావారిక స్నానేన ప్రయోజనమ్ ॥ ౬౧ ।।

దేశాభావాత్క గంతవ్య స్థానాభావారక వా స్థితిః ॥

పూర్ణే మయి స్థానదేశౌ కల్పితావహమద్వయః ॥ ౬౨ ॥

ప్రాణసచారసంశోపాత్పిపాసా జాయతే ఖలు ||

శోపణానహచిద్రూపే మయ్యేపా జాయతే కథమ్ ।। ౬౩ ॥

నాడీషు పీడయమానాసు వాయగ్నిభ్యా భవేత్క్షుధా ॥

తయోః పీడనహేతుత్వాత్సంవిద్రూపే కథ మయి ।। ౬౪ ॥

శరీరస్థితిశైథిల్యం శ్వేతలోమసమన్వితమ్ ॥

జరా భవతి సా నాస్తి నిరశే మయి సర్వగే ।। ౬౫ ॥

యోపిత్క్రీడా సుఖస్యాతర్గ;ఢయ యౌవన కిల ।

ఆత్మానదే పరే పూర్ణే మయి నాస్తి హి యౌవనమ ।। ౬౬ ॥

మూదబుద్ధిపరిచ్యా దుర్ణ్ణానామాలయ మా ।।

యాన్య కోపనీదాన న మేం రాజయుధే ।। ౬౭ ॥

ఏవ తత్త్రపిచాగచీ నిమతానా గటా నృణామ ||

పరమారతవినానగరోక్ష న గయః ॥౮॥

ఇతి స్వాత్మప్రకాశికా సమాప్తా॥

॥ సర్వవేదాన్తసిద్ధాన్తసారసంగ్రహః ।।

అఖండానందసబోధో వందనాద్యస్య జాయతే ।

గోవిందం తమహం వదే చిదానదతను గురుమ్ ॥ ౧ ॥

అఖండ సచ్చిదానదమవాజ్మనసగోచరమ్ ।

ఆత్మానమఖిలాధారమాశ్రయేఽభీష్టసిద్ధయే ॥ ౨ ॥

యదాలంబో దరం హన్తి సతాం ప్రత్యూహసభవమ్ ।

తదాలబే దయాలబ లంబోదరపదాంబుజమ్ ॥ ౩ ॥

వేదాన్తశాస్త్రసిద్ధాన్తసారసగ్రహ ఉన్యతే ।

ప్రేక్షావతాం ముముక్షూణా సుఖబోవోపపత్తయే ॥ ౪ ॥

అస్య శాస్త్రానుసారిత్వాదనుబంధచతుష్టయమ్ ।

యదేవ మూల శాస్త్రస్య నిర్దిష్ట తదిహోన్యతే ।। ౫ ।।

అధికారీ చ విపయః సబధశ్చ ప్రయోజనమ్ ।

శాస్త్రారభఫల ప్రాహురనువధచతుష్టయమ్ ॥ ౬ ॥

చతుర్మిః సాధనైః సమ్యక్సంపన్నో యుక్తిదక్షిణః

మేధావీ పురుషో విద్వానధికార్యత్ర సంమతః ॥ ౭ ॥

విషయః శుద్ధచైతన్యం జీవబౌక్యలక్షణమ్ ।

యత్రైవ దృశ్యతే సర్వవేదాన్తానా సమన్వయః ॥ ౮॥

ఏతదైక్యప్రమేయస్య ప్రమాణస్యాపి చ శ్రుతేః ।

సంవధ. కథ్యతే సద్భిర్బోధ్యవోధకలక్షణః ॥ ౯ ॥

బ్రహ్మాత్మైకత్వవిజ్ఞాన సన్తః ప్రాహుః ప్రయోజనమ్ ।

యేన నిఃశేషససారవంధాత్సద్యః ప్రముచ్యతే ।। ౧౦ ॥

ప్రయోజన సంప్రవృత్తే కారణ ఫలలక్షణమ్ ।

ప్రయోజనమనుదిఇయ న మదోఽపి ప్రవర్తతే ।। ౧౧ ॥

సాధనచతుష్టయసంపత్తిర్యస్యాస్తి ధీమతః పుంసః ।

తస్యైతాఫలమిదినీన్యగ్య కిచినమ్య ॥ ౧ ॥

చావారి మాధనాన్యత్ర బటాస్తి పాయా।

మునియా ను మహో నాభా మిష్యని బమ ॥ ౧ ॥

ఆద్య నిన్యానియవార్షిక సాధన మన।

రహోమునాపాటభోగవిరాగీ హితాపపగ ॥ ౧౪ ॥

సమాదిషటకనాతినుతీయ మాధణే మాన

నుర్గ । గమక్ష సాధన మారమగామ } " ।

ఘంటర నియన్యానిమితి బటనమా

మోౕఽయ నిన్యాని పయానునిక నికాల్యో । ౧౬ ॥

మృదాదికారణ నిన్య నిఏ మాన్య దర్శనాత్ ।

చటానియ తకార్య యతననామయన ॥10॥

నవంతజగాసమనియ మానః !

నమారణ పరాభవానియమాదియన ॥౧౮॥

నగ అన్యాయ నామా ఏనాగాదిన్యాప ని ।

మకామారణామామాటనియన్య న మాయః ॥ ౧౯ ॥

మర్యగ్యానిత్యన్త మాయశ్వయన మన మిలే।

వకుటాది నియత్వమనిమమ ఏయ ముదబుమానామ }

అనిన్యన్త చ నిత్య వగేవ యమునియునిమి ।

వివచన నియానిత్యధివక ఇతి కథ్యత 11,

రికాముష్మికార్యేషు ఛానిన్యత్యేన నిధయా।

నటర తుమ్చముదయా యత్తద్యైగ మితీర్యన ॥ ౨ ॥

నిత్యానిత్యపదార్థవివేకాన్పురపాయ జాయత సద్యః ।

బక్చదనవనితాటీ సర్వత్రానిత్యవస్తుని విరక్తిః ॥ ౨౩ ॥

కాకస్య విష్ఠావదసహ్యబుద్ధిర్భోగ్యేషు మా తావవిరనిరిష్యతే !

ప్రదృశ్యతే వస్తుని యత్ర దోషో న తత్ర పుంసోఽస్తి పునః ప్రవృత్తిః ॥౨౪॥
విరక్తితీవత్వనిదానమాహుర్భోగ్యేషు దోషక్షేణమేవ సన్తః ।
అన్తర్మహారోగవతీ విజానన్కో నామ వేశ్యామపి రూపిణీ వ్రజేత్ ॥౨౫॥
అత్రాపి చాన్యత్ర చ విద్యమానపదార్థసమర్శనమేవ కార్యమ్ ।
యథాప్రకారార్థగుణాభిమర్శనం సదర్శయత్యేవ తదీయదోషమ్ ॥ ౨౬ ॥
కుక్షౌ స్వమాతుర్మలమూత్రమధ్యే స్థితి తదా విక్రిమిదంశనం చ ।
తదీయకౌక్షేయకవహ్నిదాహం విచార్య కో వా విరతిం న యాతి ॥ ౨౭॥
స్వకీయవిణ్మూత్రణివిసర్జన తచ్చోత్తానగత్యా శయన తదా యత్ ।
బాలగ్రహాద్యాహతిభాక్చ శైశవ విచార్య కో వా విరతిం న యాతి ॥౨౮॥
స్వీయైః పరైస్తాడనమజ్ఞభావమత్యతచాపల్యమసక్రియాం చ ।
కుమారభావే ప్రతిషిద్ధవృత్తిం విచార్య కో వా విరతిం న యాతి ।। ౨౯ ॥
మదోద్ధతి మాన్యతిరస్కృతిం చ కామాతురత్వ సమయాతిలధనమ్ ।
తాం తాం యువత్యోదితదుష్టచేష్టా విచార్య కో వా విరతిం న యాతి ॥30॥
విరూపతాం సర్వజనాదవజ్ఞా సర్వత్ర దైన్య నిజబుద్ధిహైన్యమ్ ।
వృద్ధత్వసభావితదుర్దశాం తా విచార్య కో వా విరతిం న యాతి ।। 3౧ ॥
పిత్తజ్వరాశఃక్షయగుల్మశూలశ్లేష్మాదిరోగోదితతీవదుఃఖమ్ ।
దుర్గధమస్వాస్థ్యమనూనచింతా విచార్య కో వా విరతిం న యాతి ॥ 3౨ ।।
యమావలోకోదితభీతికంపమర్మవ్యథాన్చాసగతీశ్చ వేదనామ్ ।
ప్రాణప్రయాణే పరిదృశ్యమానా విచార్య కో వా విరతిం న యాతి ॥ 33 ॥

అంగారనద్యాం తపనే చ కుభీపాకేఽపి వీన్యామసిపత్రకాననే ।

దూత్రైర్యమస్య క్రియమాణబాధా విచార్య కో వా విరతిం న యాతి ।। ౩౪ ॥

పుణ్యక్షయే పుణ్యకృతో నభఃస్థైర్ని పాత్యమానాశిథిలీకృతాగాన్ ।

నక్షత్రరూపేణ దివశ్చ్యుతాంస్తాన్విచార్య కో వా విరతిం న యాతి ॥౩౫౧౬

వాయ్వర్కవహ్నీంద్రముఖాన్సురేద్రానాశోగ్రభీత్యా ప్రథితాతరగాన్ ।

విపక్షలాఫై పరిదృయమానాన్విచార్య కో నా వితిం న యాని ॥౨౮॥

శ్రుత్యా నిరనం ముగ్యతారనమ్ప ప్రభాతమారన్య మనోనార ।

ఔపాధిక తను న బారనర చఢాలార కో బాని న యాని ॥౧౭॥

సాలోక్యమామీప్యమాపనాదిభదస్త మార్గవిశేషగమః ।

న కర్మనిదస్య దునివ్వని రిచాయ కీ వారితిం న యాని ॥౨౮॥

యత్రాస్తి లోకే గనినారతమ్య ఉజావావాధినమా సనమ !

యహ నహర దుగ్యమానీయానోన్య కో యా విని న పాని ॥౩౯॥

కో నామ లోక పురషా విచకీ వినశ్వన మగ గాదీ।

యుయాని నియమనమాణా గర్థవ మాహన్మియమాణానన ॥౪౦

ముగ్య కిమా యత్ర విచార్యమాణం గృహఽపి యా యోపిని యా పార్థే ।

మాయానమోఽధానమనపా య త ర ముస్తి వికరాయాః ॥ ౧॥

అవిచారితరమణీయ నాయరఫలాపమ మాయా ।

అజ్ఞాన'నుపభీన్య న తు నానా యోపిని వా పదాః ॥౧౨॥

గతేఽపి నోయే ముపిర కులీంగ హాను మానీ మియన విమాస ।

యథా తథా గహముఖానురనీ వినామమాయాని నగే అంగణ ॥౪౩॥

కోగక్రిమిన్న తుభిగమంహమావేష్టయ చవిష్టయ చ గుమిమిన్టన ।
స్వయ వినిర్గన్తుమగన గ్య మలాగ్నటన నిగరానే చ నమః ॥ ౪౪॥
యథా తథా పుత్రకమ్వమిత్రగ్నేహానుథినీ గృహస్థః ।
కటాపి వా తాన్పమ్మురిన్య గహాగన్తు న గనీ భియత గుద్రైవ ॥౪౫॥
కారాగృహగ్యామ్య చ కో విశేష ప్రభ్యతే సాధు విచార్యమాణే ।
ముక్తే ప్రతీపత్వమిహాపి పున' కాంతాముఖాభ్యున్థినమాహపాగః ॥౪౬॥
గృహస్పృహా పాదనివదశృగ్యాలా కాతాముతాశా పటుఘటపామ ।
శీర్షే పతర్యగనిహిం సాక్షాత్రాణాన్తహేతు ప్రవలా ధనాగా ॥౪౭॥
ఆగాపాగగతేన పాశితపదో నోస్థాతుమేవ క్షమః
కామక్రోధమదాదిభిః ప్రతిభటైః సంరక్ష్యమాణోఽనిగమ్ ।

సంమోహావరణేన గోపనవతః ససారకారాగృహా-
నిర్గన్తుం త్రివిధేషణాపరవశః కః శక్నుయాద్రాగిషు ౧౪౮॥
కామాంధకారేణ నిరుద్ధదృష్టిర్మహత్యసత్యప్యబలాస్వరూపే ।
న హ్యాధదృష్టేరసతః సతో వా సుఖత్వదుఃఖత్వవిచారణాస్తి ॥౪౯॥
శ్లేష్మోద్గారి ముఖం స్రవన్మలవతీ నాసాశ్చమల్లోచనం
స్వేదస్రావి మలాభిపూర్ణమభితో దుర్గంధదుష్ట వపుః ।
అన్యద్వక్తుమశక్యమేవ మనసా మన్తు కచినార్హతి
స్త్రీరూపం కథమీదృశం సుమనసాం పాత్రీభవేన్నేత్రయోః ॥౫॥
దూరాదవేక్ష్యాగ్ని శిఖా పతంగో రమ్యత్వబుద్ధయా వినిపత్య నశ్యతి ।
యథా తథా నష్టహగేష సూక్ష్మం కథం నిరీక్షేత విముక్తిమార్గమ్ ॥౫౧॥

కామేన కాన్తాం పరిగృహ్య తహాజనోఽప్యయ నశ్యతి నష్టదృష్టిః ।

మాంసాస్థిమజ్జామలమూత్రపాత్రం స్త్రియ స్వయ రమ్యతయైవ పశ్యతి ॥౫౨॥

కామ ఏవ యమః సాక్షాత్కాన్తా వైతరణీ నదీ ।

వివేకినాం ముముక్షూణాం నిలయస్తు యమాలయః ॥౫3॥

యమాలయే వాపి గృహేఽపి నో నృణాం తాపత్రయక్లేశనివృత్తిరస్తి ।

కించిత్సమాలోక్య తు తద్విరామ సుఖాత్మనా పశ్యతి సూఢలోక' ॥౫౪||

యమస్య కామస్య చ తారతమ్య విచార్యమాణే మహదస్తి లోకే ।

హిత కరోత్యస్య యమోఽప్రియః సన్కామత్వన కురుతే ప్రియః సన్ ॥౫౫॥

యమోఽసతామేవ కరోత్యనర్థం సతా తు సౌఖ్యం కురుతే హితః సన్ ।

"కామః సతామేవ గతి నిధన్కరోత్యన) హసతా ను కా కథా ॥౫౬॥..

విశ్వస్య వృద్ధి స్వయమేవ కాంక్షన్మవర్తక కామిజన ససర్జ ।

తేనైవ లోకః పరిముహ్యమానః ప్రవర్ధతే చన్ద్రమసేవ చాబ్ధిః ॥౫౭॥

కామో నామ మహాఞ్గద్రమయితా స్థిత్వాంతరంగే స్వయం

స్త్రీపుసావితరేతరాంగకగుణైర్భావైశ్చ భావైః స్ఫుటమ్ ।

అన్యోన్యం పరిమోహ్య నైజతమసా ప్రేమానువధేన తౌ

బదా భారయతి ప్రాచాయనా మయా ౫౬

అనోఽనశ్చితకామగాదీయ ప్రాతిపక్షిా ।

మర్వమ్య జతధినాన్యథా చోగితా కా ప్రతిః 3౫.౯॥

తేనేవ సర్వ జగనాం కామనా బటనగ ।

జార్యన్యపి చ దేpిaiమనా మేరమాయా ॥౬॥

అన్య విషయే దోష బులియుగీ పినరణ ।

కామపాగేన యోగన మ పధి గోలర ౧౬౧॥

కామమ్య విజయోపాయ సూమన వ పాహగతాన ।

మకాపన్య పరియాగ ఉపాయ ముభీ గా ॥౨॥

సునే హెూఽపి వా భో యే నియమిత యాని ।

మమీచీనధాన్యాగాకానీ నోటేని కాశిత

కామభ్య బీజ మరూప నకగందవనాత

వీజ నటంర ఇస మినట వినమ్ప్రనియా

న కోఽపి మమ్యాయరియా వినయ భీ య నర మామయితు మార్థః ।

యతస్తన కామజయే హెూనా నమ్ప్రన యులిపియో నిన్యారా ॥౬౪॥

భోన్యే నర కామనయే నా ముపవయని విషయ నిగ్యాన ।

యావ ముమ్ప్రబభ్రమవీః పదార్థే నాయజేను గాలి కాగమ్ ॥౬౬॥

మాల్పానుదయ హేతుర్యథాభూనానదర్శనమ ।

అనర్థచింతన చామ్యా నాకాగాడగ్య గినే ॥౭॥

గన్నే యది గిలాబుదియిత యా మయ నన ।

సమీచీనవధానతి నాపాందయావాపి ॥౮॥

యథార్థదర్శన వస్తున్యనర్థయాపి చిననగ ।

సకన్యస్యాపి కామగ్య తధోపాయ టప్యతే ॥౬॥

ధన భయనివధన సతత బసవర్ధన

ప్రచడతరఫహన ఫుటితయధునబర్ధనమ్ ।

విశిష్టగుణబాధనం కృపణధీసమారాధనం

న ముక్తిగతిసాధనం భవతి నాపి హృన్నోద్ధనమ్ ॥౭౦॥

రాజ్ఞో భయం చోరభయ ప్రమాదాద్భయం తథా జ్ఞాతిభయ చ వస్తుతః ।

ధన భయగ్రస్తమనర్థమూల యతః సతాం నైవ సుఖాయ కల్పతే ॥౭౧॥

అర్జనే రక్షణే దానే వ్యయే వాపి చ వస్తుతః ।

దుఃఖమేవ సదా నృణాం న ధన సుఖసాధనమ్ ॥౭౨॥

సతామపి పదార్థస్య లాభాల్లోభః ప్రవర్ధతే ।

వివేకో లుప్యతే లోభాత్తస్మిల్లుప్తే వినశ్యతి ।।౭।।

దహత్యలాభే నిఃస్వత్వం లాభే లోభీ దహత్యముమ్ ।

తస్మాత్సంతాపక విత్త కస్య సౌఖ్య ప్రయచ్ఛతి ॥౭౪||

భోగేన మత్తతా జతోర్దానేన పునరుద్భవః ।

వృథైవోభయథా విత్త నారత్యేవ గతిరన్యథా ౧౭౫||

ధనేన మదదృద్ధిః స్యాన్మదన స్మృతినాశనమ్ ।

స్మృతినాశాముద్ధినాశో బుద్ధినాశాత్ప్రణశ్యతి ॥౭౬॥

సుఖయతి ధనమేవేత్యంతరాశాపిశాన్యా

దృఢతరముపగూఢో మూఢలోకో జడాత్మా ।

నివసతి తదుపాన్తే సతత ప్రేక్షమాణో

వ్రజతి తదపి పశ్చాత్ప్రాణమేతస్య హృత్వా ౭౭||

సంపన్నోఽంఽధవదేవ కించిదపరం నో వీక్షతే చక్షుపా

సద్భిర్జితమార్గ ఏవ చరతి ప్రోత్సారితో బాలిశైః ।

తస్మిన్నేవ ముహుః స్థలన్ప్రతిపద గత్వాన్ధకూపే పత-

త్యస్యాంధత్వనివర్తకౌపధమిదం దారిద్రయమేవాంజనమ్ ॥౭॥

లోభః క్రోధశ్చ దంభశ్చ మదో మత్సర ఏవ చ ।

వర్ధతే విత్తసంప్రాప్త్యా కథ తచ్చిత్తశోధనమ్ ॥౭౯॥

అలాభాద్విగుణం దుఃఖ విత్తస్య వ్యయసభవే ।

తతోఽపి త్రిగుణ దుఃఖ దుర్వ్యయే విదుషామపి ౧౮౦॥

నిత్యాహితేన విత్తేన భయచితానపాయినా ।

చిత్తస్వాస్థ్య కుతో జతోహస్థేనాహినా యథా ॥ ౮౧ ॥

కాంతారే విజనే వనే జనపదే సేతౌ నిరీతౌ చ వా

చౌరైపి తథేతరైర్నరవరైర్యుక్తో వియుక్తోఽపి వా ।

నిఃస్వః స్వస్థతయా సుఖేన వసతి హ్యాద్రీయమాణో జనై.

క్లినాత్యేవ ధనీ సదాకులమతిర్భ్రాతశ్చ పుత్రాదపి ॥ ౮౨ ॥

తస్మాదనర్థస్య నిదానమర్థ' పుమర్థసిద్ధిర్న భవత్యనేన ।

తతో బనాన్తే నివసన్తి సన్తః సన్యస్య సర్వ ప్రతికూలమర్థమ్ ॥ ౮3 11

శ్రద్ధాభక్తిమతీ సతీ గుణవతీం పుత్రాశ్రుతాన్సమతా-

నక్షయ్య వసుధానుభోగవిభవై. శ్రీసుదర మదిరమ్ ।

సర్వ నశ్వరమిత్యవేత్య కవయః శ్రుత్యుక్తిభియుక్తిభిః

సన్యస్యన్త్యపరే తు తత్సుఖమితి భ్రామ్యన్తి దుఃఖార్ణవే ।। ౮౪ ॥

ముఖమితి మలరాశౌ యే రమన్తేఽత్ర గేహే

క్రిమయ ఇవ కలత్రక్షత్రపుత్రానుపక్త్యా ।

సురపద ఇవ తేపా నైవ మోక్షప్రసగ-

స్త్వపి తు నిరయగర్భావాసదుఃఖప్రవాహ. ॥ ౮౫ ॥

యేషామాగా నిరాశా స్యాద్దారాపత్యధనాదిషు ।

తేపా సిధ్యతి నాన్యేపా మోక్షాశాభిముఖీ గతిః ॥ ౮౬ ॥

సత్కర్మక్షయపాప్మనా శ్రుతిమతా సిద్ధాత్మనా ధీమతా

నిత్యానిత్యపదార్థశోధనమిద యుక్త్యా ముహుః కుర్వతామ్ ।

తస్మాదుత్థమహావిరక్త్యసిమతా మోక్షకకాక్షావతాం

ధన్యానా సులభ స్త్రియాదివిషయేష్వాశాలతాచ్ఛేదనమ్ ॥ ౮౭ ॥

సంసారమృత్యోర్బలినః ప్రవేష్టుం ద్వారాణి తు త్రీణి మహాన్తి లోకే ।

కాన్తా చ జిహ్వే కనక చ తాని రుణద్ధి యస్తస్య భయ న మృత్యోః ॥

ముక్తిశ్రీనగరస్య దుర్జయతర ద్వార యదస్యాదిమం

తస్య ద్వే అరరే ధన చ యువతీ తాభ్యాం పినద్ధం దృఢమ్ ।

కామాఖ్యార్గలదారుణా బలవతా ద్వార తదేతత్త్రయ

ధీరో యస్తు భినత్తి సోఽర్హతి సుఖ భోక్తు విముక్తిశ్రియః॥౮౯॥

ఆరూఢస్య వివేకాశ్వ తీవవైరాగ్యఖగినః ।

తితిక్షావర్మయుక్తస్య ప్రతియోగీ న దృశ్యతే ॥ ౯౦ ॥

వివేకజాం తీవ్రవిరక్తిమేవ, ముక్తేనిదాన నిగదన్తి సన్తః ।

తస్మాద్వివేకీ విరతిం ముముక్షుః సపాదయేత్తాం ప్రథమం ప్రయత్నాత్ ॥౨౧॥

పుమానజాతనిర్వేదో దేహబధ జిహాసితుమ్ ।

న హి శక్నోతి నిర్వేదో బధభేదో మహానసౌ ॥ ౯౨ ॥

వైరాగ్యరహితా ఏవ యమాలయ ఇవాలయే ।

క్లిశ్నన్తి త్రివిధైస్తాపోహతా అపి పడితాః ॥ ౯౩ ॥

శమో దమస్తితిక్షోపరతిః శ్రద్ధా తతః పరమ్ ।

సమాధానమితి ప్రోక్తం షడేవైతే శమాదయః ॥ ౯౪ ॥

ఏకవృత్త్యైవ మనసః స్వలక్ష్యే నియతస్థితిః ।

శమ ఇత్యుచ్యతే సద్భిః శమలక్షణవేదిభిః ॥ ౯౫ ॥

ఉత్తమో మధ్యమశ్చైవ జఘన్య ఇతి చ త్రిధా ।

నిరూపితో విపశ్చిద్భి. తత్తల్లక్షణవేదిభిః ।। ౯౬ ।।

స్వవికారం పరిత్య య వస్తుమాత్రతయా స్థితిః ।

మనసః సోత్తమా శాంతిబ్రహ్మనిర్వాణలక్షణా ॥ ౯౭ ॥

ప్రత్యక్ర్పత్యయసతానప్రవాహకరణ ధియః ।

యదేషా మధ్యమా శాన్తిః శుద్ధసత్త్వైకలక్షణా ।। ౯౮ ॥

విషయవ్యాపృతిం త్యక్త్వా శ్రవణైకమన స్థితి ।

మనసశ్చేతరా శాన్తిర్మిశ్రసత్త్వైకలక్షణా ॥ ౯౯ ॥

ప్రాన్యోదీచ్యాంగసద్భావే శమః సిధ్యతి నాన్యథా ।

తీవా విరక్తి. ప్రాచ్యాగముదీచ్యాంగం దమాదయః ॥ ౧౦౦

కామః క్రోశ్చ లోభశ్చ మదో మోహశ్చ మత్సరః ।

న జితాః షడిమే యేన తస్య శాన్తిన సిధ్యతి ॥ ౧౦౧ ॥

శబ్దాదివిషయేభ్యో యో విపవన్న నివర్తతే ।

తీవమోక్షేన్చయా భిక్షోస్తస్య శాన్తిన సిధ్యతి ।। ౧౦౨ ।।

యేన నారాధితో దేవో యస్య నో గుర్వనుగ్రహః ।

న వశ్య హృదయ యస్య తస్య శాన్తిన సిధ్యతి ।। ౧౦3 V ।

మన ప్రసాదసిద్ధ్యర్థ సాధన శ్రూయతా బుధైః ।

మనఃప్రసాదో యత్సత్త్వే,యదభావే న సిధ్యతి ॥ ౧౦౪ ।।

బ్రహ్మచర్యమహింసా చ దయా భూతేష్వకాతా ।

విషయేష్వతివైతృష్ణ్య శౌచ దవివర్జనమ్ ॥ ౧౦౫ ॥

సత్య నిర్మమతా స్థైర్యమభిమానవిసర్జనమ్

ఈశ్వరధ్యానపరతా బ్రహ్మవిద్భిః సహస్థితి ॥ ౧౦౬ ॥

జ్ఞానశాస్త్రకపరతా సమతా సుఖదుఃఖయోః ।

మానానాసక్తిరేకాతశీలతా చ ముముక్షుతా ॥ ౧౦౭ ॥

యస్యైతద్విద్యతే సర్వ తస్య చిత్త ప్రసీదతి ।

న త్వేతద్ధర్మశూన్యస్య ప్రకారాతరకోటిమి ॥ ౧౦౮ ॥

స్మరణ దర్శన స్త్రీణా గుణకర్మానుకీర్తనమ్ ।

సమీచీనత్వధీస్తాసు ప్రీతిః సభాషణ మిథః ॥ ౧౦౯ ॥

సహవాసశ్చ ససర్గోఽష్టధా మైథున విదుః ।

ఏతద్విలక్షణ బ్రహ్మచర్య చిత్తప్రసాదకమ్ ॥ ౧౧౦

అహింసా వాఙ్మన కాయై ప్రాణిమాత్రాప్రపీడనమ్ ।

స్వాత్మవత్సర్వభూతేషు కాయేన మనసా గిరా ॥ ౧౧౧ ॥

అనుకపా దయా సైవ ప్రోక్తా వేదాన్తవేదిభిః ।

కరణత్రితయేష్వేకరూపతావాతా మతా ॥ ౧౧౨ ॥

బ్రహ్మాదిస్థావరాన్తేషు వైరాగ్య విషయేష్వను ।

యథైవ కాకవిష్ఠాయాం వైరాగ్యం తద్ధి నిర్మలమ్ ॥ ౧౧౩ ॥

బాహ్యమాభ్యంతర చేతి ద్వివిధ శౌచముచ్యతే ।

మృజలాభ్యాం కృతం గోచం బాహ్య శారీరక స్మృతమ్ ॥ ౧౧౪ ॥

అజ్ఞానదూరీకరణ మానస శౌచమాతరమ్ ।

అత గౌచే స్థితే సమ్యగ్బాహ్య నావశ్యక నృణామ || ౧౧౫ ॥

ధ్యానపూజాదిక లోకే ద్రష్టర్యేవ కరోతి యః ।

పారమార్థికధీహీన స దభాచార ఉన్యతే ॥ ౧౧౬॥

పుంసస్తథానాచరణమదభిన్య విదుర్బుధాః ।

యత్త్వేన దృష్ట సమ్యక్చ శ్రుత తస్యైవ భాషణమ్ ॥ ౧౧౭ ॥

సత్యమిత్యున్యతే బ్రహ్మ సత్యమిత్యభిభాషణమ్ ।

దేహాదిషు స్వకీయత్వదృఢబుద్ధివిసర్జనమ్ ।। ౧౧౮ ।।

నిర్మమత్వ స్మృత యేన కైవల్య లభతే బుధః ।

గురువేదాన్తవచనైనిశ్చితార్థే దృఢస్థితిః ॥ ౧౧౯ ॥

తదేకవృత్త్యా తస్థైర్య నైశ్చల్య న తు వర్మణః ।

విద్యైశ్వర్యతపోరూపకులవర్ణాశ్రమాదిభిః ।। ౧౨౦ ।।

సజాతాహకృతిత్యాగస్త్వభిమానవిసర్జనమ్ ।

త్రిభిశ్చ కరణై సమ్యగ్త్విత్వా వైపయికీ క్రియామ్ || ౧౨౧ ।।

స్వాత్మైకచింతన యత్తదీశ్వరధ్యానమీరితమ్ ।

ఛాయేవ సర్వదా వాసో బ్రహ్మవిద్భిః సహస్థితిః ।।౧౨౨॥

యద్యదుక్త జ్ఞానశాస్త్రే శ్రవణాదికమేషు యః ।

నిరతః కర్మధీహీనః జ్ఞాననిష్ఠః స ఏవ హి ॥౧౨౩॥

ధనకాంతావరాదీనాం ప్రాప్తకాలే సుఖాదిభిః ।

వికారహీనతైవ స్యాత్సుఖదుఃఖసమానతా ||౧౨౪||

శ్రేష్ఠం పూజ్య విదిత్వా మాం మానయన్తు జనా భువి ।

ఇత్యాసక్త్యా విహీనత్వ మానానాసతిరుచ్యతే ।।౧౨౫||

సన్చితనస్య సబాధో. విన్నోఽయ నిర్జనే తతః ।

స్థేయమిత్యేక ఏవాస్తి చేత్సవైకాన్తశీలతా ॥౧౨౬॥

ససారబధనిర్ముక్తిః కదా ఝటితి మే భవేత్ ।

ఇతి యా సుదృఢా బుద్ధిరీరితా సా ముముక్షుతా ॥౧౨౭।।

బ్రహ్మచర్యాదిభిర్ధమబుద్ధర్ధోపనివృత్తయే ।

దడన దమ ఇత్యాహుర్ధమశబ్దార్థకోవిదాః ॥౧౨॥

తత్తవృత్తినిరోధేన బాహ్యేద్రియవినిగ్రహః ।

యోగినో దమ ఇత్యాహుర్మనస శాతిసాధనమ్ ॥౧౨౯॥

ఇద్రియేష్విద్రియార్థేషు ప్రవృత్తేషు యదన్చయా ।

అనుధావతి తాన్యేవ మనో వాయుమివానలః ॥ ౧౩౦ ॥

ఇద్రియేపు నిరుద్ధేషు త్యక్త్వా వేగ మన స్వయమ్ ।

సత్త్వభావముపాదత్తే ప్రసాదస్తేన జాయతే ॥

ప్రసనే సతి చిత్తేఽస్య, ముక్తి సిధ్యతి నాన్యథా ॥ ౧౩౧ ॥

మన ప్రసాదస్య నిదానమేవ నిరోధన యత్సకలేద్రియాణామ్ ।

బాహ్యేద్రియే సాధు నిరుధ్యమానే బాహ్యార్థభౌగో మనసో వియుజ్యతే౧౩౨

తేన స్వదౌష్టయ పరిమున్య చిత్త శనైః శనైః శాన్తిముపాదదాతి ।

చిత్తస్య బాహ్యావిమోక్షమేవ మోక్ష విదుర్మోక్షణలక్షణజ్ఞాః।।౧౩౩॥

దమ వినా సాధు మన ప్రసాదహేతు న విఝు' సుకర ముముక్షోః ।

దమైన చిత్త నిజదోపజాత విసృయ భాన్తి సముపైతి శీఘ్రమ్ ||౧౩౪॥

ప్రాణాయామాద్భవతి మనసో నిశ్చలత్వ ప్రసాదో

యస్యాప్యస్య ప్రతినియతదిగ్దేశకాలాద్యవేక్ష్య ।

సమ్యాద్రుష్టయా కచిదపి తయా నో దమో హన్యతే త-

స్కుర్యాద్ధీమాన్దమమనలసశ్చిత్తశాన్త్యై ప్రయత్నాత్ ।। ౧౩౫ ॥

సర్వేంద్రియాణా గతినిగ్రహేణ భోగ్యేషు దోపాద్యవమర్శనేన ।

ఈశప్రసాదాచ గురోః ప్రసాదాన్శాన్తి సమాయాత్యచిరేణ చిత్తమ్ ॥౧౩౬॥

ఆధ్యాత్మికాది యదుఃఖం ప్రాప్త ప్రారబ్ధవేగతః।

అచింతయా తత్సహన తితిక్షతి నిగద్యతే ॥ ౧౩౭ ।।

రక్షా తితిక్షాసహశీ ముముక్షోర్న విద్యతేऽసౌ పవినా న భిద్యతే ।

యామేవ ధీరాః కవచీవ విఘ్నానీన్స్తృణీకృత్య జయన్తి మాయామ్।।౧౩౮॥

క్షమావతామేవ హి యోగసిద్ధిః స్వారాజ్యలక్ష్మీసుఖభోగసిద్ధిః ।

క్షమావిహీనా నిపతన్తి విశ్వతిర్వతాః పర్ణచణ ఇవ ద్వమాత్ ॥౧౩౯||

తితిక్షయా తపో దాన యజ్ఞస్తీథ వ్రత శ్రుతమ్ ।

భూతిః స్వర్గోऽపవర్గశ్చ ప్రాప్యతే తత్తదర్థిభిః ॥ ౧౪౦ ।।

బ్రహ్మచర్యమహింసా చ సాధూనామప్యగర్హణమ్ ।

పరాక్షేపాదిసహన తితిక్షోరేవ సిధ్యతి ।। ౧౪౧ ।।

సాధనేష్వపి సర్వేషు తితిక్షోత్తమసాధనమ్ ।

యత్ర వినా' పలాయన్తే దేవికా అపి భౌతికా ॥ ౧౪౨ ।।

తితిక్షోరేవ విఘ్నేభ్యరత్వనివర్తితచేతసః ।

సిధ్యన్తి సిద్ధయః సర్వా అణిమాద్యా' సమృద్ధయః ।। ౧౪౩ ।।

తస్మాన్ముముక్షోరధికా తితిక్షాసపాదనీయేప్సితకార్యసిద్ధయ

తీవ్రా ముముక్షా చ మహత్యుపేక్షా చోభే తితిక్షా మహకారి కారణమ ||౧౪౪

తత్తకాలసమాగతామయతతేః శాన్త్యై ప్రవృత్తో యది

స్యాత్తత్తత్పరిహారకోషధరతస్తచ్చిననే తత్పరః ।

తద్భిక్షు శ్రవణాదిధర్మరహితో మన్త్రా మృతశ్చత్తతః

కిం సిద్ధ ఫలమానుయాదుభయథా భ్రష్టో భవేత్స్వార్థతః ||౧౪౫౬

యోగమభ్యస్యతో భిక్షోర్యోగాన్చలితచేతసః ।

ప్రాప్య పుణ్యకృతాల్లోకానియాది ప్రాహ కేశవ' || ౧౪౬ ||

న తు కృత్వైవ సన్యాస తృష్ణీమేవ మృతస్య హి ।

పుణ్యలోకగతిం బ్రతే భగవాన్యాసమాత్రతః || ౧౪౭ ||

న చ సన్యసనాదవ సిద్ధిం సమధిగన్చతి ।

ఇత్యనుష్ఠేయసత్యాగాసియభావమువాచ చ || ౧౪౮ ||

తస్మాత్తితిక్షయా సోట్వా నత్తదుఃస్వముపాగతమ్ ।

కుర్యాచ్ఛక్త్యనురూపేణ శ్రవణాది మనైః శనైః || ౧౪౯ ||

ప్రయోజన తితిక్షాయా సాధినాయా ప్రయత్నత' ।

ప్రాప్తదు ఖామహిష్ణుత్వే న కించిదపి దృశ్యతే || ౧౦||

సాధనత్వన దృష్టానా సర్వేషామపి కర్మణామ ।

విధినా య పరిత్యాగః న భన్యామ. మతా మన' ||౧౫౧ ||

ఉపరమయతి కర్మాణాన్యుపరతిగన్న కథ్యతే న్యాసః ।

న్యాసన హి సర్వేశ శ్రు-యా ప్రాకో వికర్మణా త్యాగః || ౧౫౨ ||

కర్మణా సాధ్యమానమ్యానిత్యత్వ శ్రూయతే యత ।

కర్మణానన కి నిత్యఫలప్తో పరమార్థిన ॥ ౧౫ ॥

ఉత్పాద్యమాప్య సరకార్య వికాయ పరిగణ్యత ।

చతుర్విధ కర్మమాధ్య ఫల నాన్యదిత. పరమ ।। ౧౫౪।।

నైతదన్యతర అత్మ కటా భవితుమర్హతి ।

స్వత.సిద్ధ సర్వదాప్త శుద్ధ నిభలమత్రియమ్ ।। ౧౫౫ ।।

న చాస్య కథిజ్ఞానితత్యాగమన నిషిధ్యతే ।

కారణ బ్రహ్మ తత్తస్మాదహా నోత్పాద్యమిష్యతే ॥ ౧౫౬ ।।

ఆత్రాప్యయోస్తు భేదశ్చేదాత్రా చాప్యమవాప్యతే ।

ఆప్తస్వరూపమవతబ్రహ్మ నాప్య కదాచన ॥ ౧౫౭ ।।

మలినస్యైవ సరకారీ దర్పణాదేరిహంప్యతే ।

వ్యామవన్నిత్యశుద్ధస్య బ్రహ్మణో నైవ సస్త్రియా ॥ ౧౫౮ ॥

కేన దుష్టన యుయేత వస్తు నిర్మలమన్నిత్యమ్ ।

యద్యోగాదాగత టోప సరకారీ వినివర్తయేత్ ॥ ౧౫౯ ।।

నిర్గుణస్య గుణాబానమపి నైవోపపద్యతే ।

కేవలో నిర్గుణశ్చేతి నైగుణ్యం శ్రూయతే యతః ॥ ౧౬౦ ॥

సావయవస్య క్షీరాదేర్వస్తునః పరిణామినః ।

యేన కేన వికారిత్వ స్యాన్నో నిష్కర్మవస్తునః ॥ ౧౬౧ ॥

నిష్కలం నిష్క్రియ శాన్త నిరవద్య నిరజనమ్ ।

ఇత్యేవ వస్తునస్తత్త్వ శ్రుతియుక్తివ్యవస్థితమ్ ॥ ౧౬౨ ॥

తస్మాన్న కర్మసాధ్యత్వం బ్రహ్మణోఽస్తి కుతశ్చన ।

కర్మసాధ్యం త్వనిత్య హి బ్రహ్మ నిత్య సనాతనమ్ ॥ ౧౬౩ ॥

దేహాదిః క్షీయతే లోకో యథైవ కర్మణా చితః ।

తథైవాముష్మికో లోకో సచిత. పుణ్యకర్మణా ॥ ౧౬౪ ॥

కృతకత్వమనిత్యత్వే హేతుర్జాగర్తి సర్వదా ।

తస్మాదనిత్యే స్వర్గాదౌ పడితః కో ను ముహ్యతి ॥ ౧౬౫ ॥

జగద్ధేతోస్తు నిత్యత్వ సర్వేషామపి సమతమ్ ।

జగద్ధేతుత్వమస్యైవ వావదీతి శ్రుతిర్ముహుః ॥ ౧౬౬ ॥

ఐతదాత్మ్యమిద సర్వ తత్సత్యమితి చ శ్రుతిః ।

అస్యైవ నిత్యతా బ్రూతే జగద్ధేతోః సతః స్ఫుటమ్ ॥ ౧౬౭ ॥

న కర్మణా న ప్రజయా ధనేనేతి స్వయ శ్రుతిః ।

కర్మణో మోక్ష హేతుత్వ సాక్షాదేవ నిషేధతి ॥ ౧౬౮ ॥

ప్రత్యగ్బ్రహ్మవిచారపూర్వముభయోరేకత్వబోధాద్వినా

కైవల్య పురుషస్య సిధ్యతి పరబ్రహ్మాత్మతాలక్షణమ్ ।

న స్నానైరపి కీర్తనైరపి జపై! కృచ్ఛ్రచాంద్రాయణై-

నౌ వాప్యధ్వరయజ్ఞదాననిగమోం మత్రతత్త్రైరపి ॥ ౧౬౯ ॥

జ్ఞానాదేవ తు కైవల్యమితి శ్రుత్యా నిగద్యతే ।

జ్ఞానస్య ముక్తిహేతుత్వమన్యవ్యావృత్తిపూర్వకమ్ ॥ ౧౭౦ ॥

వివేకినో విరక్తస్య బ్రహ్మనిత్యత్వవేదిన ।

తద్భావేచ్ఛోరనిత్యార్థే తత్కామన్యే కుతోఽరతి ॥ ౧౭౧ ॥

తస్మాదానిత్యే స్వర్గాదౌ సాధనవిన చోదితమ్ ।

నిత్య నైమిత్తిక చాపి సర్వ కర్మ సమాధనమ్ ।। ౧౭౨ ।।

ముముక్షుణా పరిత్యాజ్యం బాలభావమభీప్సునా।

ముముక్షోరపి కర్మాతు శ్రవణం చాపి మాధనమ్ ॥ ౧౭౩ ॥

హస్తవద్ర్య తస్య స్వకార్య సాధయిష్యతి ।

యదా విభతే దీపో భాజకరణమణా ||౧౭౪||

తథా శ్రవణజో బోధః పుసీ విహితకర్మణా ।

అత సాపేక్షిత జ్ఞానమథవాపి సముత్రయమ ॥౧౭॥

మోక్షస్య సాధనమితి వదాన్త బలవాదినః ।

ముముక్షార్యుల్యతే త్యాగ' కర విహినకర్మణః ॥౧౭॥

ఇతి కా న కర్తవ్యా మృఢవన్నృణినోత్తమై ।

కర్మణ ఫలమన్యత్తు శ్రవణస్య ఫల పృథక ॥ ౧౭౭ ॥

వైలక్షణ్య చ సామాన్యోచోభయత్రాధికారిణ

కామీ కర్మణ్యధికృతో నిష్కామీ శ్రవణే మత' ।। ౧౭౮ ॥

అర్థీ సమర్థ ఇన్యాది లక్షణ కర్మిణో మతమ్ ।।

పరీక్ష్య లోకానిత్యాది లక్షణ మోక్షకాక్షిణః | ౧౭౯ ॥

మోక్షాధికారీ సంన్యాసీ గృహస్య కిల కర్మణి ।

కర్మణ. సాధన భార్యాస్యుక్ను వాదిపరిగ్రహః ॥ ౧౮౦

నైవాన్యసాధనాపేక్షా శురూషోస్తు గురు బినా ! -

ఉపర్యుపర్యహకారో వర్ధతే కర్మణా భృశమ్ ।। ౧౮౧ ॥

అహకారస్య విచ్ఛిత్తిః శ్రవణేన ప్రతిక్షణమ్ ।

ప్రవర్తక కర్మశాస్త్ర జ్ఞానశాస్త్రం నివర్తకమ్ ॥౧౮౨॥

ఇత్యాదివపరీత్య తత్సాధనే చాధికారిణో !

ద్వయో' పరస్పరాపేక్షా విద్యతే న కదాచన ।।౧౮౩॥

సామన్యోశ్చభయోస్తద్వదుభయత్రాధికారిణోః ।

౧౦

ఊర్ధ్వం నయతి విజ్ఞానమధః ప్రాపయతి క్రియా ॥౧౪॥

కథమన్యోన్యసాపేక్షా కథం వాపి సముచ్చయః ।

యథాగ్నే స్తృణకూటస్య తేజసస్తిమిరస్య చ ॥ ౧౮౫ ॥

సహయోగో న ఘటతే తథైవ జ్ఞానకర్మణోః ।

కిమూపకుర్యాజ్ఞానస్య కర్మస్వప్రతియోగినః ॥

యస్య సనిధిమాత్రేణ స్వయ న స్ఫూర్తిమృచ్ఛతి ॥ ౧౮౬ ॥

కోటీంధనాద్రిచాలితోఽపి వహిరర్కస్య నాహత్యుపకర్తుమీపత్ ।

యథా తథా కర్మసహస్రకోటినిస్య కిం ను స్వయమేవ లీయతే ౧౯

ఏకక శ్రయౌ హస్తౌ కర్మణ్యధికృతావుభౌ ।

సహయోగస్తయోర్యుక్తో న తథా జ్ఞానకర్మణోః ॥ ౧౮౮ ॥

కా కర్తుమకర్తుం వాప్యన్యథా కర్మ శక్యతే ।

న తథా వస్తునో జ్ఞాన కర్తృతత్ర కదాచన ॥ ౧౮౯ ॥

యథా వస్తు తథా జ్ఞాన ప్రమాణేన విజాయతే ।

నాపేక్షతే చ యత్కించిత్కర్మ వా యుక్తికౌశలమ్ ॥ ౧౯౦ ॥

జ్ఞానస్య వస్తుతత్రత్వే సశయాద్యుదయ. కథమ్ ।

అతో న వారతవం జ్ఞానమితి నో శక్యతాం బుద్ధైః ॥ ౧౯౧ ॥

ప్రమాణాసౌష్ఠవవృతం సశయాది న వాస్తవమ్ ।

శ్రుతిప్రమాణసుష్ఠుత్వే జ్ఞాన భవతి వాస్తవమ్ ॥ ౧౯౨ ॥

వస్తు తావత్పర బ్రహ్మ నిత్యం సత్య ధ్రువం విభు ।

శ్రుతిప్రమాణే తజ్జ్ఞాన స్యాదేవ నిరపేక్షకమ్ ॥ ౧౯౩ ॥

రూపజ్ఞాన యథా సమ్యగ్దృష్టౌ సత్యా భవేత్తథా ।

శ్రుతిప్రమాణే సత్యేవ జ్ఞాన భవతి వాస్తవమ్ ॥ ౧౯౪ ॥

న కర్మ యత్కించిదపేక్షతే హి రూపోపలబ్ధౌ పురుషస్య చక్షుః ।

జ్ఞానం తథైవ శ్రవణాదిజన్య వస్తుప్రకాశే నిరపేక్షమేవ ॥ ౧౯౫ ।।

కర్తృతంత్ర భవేత్కర్మ కర్మతంత్ర శుభాశుభమ్ ।

ప్రమాణతంత్ర విజ్ఞానం మాయాతత్రమిద జగత్ ॥ ౧౯౬ ॥

విద్యా చావిద్యా చేతి సహోని రియముపసతా సహిః ।

సత్కర్మోపాసనయోన వాత్మజ్ఞానకర్మణా పాపి ॥ ౧౯౭ ॥

నిత్యానిత్యపదార్థవావరహితో యశ్చభియత్ర లగా.

ద్యానామనుభూతిలగ్నదృఢయా నిర్భిణ్ణబుద్ధిజనః ।

తస్యైవాస్య జటస్య కర్మ విహిత శ్రుత్యా విమ్యామితీ

మోక్షేన్చార్న విధీయతే తు పరమానదార్థినీ ధీమతః ॥ ౧౯౮ ॥

మోక్షేన్చయా యదహరేవ త్రిరయతేఽనో

న్యాసస్తదైవ విహితీ విదుషీ ముముక్షోః ।

శ్రుత్యా తయైవ పరయా చ తత ముధామి

ప్రామాణికోఽయమితి చేతతి నిధితవ్యః ॥ ౧౯౫ ।।

స్వాపరోక్షస్య వేఢాదే సాధనత్య నిషేతి ।

నాహ క్షైర్న తపసన్యాదినా భగవానపి ॥ ౨౦॥

ప్రవృత్తిశ్చ నివృత్తిశ్చ హూ౯ ఏతం శ్రుతిగోచర ।

ప్రవృత్త్యా వధ్యతే జనునివృత్త్యా తు నిముచ్యంత ॥ ౨౦౧ ॥

యన్న స్వవయోఽభిమతో మూఢస్యాపి ధచిత్తతః।

నివృత్తి కర్మసన్యాస కర్తవ్యా మక్షికాక్షిభిః ॥ ౨౦ ॥

న జ్ఞానకర్మణోర్యస్మాత్సహయోగస్తు యస్యంత ।

తస్మాత్యాన్య ప్రయత్నేన కర్మ జ్ఞానేహనా ధ్రువమ్ ॥ ౨౦ ॥

ఇష్టసాధనతాయుద్ధయా గృహీతస్యాపి వస్తున' ।

విజ్ఞాయ ఫల్గుతా పశ్చాత్క పునస్త-ప్రతీక్షేత ॥ ౨౦౪ ॥

ఉపరతిగర్వార్థో [పరమణ పూర్వదృష్టఇత్తిభ్య ।

సోఽయ ముఖ్యో గౌణచేతి చ వృత్త్యా ద్విరుపతా ధత్తే ॥ ౨౦౫ ।

వృత్తదృశ్యపరిత్యాగో ముగ్యార్థ ఇతి కథ్యతే ।

గౌణార్థ కర్మసన్యాసః శ్రుతేరగతయా మత ॥ ౨౦౬ ।।

పుంసః ప్రధానసిద్ధయర్థమగస్యాశ్రయణం ధ్రువమ్।

కర్తవ్యమంగహీన చేత్ప్రధాన నైవ సిధ్యతి ॥ ౨౦౭॥

సన్యసేత్సువిరక్తః సన్నిహాముత్రార్థతః సుఖాత్ ।

అవిరక్తస్య సన్యాసో నిష్ఫలోఽయావ్యయాగవత్ ॥ ౨౦౮ ॥

సన్యస్య తు యతిః కుర్యాన్న పూర్వవిషయస్మృతిమ్।

తాం తాం తత్స్మరణే తస్య జుగుప్సా జాయతే యతః ॥ ౨౦౯ ॥

గురువేదాన్తవాక్యేషు బుద్ధి॰ నిశ్చయాత్మికా ।

సత్యమిత్యేవ సా శ్రద్ధా నిదాన ముక్తిసిద్ధయే ॥ ౨౧౦ ॥

శ్రద్ధావతామేవ సతాం పుమర్థః సమీరితః సిధ్యతి నేతరేషామ్ ।

ఉక్త సుసూక్ష్మ పరమార్థతత్త్వం శ్రద్ధత్స్వ సోమ్యేతి చ వక్తి వేదః ॥ ౨౧౧ ।

శ్రద్ధావిహీనస్య తు న ప్రవృత్తిః ప్రవృత్తిశూన్యస్య న సాధ్యసిద్ధిః ।

అశ్రద్ధయైవాభిహతాశ్చ సర్వే మజ్జన్తి ససారమహాసముద్రే ॥ ౨౧౨ ॥

దేవే చ వేదే చ గురౌం చ మన్త్రే తీర్థే మహాత్మన్యపి భేషజే చ ।

శ్రద్ధా భవత్యస్య యథా యథాన్తస్తథా తథా సిద్ధిరుదతి పుంసామ్ ॥౨౧౩॥

అస్తీత్యేవోపలబ్ధవ్యం వస్తుసద్భావనిశ్చయాత్ ।

సద్భావనిశ్చయస్తత్ర శ్రద్ధయా శాస్త్రసిద్ధయా ॥ ౨౧౪ ॥

తస్మాచ్ఛ్రద్ధా సుసపాద్యా గురువేదాన్తవాక్యయోః ।

ముముక్షోః శ్రద్ధధానస్య ఫల సిధ్యతి నాన్యథా ॥ ౨౧౫ ॥

యథార్థవాదితా పుంసాం శ్రద్ధాజననకారణమ్ ।

వేదస్యేశ్వరవాక్యత్వాద్యథార్థత్వే న సంశయః ॥ ౨౧౬ ॥

ముక్తస్యేశ్వరరూపత్వాద్గురోవాగపి తాదృశీ।

తస్మాత్తద్వాక్యయోః శ్రద్ధా సతాం సిధ్యతి ధీమతామ్ ॥ ౨౧౭ ॥

శ్రుత్యుక్తార్థావగాహాయ విదుపా జ్ఞేయవస్తుని ।

చిత్తస్య సమ్యగాధానం సమాధానమితీర్యతే ॥ ౨౧౮॥

చిత్తస్య సాధ్యైకపరత్వమేవ పుమర్థసిద్ధేనియమేన కారణమ్ ।

నైవాన్యథా సిధ్యతి సాధ్యమాపనానఃప్రగాదే విఫలః ప్రయత్నః ॥౧౯॥

చిత్త చ దృష్టిం కరణ తథాన్యలేకత్ర వనాతి హి లక్ష్యభత్తా ।

కించిత్ప్రమాద సతి లల్యభేతర్వాణప్రయోగో వికలో యా తథా ౨౨౦

సిద్ధశ్చిత్తసమాధానమమాధారణకారణమ్ ।

గ్రతస్తతో ముగుక్షణా భవితవ్య సదామునా ॥ ౨౨౧ ॥

అత్యతతీవవైరాగ్య ఫలలిప్సా మహత్తరా।

తదేతదుభయ విద్యాన్మమాధానమ్య కారణమ ॥ ౨ ॥

బహిరంగ శ్రుతి ప్రాహ నామచర్యాదిముక్తయే ।

శమాదిపటకమేవైతదతరగ విబుధాః ॥ ౧౫ ॥

అతరగ హి వలయద్వహిరగాద్యతస్తతః ।

శమాదిపదక జిజ్ఞాసోరవధ్య భాగ్యమాతరమ్ ।। ౨౬౪ ॥

అతరగవిహీనస్య కనవణకోటయ ।

న ఫలన్తి యథా యో(రధీరస్యాన్తమపట. ॥ ౧౨ ॥

బ్రహ్మాత్మైకన్యవిజ్ఞానాద్యహిద్వాన్మోక్షుమిన్చతి ।

ససారపాగవత్ర తన్ముముక్షస్య నిగద్యతే ।। ౦౨౬ ॥

సాధనానా తు సర్వేషా ముముక్షా మూలకారణమ్ ।

అనిచ్ఛోరప్రవృత్తస్య క శృతిః క ను తత్ఫలమ ।। ౨౨౭ ।।

తీవమధ్యమమదాతిమదభేటాశ్చతుర్విచా. !

ముముక్షా తత్రప్రకారాఽపి కార్యతే శృయతా బుధై ॥ ౨౨౮ ।।

తాపైత్రిభినిత్యమనకరూపై., సతప్యమానో క్షుభితాతరామా ।

పరిగ్రహ సర్వమనర్థబుద్ధయా, జహాతి సా తీనతరా ముముక్షా ॥ ౨౨౯ ।।

తాపత్రయ తీవమవేక్ష్య వస్తు దృష్ట్వా కలత్ర తనయాన్విహాతుమ్ ।
మధ్యే ఇయోర్లోటనమాత్మనో యత్సైపా మతా మాధ్యమికీ ముముక్షా ॥౨౩॥
మోక్షస్య కాలోఽస్తి కిమద్య మేం త్వరా భుక్త్వైవ భోగాన్కృతసర్వకార్యః।
ముక్త్యై యతి ష్యేఽహమథేతి బుద్ధిరేపైవ మదా కథితా ముముక్షా ॥౨౩౧॥

మార్గే ప్రయాతుర్మణిలాభవన్మే లభేత మోక్షో యది తర్హి ధన్యః ।
ఇత్యాశయా మూఢధియాం మతిర్యా సైపాతిమన్దాభిమతా ముముక్షా ॥ ౨౩ ॥
జన్మానేకసహస్రేషు తపసాఽఽరాధితేశ్వరః ।
తేన నిఃశేపనిర్ధూతహృదయస్థితకల్మపః ॥ ౨౩౩ ॥
శాస్త్రవిద్గుణదోపజ్ఞో భోన్యమానే వినిస్పృహః ।
నిత్యానిత్యపదార్థజ్ఞో ముక్తికామో దృఢవతః ॥ ౨౩౪ ॥
నిష్టప్తమగ్నినా పాత్రముద్వాస్య స్వరయా యథా ।
జహాతి గేహం తద్వన్చ తీనమోక్షేన్చయా ద్విజః ॥ ౨౩౫ ॥
స ఏవ సద్యస్తరతి ససృతిం గుర్వనుగ్రహాత్ ।
యస్తు తీవముముక్షుః స్యాత్స జీవనేవ మున్యతే ॥ ౨౩౬ ॥
జన్మాన్తరే మధ్యమస్తు తదన్యస్తు యుగాన్తరే ।
చతుర్థః కల్పకోటయా వా నైవ బధాద్విముచ్యతే ॥ ౨౩౭ ॥
నృజన్మ జతోరతిదుర్లభ విదుస్తతోఽపి పుంస్త్వ చ తతో వివేకః ।
లబ్ధ్వా తదేతత్రితయ మహాత్మా యతేత ముక్త్యై సహసా విరక్తః ॥౨౩౮
పుత్రమిత్రకలబాదిముఖం జన్మని జన్మని ।
మర్త్యత్వం పురుపత్వం చ వివేకశ్చ న లభ్యతే ।। ౨౩౯ ॥

లబ్ధ్వా సుదుర్లభతరం నరజన్మ జంతు-
స్తత్రాపి పౌరుషమతః సదసద్వివేకమ్ ।
సంప్రాప్య చైహికసుఖాభిరతో యది స్యా-
ద్వ్యక్తస్య జన్మ కుమతేః పురుషాధమస్య ॥ ౨౪౦ ॥

ఖాదతే మోదతే నిత్య శునకః సూకరః ఖరః।
తేషామేషాం విశేషః కో వృత్తిర్యేషాం తు తైః సమా ॥ ౨౪౧ ॥

యావన్నాశ్రయతే రోగో యావన్నాక్రమతే జరా ।
యాచన్న ధీవిపయేతి యావన్మృత్యు న పశ్యతి ॥ ౨౪౨ ॥
తావదేవ నరః స్వస్థః సారగ్రహణతత్పరః ।

వివేకీ ప్రయతతాశు భవవ వసతయే ॥ ౨౪౩ ॥

దేవర్షిపితృమర్ణవధమునాగ్ను కోటిగ ।
భవవధవిమునస్తు య. పశ్చిమ విత్తమః ॥ ౪౪ ॥

అంతర్వ్వేన బగగ్య కి స్విధాచనః ।
తదర్తవముక్త్యర్థ క్రియతా నిశి. మృతిః ॥ ర ॥

కృతిపర్యవసానైవ మనా తీవముమాతా।
అన్యా న రజనామాత్రా యా నోస్యతే కృతిః ॥

గహాదిసర్వమపహాయ లయవదయా
మౌల్యేన్చయా వతినానలమాత్రివిక్షా ।
కాన్నా జనస్య నియతా ముఢా బరా యా
సైపా ఫటాన్తగమనే కరణ పక్షీ...'

నిత్యానిత్యవివేకశ్చ దేహక్షణికతామతి ।

మృత్యోర్భీనిశ్చ తాపశ్చ ముముక్షాధికారణమ్ ॥ ౪౮ ॥

శిరో వికావన్యన బైంగన్య వపురూన్యనే ।

శమాఢయ పడఁగాని మోభేచ్చా ప్రాణ దప్యతే ।।౦౪౯ ॥

ఈశాంగసమాయునో జిజ్ఞామునికోచిద్ధ ।

శృగే మృత్యు నిహన్యేవ సమ్యజ్ఞానాసినా ధవమ ॥ ౫౦ ॥

ఉత్తసాబనసపనో జిజ్ఞాసుర్యతిరాత్మనః ।

జిజ్ఞాసాయ గురు గన్చేత్సమిపాణినయా బల. ॥ ౨౫.౧ ।।

శ్రోత్రియో బ్రహ్మనిష్ఠో య ప్రశాన్తః సమదర్శనః ।

నిర్మమో నిరహకారీ నిద్వంద్వీ నిణరబహ ॥ ౨॥౨॥

అనపేక్ష' శుచిర్దక్షః కరుణామృతసాగర ।

ఏవలక్షణసపనా స గుర్బత్మవిత్తమః ।

ఉపాసాద్య' ప్రయత్నేన జిజ్ఞాసోః స్వార్థసిద్ధయే ।। ౨౫౩ ॥

జన్మానేకశతైః సదాఢదరయజా భక్త్యా సమారాధితో

భక్తైదికలక్షణేన విధినా సతుష్ట ఈశః స్వయమ్ ।

సాక్షాచ్ఛ్రీగురురూపమేత్య కృపయా దృగ్గోచరః సన్ప్రభుః

తత్త్వం సాధు విబోధ్య తారయతి తాన్ససారదుఃఖార్ణవాత్ ॥ ౨౫౪ ॥

అవిద్యాహృదయన్నథివిమోక్షోఽపి భవేద్యతః ।

తమేవ గురురిత్యాగురుశబ్దార్థవేదినః ।। ౨౫౫ ॥

శివ ఏవ గురుః సాక్షాత్ గురురేవ శివః స్వయమ్ ।

ఉభయోరంతర కించిన్న ద్రష్టవ్య ముముక్షుభిః ॥ ౨౫౬ ॥

బంధముక్తం బ్రహ్మనిష్ఠ కృతకృత్య భజేద్గురుమ్ ।

యస్య ప్రసాదాత్సంసారసాగరో గోష్పదాయతే ॥ ౨౫౭ ॥

శుశ్రూషయా సదా భక్త్యా ప్రణామవినయోతిభిః ।

ప్రసన్న గురుమాసాద్య ప్రష్టవ్య జ్ఞేయమాత్మనః ॥ ౨౫౮ ॥

భగవన్కరుణాసింధో భవసింధోర్భవాస్తరిః ।

యమాశ్రిత్యాశ్రమేణైవ పరం పారం గతా బుధాః ॥ ౨౫౯ ॥

జన్మాంతరకృతానతపుణ్యకర్మఫలోదయః ।

అద్య సనిహితో యస్మాత్త్వత్కృపాపాత్రమస్మ్యహమ్ ॥ ౨౬౦ ॥

సంప్రీతిమక్ష్ణోర్వదనప్రసాదమానందమతఃకరణస్య సద్యః ।

విలోకనం బ్రహ్మవిదస్తనోతి ఛినత్తి మోహ సుగతి వ్యనక్తి ॥ ౨౬౧ ॥

హుతాశనానా శశినామినానామప్యర్బుద వాపి న యన్నిహంతుమ్ ।

శక్నోతి తద్ధ్వాన్తమనంతమాంతరం హన్త్యాత్మవేత్తా సకృదక్షిణేన।। ౨౬౨ ॥

దుష్పారే భవసాగరే జనిమృతివ్యాధ్యాదిదుఃఖోత్కటే

ఘోరే పుత్రకలత్రమిత్రబహులగ్రాహాకరే భీకరే ।

కర్మోత్తుగతరంగభగనికరైరాకృష్యమాణో ముహుః

యాతాయాతగతిభ్రమేణ శరణ కించిన్న పక్ష్యామ్యహమ్ ।। ౨౬౩ ॥

కేన వా పుణ్యశేషేణ తవ పాదాంబుజద్వయమ్ ।

దృష్టవానాస్మి మామాత మృత్యోస్త్రాహి దయాదృశా ॥ ౨౬౪ ॥

వదన్తమేవ తం శిష్య దృష్ట్వైవ దయయా గురుః ।

దద్యాదభయమేతస్మై మా భైషేతి ముహుర్ముహుః ॥ ౨౬౫ ॥

విద్వన్మృత్యుభయ జహీహి భవతో నాస్త్యేవ మృత్యుః కచి-

నిత్యస్య ద్వయవర్జితస్య పరమానదాత్మనో బ్రహ్మణః ।

భ్రాత్యా కించిదవేక్ష్య భీతమనసా మిథ్యా త్వయా కథ్యతే

మాం త్రాహీతి హి సుప్తవత్ర్పలపన శూన్యాత్మక తే మృపా ॥ ౨౬౬ ॥

నిద్రాగాఢతమోవృత' కిల జన. స్వప్నే భుజంగాదినా

అస్త స్వ సమవేక్ష్య యత్ర్పలపతి త్రాసాఇతోఽస్మీత్యలమ్ ।

ఆప్తేన ప్రతిబోధిత కరతలనాతాడయ పృష్ట స్వయ

కించిన్నేతి బదత్యముష్య వచన స్యాత్తకిమర్థం వద ॥ ౨౬౭ ॥

రజోస్తు తత్త్వమనవేక్ష్య గృహీతసర్ప-

భావః పుమానయమహిర్వసతీతి మోహాత్ ।

ఆక్రోగతి ప్రతిబిభేతి చ కపతే త-

న్మిథ్యైవ నాత్ర భుజగోశతి విచార్యమాణే ॥ ౨౬౮ ॥

తద్వత్త్వయాప్యాత్మన ఉక్తమతజ్జన్మాప్యయవ్యాధిజరాదిదుఃఖమ్

మృషైవ సర్వ భ్రమకల్పిత తే సమ్యగ్విచార్యాత్మని ముచ భీతిమ్ ॥ ౨౬౯॥

భవానాత్మనో వర్మానాత్మన్యారోప్య శోచతి ।

తదజ్ఞానకృత సర్వ భయ త్యక్త్వా సుఖీ భవ ॥ ౨౭౦ ॥

శిష్యః-

శ్రీమద్భిరుక్తం సకల మృషేతి దృష్టాన్తే ఏవ యుపపద్యతే తత్ ।

దార్ష్టంతికే నైవ భవాదిదుఃఖ ప్రత్యక్షతః సర్వజనప్రసిద్ధమ్ ॥ ౨౭౧ ॥

ప్రత్యక్షేణానుభూతార్థ. కథ మిథ్యాత్వమర్హతి ।

చక్షుషో విషయ కుమ కథ మిథ్యా కరోమ్యహమ్ ॥ ౨౭౨ ।।

విద్యమానస్య మిథ్యాత్వం కథ ను ఘటత ప్రభో ।

ప్రత్యక్ష ఖలు సర్వేపా ప్రమాణ ప్రస్ఫుటార్థకమ్ ॥ ౨౭౩ ।।

మర్త్యస్య మమ జన్మాదిదుఃఖభాజోఽల్పజీవినః ।

బ్రహ్మత్వమపి నిత్యత్వ పరమానందతా కథమ్ ॥ ౨౭౪ ॥

క ఆత్మా కస్త్వనాత్మా చ కిము లక్షణమేతయోః ।

ఆత్మన్యనాత్మధర్మాణామారోపః క్రియతే కథమ్ ॥ ౨౭౫ ॥

కిమజ్ఞాన తదుత్పన్నభయత్యాగోఽపి వా కథమ్ ।

కిము జ్ఞాన తదుత్పన్నసుఖప్రాప్తిశ్చ వా కథమ్ ॥ ౨౭౬ ॥

సర్వమేతద్యథాపూర్వం కరామలకవత్స్ఫుటమ్ ।

ప్రతిపాదయ మే స్వామిన్ శ్రీగురో కరుణానిధే ॥ ౨౭౭ ॥

శ్రీగురు:-

ధన్యః కృతార్థరత్వమహో వివేకః శివప్రసాదరతవ విద్యతే మహాన్ ।

విసృజ్య తు ప్రాకృతలోకమార్గ బ్రహ్మావగన్తుం యతసే యతస్త్వమ్ ॥ ౨౭

శివప్రసాదేన వినా న సిద్ధి' శివప్రసాదేన వినా న బుద్ధిః ।

శివప్రసాదేన వినా న యుక్తిః శివప్రసాదేన వినా న ముక్తిః ॥ ౨౭౯ ॥

యస్య ప్రసాదేన విముక్తసగా' శుకాదయః ససృతిబధముక్తాః ।

తస్య ప్రసాదో బహుజన్మలభ్యో భక్త్యైకగమ్యో భవముక్తిహేతుః ॥ ౨౮౦ ॥

వివేకో జతూనాం ప్రభవతి జనిష్వేవ బహుపు

ప్రసాదాదేవైశాద్బహుసుకృతపాకోదయవశాత్ ।

యతస్తస్మాదేవ త్వమపి పరమార్థావగమనే

కృతారభ' పుంసామిదామహ వివేకరయ తు ఫలమ్ ॥ ౨౮౧ ॥

మర్త్యత్వసిద్ధరపిపురస్వసిద్ధేవింగత్వసిద్ధేశ్చ వివేకసిద్ధేః ।

వదాన్త ముఖ్య ఫలమేవ మోక్ష వ్యర్థం సమస్త యది చేన్న మోక్షః ॥౨౮౨॥'

ప్రశ్న- సమీచీనతరస్తవాయ యదాత్మతత్త్వావగమే ప్రవృత్తిః ।

సతస్తవైతత్సకల సమూల నివేదయిష్యామి ముదా శృణుష్వ ॥ ౨౮౩ ॥

మర్త్యత్వ త్వయి కల్పిత భ్రమవశాత్తేనైవ జన్మాదయ.

తత్సభావితమేవ దుఃఖమపి తే నో వస్తుతస్తన్మృపా ।

నిద్రామోహవశాదుపాగతసుఖ దుఃఖ చ కిం ను త్వయా

సత్యత్వేన విలోకిత క్వచిదపి హి ప్రబోధాగమే || ౨౮౪ ॥

నాశేపలోకైరనుభూయమానః ప్రత్యక్షతోఽయ సకలప్రపచః ।

కథ మృపా స్యాదితి శకనీయ విచారశూన్యేన విముహ్యతా త్వయా ॥ ౨౮౫

దివాధదృష్టేస్తు దివాధకారః ప్రత్యక్షసిద్ధోఽపి స కిం యథార్థః ।

తద్వద్ధమేణావగతః పదార్థో భ్రాన్తస్య సత్యః సుమతేర్మృపైవ ॥ ౨౮౬ ॥

ఘటోఽయమిత్యత్ర ఘటాభిధాన' ప్రత్యక్షతః కశ్చిదుదేతి దృష్టేః ।

విచార్యమాణే స తు నాస్తి తత్ర మృదస్తి తద్భావవిలక్షణా సా ॥ ౨౮౭ ॥

ప్రాదేశమాత్రః పరిదృశ్యతేఽర్క శాస్త్రేణ సందర్శితలక్షయోజనః ।

మానాతరేణ కచిదేతి వాధా ప్రత్యక్షమప్యత్ర హిన వ్యవస్థా ॥ ౨౮౮ ।।

తస్మాత్త్వయాద భ్రమత' ప్రతీత మృపైవ నో సత్యమవేహి సాక్షాత్ ।

బ్రహ్మ త్వమేవాసి సుఖస్వరూప త్వత్తో న భిన్న విచినుష్వ వుద్ధౌ ॥ ౨౮౯ ॥

లోకాన్తరే వాత్ర గుహాన్తరే వా తీర్థాన్తరే కర్మపరపరాతరే ।

శాస్త్రాన్తరే నాస్త్యనుపశ్యతామిహ స్వయ పర బ్రహ్మ విచార్యమాణే ॥ ౨౯౦ ॥

తత్త్వమాత్మస్థమజ్ఞాత్వా మూఢః శాస్త్రేషు పశ్యతి ।

గోప కక్షగత ఛాగ యథా కూపేషు దుర్మతి ॥ ౨౯౧ ॥

స్వమాత్మాన పర మత్వా పరమాత్మానమన్యథా ।

విమృశ్యతే పునః స్వాత్మా వహి కోశేషు పడితై ॥ ౨౯౨ ॥

విస్మృత్య వస్తునరతత్త్వమధ్యారోప్య చ వస్తుని ।

అవస్తుతా చ తద్ధర్మాన్మృధా శోచతి నాన్యథా ॥ ౨౯౩ ॥

ఆత్మానాత్మవివేక తే వక్ష్యామి శృణు సాదరమ్ ।

యస్య శ్రవణమాత్రేణ ముచ్యతేఽనాత్మవధనాత ॥ ౨౯౪ ॥

ఇత్యుక్త్వాభిముఖీకృత్య శిష్య కరుణయా గురు' ।

అధ్యారోపాపవాదాభ్యా నిష్ప్రపచ ప్రపచయన్ ॥ ౨౯౫ ॥

సమ్యక్ప్రబోధయత్తత్త్వ శాస్త్రదృష్టేన వర్త్మనా ।

సర్వేషాముపకారాయ తత్రప్రకారోఽత్ర దర్శ్యతే ॥ ౨౯౬ ॥

వస్తున్యవస్త్వారోపో యః సోఽధ్యారోప ఇతీర్యతే ।

అసర్పభూతే రజ్జాదౌ సర్పత్వారోపణ యథా ॥ ౨౯౭ ॥

వస్తు తావత్పరం బ్రహ్మ సత్యజ్ఞానాదిలక్షణమ్ ।

ఇదమారోపిత యత్ర భాతి ఖే నీలతాదివత్ ॥ ౨౯౮ ॥

తత్కారణ యదజ్ఞానం సకార్య సద్విలక్షణమ్ ।

అవస్త్విత్యుచ్యతే సద్భిర్యస్య బాధా ప్రదృశ్యతే ॥ ౨౯౯ ॥

అవస్తు తత్ప్రమాణైర్యద్బాధ్యతే శుక్తిరౌప్యవత్ ।

న బాధ్యతే యత్తద్వస్తు త్రిషు కాలేషు శుక్తివత్ ॥ ౩౦౦ ॥

శుక్తేర్బాధా న ఖల్వస్తి రజతస్య యథా తథా ।

అవస్తుసఙ్జ్ఞిత యత్తజ్జగదధ్యాసకారణమ్ ॥ ౩౦౧ ॥

సదసద్భయామనిర్వాన్యమజ్ఞాన త్రిగుణాత్మకమ్ ।

వస్తు తత్త్వావబోధకబాధ్య తద్భావలక్షణమ్ ॥ ౩౦౨ ॥

మిథ్యాసబధతస్తత్ర బ్రహ్మణ్యాశ్రిత్య తిష్ఠతి ।

మణౌ శక్తిర్యథా తద్వన్నైతదాశ్రయదూషకమ్ ॥ ౩౦౩ ॥

సద్భావే లింగమేతస్య కార్యమేతచ్చరాచరమ్ ।

మాన శ్రుతిః స్మృతిశ్చాజ్ఞోఽహమిత్యనుభవోఽపి చ ॥ ౩౦౪ ॥

అజ్ఞానం ప్రకృతిః శక్తిరవిద్యేతి నిగద్యతే ।

తదేతత్సన్న భవతి నాసద్వా శుక్తిరౌప్యవత్ ॥ ౩౦౫ ॥

సతో భిన్నమభిన్న వా న దీపస్య ప్రభా యథా ।

న సావయవమన్యద్వా బీజస్యాంకురవత్క్వచిత్ ॥ ౩౦౬ ॥

అత ఏతదనిర్వాచ్యమిత్యేవ కవయో విదుః ।

సమష్టివ్యష్టిరూపేణ ద్విధాజ్ఞాన నిగద్యతే ॥ ౩౦౭ ॥

నానాత్వేన ప్రతీతానామజ్ఞానానామభేదతః ।

ఏకత్వేన సమష్టిః స్యాద్భూరుహాణాం వనం యథా ॥ ౩౦౮ ॥

ఇయం సమష్టిరుత్కృష్టా సత్త్వాంశోత్కర్షతః పురా ।

మాయేతి కథ్యతే తజ్జ్ఞైః శుద్ధసత్త్వైకలక్షణా ॥ ౩౦౯ ॥

మాయోపహితచైతన్య సాభాసం సత్త్వబృంహితమ్ ।

సర్వజ్ఞత్వాదిగుణక సృష్టిస్థిత్యతకారణమ్ ।। ౩౧౦ ॥

అవ్యాకృత తదవ్యతమీశ ఇత్యపి గీయతే ।

సర్వశక్తిగుణోపేత సర్వజ్ఞానావభాసకః ॥ ౩౧౧ ॥

స్వతన్త్రః సత్యసంకల్పః సత్యకామః స ఈశ్వరః ।

తస్యైతస్య మహావిష్ణోర్మహాశక్తేర్మహీయసః ॥ ౩౧౨ ॥

సర్వజ్ఞత్వేశ్వరత్వాదికారణత్వాన్మనీషిణః ।

కారణ వపురిత్యాహుః సమష్టిం సత్త్వబృంహితమ్ ॥ ౩౧౩ ॥

ఆనదప్రచురత్వేన సాధకత్వేన కోశవత్ ।

సైషానన్ధమయ కోశ ఇతీశరయ నిగద్యతే ॥ ౩౧౪ ॥

సర్వోపరమహేతుత్వాత్సుషుప్తిస్థానమిష్యతే ।

ప్రాకృత ప్రలయో యత్ర శ్రావ్యతే శ్రుతిభిర్ముహుః ॥ ౩౧౫ ॥

అజ్ఞాన వ్యష్ట్యభిప్రాయాదనేకత్వేన భిద్యతే ।

అజ్ఞానవృత్తయో నానా తత్తద్గుణవిలక్షణా ॥ ౩౧౬ ॥

వనస్య వ్యష్ట్యభిప్రాయాద్భూరుహా ఇత్యనేకతా।

యథా తథైవాజ్ఞానస్య వ్యష్టిత స్యాదనేకతా॥ ౩౧౭ ॥

వ్యష్టిర్మలినసత్త్వైపా రజసా తమసా యుతా।

తతో నికృష్టా భవతి యోపాధి ప్రత్యగాత్మనః ॥ ౩౧౮।।

చైతన్య వ్యష్ట్యవచ్ఛిన్న ప్రత్యగాత్మేతి గీయతే ।

సాభాస వ్యష్ట్యుపహిత సత్తాదాత్మ్యేన తద్గుణైః ।। ౩౧౯ ॥

అభిభూత స ఏవాత్మా జీవ ఇత్యభిధీయతే ।
కించిజ్ఞత్వానీశ్వరత్వససారిత్వాదిధర్మవాన్ ।। ౩౨౦ ॥
అస్య వ్యష్టిరహకారకారణత్వేన కారణమ్ ।
వపుస్తత్రాభిమాన్యాత్మా ప్రాజ్ఞ ఇత్యుచ్యతే బుధైః ॥ ౩౨౧ ॥

ప్రాజ్ఞత్వమస్యైకాజ్ఞానభాసకత్వేన సంమతమ్ ।
వ్యష్టేర్నికృష్టత్వేనాస్య నానేకాజ్ఞానభాసకమ్ ॥ ౩౨౨ ।।
స్వరూపాచ్చాదకత్వేనాప్యానదప్రచురత్వతః ।
కారణ వపురానదమయః కోశ ఇతీర్యతే ॥ ౩౨౩ ॥
అస్యావస్థా సుషుప్తిః స్యాద్యత్రానదః ప్రకృష్యతే ।
ఏషోఽహ సుఖమస్వాప్స న తు కించిదవేదిషమ్ ॥ ౩౨౪ ॥
ఇత్యానదసముత్కర్షః ప్రబుద్ధేషు ప్రదృశ్యతే ।
సమష్టేరపి చ వ్యష్టేరుభయోర్వనవృక్షవత్ ॥ ౩౨౫ ॥
అభేద ఏవ నో భేదో జాత్యేకత్వేన వస్తుతః ।
అభేద ఏవ జ్ఞాతవ్యస్తథేశప్రాజ్ఞయోరపి ॥ ౩౨౬ ॥
సత్యుపాధ్యోరభిన్నత్వే క్వ భేదస్తద్విశిష్టయోః ।
ఏకీభావే తరగాన్ధ్యోః కో భేదః ప్రతిబింబయోః ॥ ౩౨౭ ॥
అజ్ఞానతదవచ్ఛిన్నాభాసయోరుభయోరపి ।
ఆధార శుద్ధచైతన్య యత్తత్తుర్యమితీర్యతే ॥ ౩౨౮ ।।
ఏతదేవావివిక్త సదుపాధిభ్యా చ తద్గుణైః ।
మహావాక్యస్య వాన్యార్థో వివిక్త లక్ష్య ఇష్యతే ॥ ౩౨౯ ॥

అనతశక్తిసంపన్నో మాయోపాధిక ఈశ్వరః ।

ఈక్షామాత్రేణ సృజతి విశ్వమేతఇ్చరాచరమ్ ।। ౩౩౦ ॥

అద్వితీయస్వమాత్రోఽసౌ నిరుపాదాన ఈశ్వరః ।

స్వయమేవ కథం సర్వం సృజతీతి న శక్యతామ్ ॥ ౩౩౧ ॥

నిమిత్తమప్యుపాదాన స్వయమేవ భవన్ప్రభుః ।

చరాచరాత్మక విశ్వ సృజత్యవతి లుపతి || ౩౩౨ ॥

స్వప్రాధాన్యేన జగతో నిమిత్తమపి కారణమ్ ।

ఉపాదాన తతోపాధిప్రాధాన్యేన భవత్యయమ్ ॥ ౩౩౩ ।।

యథాలూతా నిమిత్త చ స్వప్రధానతయా భవేత్।

స్వశరీరప్రధానత్వేనోపాదాన తథేశ్వరః ॥ ౩౩౪॥

తమఃప్రధానప్రకృతివిశిష్టాత్పరమాత్మనః ।

అభూత్సకాశాదాకాశమాకాశాద్వాయురుచ్యతే ॥ ౩౩౫ ॥

వాయోరగ్నిస్తథైవాగ్నేరాపోఽద్భ్యః పృథివీ క్రమాత్ ।

శక్తేస్తమ ప్రధానత్వ తత్కార్యే జాడ్యదర్శనాత్ ॥ ౩౩౬ ॥

ఆరభన్తే కార్యగుణాన్యే కారణగుణా హి తే।

ఏతాని సూక్ష్మభూతాని భూతమాత్రా అపి క్రమాత్ ।। ౩౩౭ ।।

ఏతేభ్యః సూక్ష్మభూతేభ్యః సూక్ష్మదేహా భవన్త్యపి ।

స్థూలాన్యపి చ భూతాని చాన్యోన్యాశవిమేలనాత్ ॥ ౩౩౮॥

అపచీకృతభూతేభ్యో జాత సప్తదశాగకమ్ ।

ససారకారణ లింగమాత్మనో భోగసాధనమ్ ।। ౩౩౯ ॥

శ్రోత్రాదిపచక చైవ వాగాదీనా చ పచకమ్ ।

ప్రాణాదిపచక బుద్ధిమనసీ లింగముచ్యతే ॥ ౩౪౦ ॥

శ్రోత్రత్వక్చక్షుజిహ్వాఘ్రాణాని పచ జాతాని ।

ఆకాశాదీనా సత్త్వాశేభ్యో ధీంద్రియాణ్యనుక్రమతః ॥ ౩౪౧ ॥

ఆకాశాదిగతా పచ సాత్త్వికాశాః పరస్పరమ్ ।

మిలిత్వైవాన్తఃకరణమభవత్సర్వకారణమ్ ॥ ౩౪౨ ॥

ప్రకాశకత్వాదేతేపా సాత్త్వికాశత్వమిష్యతే ।

ప్రకాశకత్వ సత్త్వస్య స్వచ్చత్వేన యతస్తత ॥ ౩౪౩ ॥

తదతఃకరణ వృత్తిభేదేన స్యాచ్చతుర్విధమ్ ।

మనో బుద్ధిరహకారచిత్త చేతి తదుచ్యతే ॥ ౩౪౪ ॥

సకల్పాన్మన ఇత్యాహుర్బుద్ధిరర్థస్య నిశ్చయాత్ ।

అభిమానాదహకారశ్చిత్తమర్థస్య చింతనాత్ ॥ ౩౪౫ ॥

మనస్యపి చ బుద్ధౌ చ చిత్తాహకారయోః క్రమాత్ ।

అతీవోఽత్ర బోద్ధవ్యో లింగలక్షణసిద్ధయే ॥ ౩౪౬ ॥

చింతనం చ మనోధర్మః సంకల్పాదిర్యథా తథా ।

అంతర్భావో మనస్యేవ సమ్యక్చిత్తస్య సిధ్యతి ॥ ౩౪౭ ॥

దేహాదావహమిత్యేవ భావో దృఢతరో ధియః ।

దృశ్యతేఽహంకృతస్తస్మాదతర్భావోఽత్ర యుజ్యతే ॥ ౩౪౮ ॥

తస్మాదేవ తు బుద్ధేః కర్తృత్వ తదితరస్య కరణత్వమ్ ।

సిధ్యత్యాత్మన ఉభయాద్విద్యాసంసారకారణం మోహాత్ ॥ ౩౪౯ ॥

విజ్ఞానమయకోశః స్యాద్బుద్ధిర్జ్ఞానేంద్రియైః సహ ।

విజ్ఞానప్రచురత్వేనాప్యాచ్ఛాదకతయాత్మనః ॥ ౩౫౦ ॥

విజ్ఞానమయకోశోఽయమితి విద్వద్భిరుచ్యతే ।

అయం మహానహంకారవృత్తిమాన్కర్తృలక్షణః ।

సర్వసంసారనిర్వోఢా విజ్ఞానమయశబ్దభాక్ ॥ ౩౫౧ ॥

అహం మమేత్యేవ సదాభిమానం దేహేంద్రియాదౌ కురుతే గృహాదౌ ।

జీవాభిమానః పురుషోఽయమేవ కర్తా చ భోక్తా చ సుఖీ చ దుఃఖీ।।౩౫౨

స్వవాసనాప్రేరిత ఏవ నిత్య కరోతి కర్మోభయలక్షణ చ ।

భుంక్తే తదుత్పన్నఫల విశిష్ట సుఖ చ దుఃఖ చ పరత్ర చాత్ర।।౩౫౩॥

నానాయోనిసహస్రేషు జాయమానో ముహుర్ముహుః ।

మ్రియమాణో భ్రమత్యేష జీవః సంసారమడలే ॥ ౩౫౪ ॥

మనో మనోమయః కోశో భవేజ్జ్ఞానేన్ద్రియైః సహ ।

ప్రాచుర్య మనసో యత్ర దృశ్యతేఽసౌ మనోమయః ॥ ౩౫౫ ॥

చింతావిషాదహర్షాద్యాః కామాద్యా అస్య వృత్తయః ।

మనుతే మనసైవైష ఫల కామయతే బహిః ।

యతతే కురుతే భుంక్తే తన్మనః సర్వకారణమ్ ॥ ౩౫౬ ॥

మనో హ్యముష్య ప్రణవస్య హేతురతర్వహిశ్చార్థమలేన వేత్తి ।

శృణోతి జిఘ్రత్యమునైవ చేక్షతే వక్తి స్పృశత్యత్తి కరోతి సర్వమ్ ॥౩౫౭॥

బంధశ్చ మోక్షో మనసైవ పుసామర్థోఽప్యనర్థోఽప్యమునైవ సిధ్యతి ।

శుద్ధేన మోక్షో మలినేన బంధో వివేకతోఽర్థోఽప్యవివేకతోఽన్యః ॥౩౫౮॥

రజస్తమోభ్యా మలిన త్వశుద్ధమజ్ఞానజ సత్త్వగుణేన రిక్తమ్ ।
మనస్తమోదోషసమన్వితత్వాజ్జడత్వమోహాలసతాప్రమాదైః ।। తిరస్కృత సన్న తు వేత్తి వాస్తవ పదార్థతత్త్వ హ్యుపలభ్యమానమ్ ॥౩౫౯॥ రజోదోషైర్యుక్త యది భవతి విక్షేపకగుణైః ప్రతీప కామాద్యైరనిశమభిభూత వ్యథయతి । కథచిత్సూక్ష్మార్థావగతిమదపి భ్రామ్యతి భృశ మనోదీపో యద్వత్ప్రబలమరుతా ధ్వస్తమహిమా ॥ ౩౬౦ ॥ తతో ముముక్షుర్భవబధముక్త్యై రజస్తమోభ్యా చ తదీయకార్యైః । వియోజ్య చిత్త పరిశుద్ధసత్త్వ ప్రియ ప్రయత్నేన సదైవ కుర్యాత్ ॥ ౩౬౧ ।। గర్భావాసజనిప్రణాశనజరావ్యాధ్యాదిపు ప్రాణినా యదుఖ పరిదృశ్యతే చ నరకే తచ్చింతయిత్వా ముహుః । దోషానేవ విలోక్య సర్వవిషయేష్వాశా విముచ్యాభిత-శ్చిత్తప్రథివిమోచనాయ సుమతిః సత్త్వ సమాలబతామ్ ॥ ౩౬౨ ।। యమేషు నిరతో యస్తు నియమేషు చ యత్నతః । వివేకినస్తస్య చిత్త ప్రసాదమధిగచ్ఛతి ।। ౩౬౩ ॥ ఆసురీ సపద త్యక్త్వా భజేద్యో దైవసపదమ్ । మోక్షకకాక్షయా నిత్య తస్య చిత్త ప్రసీదతి ॥ ౩౬౪ ।। పరద్రవ్యపరద్రోహపరనిదాపరస్త్రియః । నాలబతే మనో యస్య తస్య చిత్త ప్రసీదతి ॥ ౩౬౫ ॥ ఆత్మవత్సర్వభూతేషు యః సమత్వేన పశ్యతి । సుఖ దుఃఖ వివేకేన తస్య చిత్త ప్రసీదతి ।। ౩౬౬ ॥ అత్యత శ్రద్ధయా భక్త్యా గురుమీశ్వరమాత్మని । యో భజత్యనిశ క్షాంతస్తస్య చిత్తం ప్రసీదతి ॥ ౩౬౭ ॥

శిష్టాన్నమీశార్చనమార్యసేవాం తీర్థాటనం స్వాశ్రమధర్మనిష్ఠామ్ ।

యమానుషక్తిం నియమానువృత్తిం చిత్తప్రసాదాయ వదన్తి తజ్జ్ఞాః ॥ ౩౬౮ ॥

కట్వమ్లలవణాత్యుష్ణతీక్ష్ణరూక్షవిదాహినామ్ ।

పూతిపర్యుషితాదీనాం త్యాగః సత్త్వాయ కల్పతే ॥ ౩౬౯ ॥

శ్రుత్వా సత్త్వపురాణానాం సేవయా సత్త్వవస్తునః ।

అనువృత్త్యా చ సాధూనాం సత్త్వవృత్తిః ప్రజాయతే ॥ ౩౭౦ ॥

యస్య చిత్త నిర్విషయం హృదయం యస్య శీతలమ్ ।

తస్య మిత్ర జగత్సర్వం తస్య ముక్తిః కరస్థితా ॥ ౩౭౧ ॥

హితపరిమితభోజీ నిత్యమేకాన్తసేవీ

సకృదుచితహితోక్తిః స్వల్పనిద్రావిహారః ।

అనునియమనశీలో యో భజత్యుక్తకాలే

స లభత ఇహ శీఘ్రం సాధు చిత్తప్రసాదమ్ ॥ ३२२ ॥

చిత్తప్రసాదేన వినావగన్తుం బధం న శక్నోతి పరాత్మతత్త్వమ్ ।

తత్త్వావగత్యా తు వినా విముక్తిర్న సిధ్యతి బ్రహ్మసహస్రకోటిషు ॥३२

మన ప్రసాదః పురుషస్య బధో మనఃప్రసాదో భవబంధముక్తిః ।

మనఃప్రసాదాధిగమాయ తస్మాన్మనోనిరాసం విదధీత విద్వాన్ ॥ ३२४ ॥

పచానామేవ భూతానాం రజోశేభ్యోఽభవన్క్రమాత్ ।

వాక్పాణిపాదపాయూపస్థాని కర్మేంద్రియాణ్యను ॥ ३२५ ॥

సమస్తేభ్యో రజోశేభ్యో వ్యోమాదీనాం క్రియాత్మకాః ।

ప్రాణాదయః సముత్పన్నాః పచాప్యాంతరవాయవః ॥ ३२६ ॥

ప్రాణః ప్రాగమనేన స్యాదపానోఽవాగ్గమనేన చ ।

వ్యానస్తు విష్వగ్గమనాదుత్క్రాన్త్యోదాన ఇష్యతే ॥ ३२८ ॥

అశితాన్నరసాదీనాం సమీకరణధర్మతః ।

సమాన ఇత్యభిప్రేతో వాయుయస్తేషు పచమః ॥ ३२७ ॥

క్రియైవ దిశ్యతే ప్రాయః ప్రాణకమేంద్రియేష్వలమ్ ।

తత స్తేషాం రజోశేభ్యో జనిరంగీకృతా బుధైః ॥ ३२९ ॥

రాజసీ తు క్రియాశక్తి తమఃశాక్త జడాత్మికామ్ ।

ప్రకాశరూపిణీ సత్త్వశక్తి ప్రాహుమహర్షయః ॥ ३३० ॥

ఏతే ప్రాణాదయః పచ పంచకర్మేంద్రియైః సహ ।

భవేత్ప్రాణమయః కోశః స్థూలో యేనైవ చేష్టతే ॥ ३८१ ॥

యద్యన్నిష్పాద్యతే కర్మ పుణ్య వా పాపమేవ వా ।

వాగాదిభిశ్చ వపుషా తత్ప్రాణమయకర్తృకమ్ ॥ ३८२ ॥

వాయునోచ్చాలితో వృక్షో నానారూపేణ చేష్టతే ।

తస్మిన్వినిశ్చలే సోఽపి నిశ్చలః స్యాద్యథా తథా ॥ ३८३ ॥

ప్రాణకర్మేంద్రియైర్దేహః ప్రేర్యమాణః ప్రవర్తతే ।

నానాక్రియాసు సర్వత్ర విహితావిహితాదిషు ॥ ३८४ ॥

కోశత్రయ మిలిత్వైతద్వపుః స్యాత్సూక్ష్మమాత్మనః ।

అతిసూక్ష్మతయా లీనస్యాత్మనో గమకత్వతః ॥ ३८५ ॥

లిగమిత్యుచ్యతే స్థూలాపేక్షయా సూక్ష్మమిష్యతే ।

సర్వ లింగవపుర్జాతమేకధీవిపయత్వతః ॥ ३८६ ॥

సమష్టిః స్యాత్తరుగణః సామాన్యేన వన యథా ।

ఏతత్సమష్ట్యుపహిత చైతన్య సఫల జగుః ॥ ३८७ ॥

హిరణ్యగర్భః సూత్రాత్మా ప్రాణ ఇత్యపి పడితాః ।

హిరణ్మయే బుద్ధిగర్భే ప్రచకాస్తి హిరణ్యవత్ ॥ ३८८ ॥

హిరణ్యగర్భ ఇత్యస్య వ్యపదేశస్తతో మతః ।

సమస్తలిగదేహేషు సూత్రంవన్మణిపక్తిషు ।

వ్యాప్య స్థితత్వాత్సూత్రాత్మా ప్రాణనాత్ప్రాణ ఉచ్యతే ॥ ३८९ ॥

నైకధీవిషయత్వేన లింగ వ్యష్టిర్భవత్యథ ।

యదేతద్వ్యష్ట్యుపహితం చిదాభాససమన్వితమ్ ॥ ३९० ॥

చైతన్య తైజస ఇతి నిగదన్తి మనీషిణః ।

తేజోమయాన్తఃకరణోపాధిత్వేనైవ తైజసః ॥ ३౯౧ ॥

,,౧౬४

సర్వవేదాన్తసిద్ధాన్తసారసంగ్రహః। స్థూలాత్సూక్ష్మతయా వ్యష్టిరస్య సూక్ష్మవపుర్మతమ్ । అస్య జాగరసంస్కారమయత్వాదపురుచ్యతే ॥ ३౯౨ ॥ స్వప్నే జాగరకాలీనవాసనాపరికల్పితాన్। తైజసో విషయాన్భుక్తే సూక్ష్మార్థాన్సూక్ష్మవృత్తిభిః ॥ ३౯३ ॥ సమష్టేరపి చ వ్యష్టేః సామాన్యేనైవ పూర్వవత్ । అభేద ఏవ జ్ఞాతవ్యో జాత్యైకత్వే కుతో భిదా || ३౯४ || ద్వయోరుపాధ్యోరేకత్వే తయోరప్యభిమానినోః । సూత్రాత్మనస్తైజసస్యాప్యభేదః పూర్వవన్మతః ॥ ३౯౫ ॥ ఏవ సూక్ష్మప్రపచస్య ప్రకారః శాస్త్రసమతః । అథ స్థూలప్రపచస్య ప్రకారః కథ్యతే శృణు ॥ ३౯౬ ॥ తాన్యేవ సూక్ష్మభూతాని వ్యోమాదీని పరస్పరమ్ । పంచీకృతాని స్థూలాని భవన్తి శృణు తత్క్రమమ్ ॥ ३౯౭ । ఖాదీనాం భూతమేకైక సమమేవ ద్విధా ద్విధా । విభజ్య భాగం తత్రాద్య త్యక్త్వా భాగం ద్వితీయకమ్ || ३౯౮ చతుర్ధా సువిభజ్యాథ తమేకైక వినిక్షిపేత్ । చతుర్ధా ప్రథమే భాగే క్రమేణ స్వార్ధమతరా ॥ ३౯౯ ॥ తతో వ్యోమాదిభూతానా భాగాః పంచ భవన్తి తే । స్వస్వార్ధభాగేనాన్యేభ్యః ప్రాప్తం భాగచతుష్టయమ్ ॥ ४౦౦ || సంయోజ్య స్థూలతాం యాన్తి వ్యోమాదీని యథాక్రమమ్ । అముష్య పచీకరణస్యాప్రామాణ్యం న శక్యతామ్ ॥ ४౦౧ ॥ ఉపలక్షణమస్యాపి తత్త్రివృత్కరణశ్రుతిః । పచానామపి భూతానాం శ్రూయతేఽన్యత్ర సభవః ॥ ४౦౨ ॥ తతః ప్రామాణిక పంచీకరణ మన్యతాం బుధైః । ప్రత్యక్షాదివిరోధః స్యాదన్యథా క్రియతే యది ॥ ४౦३ ॥ ఆకాశవాయ్వోర్ధర్మస్తు వహ్న్యాదావుపలభ్యతే । యథా తథాకాశవాయ్వోర్నాన్యాదేర్ధర్మ ఈక్ష్యతే ॥ ४౦४ || అతోఽప్రామాణికమితి న కిచిదపి చిత్యతామ్ । ఖాంశవ్యాప్తిశ్చ ఖవ్యాప్తిర్విద్యతే పావకాదిపు || ४౦౫ || తేనోపలభ్యతే శబ్దః కారణస్యాతిరేకతః || తథా నభస్వతో ధర్మోఽప్యన్యాదావుపలభ్యతే ॥ ४౦౬ ॥ న తథా విద్యతే వ్యాప్తివహ్న్యాదేః ఖనభస్వతోః । సూక్ష్మత్వాదంశకవ్యాప్తేస్తద్ధర్మో నోపలభ్యతే || ४౦౭ || కారణస్యానురూపేణ కార్య సర్వత్ర దృశ్యతే । తస్మాత్ప్రామాణ్యమేష్టవ్య బుధైః పచీకృతేరపి ॥ ४౦౮ || అనేనోద్భూతగుణక భూత వక్ష్యేఽవధారయ । శబ్దైకగుణమాకాశ శబ్దస్పర్శగుణోఽనిలః ॥ ४౦౯ || తేజఃశబ్దరపర్శరూపైర్గుణవత్కారణ క్రమాత్ । ఆపశ్చతుర్గుణః శబ్దస్పర్శరూపరసైః

క్రమాత్ ॥ ౪౧౦ ॥ ఏత్రైశ్చతుర్భిర్గధేన సహ పచగుణా మహీ । ఆకాశాశతయా శ్రోత్ర శబ్ద గృహ్ణాతి తద్గుణమ్ ॥ ౪౧౧ ॥ త్వఙ్మారుతాశకతయా స్పర్శ గృహ్ణాతి తద్గుణమ్ । తేజోశకతయా చక్షూ రూప గృహ్ణాతి తద్గుణమ్ ॥ ౪౧౨ ॥ అబంశకతయా జిహ్వా రస గృహ్ణాతి తద్గుణమ్ । భూమ్యశకతయా ఘ్రాణ గధ గృహ్ణాతి తద్గుణమ్ ॥ ౪౧౩ ॥ కరోతి ఖాశకతయా వాక్శబ్దోచ్చారణక్రియామ్ । వాయ్వశకతయా పాదౌ గమనాదిక్రియాపరౌ ॥ ౪౧౪ ॥ తేజోశకతయా పాణీ వహ్న్యాద్యర్చనతత్పరౌ । జలాశకతయోపస్థో రేతోమూత్రవిసర్గకృత్ ॥ ౪౧౫ ॥ భూమ్యశకతయా పాయుః కఠినం మలముత్సృజేత్ । శ్రోత్రస్య దైవత దిక్త్వ్యత్త్వచో వాయుర్దృశో రవిః ॥ ౪౧౬ ॥ సర్వవేదాన్తసిద్ధాన్తసారసంగ్రహః । జిహ్వాయా వరుణో దైవం ఘ్రాణస్య త్వశ్వినావుభౌ । వాచోఽగ్నిర్హస్తయోరింద్రః పాదయోస్తు త్రివిక్రమః । ౪౧౭ ॥ పాయోర్మృత్యురుపస్థస్య త్వధిదైవ ప్రజాపతిః । మనసో దైవత చద్రో బుద్ధేర్దైవం బృహస్పతిః ।। ౪౧౮ ॥ రుద్రస్త్వహంకృతేర్దైవ క్షేత్రజ్ఞశ్చిత్తదైవతమ్ । దిగాద్యా దేవతాః సర్వాః ఖాదిసత్త్వాంశసభవాః ॥ ౪౧౯ ॥ సమితా ఇద్రియస్థానేష్విద్రియాణాం సమంతతః । నిగృహ్ణన్త్యనుగృహ్ణన్తి ప్రాణికర్మానురూపతః ॥ ౪౨౦ ।। శరీరకరణగ్రామా ప్రాణాహమధిదేవతాః । పంచైతే హేతవః ప్రోక్తా నిష్పత్తౌ సర్వకర్మణామ్ ॥ ౪౨౧ ॥ కర్మానురూపేణ గుణోదయో భవేద్గుణానురూపేణ మనఃప్రవృత్తిః । మనోనువృత్తైరుభయాత్మకేద్రియైర్నివర్త్యతే పుణ్యమపుణ్యమత్ర ।। ౪౨౨ । కరోతి విజ్ఞానమయోఽభిమాన కర్తాహమేవేతి తదాత్మనా స్థితః । ఆత్మా తు సాక్షీ న కరోతి కిచి- న్న కారయత్యేవ తటస్థవత్సదా ॥ ౪౨౩ ॥ ద్రష్టా శ్రోతా వక్తా కర్తా భోక్తా భవత్యహకారః । స్వయమేతద్వికృతీనా సాక్షీ నిర్లేప ఏవాత్మా ।। ౪౨౪ ॥ ఆత్మనః సాక్షిమాత్రత్వ న కర్తృత్వ న భోక్తృతా । రవివత్ప్రాణిమిర్లోకే క్రియమాణేషు కర్మసు ।। ౪౨౫ ॥ న హ్యర్కః కురుతే కర్మ న కారయతి జంతవః । స్వస్వభావానురోధేన వర్తన్తే స్వస్వకర్మసు ॥ ౪౨౬ ॥ తథైవ ప్రత్యగాత్మాపి రవివన్నిష్క్రియాత్మనా । ఉదాసీనతయైవాస్తే దేహాదీనాం ప్రవృత్తిషు ॥ ౪౨౭ ॥ అజ్ఞాత్త్వైవ పర తత్త్వ మాయామోహితచేతసః । సర్వవేదాన్తసిద్ధాన్తసారసంగ్రహః । ౧౬౭ స్వాత్మన్యారోపయన్త్యేతత్కర్తృత్వాద్యన్యగోచరమ్ ।। ౪౨౮ ॥ ఆత్మస్వరూపమవిచార్య విమూఢబుద్ధి- రారోపయత్యఖిలమేతదనాత్మకార్యమ్ । స్వాత్మన్యసగచితినిష్క్రియ ఏవ చద్రే దూరస్థమేఘకృతధావనవద్భ్రమేణ ॥ ౪౨౯ ॥ ఆత్మానాత్మవివేక స్ఫుటతరమగ్రే నివేదయిష్యామః । ఇమమాకర్ణయ విద్వఞ్జగదుత్పత్తిప్రకారమావృత్త్యా ॥ ౪౩౦ ॥ పంచీకృతేభ్యః ఖాదిభ్యో

భూతేభ్యరత్వీక్షయేశితుః । సముత్పన్నమిద స్థూల బ్రహ్మాండ సచరాచరమ్ ॥ ४३० ।।
వ్రీహ్యాద్యోషధయః సర్వా వాయుతేజోఋభూమయః । సర్వేషామప్యభూదన్న
చతుర్విధశరీరిణామ్ || ४३२ ।। కేచిన్మారుతభోజనాః ఖలు పరే చంద్రార్కతేజోశనా
కేచిత్తోయకణాశినో౽పరిమితా కేచిత్తు మృద్భక్షకా । కేచిత్పర్ణశిలాతృణాదనపరాః కేచిత్తు
మాసాశిన కేచిద్వ్రీహియవాన్నభోజనపరా జీవన్త్యమీ జంతవః ॥ ४३३ ।।
జరాయుజాడజస్వేదజోద్భిజ్జాద్యాశ్చతుర్విధా । స్వస్వకర్మానురూపేణ జాతాస్తిష్ఠన్తి జతవః ॥
४३४ ॥ యత్ర జాతా జరాయుభ్యస్తే నరాద్యా జరాయుజాః । అడజాస్తే స్యురడేభ్యో జాతా యే
విహగాదయః ॥ ४-५ ॥ స్వేదాజ్జాతా స్వేదజాస్తే యూకా లూక్షాదయో౽పి చ । భూమిముద్భిద్య
యే జాతా ఉద్భిజాస్తే ద్రుమాదయః ॥ ४३६ ॥ ఇద స్థూలవపుర్జాత భౌతిక చ చతుర్విధమ్ ।
సామాన్యేన సమష్టిః స్యాదేకధీవిషయత్వతః ॥ ४३२ ॥ ఏతత్సమష్టయవచ్చిన్న చైతన్య
ఫలసయుతమ్ । ప్రాదుర్వైశ్వానర ఇతి విరాదితి న వైదికాః ।। ४३८ । ౧౬౮
సర్వవేదాన్తసిద్ధాన్తసారసంగ్రహః । వైశ్వానరో విశ్వనరేష్వాత్మత్వేనాభిమానతః ।
విరాట్స్యాద్వివిధత్వేన స్వయమేవ విరాజనాత్ ॥ ४३९ ॥ చతుర్విధం భూతజాత
తత్తజాతివిశేషతః। నైకధీవిషయత్వేన పూర్వవద్వ్యష్టిరిష్యతే ॥ ४४० ॥ సాభాస వ్యష్ట్యుపహిత
తత్తాదాత్మ్యముపాగతమ్ | చైతన్య విశ్వ ఇత్యాహుర్వేదాన్తనయకోవిదాః ।। ४४१ ।।
విశ్వో౽స్మిన్స్థూలదేహే౽త్ర స్వాభిమానేన తిష్ఠతి । యతస్తతో విశ్వ ఇతి నామ్నా సార్థో
భవత్యయమ్ ॥ ४४२ ।। వ్యష్టిరేషాస్య విశ్వస్య భవతి స్థూలవిగ్రహః ।
ఉచ్యతే౽న్నవికారిత్వాత్కోశో౽న్నమయ ఇత్యయమ్ ॥ ४४३ ॥ దేహో౽య
పితృభుక్తానవికారాచ్ఛుల్లశోణితాత్ । జాతః ప్రవర్ధతే౽న్నేన తదభావే వినశ్యతి ।। ४४४ ।।
తస్మాదన్నవికారిత్వేనాయమన్నమయో మతః । ఆచ్ఛాదకత్వాదేతస్యాప్యసేః కోశవదాత్మనః
॥ ४४५ ॥ ఆత్మనః స్థూలభోగానామేతదాయతనం విదుః । శబ్దాదివిషయాన్భుక్తే
స్థూలాన్స్థూలాత్మని స్థితః ॥ ४४६ ॥ బహిరాత్మా తతః స్థూలభోగాయతనముచ్యతే ।
ఇంద్రియైరుపనీతానాం శబ్దాదీనామయం స్వయమ్ । దేహేంద్రియమనోయుక్తో భోక్తేత్యా
మనీషిణః ॥ ४४२ ।। ఏకాదశద్వారవతీహ దేహే సౌధే మహారాజ ఇవాక్షవర్గైః । సంసేవ్యమానో
విషయోపభోగానుపాధిసంస్థో బుభుజే౽యమాత్మా ॥४४८॥ జ్ఞానేంద్రియాణి నిజదైవతచోదితాని
కర్మేంద్రియాణ్యపి తథా మనఆదికాని | స్వస్వప్రయోజనవిధౌ నియతాని సన్తి యత్నేన
కింకరజనా ఇవ తం భజన్తే ॥ ४४९ ॥ యత్రోపభుక్తే విషయానథూలానేష మహామతిః । అహ
మమేతి సైషాస్యావస్థా జాగ్రదితీర్యతే ॥ ४५० ॥ ఏతత్సమష్టివ్యష్ట్యోశ్చోభయోరప్యభిమానినోః ।

తద్విశ్వవైశ్వానరయోరభేద పూర్వవన్మతః ॥ ౪౫౧ ॥ స్థూలసూక్ష్మకారణాఖ్యాః ప్రపచా యే నిరూపితా । తే సర్వేఽపి మిలిత్త్వైకః ప్రపచోఽపి మహాన్భవేత్ ॥ ౪౫౨ ॥ మహాప్రపచావచ్ఛిన్న విశ్వప్రాజ్ఞాదిలక్షణమ్ । విరాడాదీశపర్యత చైతన్య చైకమేవ తత్ ।। ౪౫౩ ।। యదనాద్యతమవ్యక్త చైతన్యమజమక్షరమ్ । మహాప్రపచేన సహావివిక్త సదయోఽగ్నివత్ ।। ౪౫౪ ॥ తత్సర్వ ఖల్విద బ్రహ్మేత్యస్య వాక్యస్య పడితైః । వాన్యార్థ ఇతి నిర్ణీత వివిక్తం లక్ష్య ఇత్యపి ।। ౪౫౫ ॥ స్థూలాద్యజ్ఞానపర్యత కార్యకారణలక్షణమ్ । దృశ్య సర్వమనాత్మేతి విజానీహి విచక్షణ ॥ ౪౫౬ ।। అతఃకరణతద్వృత్తిద్రష్టృ నిత్యమవిక్రియమ్ । చైతన్య యత్తదాత్మేతి బుద్ధ్యా బుధ్యస్వ సూక్ష్మయా ॥ ౪౫౭ ॥ ఏష ప్రత్యక్స్వప్రకాశో నిరశోఽసగ శుద్ధ సర్వదైకస్వభావః । నిత్యాఖడానందరూపో నిరీహ సాక్షీ చేతా కేవలో నిగుణశ్చ ॥౪౫౮॥ నైవ ప్రత్యగ్జాయతే వర్ధతే నో కిచిన్నాపక్షీయతే నైవ నాశమ్ । ఆత్మా నిత్యః శాశ్వతోఽయ పురాణో నాసౌ హన్యో హన్యమానే శరీరే॥౪౫౯।। జన్మాస్తిత్వవివృద్ధయః పరిణతిశ్చాపక్షతిర్నాశన దృశ్యస్యైవ భవన్తి షడ్వికృతయో నానావిధా వ్యాధయః । స్థూలత్వాది చ నీలతాద్యపి మితిర్వర్ణాశ్రమాదిప్రథా దృశ్యన్తే వపుషో న చాత్మన ఇమే తద్విక్రియాసాక్షిణః ॥ ౪౬౦ ॥ అస్మిన్నాత్మన్యనాత్మత్వమనాత్మన్యాత్మతా పునః । సర్వవేదాన్తసిద్ధాన్తసారసంగ్రహః । విపరీతతయాధ్యస్య సంసరన్తి విమోహతః ॥ ౪౬౧) భ్రాన్త్యా మనుష్యోఽహమహం ద్విజోఽహ తజ్జ్ఞోఽహమజ్ఞోఽహమతీవ పాపీ । భ్రష్టోఽస్మి శిష్టోఽస్మి సుఖీ చ దుఃఖీ- త్యేవం విముహ్యాత్మని కల్పయన్తి ॥ ౪౬౨ ॥ అనాత్మనో జన్మజరామృతిక్షుధా- తృష్ణాసుఖక్లేశమయాదిధర్మాన్ । విపర్యయేణ హ్యతథావిధేఽస్మి- నారోపయన్త్యాత్మని బుద్ధిదోషాత్ ।। ౪౬౩ ॥ భ్రాంత్యా యత్ర యదధ్యాసస్తత్కృతేన గుణేన వా। దోషేణాప్యణుమాత్రేణ స న సవధ్యతే క్వచిత్ ।। ౪౬౪ ॥ కి మరున్మృగతృష్ణాబుపూరేణార్ద్రత్వమృచ్ఛతి । దృష్టిసంస్థితపీతేన శఖః పీతాయతే కిము ॥ ౪౬౫ ॥ శిష్యః-- ప్రత్యగాత్మన్యవిషయేఽనాత్మాధ్యాసః కథం ప్రభో ॥ ౪౬౬ ॥ పురో దృష్టే హి విషయేఽధ్యస్యన్తి విషయాన్తరమ్ । తదృష్టం శుక్తిరజ్జాదౌ సాదృశ్యాద్యనువధతః ॥ ౪౬౭ ॥ పరత్ర పూర్వదృష్టస్యావభాసః స్మృతిలక్షణః । అధ్యాసః స కథం స్వామిన్ భవేదాత్మన్యగోచరే ॥ ౪౬౮ }} నానుభూతః కదాప్యాత్మాననుభూతస్య వస్తునః । సాదృశ్య సిధ్యతి కథమనాత్మని విలక్షణే ॥ ౪౬౯ ॥ అనాత్మన్యాత్మతాధ్యాస కథమేష సమాగతః । నివృత్తిః కథమేతస్య కేనోపాయేన సిధ్యతి ।। ౪౭౦ ॥ ఉపాధియోగ ఉభయోః సమ ఏవేగజీవయోః । జీవస్యైవ కథం వంధీ నేశ్వరస్యాస్తి తత్కథమ్ ॥ ౪౭౧ ॥ -సర్వవేదాన్తసిద్ధాన్తసారసంగ్రహః । ౧౭౧ + .

ఏతత్సర్వం దయాదృష్ట్యా కరామలకవత్స్ఫుటమ్ I ప్రతిపాదయ సర్వజ్ఞ శ్రీగురో కరుణానిధే || ४८२ ॥ శ్రీగురుః- న సావయవ ఏకస్య నాత్మా విషయ ఇష్యతే I అస్యాస్మత్ప్రత్యయార్థత్వాదపరోక్షాచ సర్వశః ॥ ४८३ ॥ ప్రసిద్ధిరాత్మనోఽస్త్యేవ న కస్యాపి చ దృశ్యతే I ప్రత్యయో నాహమస్మీతి న హ్యస్త ప్రత్యగాత్మని || ४८४ ॥ న కస్యాపి స్వసద్భావే ప్రమాణమభికాంక్ష్యతే I ప్రమాణానా చ ప్రామాణ్య యన్మూలం కిం తు బోధయేత్ ॥ ४८५ ॥ మాయాకార్యైస్తిరోభూతో నైప ఆత్మానుభూయతే I మేఘవృద్గైర్యథా భానుస్తథాయమహమాదిభిః || ४८६ ॥ పురస్థ ఏవ విషయే వస్తున్యధ్యస్యతామితి I నియమో న కృతః సద్భిర్భ్రాన్తిరేవాత్ర కారణమ్ ॥ ४८८ ॥ దృగాద్యవిషయే వ్యోమ్ని నీలతాది యథాఽబుధాః I అధ్యస్యన్తి తథైవారిమన్నాత్మన్యపి మతిభ్రమాత్ || ४८९ || అనామన్యాత్మతాధ్యాసే న సాదృశ్యమపేక్షతే I పీతోఽయ శఖ ఇత్యాదౌ సాదృశ్య కిమపేక్షితమ్ || ४८९ || నిరుపాధిభ్రమేష్వస్మిన్నేవాపేక్షా ప్రదృశ్యతే I సోపాధిష్వేవ తదృష్ట రజ్జుసర్పభ్రమాదిషు ॥ ४९० || తథాపి కించిద్వక్ష్యామి సాదృశ్య శృణు తత్పరః I అత్యతనిర్మలః సూక్ష్మ ఆత్మాయమతిభాస్వరః ॥ ४९१ ॥ బుద్ధిస్తథైవ సత్త్వాత్మా సాభాసా భాస్వరాఽమలా I సాంనిధ్యాదాత్మవద్భాతి సూర్యవత్స్ఫటికో యథా || ४९२ ॥ ఆత్మాభాస తతో బుద్ధిర్బుద్ధ్యాభాస తతో మనః I అక్షాణి మనఆభాసాన్యక్షాభాసమిద వపుః ॥४९३|| १८२ సర్వవేదాన్తసిద్ధాన్తసారసంగ్రహః I అత ఏవాత్మబుద్ధిర్దేహాక్షాదావనాత్మని I మూఢానాం ప్రతిబింబాదౌ బాలానామివ దృశ్యతే I సాదృశ్యం విద్యతే బుద్ధావాత్మనోఽధ్యాసకారణమ్ ॥ ४९४ ॥ అనాత్మన్యహమిత్యేవ యోఽయమధ్యాస ఈరితః I స్యాదుత్తరోత్తరాధ్యాసే పూర్వపూర్వస్తు కారణమ్ ॥ ४९५ ॥ సుప్తిమూర్చ్ఛోత్థితేష్వేవ దృష్టః సంసారలక్షణః I అనాదిరేషావిద్యాతః సంస్కారోఽపి చ తాదృశః || ४९६ || అధ్యాసబాధాగమనస్య కారణ శృణు ప్రవక్ష్యామి సమాహితాత్మా I యస్మాదిద ప్రాప్తమనర్థజాతం జన్మాప్యయవ్యాధిజరాదిదుఃఖమ్॥४९८ ఆత్మోపాధేరవిద్యాయా అస్తి శక్తిద్వయం మహత్ I విక్షేప ఆవృతిశ్చేతి యాభ్యాం ససార ఆత్మనః ॥ ४९९ || ఆవృతిస్తమసః శక్తిస్తద్ధయావరణకారణమ్ | మూలావిద్యేతి సా ప్రోక్తా యయా సమోహితం జగత్ || ४९९ ॥ వివేకవానప్యతియౌక్తికోఽపి శ్రుతాత్మతత్త్వోఽపి చ పడితోఽపి I శక్త్యా యథా సవృతబోధదృష్టిరాత్మానమాత్మస్థమిమ న వేద ||५००॥ విక్షేపనానీ రజసస్తు శక్తిః ప్రవృత్తిహేతుః పురుషస్య నిత్యమ్ I స్థూలాదిలింగాన్తమశేషమేతద్యయా సదాత్మన్యసదేవ

సూయతే ॥౯౧।। నిద్రా యథా పురుషమప్రమత్త సమావృణోతీయమపి ప్రతీచమ్ । తథావృణోత్యావృతిశక్తిరతర్విక్షేపశక్తిం పరిజృంభయన్తీ ॥ ౯౨ ।। శక్త్యా మహత్యావరణాభిధానయా సమావృతే సత్యమలస్వరూపే । పుమాననాత్మన్యహమేష ఏవేత్యాత్మత్వబుద్ధిం విదధాతి మోహాత్॥౯౩॥ యథా ప్రసుప్తిప్రతిభాసదేహే స్వాత్మత్వధీరేప తథా హ్యనాత్మనః । జన్మాప్యయక్షుద్భయతృదభ్మాదీనారోపయత్యాత్మని తస్య ధర్మాన్ ॥౯౪ విక్షేపశక్త్యా పరిచోద్యమానః కరోతి కర్మాణ్యుభయాత్మకాని । భుంజాన ఏతత్ఫలమప్యుపాత్తం పరిభ్రమత్యేవ భవాబురాశౌ ॥ ౯౫ ॥ సర్వవేదాన్తసిద్ధాన్తసారసంగ్రహః। ౧౭౩ అధ్యాసదోపాత్సముపాగతోఽయ ససారబధ ప్రబలప్రతీచః। యద్యోగతః క్లిశ్యతి గర్భవాసజన్మాప్యయక్లేశభయైరజస్రమ్ ||౯౬॥ అధ్యాసో నామ ఖల్వేష వస్తునో యోఽన్యథాగ్రహః । స్వాభావికభ్రాన్తిమూల ససృతరాదికారణమ్ ।। ౯౭ ।। సర్వానర్థస్య తద్బీజ యోఽన్యథాగ్రహ ఆత్మనః । తతః ససారసపాత సతతక్లేశలక్షణః ॥ ౯౮ ॥ అధ్యాసాదేవ ససారో నష్టేఽధ్యాసే న దృశ్యతే। తదేతదుభయ స్పష్ట పశ్య త్వ బద్ధముక్తయోః ।। ౯౯ ।। బద్ధ ప్రవృత్తితో విద్ధి ముక్త విద్ధి నివృత్తితః । ప్రవృత్తిరేవ ససారో నివృత్తిర్ముక్తిరిష్యతే ॥ ౫౦౦ ।। ఆత్మనః సోఽయమధ్యాసో మిథ్యాజ్ఞానపురఃసరః । అసత్కల్పోఽపి ససార తనుతే రజ్జుసర్పవత్ ॥ ౫౦౧ ।। ఉపాధియోగసామ్యేఽపి జీవవత్పరమాత్మనః । ఉపాధిభేదాన్నో బధస్తత్కార్యమపి కించన ।। ౫౦౨ ।। అస్యోపాధిః శుద్ధసత్త్వప్రధానా మాయా యత్ర త్వస్య నారత్యల్పభావః । సత్త్వస్యైవోత్కృష్టతా తేన బధో నో విక్షేపరతత్కృతో లేశమాత్రః॥౫౦౩ సర్వజ్ఞోఽప్రతివద్ధబోధవిభవరతేనైవ దేవః స్వయ మాయా స్వామవలవ్య నిశ్చలతయా స్వచ్ఛదవృత్తిః ప్రభుః । సృష్టిస్థిత్యదనప్రవేశయమనవ్యాపారమాత్రేచ్ఛయా కుర్వన్క్రీడతి తద్రజస్తమ ఉభే సస్తభ్య శక్త్యా స్వయా ॥౫౦౪॥ తస్మాదావృతివిక్షేపౌ కించిత్కతుం న శక్నుతః । స్వయమేవ స్వతత్రోఽసౌ తత్ప్రవృత్తినిరోధయోః ॥ ౫౦౫ ॥ తమేవ సాధీకర్మేతి శ్రుతిర్వక్తి మహేశితుః । నిగ్రహానుగ్రహే శక్తిరావృతిక్షపయోర్యతః ॥ ౫౦౬ ॥ రాజసస్తమసశ్చైవ ప్రాబల్యం సత్త్వహానతః । 5 ౧౧౭౪ సర్వవేదాన్తసిద్ధాన్తసారసంగ్రహః । 6 జీవోపాధౌ తథా జీవే తత్కార్యం బలవత్తరమ్ ॥ ౫౦౭ ।। తేన బంధోఽస్య జీవస్య సంసారోఽపి చ తత్కృతః । సంప్రాప్తః సర్వదా యత్ర దుఃఖ భూయ స ఈక్షతే ॥ ౫౦౮ ॥ ఏతస్య సంసృతేర్హేతురధ్యాసోఽర్థవిపర్యయః । అధ్యాసమూలమజ్ఞానమాహురావృత్తిలక్షణమ్ ॥ ౫౦౯ ॥ అజ్ఞానస్య నివృత్తిస్తు జ్ఞానేనైవ న కర్మణా । అవిరోధితయా కర్మ నైవాజ్ఞానస్య బాధకమ్ ॥ ౫౧౦ ॥ కర్మణా జాయతే జతు కర్మణైవ ప్రలీయతే । కర్మణః కార్యమేవైపా

జన్మమృత్యుపరంపరా ॥ ౫౧౧ ॥ నైతస్మాత్కర్మణః కార్యమన్యదస్తి విలక్షణమ్ । అజ్ఞానకార్యం తత్కర్మ యతోఽజ్ఞానేన వర్ధతే ॥ ౫౧౨ ॥ యయేన వర్ధతే తేన నాశస్తస్య న సిధ్యతి । యేన యస్య సహావస్థా నిరోధాయ న కల్పతే ॥ ౫౧౩ ॥ నాశకత్వ తదుభయో కో ను కల్పయితు క్షమః । సర్వ కర్మావిరోధ్యేవ సదాఽజ్ఞానస్య సర్వదా ॥ ౫౧౪ ।। తతోఽజ్ఞానస్య విచ్ఛిత్తిః కర్మణా నైవ సిధ్యతి । యస్య ప్రధ్వస్తజనకో యత్సయోగోఽస్తి తత్క్షణే ।। ౫౧౫ ।। తయోరేవ విరోధిత్వ యుక్త భిన్నస్వభావయోః । తమఃప్రకాశయోర్యద్వత్పరస్పరవిరోధితా ।। ౫౧౬ ॥ అజ్ఞానజ్ఞానయోస్తద్వదుభయోరేవ దృశ్యతే । న జ్ఞానేన వినా నాశస్తస్య కేనాపి సిధ్యతి ॥ ౫౧౭ ॥ తస్మాదజ్ఞానవిచ్ఛిత్త్యై జ్ఞాన సపాదయేత్సుధీః । ఆత్మానాత్మవివేకేన జ్ఞాన సిధ్యతి నాన్యథా ।। ౫౧౮ ।। యుక్త్యాఽఽత్మానాత్మనోస్తస్మాత్కరణీయం వివేచనమ్ । అనాత్మన్యాత్మతాబుద్ధిగ్రథిర్యేన విదీర్యతే ॥ ౫౧౯ ॥ సర్వవేదాన్తసిద్ధాన్తసారసంగ్రహః । ౧౭౫ ఆత్మానాత్మవివేకార్థం వివాదోఽయ నిరూప్యతే । యేనాత్మానాత్మనోస్తత్వ వివిక్త ప్రస్ఫుటాయతే ॥ ౫౨౦ ॥ మూఢా అశ్రుతవేదాన్తా. స్వయ పడితమానినః । ఈశప్రసాదరహితాః సహరోశ్చ బహిర్ముఖాః ॥ ౫౨౧ ॥ వివదన్తి ప్రకారం త శృణు వక్ష్యామి సాదరమ్ । అత్యతపామరః కశ్చిత్పుత్ర ఆత్మేతి మన్యతే ।। ౫౨౨ ॥ ఆత్మనీవ స్వపుత్రేఽపి ప్రబలప్రీతిదర్శనాత్ । పుత్రే తు పుష్టే పుష్టోఽహ నష్టే నష్టోఽహమిత్యతః ।। ౫౨౩ ॥ అనుభూతిబలాచ్చాపి యుక్తితోఽపి శ్రుతేరపి । ఆత్మా వై పుత్రనామాసీత్యేవ చ వదతి శ్రుతిః ।। ౫౨౪ ॥ దీపాద్దీపో యథా తద్వత్పితుః పుత్రః ప్రజాయతే । పితుర్గుణానాం తనయే బీజాకురవదీక్షణాత్ ॥ ౫౨౫ ॥ అతోఽయ పుత్ర ఆత్మేతి మన్యతే భ్రాతిమత్తమ । తన్మత దూషయత్యన్యః పుత్ర ఆత్మా కథం త్వితి ॥ ౫౨౬ ॥ ప్రీతిమాత్రాత్కథం పుత్ర ఆత్మా భవితుమర్హతి । అన్యత్రాపీక్ష్యతే ప్రీతిః క్షేత్రపాత్రధనాదిషు ।। ౫౨౭ ॥ పుత్రాద్విశిష్టా దేహేఽస్మిన్ప్రాణినా ప్రీతిరిష్యతే । ప్రదీప్తే భవనే పుత్ర త్యక్త్వా జతుః పలాయతే ॥ ౫౨౮ ॥ తం విక్రీణాతి దేహార్థం ప్రతికూల నిహన్తి చ । తస్మాదాత్మా తు తనయో న భవేచ్చ కదాచన ॥ ౫౨౯ ।। గుణరూపాదిసాదృశ్య దీపవన్న సుతే పితుః । అవ్యగాజ్జాయతే వ్యగః సగుణాందపి దుర్గుణః ॥ ౫౩౦ ॥ ఆభాసమాత్రాస్తాః సర్వా యుక్తయోఽప్యుక్తయోఽపి చ। పుత్రస్య పితృవద్దేహే సర్వకార్యేషు వస్తుషు ॥ ౫౩౧॥ స్వామిత్వద్యోతనాయాస్మిన్నాత్మత్వముపచర్యతే । . 1 ౧౭౬ సర్వవేదాన్తసిద్ధాన్తసారసంగ్రహః । శ్రుత్యా తు ముఖ్యయా వృత్త్యా పుత్ర ఆత్మేతి నోచ్యతే ॥౫౩౨॥ ఔపచారికమాత్మత్వ పుత్రే తస్మాన్న ముఖ్యతః । అహపదప్రత్యయార్థోం దేహ ఏవ న చేతరః ॥ ౫౩౩ ॥ ప్రత్యక్షః

సర్వజతూనాం దేహోఽహమితి నిశ్చయః । ఏష పురుషోఽన్నరసమయ ఇత్యపి చ శ్రుతిః ॥ ౫౩౪ ॥ పురుషత్వం వదత్యస్య స్వాత్మా హి పురుషస్తతః । ఆత్మాయం దేహ ఏవేతి చార్వాకేణ వినిశ్చితమ్ ॥ ౫౩౫ ॥ తన్మతం దూషయత్యన్యోఽసహమానః పృథగ్జనః । దేహ ఆత్మా కథ ను స్యాత్పరతంత్రో హ్యచేతనః ॥ ౫౩౬ ॥ ఇంద్రియైశ్చాల్యమానోఽయం చేష్టతే న స్వతః క్వచిత్ । ఆశ్రయశ్చక్షురాదీనాం గృహవగృహమేధినామ్ ॥ ౫౩౭ ॥ బాల్యాదినానావస్థావాఞ్శుక్లంశోణితసభవః । అతః కదాపి దేహస్య నాత్మత్వముపపద్యతే ।। ౫౩౮ ॥ బధిరోఽహం చ కాణోఽహం మూక ఇత్యనుభూతితః । ఇంద్రియాణి భవన్త్వాత్మా యేషామస్త్యర్థవేదనమ్ ॥ ౫౩౯ ॥ ఇంద్రియాణాం చేతనత్వం దేహే ప్రాణాః ప్రజాపతిమ్ । ఏతమేత్యేత్యూచురితి శ్రుత్యైవ ప్రతిపాద్యతే ।। ౫౪౦ ॥ యతస్తస్మాదింద్రియాణాం యుక్తమాత్మత్వమిత్యముమ్ । నిశ్చయం దూషయత్యన్యోఽసహమానః పృథగ్జనః ॥ ౫౪౧ ఇంద్రియాణి కథం త్వాత్మా కరణాని కుఠారవత్ । కరణస్య కుఠారాదేశ్చేతనత్వ న హీక్ష్యతే ॥ ౫౪౨ ॥ శ్రుత్యాధిదేవతామేవ ఇంద్రియేషూపచర్యతే । న తు సాక్షాదింద్రియాణాం చేతనత్వముదీర్యతే ॥ ౫౪౩ ॥ అచేతనస్య దీపాదేరర్థాభాసకతా యథా । తథైవ చక్షురాదీనాం జడానామపి సిధ్యతి ॥ ౫౪౪ ॥ సర్వవేదాన్తసిద్వాన్తసారసంగ్రహః। ౧౭౭ ఇద్రియాణా చేష్టయితా ప్రాణోఽయ పచవృత్తికః । సర్వావస్థాస్వవస్థావాన్సోఽయమాత్మత్వమర్హతి । అహ క్షుధావాన్తృష్ణావానిత్యాద్యనుభవాదపి ॥ ౫౪౫ ॥ శ్రుత్యాన్యోఽతర ఆత్మా ప్రాణమయ ఇతీర్యతే యస్మాత్ । తస్మాత్ప్రాణస్యాత్మత్వ యుక్త నో కరణసజ్ఞానాం వాపి ॥ ౫౪౬ ॥ ఇతి నిశ్చయమేతస్య దూషయత్యపరో జడః । భవత్యాత్మా కథ ప్రాణో వాయురేవైప ఆంతరః ॥ ౫౪౭ ॥ బహిర్యాత్యన్తరాయాతి భస్త్రికావాయువన్ముహుః । న హిత వాహిత వా స్వమన్యద్వా వేద కించన ॥ ౫౪౮ ॥ జడస్వభావశ్చపలః కర్మయుక్తశ్చ సర్వదా । ప్రాణస్య భాన మనసి స్థిత సుప్తే న దృశ్యతే ॥ ౫౪౯ ॥ మనస్తు సర్వం జానాతి సర్వవేదనకారణమ్ । యత్తస్మాన్మన ఏవాత్మా ప్రాణస్తు న కదాచన ।। ౫౫౦ ॥ సకల్పవానహ చింతావానహం చ వికల్పవాన్ । ఇత్యాధతుమవాదన్యోఽన్తర ఆత్మా మనోమయ ॥ ౫౫౧ ॥ ఇత్యాదిశ్రుతిసద్భావాద్యుక్తా మనస ఆత్మతా । ఇతి నిశ్చయమేతస్య దూషయత్యపరో జడః ।। ౫౫౨ ।। కథ మనస ఆత్మత్వం కరణస్య దృగాదివత్ । కర్తృప్రయోజ్య కరణ న స్వయ తు ప్రవర్తతే ।। ౫౫౩ ॥ కరణప్రయోక్తా యః కర్తా తస్యైవాత్మత్వమర్హతి । ఆత్మా స్వతత్రః పురుషో న ప్రయోజ్యః కదాచన ।। ౫౫౪ ॥ అహ కర్తాస్మ్యహ భోక్తా సుఖీత్యనుభవాదపి ।, బుద్ధిరాస్మా భవత్యేవ బుద్ధిధర్మో హ్యాహకృతిః ।।

౫౫౫ ॥ అన్యోఽతర ఆత్మా విజ్ఞానమయ ఇతి వదతి నిగమః । మనసోఽపి చ భిన్న విజ్ఞానమయ కర్తృరూపమాత్మానమ్ ।। ౫౫౬ ।। ౧౭౮ సర్వవేదాన్తసిద్ధాన్తసారసంగ్రహః । విజ్ఞానం యజ్ఞం తనుతే కర్మాణి తనుతేఽపి చ । ఇత్యస్య కర్తృతా శ్రుత్యా ముఖతః ప్రతిపాద్యతే । తస్మాద్వ్యక్తాత్మతా బుద్ధేరితి బౌద్ధేన నిశ్చితమ్ ॥ ౫౫౭ ॥ ప్రాభాకరస్తార్కికశ్చ తావుభావప్యమర్షయా । తన్నిశ్చయ దూషయతో బుద్ధిరాత్మా కథం న్వితి ।। ౫౫౮ ॥ బుద్ధరజ్ఞానకార్యత్వాద్వినాశిత్వాత్ప్రతిక్షణమ్ । బుద్ధ్యాదీనాం చ సర్వేషామజ్ఞానే లయదర్శనాత్ ।। ౫౫౯ ॥ అజ్ఞోఽహమిత్యనుభవాదాస్త్రీబాలాదిగోచరాత్ । భవత్యజ్ఞానమేవాత్మా న తు బుద్ధిః కదాచన ॥ ౫౬౦ ॥ విజ్ఞానమయాదన్య త్వానదమయ పర తథాత్మానమ్ । అన్యోఽతర ఆత్మాఽఽనదమయ ఇతి వదతి వేదోఽపి ॥ ౫౬౧ ॥ దుఃఖప్రత్యయశూన్యత్వాదానదమయతా మతా । అజ్ఞానే సకల సుప్తౌ బుద్ధయాది ప్రవిలీయతే ॥ ౫౬౨ ॥ దుఃఖినోఽపి సుషుప్తౌ త్వానందమయతా తతః । సుప్తౌ కిచిన్న జానామీత్యనుభూతిశ్చ దృశ్యతే ॥ ౫౬౩ ॥ యత ఏవమతో యుక్తా హ్యజ్ఞానస్యాత్మతా ధ్రువమ్ । ఇతి తన్నిశ్చయ యుక్తా దూషయన్తి స్వయుక్తిభిః ।। ౫౬౪ ॥ కథమజ్ఞానమేవాత్మా జ్ఞాన చాప్యుపలభ్యతే । జ్ఞానాభావే కథ విద్యురాజ్ఞోఽహమితి చాజ్ఞతామ్ । అస్వాప్స సుఖమేవాహ న జానాగ్యత్ర కించన ॥ ౫౬౫ ॥ ఇత్యజ్ఞానమపి జ్ఞాన ప్రబుద్ధేషు ప్రదృశ్యతే । ప్రజ్ఞానధన ఏవానందమయ ఇత్యపి శ్రుతిః ॥ ౫౬౬ ।। ప్రబ్రవీత్యుభయాత్మత్వమాత్మన స్వయమేవ సా । ఆత్మాతశ్చిజ్జడతనుః ఖద్యోత ఇవ సమతః ।। ౫౬౭ ॥ న కేవలాజ్ఞానమయో ఘటకుడ్యా దివజ్జడః । సర్వవేదాన్తసిద్ధాన్న సారసంగ్రహః । ఇతి నిశ్చయమేతేషాం దూషయత్యపరో జడః ॥ ౫౬౮ ॥ జ్ఞానాజ్ఞానమయస్త్వాత్మా కథం భవితుమర్హతి । పరస్పరవిరుద్ధత్వాత్తేజస్తిమిరవత్తయోః ॥ ౫౬౯ ॥ సామానాధికరణ్యం వా సయోగో వా సమాశ్రయః। త్తమః ప్రకాశవజ్జ్ఞానాజ్ఞానయోర్న హి సిధ్యతి ॥ ౫౭౦ ॥ అజ్ఞానమపి విజ్ఞాన బుద్ధిర్వాపి చ తద్గుణాః । సుషుప్తౌ నోపలభ్యన్తే యత్కించిదపి వాపరమ్ ॥ ౫౭౧ ॥ మాత్రాదిలక్షణం కిం ను శూన్యమేవోపలభ్యతే । సుషుప్తౌ నాన్యదస్త్యేవ నాహమణ్యాసమిత్యను ।। ౫౭౨ ।। సుప్తోత్థితజనైః సర్వైః శూన్యమేవానుస్మర్యతే । యత్తతః శూన్యమేవాత్మా న జ్ఞానాజ్ఞానలక్షణః ॥ ౫౭౩ ॥ వేదేనాప్యసదేవేదమగ్ర ఆసీదితి స్ఫుటమ్ ।' నిరుచ్యతే యతస్తస్మాచ్ఛూన్యస్యైవాత్మతా మతా ॥ ౫౭౪ ॥ అసన్నేవ ఘట పూర్వం జాయమానః ప్రదృశ్యతే । న హి కుభః పురైవాతః స్థిత్వోదేతి బహిర్ముఖః ।। ౫౭౫ ।। యత్తస్మాదసతః సర్వం

సదిద సమజాయత । తతః సర్వాత్మనా శూన్యస్యైవాత్మత్వ సమర్థతి ॥ ౫౭౬ ।। ఇత్యేవ పడితమన్యై పరస్పరవిరోధిభి । తత్తన్మతానురూపాల్పశ్రుతియుక్త్యనుభూతిభి ।। ౫౭౭॥ నిర్ణీతమతజాతాని ఖడితాన్యేవ పడితైః । శ్రుతిభిశ్చాప్యనుభవైర్వాధకై ప్రతివాదినామ్ ।। ౫౭౮ ॥ యతరతస్మాత్తు పుత్రాదేః శూన్యాన్తస్య విశేషతః। సుసాధితమనాత్మత్వ శ్రుతియుక్త్యనుభూతిభిః ।। ౫౭౯ ।। న హి ప్రమాణాతరబాధితస్య యాథార్థ్యమగీక్రియతే మహద్భిః। పుత్రాదిశూన్యాన్తమనాస్మతత్త్వామిత్యేవ విస్పష్టమత సుజాతమ్ ॥౫౮౦॥ తత. ౧౮౦ సర్వవేదాన్తసిద్ధాన్తసారసంగ్రహః । - - శిష్యః- సుషుప్తికాలే సకలే విలీనే శూన్య వినా నాన్యదిహోపలభ్యతే । శూన్య త్వనాత్మా న తతః పరః కోఽధ్యాత్మాభిధానస్త్వనుభూయతేఽర్థః ॥౫౮౧।। యద్యస్తి చాత్మా కిము నోపలభ్యతే సుప్తౌ యథా తిష్ఠతి కిం ప్రమాణమ్ | కింలక్షణోఽసౌ స కథ న బాధ్యతే ప్రబాధ్యమానేష్వహమాదిషు స్వయమ్॥౫౮౨।। ఏతత్సశయజాతం మే హృదయగ్రథిలక్షణమ్ । ఛింధి యుక్తిమహాఖడ్గధారయా కృపయా గురో ॥ ౫౮౩ ।। శ్రీగురు:- అతిసూక్ష్మతరః ప్రశ్నస్తవాయ సదృశో మతః । సూక్ష్మార్థదర్శన సూక్ష్మబుద్ధిష్వేవ ప్రదృశ్యతే ॥ ౫౮౪ ॥ శృణు వక్ష్యామి సకలం యద్యత్పృష్ట త్వయాధునా । రహస్య పరమ సూక్ష్మ జ్ఞాతవ్యం చ ముముక్షుభిః ॥ ౫౮౫ ।। బుద్ధయాది సకలం సుప్తావనులీనం స్వకారణే । అవ్యక్తే వటవద్వీజే తిష్టత్యవికృతాత్మనా ॥ ౫౮౬ ॥ తిష్ఠత్యేవ స్వరూపేణ న తు శూన్యాయతే జగత్ । క్వచిదంకురరూపేణ కచిద్బీజాత్మనా వటః ! కార్యకారణరూపేణ యథా తిష్ఠత్యదస్తథా ॥ ౫౮౭ ।। అవ్యాకృతాత్మనావస్థాం జగతో వదతి శ్రుతిః । సుషుప్త్యాదిషు తద్భేదం తర్హ్యవ్యాకృతమిత్యసౌ ॥ ౫౮౮ ॥ ఇమమర్థమవిజ్ఞాయ నిర్ణీతం శ్రుతియుక్తిభిః । జగతో దర్శన శూన్యమితి ప్రాహురతద్విదః ।। ౫౮౯ ॥ నాసతః సత ఉత్పత్తిః శ్రూయతే న చ దృశ్యతే । ఉదతి నరశృంగాత్కిం ఖపుష్పారిక భవిష్యతి ।। ౫౯౦ ।। ప్రభవతి న హి కుంభోఽవిద్యమానో మృదశ్చే- త్ప్రభవతు సికతాయా వాథవా వారిణో వా । " 1 సర్వవేదాన్తసిద్ధాన్తసారమంగ్రహః। న హి భవతి చ తాభ్యాం సర్వథా క్వాపి తస్మా- ద్యత ఉదయతి యోఽర్థోఽస్త్యత్ర తస్య స్వభావః ॥ ౫౯౧ ॥ అన్యథా విపరీత స్యాత్కార్యకారణలక్షణమ్ । నియతం సర్వశాస్త్రేషు సర్వలోకేషు సర్వతః ॥ ౫౯౨ ॥ కథమసత సజాయతేతి శ్రుత్యా నిషిధ్యతే తస్మాత్ । అసతః సజ్జనన నో ఘటతే మిథ్యైవ శూన్యశబ్దార్థః ॥౫౯౩॥ అవ్యక్తశబ్దితే ప్రాజ్ఞే సత్యాత్మన్యత్ర జాగ్రతి । కథ సిధ్యతి శూన్యత్వ తస్య భ్రాన్తశిరోమణే ।। ౫౯౪ ॥ సుషుప్తౌ శూన్యమేవేతి కేన పుసా తవేరితమ్ ।। హేతునానుమిత కేన

కథం జ్ఞాన త్వయోచ్యతామ్ || ౯౯౫ ॥ ఇతి పృష్టో మూఢతమో వదిష్యతి కిముత్తరమ్ |
నైవానురూపక లింగ వక్తా వా నాస్తి కశ్చన | సుషుప్తిస్థితశూన్యస్య బోద్ధా కో న్వాత్మనః పరః ॥
౯౯౬ ॥ - స్వేనానుభూత స్వయమేవ వక్తి స్వసుప్తికాలే స్థితశూన్యభావమ్ | తత్ర
స్వసత్తామనవేక్ష్య మూఢః స్వస్యాపి శూన్యత్వమయ బ్రవీతి ॥ ౯౯౭॥ అవేద్యమానః
స్వయమన్యలోకైః సౌషుప్తిక ధర్మమవైతి సాక్షాత్ | బుద్ధ్యాద్యభావస్య చ యోఽత్ర బోద్ధా స ఏప
ఆత్మా ఖల నిర్వికారః॥ యస్యేద సకల విభాతి మహసా తస్య స్వయజ్యోతిషః సూర్యస్యేవ
కిమస్తి భాసకభిహ ప్రజ్ఞాది సర్వం జడమ్ | న హ్యర్కస్య విభాసక క్షితితలే దృష్ట తథైవాత్మనో
నాన్యః కోఽప్యనుమాసకోఽనుభవితా నాతః పరః కశ్చన ॥౯౯౯॥ యేనానుభూయతే సర్వ
జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తిపు | విజ్ఞాతారమిమ కో ను కథ వేదితుమర్హతి ॥ ౬౦౦ ॥ సర్వస్య దాహకో
వహ్నిబర్హాన్యోఽస్తి దాహకః | యథా తథాత్మనో జ్ఞాతుర్జ్ఞాతా కోఽపి న దృశ్యతే ॥ ౬౦౧॥
౧౮౨ సర్వవేదాన్తసిద్ధాన్తసారసంగ్రహః| ఉపలభ్యేత కేనాయం హ్యుపలబ్ధా స్వయం తతః|
ఉపలబ్ధ్యంతరాభావాన్నాయమాత్మోపలభ్యతే ॥ ౬౦౨॥ బుద్ధ్యాదివేద్యవిలయాదయమేక ఏవ
సుప్తౌ న పశ్యతి శృణోతి న వేత్తి కించిత్ | సౌషుప్తికస్య తమసః స్వయమేవ సాక్షీ భూత్వాత్ర
తిష్ఠతి సుఖేన చ నిర్వికల్పః ॥ ౬౦౩ ॥ సుషుప్తావాత్మసద్భావే ప్రమాణ పండితోత్తమాః | విదుః
స్వప్రత్యభిజ్ఞానమావాలవృద్ధసంమతమ్ ॥ ౬౦౪ ||
ప్రత్యభిజ్ఞాయమానత్వాల్లింగమాత్రానుమాపకమ్ | స్మర్యమాణస్య సద్భావః
సుఖమస్వాప్సామిత్యయమ్ || ౬౦౫ ॥ పురానుభూతో నో చేత్తు స్మృతేరనుదయో భవేత్ |
ఇత్యాదితర్కయుక్తిశ్చ సద్భావే మానమాత్మనః || ౬౦౬ ॥ యత్రాత్మనోఽకామయితృత్వబుద్ధిః
స్వమానపేక్షాపి చ తత్సుషుప్తమ్ | ఇత్యాత్మసద్భావ ఉదీర్యతేఽత్ర శ్రుత్యాపి తస్మాచ్ఛ్రుతిరత్ర
మానమ్ || ౬౦౫ అకామయితృతా స్వమాద్దర్శనం ఘటతే కథమ్ | అవిద్యమానస్య తత
ఆత్మాస్తిత్వ ప్రతీయతే || ౬౦౮|| ఏతైః ప్రమాణైరస్తీతి జ్ఞాతః సాక్షితయా బుధైః | ఆత్మాయం
కేవలః శుద్ధః సచ్చిదానందలక్షణః ॥ ౬౦౯ || సత్త్వచిత్త్వానందతాదిలక్షణం ప్రత్యగాత్మనః |
కాలత్రయేఽప్యవాధ్యత్వం సత్యం నిత్యస్వరూపత || ౬౧౦ || శుద్ధచైతన్యరూపత్వ చిత్త్వ
జ్ఞానస్వరూపతః | అఖడసుఖరూపత్వాదానదత్వమితీర్యతే || ౬౧౧ ॥ అనుస్యూతాత్మనః
సత్తా జాగ్రత్స్వానముపుప్తిషు | అహమస్మీత్యతో నిత్యో భవత్యాత్మాయమవ్యయః || ౬౧౨ ||
సర్వదాప్యాసమిత్యేవాభిన్నప్రత్యయ ఈక్ష్యతే | సర్వవేదాన్తసిద్ధాన్తసారసంగ్రహః | కదాపి
నాసమిత్యస్మాదాత్మనో నిత్యతా మతా || ౬౧౩ ॥ ఆయాతాసు గతాసు శైశవముఖావస్థాసు

జాగ్రన్ముఖాః స్వన్యాస్వప్యఖిలాసు వృత్తిషు ధియో దుష్టాస్వదుష్టాస్వపి ।। గంగాభంగపరంపరాసు జలవత్సత్తానువృత్తాత్మన- స్తిష్ఠత్యేవ సదా స్థిరాహమహమిత్యేకాత్మతా సాక్షిణః ।। ౬౧౪ ।। ప్రతిపదమహమాదయో విభిన్నాః క్షణపరిణామితయా వికారిణస్తే । న పరిణతిరముష్య నిష్కలత్వా- దయమవికార్యత ఏవ నిత్య ఆత్మా ।। ౬౧౫ ।। యః స్వమమద్రాక్షమహ సుఖ యో- ఽస్వాప్స స ఏవాస్మ్యథ జాగరూకః । ఇత్యేవమచ్ఛిన్నతయానుభూయతే సత్తాత్మనో నాస్తి హి సంశయోఽత్ర ।। ౬౧౬ ॥ శ్రుత్యుక్తాః షోడశకలాశ్చిదాభాసస్య నాత్మనః । నిష్కలత్వాన్నాస్య లయస్తస్మాన్నిత్యత్వమాత్మనః ।। ౬౧౭ ॥ జడప్రకాశకః సూర్య ప్రకాశాత్మైవ నో జడః । బుద్ధ్యాదిభాసకస్తస్మాఇచ్చిత్స్వరూపస్తథా మతః ।। ౬౧౮ ॥ కుడ్యాదేస్తు జడస్య నైవ ఘటతే భాన స్వతః సర్వదా సూర్యాదిప్రభయా వినా క్వచిదపి ప్రత్యక్షమేతత్తథా । బుద్ధ్యాదేరపి న స్వతోఽరత్యణురపి స్ఫూర్తివినైవాత్మనా సోఽయ కేవలచిన్మయశ్రుతిమతో భానుర్యథా రుడ్మయః ।। ౬౧౯ ।। స్వభాసనే వాన్యపదార్థభాసనే నార్కః ప్రకాశాతరమీషదిచ్ఛతి । స్వబోధనే వాప్యహమాదిబోధనే తథైవ చిద్ధాతురయం పరాత్మా ।। ౬౨౦ ।। అన్యప్రకాశ న కిమప్యపేక్ష్య యతోఽయమాభాతి నిజాత్మనైవ । తతః స్వయజ్యోతిరయ చిదాత్మా న హ్య మభానే పరదీప్త్యపేక్షా ।। ౬౨౧౧ ॥ . ౧౮౪ సర్వవేదాన్తసిద్ధాన్తసారసంగ్రహః । యం న ప్రకాశయతి కించిదినోఽపి చన్ద్రః నో విద్యుతః కిముత వహ్నిరయం మితాభః । యం భాన్తమేతమనుభాతి జగత్స్మరత సోఽయం స్వయ- రఫురతి సర్వదశాసు చాత్మా ।। ౬౨౨ ॥ ఆత్మనః సుఖరూపత్వాదానదత్వం స్వలక్షణమ్ । పరప్రేమాస్పదత్వేన సుఖరూపత్వమాత్మనః ॥ ౬౯౩ ॥ సుఖహేతుషు సర్వేషా ప్రీతిః సావధిరీక్ష్యతే । కదాపి నావధిః ప్రీతేః స్వాత్మని ప్రాణినాం క్వచిత్ ॥ ౬౨౪ ॥ క్షీణేంద్రియరయ జీర్ణస్య సంప్రాప్తోత్క్రమణస్య వా । అస్తి జీవితుమేవాశా స్వాత్మా ప్రియతమో యతః ॥ ౬౨౫ ॥ ఆత్మాతః పరమప్రేమాస్పదః సర్వశరీరిణామ్ । యస్య శేషతయా సర్వముపాదేయత్వమృచ్ఛతి ॥ ౬౨౬ ॥ ఏష ఏవ ప్రియతమః పుత్రాదపి ధనాదపి । అన్యస్మాదపి సర్వస్మాదాత్మాయం పరమాన్తరః ॥ ౬౨౭ ।। ప్రియత్వేన మత యత్తు తత్సదా నాప్రియ నృణామ్ । విపత్తావపి సపత్తౌ యథాత్మా న తథాపరః ॥ ౬౨౮ ॥ ఆత్మా ఖలు ప్రియతమోఽసుభృతా యదర్థా భార్యాత్మజాప్తగృహవిత్తముఖాః పదార్థాః । వాణిజ్యకర్షణగవాబనరాజసేవా- భైషజ్యకప్రభృతయో వివిధాః క్రియాశ్చ ॥ ౬౨౯ ।। ప్రవృత్తిశ్చ నివృత్తిశ్చ యచ్చ యావచ్చ చేష్టితమ్ । ఆత్మార్థమేవ నాన్యార్థం నాతః ప్రియతమః పరః ॥ ౬౩౦ ॥ తస్మాదాత్మా కేవలానదరూపో యః సర్వస్మాద్వస్తునః ప్రేష్ఠ ఉక్తః ।

యో వా అస్మాన్మన్యతేఽన్య ప్రియం య సోఽయ తస్మాన్పోకమేవానుభుక్తే ॥౬౩౧।।
సర్వవేదాన్తసిద్ధాన్తసారసంగ్రహః ।। శిష్యః- అపరః క్రియతే ప్రశ్నో మయాయ క్షమ్యతా ప్రభో ।
అజ్ఞవాగపరాధాయ కల్పతే న మహాత్మనామ్ ॥ ౬౩౨ ॥ ఆత్మాన్యః సుఖమన్యచ్చ నాత్మనః
సుఖరూపతా । ఆత్మనః సుఖమాశాస్య యతతే సకలో జనః ॥ ౬౩౩ ॥ ఆత్మనః సుఖరూపత్వే
ప్రయత్నః కిము దేహినామ్ । ఏష మే సశయః స్వామిన్ కృపయైవ నిరరయతామ్ ॥ ౬౩౪ ॥
శ్రీగురు:- ఆనదరూపమాత్మానమజ్ఞాత్వైవ పృథగ్జనః । బహిఃసుఖాయ యతతే న తు
కశ్చిద్విదన్బుధః ॥ ౬౩౫ ॥ అజ్ఞాత్వైవ హి నిక్షేప భిక్షామదతి దుర్మతిః । స్వవేశ్మని నిధిం
జ్ఞాత్వా కో ను భిక్షామటేత్సుధీ. ।। ౬౩౬ ।। స్థూల చ సూక్ష్మ చ వపుః స్వభావతో దుఃఖాత్మక
స్వాత్మతయా గృహీత్వా । విస్మృత్య చ స్వ సుఖరూపమాత్మనః దుఖప్రదేభ్య సుఖమజ్ఞ
ఇచ్ఛతి ॥ ౬౩౭ ।। న హి దుఃఖప్రద వస్తు సుఖ దాతు సమర్థతి । కిం విష పిబతో
జతోరమృతత్వ ప్రయచ్ఛతి ॥ ౬౩౮ ॥ ఆత్మాన్యః సుఖమన్యచ్చేత్యేవ నిశ్చిత్య పామరః ।
బహిఃసుఖాయ యతతే సత్యమేవ న సశయః ॥ ౬౩౯ ।। ఇష్టస్య వస్తునో
ధ్యానదర్శనాద్యుపభుక్తిషు । ప్రతీయతే య ఆనదః సర్వేషామిహ దేహినామ్ ।। ౬౪౦ ॥ స
వస్తుధర్మో నో యస్మాన్మనస్యేవోపలభ్యతే । వస్తుధర్మస్య మనసి కథ స్యాదుపలభనమ్ ॥
౬౪౧ ।। అన్యత్ర త్వన్యధర్మాణాముపలభో న దృశ్యతే । సర్వవేదాన్తసిద్ధాన్తసారసంగ్రహః ।
తస్మాన్న వస్తుధర్మోఽయమానందస్తు కదాచన ॥ ౬౪౨ ॥ నాప్యేష ధర్మో మనసోఽసత్యర్థే
తదదర్శనాత్ । అసతి వ్యంజకే వ్యంగ్యం నోదేతీతి న మన్యతామ్ ॥ ౬౪౩ ।। సత్యర్థేఽపి చ
నోదేతి హ్యానందస్తూక్తలక్షణః । సత్యపి వ్యంజకే వ్యంగ్యానుదయో నైవ సంమతః ।। ౬౪౪ ।।
దురదృష్టాదిక నాత్ర ప్రతిబంధః ప్రకల్ప్యతామ్ । ప్రియస్య వస్తునో లాభే దురదృష్ట న సిధ్యతి
॥ ౬౪౫ ।। తస్మాన్న మానసో ధర్మో నిర్గుణత్వాన్న చాత్మనః । కిం తు పుణ్యస్య
సానిధ్యాదిష్టస్యాపి చ వస్తునః ।। ౬౪౬ -1 ॥ సత్త్వప్రధానే చిత్తేఽస్మింస్త్వాత్మైవ ప్రతిబింబతి ।
ఆనందలక్షణః స్వచ్ఛే పయసీవ సుధాకరః ॥ ౬౪౭ ।। సోఽయమాభాస ఆనందశ్చిత్తే యః
ప్రతిబింబితః । పుణ్యోత్కర్షాపకర్షాభ్యా భవత్యుచ్చావచః స్వయమ్ ।। ౬౪౮ ।।
సార్వభౌమాదిబ్రహ్మాన్త శ్రుత్యా యః ప్రతిపాదితః । స క్షయిష్ణుః సాతిశయః ప్రక్షీణే కారణే
లయమ్ ॥ ౬౪౯ ।। యాత్యేష విషయానందో యస్తు పుణ్యైకసాధనః । యే తు వైషయికానందం
భుజతే పుణ్యకారిణః ॥ ౬౫౦ ॥ దుఃఖ చ భోగకాలేఽపి తేషామతే మహత్తరమ్ । సుఖం
విషయసంపృక్త విపసపృక్తభక్తవత్ ॥ ౬౫౧ ॥ భోగకాలేఽపి భోగాన్తే దుఃఖమేవ ప్రయచ్ఛతి
సుఖముచ్చావచత్వేన క్షయిష్ణుత్వభయేన చ ॥ ౬౫౨ ।। భోగకాలే భవేన్నౄణాం

బ్రహ్మాదిపదభాజినామ్ I రాజస్థానప్రవిష్టానాం తారతమ్య మతం యథా || ౬౫౩ ॥ తథైవ దుఃఖ జతూనా బ్రహ్మాదిపదభాజినామ్ | న కాంక్షణీయ విదుషా తస్మాద్వైషయికం సుఖమ్ ॥ ౬౫౪ || ౧౮౭ సర్వవేదాన్తసిద్ధాన్తసారసంగ్రహః I యో బింబభూత ఆనద స ఆత్మానదలక్షణః I శాశ్వతో నిర్ద్వయః పూర్ణో నిత్య ఏకోఽపి నిర్భయః ౬౫౫ ॥ లక్ష్యతే ప్రతిబింబేనాభాసానదేన బింబవత్ I ప్రతిబింబో బింబమూలో వినా బింబ న సిధ్యతి || ౬౫౬ ॥ యత్తతో బింబ ఆనద. ప్రతిబింబేన లక్ష్యతే I యుక్త్యైవ పడితజనైర్న కదాప్యనుభూయతే ॥ ౬౫౭ || అవిద్యాకార్యకరణసఘాతేషు పురోదిత I ఆత్మా జాగ్రత్యపి స్వప్నే న భవత్యేష గోచరః॥ ౬౫౮ ॥ స్థూలస్యాపి చ సూక్ష్మస్య దుఃఖరూపస్య వర్మణః I లయే సుషుప్తౌ స్ఫురతి ప్రత్యగానదలక్షణ || ౬౫౯ ॥ న హ్యత్ర విషయ. కశ్చిన్నాపి బుద్ధ్యాది కించన I ఆత్మైవ కేవలానదమాత్రస్తిష్ఠతి నిర్ద్వయః ॥ ౬౬౦ ॥ ప్రత్యభిజ్ఞాయతే సర్వైరేష ముప్తోత్థితైర్జనై I సుఖమాత్రతయా నాత్ర సంశయ కర్తుమర్హసి ॥ ౬౬౧ ॥ త్వయాపి ప్రత్యభిజ్ఞాత సుఖమాత్రత్వమాత్మనః I సుషుప్తాదుత్థితవతా సుఖమస్వాప్సమిత్యను ॥ ౬౬౨ || దుఃఖాభావః సుఖమితి యదుక్త పూర్వవాదినా I అనాఘ్రాతోపనిపదా తదసార మృపా వచః ॥ ౬౬౩ ॥ దుఃఖాభావస్తు లోష్టాదౌ విద్యతే నానుభూయతే I సుఖలేశోఽపి సర్వేషాం ప్రత్యక్ష తదిద ఖలు ॥ ౬౬౪ ॥ సదయ హ్యేష ఏవేతి ప్రస్తుత్య వదతి శ్రుతిః ! సద్ఘనోఽయ చిద్ఘనోఽయమానదఘన ఇత్యపి ॥ ౬౬౫ ॥ ఆనదఘనతామస్య స్వరూప ప్రత్యగాత్మన I ధన్యైర్మహాత్మభిర్ధీరైర్బ్రహ్మవిద్భిః సదుత్తమైః || ౬౬౬ ॥ అపరోక్షతయైవాత్మా సమాధావనుభూయతే I ౧౮౮ సర్వవేదాన్తసిద్ధాన్తసారసంగ్రహః I) కేవలానదమాత్రత్వేనైవమత్ర న సంశయః ॥ ౬౬౭ ॥ స్వస్వోపాధ్యనురూపేణ బ్రహ్మాద్యాః సర్వజతవః I ఉపజీవన్త్యముష్యేవ మాత్రామానదలక్షణామ్ ॥ ౬౬౮ ॥ ఆస్వాద్యతే యో భక్ష్యేషు సుఖకృన్మధురో రసః I స గుడస్యైవ నో తేపాం మాధుర్య విద్యతే క్వచిత్ ॥ ౬౬౯ ॥ తద్వద్విపయసాంనిధ్యాదానదో యః ప్రతీయతే I బింబానదాంశవిస్ఫూతిరేవాసౌ న జడాత్మనామ్ ॥ ౬౭౦ ॥ యస్య కస్యాపి యోగేన యత్ర కుత్రాపి దృశ్యతే I ఆనదః స పరస్యైవ బ్రహ్మణః స్ఫూర్తిలక్షణః ॥ ౬౭౧ ॥ యథా కువలయోల్లాసశ్చద్రస్యైవ ప్రసాదతః I తథానందోదయోఽప్యేషా స్ఫురణాదేవ వస్తునః ॥ ౬౭౨ ॥ సత్త్వ చిత్త్వం తథానందస్వరూప పరమాత్మనః I నిర్గుణస్య గుణాయోగాద్గుణాస్తు న భవన్తి తే ॥ ౬౭౩ ॥ విశేషణ తు వ్యావృత్త్యై భవేద్ద్వ్యాంతరే సతి I పరమాత్మాద్వితీయోఽయ ప్రపచస్య మృపాత్వత ॥ ౬౭౪ ॥ వస్త్వతరస్యాభావేన న వ్యావృత్త్యః కదాచన I కేవలో నిర్గుణశ్చేతి నిర్గుణత్వ నిరుచ్యతే ॥ ౬౭౫

॥ శ్రుత్త్యైవ న తత స్తేషాం గుణత్వముపపద్యతే | ఉష్ణత్వ చ ప్రకాశశ్చ యథా వహ్నే స్తథాత్మనః ॥ ౬౭౬ ॥ సత్త్వచిత్త్వానదతాది స్వరూపమితి నిశ్చితమ్ । అత ఏవ సజాతీయవిజాతీయాదిలక్షణః ॥ ౬౭౭ ॥ భేదో న విద్యతే వస్తున్యద్వితీయే పరాత్మని । ప్రపచస్యాపవాదేన విజాతీయకృతా భిదా ॥ ౬౭౮ ॥ నేష్యతే తత్ర్ప్రకార తే వక్ష్యామి శృణు సాదరమ్ | అహేర్గుణవివర్తస్య గుణమాత్రస్య వస్తుతః ॥ ౬౭౯ ॥ సర్వవేదాన్తసిద్ధాన్తసారసంగ్రహః । వివర్తస్యాస్య జగతః సన్మాత్రత్వేన దర్శనమ్ । అపవాద ఇతి ప్రాహురద్వైతబ్రహ్మదర్శినః ॥ ౬౮౦ ॥ వ్యుత్క్రమేణ తదుత్పత్తేష్టవ్యం సూక్ష్మబుద్ధిభిః। ప్రతీతస్యాస్య జగతః సన్మానత్వం సుయుక్తిభిః ॥ ౬౮౧ ॥ చతుర్విధ స్థూలశరీరజాత తద్భోజ్యమన్నాది తదాశ్రయాది । బ్రహ్మాడమేతత్సకలం స్థవిష్ఠమీక్షేత పంచీకృతభూతమాత్రమ్ ॥ ౬౮౨ ॥ యత్కార్యరూపేణ యదీక్ష్యతే తత్తన్మాత్రమేవాత్ర విచార్యమాణే । మృత్కార్యభూత కలశాది సమ్యగ్విచారిత సన్న మృదో బిభిద్యతే॥౬౮౩।। అతర్బహిశ్చాపి మృదేవ దృశ్యతే మృదో న భిన్నం కలశాది కించన । గ్రీవాదిభద్యత్కలశ తదిత్థ న వాచ్యమేతచ మృదేవ నాన్యత్ ॥ ౬౮౪॥ స్వరూపతస్తత్కలశాదినామ్నా మృదేవ మూఢేరభిధీయతే తతః । నామ్నో హి భేదో న తు వస్తుభేదః ప్రదృశ్యతే తత్ర విచార్యమాణే।।౬౮౫॥ తస్మాద్ధి కార్యం న కదాపి భిన్న స్వకారణాదస్తి యతస్తతోంఽగ । యద్భౌతిక సర్వమిద తథైవ తద్భూతమాత్ర న తతోఽపి భిన్నమ్ ॥౬౮౬॥ తచ్చాపి పచీకృతభూతజాత శబ్దాదిభి స్వస్వగుణైశ్చ సార్ధమ్ । వపూషి సూక్ష్మాణి చ సర్వమేతద్భవత్యపచీకృతభూతమాత్రమ్ ॥ ౬౮౭ ॥ తదప్యపచీకృతభూతజాత రజస్తమఃసత్త్వగుణైశ్చ సార్ధమ్ । అవ్యక్తమాత్ర భవతి స్వరూపతః సాభాసమవ్యక్తమిదం స్వయ చ ॥౬౮౮॥ ఆధారభూత యదఖండమాద్య శుద్ధ పర బ్రహ్మ సదైకరూపమ్ । సన్మాత్రమేవాస్త్యథ నో వికల్ప సతః పర కేవలమేవ వస్తు ॥ ౬౮౯ ॥ ఏకశ్చద్రః సద్వితీయో యథా స్యాదృష్టేర్దోషాదేవ పుసస్తథైకమ్ । బ్రహ్మ స్వేతద్బుద్ధిదోషేణ నానా దోష నష్టే భాతి వస్త్వేకమేవ ॥౬౯౦॥ రజ్జో స్వరూపాధిగమే న సర్పధీ రజ్జ్వాం విలీనా తు యథా తథైవ । బ్రహ్మావగత్యా తు జగత్ప్రతీతిస్తత్రైవ లీనా తు సహ భ్రమేణ ॥ ౬౯౧ ॥ భ్రాత్యోదితద్వైతమతిప్రశాత్యా సదైకమేవాస్తి సదాఽద్వితీయమ్ । సర్వవేదాన్తసిద్ధాన్తసారసంగ్రహః । తతో విజాతీయకృతోఽత్ర భేదో న విద్యతే బ్రహ్మణి నిర్వికల్పే।।౬౯౨॥ యదాస్త్యుపాధిస్తదభిన్న ఆత్మా తదా సజాతీయ ఇవావభాతి ।

స్వప్నార్థతస్తస్య మృషాత్మకత్వాత్తదప్రతీతౌ స్వయమేష ఆత్మా । బ్రహ్మైక్యతామేతి పృథఙ్ న భాతి తతః సజాతీయకృతో న భేదః।।౬౯౩॥ ఘటాభావే ఘటాకాశో మహాకాశీ యథా తథా । ఉపాధ్యభావే త్వాత్మైష స్వయం బ్రహ్మైవ కేవలమ్ ।। ౬౯౪ ॥ పూర్ణ ఏవ సదాకాశో ఘటే సత్యప్యసత్యపి నిత్యపూర్ణస్య నభసో విచ్ఛేదః కేన సిధ్యతి ॥ ౬౯౫॥ అచ్ఛిన్నశ్ఛిన్నవద్భాతి పామరాణా ఘటాదినా। గ్రామక్షేత్రాద్యవధిభిర్భిన్నేవ వసుధా యథా ।। ౬౯౬ ॥ తథైవ పరమ బ్రహ్మ మహతాం చ మహత్తమమ్ । పరిచ్ఛిన్నమివాభాతి భ్రాంత్యా కల్పితవస్తునా ॥ ౬౯౭ ॥ తస్మాద్బ్రహ్మాత్మనోర్భేదః కల్పితో న తు వాస్తవః । అత ఏవ ముహుః శ్రుత్యాప్యేకత్వం ప్రతిపాద్యతే ॥ ౬౯౮ ॥ బ్రహ్మాత్మనోస్తత్త్వమసీత్యద్వయత్వోపపత్తయే। ప్రత్యక్షాదివిరోధేన వాచ్యయోర్నోపయుచ్యతే । తత్త్వంపదార్థయోరైక్యం లక్ష్యయోరేవ సిధ్యతి ॥ ౬౯౯ ॥ శిష్యః- స్యాత్తత్త్వపదయోః స్వామిన్నర్థః కతివిధో మతః । పదయోః కో ను వాచ్యార్థో లక్ష్యార్థ ఉభయోశ్చ కః । ౭౦౦ ॥ వాన్యైకత్వవివక్షాయా విరోధః కః ప్రతీయతే । లక్ష్యార్థయోరభిన్నత్వే స కథ వినివర్తతే ॥ ౭౦౧ ॥ ఏకత్వకథనే కా వా లక్షణాత్రోరరీకృతా । ఏతత్సర్వం కరుణయా సమ్యక్త్వ ప్రతిపాదయ ॥ ౭౦౨ ॥ శ్రీగురుః-

శృణుష్వావహితో విద్వన్ అద్య తే ఫలిత తపః ।

వాక్యార్థశ్వతిమాత్రేణ సమ్యగ్జ్ఞాన భవిష్యతి ॥ ౭౦౩ ।।

యావన్న తత్త్వపదయోరర్థః సమ్యగ్విచార్యతే ।

తావదేవ నృణా బధో మృత్యుససారలక్షణః ॥ ౭౦౪ ॥

అవస్థా సచ్చిదానందాఖణ్డైకరసరూపిణీ ।

మోక్ష సిధ్యతి వాక్యార్థాపరోక్షజ్ఞానతః సతామ్ ॥ ౭౦౫ ॥

వాక్యార్థ ఏవ జ్ఞాతవ్యో ముముక్షోర్భవముక్తయే ।

తస్మాదవహితో భూత్వా శృణు వక్ష్యే సమాసతః ।। ౭౦౬ ।।

అర్థా బహువిధాః ప్రోక్తా వాక్యానా పడితోత్తమైః ।

వాచ్యలక్ష్యాదిభేదేన ప్రస్తుతం శ్రూయతాం త్వయా ॥ ౭౦౭ ॥

వాక్యే తత్త్వమసీత్యత్ర విద్యతే యత్పదత్రయమ్ ।

తత్రాదౌ విద్యమానస్య తత్పదస్య నిగద్యతే ॥ ౨౦౮ ॥

శాస్త్రార్థకోవిదైరర్థో వాచ్యో లక్ష్య ఇతి ద్విధా ।

వాచ్యార్థం తే ప్రవక్ష్యామి పడితైర్య ఉదీరితః ॥ ౨౦౯ ॥

సమష్టిరూపమజ్ఞాన సాభాస సత్త్వబృహితమ్ ।

వియదాదివిరాడత స్వకార్యేణ సమన్వితమ్ ॥ ౨౧౦ ॥

చైతన్య తదవన్చిన్న సత్యజ్ఞానాదిలక్షణమ్ ।

సర్వజ్ఞత్వేశ్వరత్వాతర్యామిత్వాదిగుణైర్యుతమ్ ॥ ౨౧౧ ॥

జగత్స్రష్టుత్వపాతృత్వసంహర్తృత్వాదిధర్మకమ్ ।

సర్వాత్మనా భాసమాన యదమేయ గుణైశ్చ తత్ ॥ ౧౨ ॥

అవ్యక్తమపర బ్రహ్మ వాచ్యార్థ ఇతి కథ్యతే ।

నీలముత్పలమిత్యత్ర యథా వాక్యార్థసంగతిః ॥ ౨౧౩ ॥ .

తథా తత్త్వమసీత్యత్ర నాస్తి వాక్యార్థసగతిః ।

పటాద్వ్యావర్తతే నౌల ఉత్పలేన విశేషితః ॥ ౨౧౪ ॥

౧౯౨ సర్వవేదాన్తసిద్ధాన్తసారసంగ్రహః ।

శౌక్ల్యాద్వ్యావర్తతే నీలేనోత్పలం తు విశేషితమ్ । ఇత్థమన్యోన్యభేదస్య వ్యావర్తకతయా తయోః ॥ ౨౧౫ ॥ విశేషణవిశేష్యత్వసంసర్గస్యేతరస్య వా । వాక్యార్థత్వే ప్రమాణాంతరవిరోధో న విద్యతే ॥ ౨౧౬ ॥ అతః సంగచ్ఛతే సమ్యగ్వాక్యార్థో బాధవర్జితః । ఏవం తత్త్వమసీత్యత్ర వాక్యార్థో న సమంజసః॥ ౨౧౭ ॥ తదర్థస్య పరోక్షత్వాదివిశిష్టచితేరపి । త్వమర్థస్యాపరోక్షత్వాదివిశిష్టచితేరపి ॥ ౨౧౮ ॥ తథైవాన్యోన్యభేదస్య వ్యావర్తకతయా తయోః । విశేషణవిశేష్యస్య సంసర్గస్యేతరస్య వా ॥ ౨౧౯ ॥ వాక్యార్థత్వే విరోధోఽస్తి ప్రత్యక్షాదికృతస్తతః ।

సంగచ్ఛతే న వాక్యార్థస్తద్విరోధం చ వచ్మి తే ।। ౭౨౦ ॥
సర్వేశత్వస్వతంత్రత్వసర్వజ్ఞత్వాదిభిర్గుణైః । సర్వోత్తమః సత్యకామః సత్యసకల్ప ఈశ్వరః ॥ ౭౨౧ ॥ తత్పదార్థస్త్వమర్థస్తు కించిజ్జో్ దుఃఖజీవనః । సంసార్యయం తద్గతికో జీవః ప్రాకృతలక్షణః ॥ ౭౨౨ ॥ కథమేకత్వమనయోర్ఘటతే విపరీతయోః । ప్రత్యక్షేణ విరోధోఽయముభయోరుపలభ్యతే ॥ ౭౨౩ ॥ విరుద్ధధర్మాక్రాతత్వాత్పరస్పరవిలక్షణౌ । జీవేశౌ వహ్నితుహినావివ శబ్దార్థతోఽపి చ ॥ ౭౨౪ ।। ప్రత్యక్షాదివిరోధః స్యాదిత్త్యైక్యే తయోః పరిత్యక్తే । శ్రుతివచనవిరోధో భవతి మహాస్మృతివచనవిరోధశ్చ ॥ ౭౨౫ ॥ శ్రుత్యాప్యేకత్వమనయోస్తాత్పర్యేణ నిగద్యతే । ముహుస్తత్త్వమసీత్యస్మాదగీకార్యం శ్రుతేర్వచః ।। ౭౨౬ ॥ వాక్యార్థత్వే విశిష్టస్య ససర్గస్య చ వా పునః । సర్వవేదాన్తసిద్ధాన్తసారసగ్రహః । ౧౯౨ అయథార్థతయా సోఽయం వాక్యార్థోం న మతః శ్రుతేః ।। ౭౨౭ ॥ అఖడైకరసత్వేన వాక్యార్థః శ్రుతిసమతః । స్థూలసూక్ష్మప్రపచస్య సన్మాత్రత్వ పునః పునః ॥ ౭౨౮ ॥ దయిత్వా సుషుప్తౌ తద్బ్రహ్మభిన్నత్వమాత్మనః । ఉపపాద్య సదైకత్వ ప్రదర్శయితుమిచ్ఛయా ॥ ౭౨౯ ॥ ఐతదాత్మ్యమిద సర్వమిత్యుక్త్వైవ సదాత్మనోః । బ్రవీతి శ్రుతిరేకత్వ బ్రహ్మణోఽద్వైతసిద్ధయే ॥ ౭౩౦ ।। సతి ప్రపచే జీవే వా ద్వైతత్వ బ్రహ్మణః కుతః । అతస్తయోరఖడత్వమేకత్వ శ్రుతిసమతమ్ ।। ౭౩౧ ॥ విరుద్ధాశపరిత్యాగాత్ప్రత్యక్షాదిర్న బాధతే । అవిరుద్ధాశగ్రహణాన్న శ్రుత్యాపి విరుధ్యతే ॥ ౭౩౨ ।। లక్షణా హ్యుపగతవ్యా తతో వాక్యార్థసిద్ధయే । వాచ్యార్థానుపపత్త్యైవ లక్షణాభ్యుపగమ్యతే ॥ ౭౩౩ ॥ సబధానుపపత్త్యా చ లక్షణేతి జగుర్బుధాః । గంగాయాం ఘోష ఇత్యాదౌ యా జహల్లక్షణా మతా ॥ ౭౩౪ ॥ న సా తత్త్వమసీత్యత్ర వాక్య ఏషా ప్రవర్తతే । గంగాయా అపి ఘోషస్యాధారాధేయత్వలక్షణమ్ ॥ ౭౩౫ ॥ సర్వో విరుద్ధవాక్యార్థస్తత్ర ప్రత్యక్షతస్తతః । గంగాసంబధవత్తీరే లక్షణా సప్రవర్తతే ।। ౭౩౬ ।। తథా తత్త్వమసీత్యత్ర చైతన్యైకత్వలక్షణే । వివక్షితే తు వాక్యార్థేఽపరోక్షత్వాదిలక్షణః ॥ ౭౩౭ ॥ విరుధ్యతే భాగమాత్రో న తు సర్వో విరుధ్యతే । తస్మాజ్జహల్లక్షణాయాః ప్రవృత్తిర్నాత్ర యుజ్యతే ॥ ౭౩౮ ॥ వాచ్యార్థస్య తు సర్వస్య త్యాగే న ఫలమీక్ష్యతే । నారికేలఫలస్యేవ కఠినత్వధియా నృణామ్ ॥ ౭౩౯ ॥ ౧౩

గంగాపదం యథా స్వార్థ త్యక్త్వా లక్షయతే తటమ్ ।
తత్పదం త్వపద వాపి త్యక్త్వా స్వార్థ యథాఖిలమ్ ।। ౭౪౦ ॥

తదర్థం వా త్వమర్థ వా యది లక్షయతి స్వయమ్ ।

తదా జహల్లక్షణాయాః ప్రవృత్తిరుపపద్యతే ॥ ౭౪౧ ।।

న శంకనీయమిత్యార్యైర్జ్ఞాతార్థే న హి లక్షణా ।

తత్పదం త్వంపదం వాపి శ్రూయతే చ ప్రతీయతే ॥ ౭౪౨ ॥

తదర్థే చ కథ తత్ర సప్రవర్తేత లక్షణా ।

అత్ర శోణో ధావతీతి వాక్యవన్న ప్రవర్తతే ॥ ౭౪౩ ॥

అజహల్లక్షణా వాపి సా జహల్లక్షణా యథా ।

గుణస్య గమనం లోకే విరుద్ధ ద్రవ్యమతరా ॥ ౭౪౪ ॥

అతస్తమపరిత్యజ్య తద్గుణాశ్రయలక్షణః ।

లక్ష్యాదిర్లక్ష్యతే తత్ర లక్షణాసా ప్రవర్తతే ॥ ౭౪౫ ।।

వాక్యే తత్త్వమసీత్యత్ర బ్రహ్మాత్మైకత్వబోధకే ।

పరోక్షత్వాపరోక్షత్వాదివిశిష్టచితోర్ద్వయోః ।। ౭౪౬ ॥

ఏకత్వరూపవాక్యార్థో విరుద్ధాంశావివర్జనాత్ ।

న సిధ్యతి యతస్తస్మాన్నాజహల్లక్షణా మతా ॥ ౭౪౭ ॥

తత్పద త్వపద చాపి వకీయార్థవిరోధినమ్ ।

అశ సమ్యక్పరిత్యజ్య స్వావిరుద్ధాశసయుతమ్ ॥ ౭౪౮ ॥

తదర్థం వా త్వమర్థం వా సమ్యల్లక్షయతః స్వయమ్ ।

భాగలక్షణయా సాధ్య కిమస్తీతి న శక్యతామ ॥ ౭౪౯ ॥

అవిరుద్ధం పదార్థాన్తరాశ స్వాశ చ తత్కథమ్ ।

ఏక పద లక్షణయా సలక్షయితుమర్హతి ॥ ౭౫౦ ॥

పదాతరేణ సిద్ధాయా పదార్థప్రమితౌ స్వతః ।

తదర్థప్రత్యయాపేక్షా పునర్లక్షణయా కుతః ।। ౭౫౧ ॥

తస్మాత్తత్త్వమసీత్యత్ర లక్షణా భాగలక్షణా ।

వాక్యార్థసత్త్వాఖడైకరసతాసిద్ధయే మతా ॥ ౭౫౨ ॥

భాగ విరుద్ధ సత్యజ్యావిరోధో లక్ష్యతే యదా ।

సా భాగలక్షణేత్యాహుర్లక్షణజ్ఞా విచక్షణాః ॥ ౭౫౩ ॥

సోఽయ దేవదత్త ఇతి వాక్య వాక్యార్థ ఏవ వా ।

దేవదత్తైక్యరూపస్వవాక్యార్థానవబోధకమ్ ॥ ౭౫౪ ॥

దేశకాలాదివైశిష్ట్య విరుద్ధాశ నిరస్య చ ।

అవిరుద్ధ దేవదత్తదేహమాత్ర స్వలక్షణమ్ ॥ ౭౫౫ ॥ -

భాగలక్షణయా సమ్యగ్లక్షయత్యనయా యథా ।

తథా తత్త్వమసీత్యత్ర వాక్య వాక్యార్థ ఏవ వా ॥ ౭౫౬ ॥

పరోక్షత్వాపరోక్షత్వాదివిశిష్టచిత్తోర్ద్వయోః ।

ఏకత్వరూపవాక్యార్థవిరుద్ధాశముపస్థితమ్ ।। ౭౫౭ ॥

పరోక్షత్వాపరోక్షత్వసర్వజ్ఞత్వాదిలక్షణమ్ ।

బుద్ధ్యాదిస్థూలపర్యంతమావిద్యకమనాత్మకమ్ ॥ ౭౫౮ ॥

పరిత్యజ్య విరుద్ధాశం శుద్ధచైతన్యలక్షణమ్ ।

వస్తు కేవలసన్మాత్ర నిర్వికల్ప నిరజనమ్ ॥ ౭౫౯ ।।

లక్షయత్యనయా సమ్యగ్భాగలక్షణయా తతః।

సర్వోపాధివినిర్ముక్త సచ్చిదానదమద్వయమ్ ।। ౭౬౦ ॥

నిర్విశేష నిరాభాసమతాదశమనీదృశమ్ ।

అనిర్దేశ్యమనాయత్తమనత శాతమన్యుతమ్ ।

అప్రతర్క్యమవిజ్ఞేయ నిర్గుణ బ్రహ్మ శిష్యతే ॥ ౭౬౧ ॥

పాధివైశిష్టయకృతో విరోధో బ్రహ్మాత్మనోరేకతయాధిగత్యా।

పాధివైశిష్టయ ఉదస్యమానే న కశ్చిదప్యస్తి విరోధ ఏతయోః ॥౭౬౨॥

తయోరుపాధిశ్చ విశిష్టతా చ తద్ధర్మభాక్త్వ చ విలక్షణత్వమ్ ।

భ్రాంత్యా కృత సర్వమిద మృషైవ స్వప్నార్థవజ్జాగ్రతి నైవ సత్యమ్ ।।౭౬3॥

నిద్రాసూతశరరిధర్మసుఖదుఃఖాదిప్రపచోఽపి వా

జీవేశాదిభిదాపి వా న చ ఋత కర్తుం క్వచిచ్చక్యతే ।

మాయాకల్పితదేశకాలజగదీశాదిభ్రమరతాదృశః

కో భేదోఽస్త్యనయోర్ద్వయోస్తు కతమః సత్యోఽన్యతః కో భవేత్ ||౭౬౪

న స్వప్న జాగరణయోరుభయోర్విశేషః

సందృశ్యతే క్వచిదపి భ్రమజైర్వికల్పైః ।

యదృష్టదర్శనముఖైరత ఏవ మిథ్యా

స్వప్నో యథా నను తథైవ హి జాగరోఽపి ॥ ౭౬౫ ॥

ఆవిద్యాకార్యతస్తుల్యౌ ద్వావపి స్వప్నజాగరౌ ।

దృష్టదర్శనదృశ్యాదికల్పనోభయతః సమా || ౭౬౬ ॥

అభావ ఉభయోః సుప్తౌ సవేరప్యనుభూయతే ।

న కశ్చిదనయోర్భేదస్తస్మాన్మిథ్యాత్వమర్హతః ॥ ౭౬౭ ॥

భ్రాత్యా బ్రహ్మణి భేదోఽయ సజాతీయాదిలక్షణః ।

కాలత్రయేఽపి హే విద్వన్ వస్తుతో నైవ కశ్చన ॥ ౭౬౮ ॥

యత్ర నాన్యత్పశ్యతీతి శ్రుతిర్ద్వైత నిషేధతి ।

కల్పితస్య భ్రమాద్భూమ్ని మిథ్యాత్వావగమాయ తత్ ॥ ౭౯ ॥

యతస్తతో బ్రహ్మ సదాఽద్వితీయ వికల్పశూన్య నిరుపాధి నిర్మలమ్ ।

నిరతరానదఘన నిరీహం నిరారపదం కేవలమేకమేవ ॥ ౭౦ ।।

నైవాస్తి కాచన భిదా న గుణప్రతీతి-

ర్నో వాక్ప్రవృత్తిరపి వా న మనఃప్రవృత్తిః ।

యత్కేవలం పరమశాంతమనతమాద్య-

మానందమాత్రమవభాతి సదద్వితీయమ్ ॥ ౭౧ ॥

యదిదం పరమం సత్యం తత్త్వం సచ్చిత్సుఖాత్మకమ్ ।

అజరామరణ నిత్య సత్యమేతద్వచో మమ ॥ ౭౨ ॥

న హి త్వం దేహోఽసావసురపి చ వాప్యక్షనికరో

మనో వా బుద్ధిర్వా క్వచిదపి తథాహంకృతిరపి ।

న చైషాం సఘాతస్త్వము భవతి విద్వన్ శృణు పర

యదేతేషాం సాక్షీ స్ఫురణమమల తత్త్వమసి హి ॥ ౭౩ ॥

యజ్జాయతే వస్తు తదేవ వర్ధతే తదేవ మృత్యు సముపైతి కాలే ।

జన్మైవ తేనాస్తి తథైవ మృత్యు స్త్వేవ నిత్యస్య విభోరజస్య ।। ౭౪ ॥

య ఏష దేహో జనితః స ఏవ సమేధతే నశ్యతి కర్మయోగాత్ ।

త్వమేతదీయాస్వఖిలాస్వవస్థాస్వవస్థితః సాక్ష్యసి బోధమాత్రః ॥ ౭౫ ॥

యత్స్వప్రకాశమఖిలాత్మకమాసుషుప్తే-

రేకాత్మనాహమహమిత్యవభాతి నిత్యమ్ ।

బుద్ధేః సమస్తవికృతేరవికారి బోద్ధృ

యద్బ్రహ్మ తత్త్వమసి కేవలబోవమాత్రమ్ ॥ ౭౭౬ ॥

స్వాత్మన్యనస్తమయసవిది కల్పితస్య

వ్యోమాదిసర్వజగతః ప్రదదాతి సత్తామ్ ।

స్ఫూర్తి స్వకీయమహసా వితనోతి సాక్షా-

ద్యబ్రహ్మ తత్త్వమసి కేవలబోధమాత్రమ్ ॥ ౭౭౭ ॥

సమ్యక్సమావినిరతైర్విమలాతరగైః

సాక్షాదవేక్ష్య నిజతత్త్వమపారసౌఖ్యమ్ ।

సతుష్యతే పరమహసకులైరజస్త్ర

యద్బ్రహ్మ తత్త్వమసి కేవలబోధమాత్రమ్ ।। ౭౭౮ ।।

అతర్బహిః స్వయమఖడితమేకరూప-

మారోపితార్థవదుదచతి మూఢబుద్ధేః ।

మృత్స్నాదివద్విగతవిక్రియమాత్మవేద్య

యద్బ్రహ్మ తత్త్వమసి కేవలబోధమాత్రమ్ ॥ ౭౭౯ ।।

శ్రుత్యుక్తమవ్యయమనతమనాదిమధ్య-

మవ్యక్తమక్షరమనాశ్రయమప్రమేయమ్ ।

ఆనదసద్ధనమనామయమద్వితీయం

యద్బ్రహ్మ తత్త్వమసి కేవలబోధమాత్రమ్ ॥ ౭౮౦ ॥

శరీరతద్యోగతదీయధర్మాద్యారోపణం భ్రాన్తివశాత్త్వయీదమ్ ।

న వస్తుతః కించిదతస్త్వజస్త్వం మృత్యోర్భయం క్వాస్తి తవాసి పూర్ణః ॥౭౮౧॥

యదృపృష్టం భ్రాన్తిమత్యా స్వదృష్ట్యా

తత్తత్సమ్యగ్వస్తుదృష్ట్యా త్వమేవ ।

త్వత్తో నాన్యద్వస్తు కించిత్తు లోకే
కస్మాద్భీతి స్తే భవేదద్వయరయ ॥ ౭౮౨ ॥

పశ్యతస్త్వహమేవేదం సర్వమిత్యాత్మనాఖిలమ్ ।
భయ స్యాద్విదుషః కస్మాత్స్వస్మాన్న భయమిష్యతే ॥ ౭౮౩ ॥

తస్మాత్త్వమభయం నిత్య కేవలానందలక్షణమ్ ।
నిష్కలం నిష్క్రియ శాంత బ్రహ్మైవాసి సదాఽద్వయమ్ ॥ ౭౮౪ ॥

జ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయవిహీనం జ్ఞాతురభిన్న జ్ఞానమఖండమ్ ।
జ్ఞేయాజ్ఞేయత్వాదివిముక్త శుద్ధం బుద్ధ తత్త్వమసి త్వమ్ ॥ ౭౮౫ ॥

అతఃప్రజ్ఞత్వాదివికల్పైరస్పృష్టం యత్తదృశిమాత్రమ్ ।
సత్తామాత్రం సమరసమేక శుద్ధ బుద్ధం తత్త్వమసి త్వమ్ ॥ ౭౮౬ ॥

సర్వాకారం సర్వమసర్వం సర్వనిషేధావధిభూత యత్ ।
సత్య శాశ్వతమేకమనత శుద్ధ బుద్ధం తత్త్వమసి త్వమ్ ॥ ౭౮౭ ॥

నిత్యానదాఖండైకరసం నిష్కలమక్రియమస్తవికారమ్ ।
ప్రత్యగభిన్నం పరమవ్యక్త శుద్ధం బుద్ధ తత్త్వమసి త్వమ్ ॥ ౭౮౮ ॥

త్వం ప్రత్యస్తాశేషవిశేష వ్యోమేవాంతర్బహిరపి పూర్ణమ్ ।
బ్రహ్మానంద పరమద్వైతం శుద్ధం బుద్ధ తత్త్వమసి త్వమ్ ॥ ౭౮౯ ॥

బ్రహ్మైవాహమహం బ్రహ్మ నిర్గుణం నిర్వికల్పకమ్ ।
ఇత్యేవాఖడయా వృత్త్యా తిష్ఠ బ్రహ్మణి నిష్క్రియే ॥ ౭౯౦ ॥

అఖండామేవైతాం ఘటితపరమానందలహరీం
పరిధ్వస్తద్వైతప్రమితిమమలాం వృత్తిమనిశమ్ ।

అముచానః స్వాత్మన్యనుపమసుఖే బ్రహ్మణి పరే

రమస్వ ప్రారబ్ధ క్షపయ సుఖవృత్త్యా త్వమనయా ।। ౭౯౧ ।।

బ్రహ్మానదరసాస్వాదతత్పరేణైవ చేతసా ।

సమాధినిష్ఠితో భూత్వా తిష్ఠ విద్వన్సదా మునే ॥ ౭౯౨ ॥

అఖడాఖ్యా వృత్తిరేషా వాక్యార్థశ్రుతిమాత్రతః ।

శ్రోతుః సజాయతే కిం వా క్రియాతరమపేక్షతే ।। ౭౯౩ ॥

సమాధిః కః కతివిధస్తత్సిద్ధే కిము సాధనమ్ ।

సమాధేరతరాయాః కే సర్వమేతన్నిరూప్యతామ్ ॥ ౭౯౪ ॥

ముఖ్యగౌణాదిభేదేన విద్యన్తేఽత్రాధికారిణః ।

తేషా ప్రజ్ఞానుసారేణాఖడా వృత్తిరుదేష్యతే ॥ ౭౯౫ ॥

శ్రద్ధాభక్తిపురఃసరేణ విహితేనైవేశ్వర కర్మణా

సతోష్యార్జితతత్ప్రసాదమహిమా జన్మాతరేష్వేవ యః ।

నిత్యానిత్యవివేకతీవ్రవిరతిన్యాసాదిభిః సాధనై-

ర్యుక్తః సః శ్రవణే సతామభిమతో ముఖ్యాధికారీ ద్విజః ॥ ౭౯౬ ॥

అధ్యారోపాపవాదక్రమమనుసరతా దేశికేనాత్ర వేత్త్రా

వాక్యార్థే బోధ్యమానే సతి సపది సతః శుద్ధబుద్ధేరముష్య ।

నిత్యానదాద్వితీయ నిరుపమమమల యత్పర తత్త్వమేక

తదేవాహమస్మీత్యుదయతి పరమాఖడతాకారవృత్తిః ॥ ౭౯౭ ।।

అఖడాకారవృత్తిః సా చిదాభాసమన్వితా ।

ఆత్మాభిన్న పర బ్రహ్మ విషయీకృత్య కేవలమ్ ॥ ౭౯౮ ।।

బాధతే తద్గతాజ్ఞాన యదావరణలక్షణమ్ ।

అఖడాకారయా వృత్త్యా త్వజ్ఞానే బాధితే సతి ।। ౭౯౯ ॥

తత్కార్యం సకల తేన సమ భవతి బాధితమ్ ।

తంతుదాహే తు తత్కార్యపటదాహో యథా తథా ।। ౮౦౦ ॥

తస్య కార్యతయా జీవవృత్తిర్భవతి బాధితా।

ఉపప్రభా యథా సూర్య ప్రకాశయితుమక్షమా ॥ ౮౦౧ ।।

తద్వదేవ చిదాభాసచైతన్య వృత్తిసస్థితమ్ ।

స్వప్రకాశం పర బ్రహ్మ ప్రకాశయితుమక్షమమ్ ॥ ౮౦౨ ॥

ప్రచండాతపమధ్యస్థదీపవన్నష్టదాధితిః ।

తత్తేజసాభిభూత సల్లీనోపాధితయా తతః ॥ ౮౦౩ ॥

బింబభూతపరబ్రహ్మమాత్ర భవతి కేవలమ్ ।

యథాపనీతే త్వాదర్శే ప్రతిబింబముఖ రవయమ్ ॥ ౮౦౪ ॥

ముఖమాత్ర భవేత్తద్వదేతోపాధిసక్షయాత్ ।

ఘటాజ్ఞానే యథా వృత్త్యా వ్యాప్తయా బాధితే సతి ॥ ౮౦౫ ।।

ఘటం విస్ఫురయత్యేష చిదాభాసః స్వతేజసా ।

న తథా స్వప్రభే బ్రహ్మణ్యాభాస ఉపయుజ్యతే ॥ ౮౦౬ ॥

అత ఏవ మతం వృత్తివ్యాప్యత్వం వస్తునః సతామ్।

న ఫలవ్యాప్యతా తేన న విరోధః పరస్పరమ్ ॥ ౮౦౭ ॥

శ్రుత్యోదితస్తతో బ్రహ్మ జ్ఞేయం బుద్ధ్యైవ సూక్ష్మయా ।

ప్రజ్ఞామాద్యం భవేద్యేషాం తేషాం న శ్రుతిమాత్రతః ॥ ౮౦౮ ॥

స్యాదఖడాకారవృత్తిర్వినా తు మననాదినా ।

శ్రవణాన్మననాద్ధ్యానాత్తాత్పర్యేణ నిరతరమ్ ॥ ౮౦౯ ॥

బుద్ధేః సూక్ష్మత్వమాయాతి తతో వస్తూపలభ్యతే ।

మందప్రజ్ఞావతాం తస్మాత్కరణీయం పునః పునః ॥ ౮౧౦ ॥

శ్రవణ మనన ధ్యాన సమ్యగ్వస్తూపలబ్ధయే ।

సర్వవేదాన్తవాక్యానాం పడ్భిలింగైః సదద్వయే ॥ ౮౧౧ ॥

పరే బ్రహ్మణి తాత్పర్యనిశ్చయ శ్రవణ విదుః ।

శ్రుతస్యైవాద్వితీయస్య వస్తునః ప్రత్యగాత్మనః ॥ ౮౧౨ ॥

వేదాన్తవాక్యానుగుణయుక్తిభిస్స్వనుచింతనమ్ ।

మనన తచ్ఛ్రుతార్థస్య సాక్షాత్కరణకారణమ్ ॥ ౮౧౩ ॥

విజాతీయశరీరాదిప్రత్యయత్యాగపూర్వకమ ।

సజాతీయాత్మవృత్తీనా ప్రవాహకరణ యథా ॥

తైలధారావదచ్ఛిన్నవృత్త్యా తద్ధ్యానమిష్యతే ॥ ౮౧౪ ॥

తావత్కాల ప్రయత్నేన కర్తవ్య శ్రవణ సదా ।

ప్రమాణసశయో యావత్స్వబుద్ధేర్న నివర్తతే ॥ ౮౧౫ ॥

ప్రమేయసశయో యావత్తావత్తు శ్రుతియుక్తిభి ।

ఆత్మయాథార్థ్యనిశ్చిత్త్యై కర్తవ్య మనన ముద్రః ॥ ౮౧౬ ॥

విపరీతాత్మధీర్యావన్న వినశ్యతి చేతసి ।

తావన్నిరతర ధ్యాన కర్తవ్య మోక్షమిచ్ఛతా ॥ ౮౧౭ ॥

యావన్న తర్కేణ నిరాసితోఽపి దృశ్యప్రపచస్త్వపరోక్షయోధాత్ ।

విలీయతే తావదముష్య భిక్షార్ధ్యానాది సమ్యక్కరణీయమేవ ॥ ౮౧౮॥

సవికల్పో నిర్వికల్పః ఇతి దేవా నిగద్యతే ।

సమాధి సవికల్పస్య లక్షణ వచ్మి తచ్ఛృణు ॥ ౮౧౯ ।।

జ్ఞానాద్యవిలయేనైవ జ్ఞేయే బ్రహ్మణి కేవలే ।

తదాకారాకారితయా చిత్తవృత్తరవస్థితి ॥ ౮౨౦ ।।

సద్భిః స ఏవ విజ్ఞేయ సమాధిః సవికల్పకః ।

మృద ఏవావభానేఽపి మృణ్మయాద్విపభానవత్ ॥ ౮౨౧ ।।

సన్మాత్రవస్తుభానేఽపి త్రిపుటీ మాతి సన్మయీ ।

సమాధిరత ఏవాయ సవికల్ప ఇతీర్యతే ॥ ౮౨౨ ॥

జ్ఞాత్రాదిభావముత్సృజ్య జ్ఞేయమాత్రస్థితిర్దృఢా ।

మనసో నిర్వికల్పః స్యాత్సమావియోగసజ్ఞితః ॥ ౮౨3 ॥

జలే నిక్షిప్తలవణ జలమాత్రతయా స్థితమ్ ।

'పృథడ్ న భాతి కిం న్వభ ఏకమేవావభాసతే ॥ ౮౨౪ ॥

యథా తథైవ సా వృత్తిబ్రహ్మమాత్రతయా స్థితా ।

పృథడ్ న భాతి బ్రహ్మైవాద్వితీయమత్రభాసతే ॥ ౮౨౫ ॥

జ్ఞాత్రాదికల్పనాభావాన్మతోఽయ నిర్వికల్పకః ।

వృత్తేః సద్భావబాధాభ్యాముభయోర్భేద ఇష్యతే ॥ ౮౨౬ ॥

సమాధిసుప్త్యోర్జ్ఞానం చాజ్ఞాన సుక్త్యాత్ర నేష్యతే ।

సవికల్పో నిర్వికల్పః సమాధివిమౌ హృది ॥ ౮౨౭ ॥

ముముక్షార్యత్నతః కార్యౌ విపరీతనివృత్తయే ।

కృతేఽస్మిన్విపరీతాయా భావనాయా నివర్తనమ్ ।। ౮౨౮ ॥

జ్ఞానస్యాప్రతివద్ధత్వం సదానందశ్చ సిధ్యతి ।

దృశ్యానువిద్ధః శబ్దానువిద్ధశ్చేతి ద్విధా మతః ॥ ౨౯ ।।

సవికల్పస్తయోర్యత్తల్లక్షణ వన్మి తన్ఛృణు ।

కామాదిప్రత్యయైదృశ్యైః ససర్గో యత్ర దృశ్యతే ।। ౩౦ ॥

సోఽయం దృశ్యానువిద్ధః స్యాత్సమాధిః సవికల్పకః ।

అహంమమేదమిత్యాదికామకోధాదివృత్తయః ।। ౩౧ ॥

దృశ్యన్తే యేన సదృష్టా దృశ్యాః స్యురహమాదయః।

కామాదిసర్వవృత్తీనాం ద్రష్టారమవికారిణమ్ ।। ౩౨ ॥

సాక్షిణ స్వం విజానీయాద్యస్తాః పశ్యతి నిష్క్రియః ।

కామాదీనామహ సాక్షీ దృశ్యన్తే తే మయా తతః ।। ౩౩ ॥

ఇతి సాక్షితయాత్మానం జానాత్యాత్మని సాక్షిణమ్ ।

దృశ్యం కామాది సకలం స్వాత్మన్యేవ విలాపయేత్ ॥ ౩౪ ॥

నాహ దేహో నాప్యసుర్నాక్షవర్గోం

నాహకారో నో మనో నాపి బుద్ధిః ।

అంత స్తేషాం చాపి తద్విక్రియాణాం

సాక్షీ నిత్యః ప్రత్యగేవాహమస్మి ॥ ౩౫ ॥

వాచః సాక్షీ ప్రాణవృత్తేశ్చ సాక్షీ

బుద్ధేః సాక్షీ బుద్ధివృత్తేశ్చ సాక్షీ ।

చక్షుఃశ్రోత్రాదీంద్రియాణాం చ సాక్షీ

సాక్షీ నిత్యః ప్రత్యగేవాహమస్మి ॥ ౩౬॥

నాహ స్థూలో నాపి సూక్ష్మో న దీర్ఘో

నాహ బాలో నో యువా నాపి వృద్ధః ।

నాహం కాణో నాపి మూకో న షఢ
సాక్షీ నిత్యః ప్రత్యగేవాహమాస్మి || ౮౩౭ ||

నాస్మ్యాగతా నాపి గతా న హంతా
నాహం కర్తా న ప్రయోక్తా న వక్తా |
నాహం భోక్తా నో సుఖీ నైవ దుఃఖీ
సాక్షీ నిత్యః ప్రత్యగేవాహమస్మి || ౮౩౮ ||

నాహం యోగీ నో వియోగీ న రాగీ
నాహం క్రోధీ నైవ కామీ న లోభీ |
నాహం బద్ధో నాపి యుక్తో న ముక్త
సాక్షీ నిత్య ప్రత్యగేవాహమస్మి ‖ ౮౩౯ ‖

నాంతఃప్రజ్ఞో నో బహిఃప్రజ్ఞకో వా
నైవ ప్రజ్ఞో నాపి చాప్రజ్ఞ ఏషః |
నాహం శ్రోతా నాపి మతా న బోద్ధా
సాక్షీ నిత్యః ప్రత్యగేవాహమస్మి || ౮౪౦ ‖

న మేఽస్తి దేహేంద్రియబుద్ధియోగో
న పుణ్యలేశోఽపి న పాపలేశః |
క్షుధాపిపాసాదిషడూర్మిదూరః
సదా విముక్తోఽస్మి చిదేవ కేవలః || ౮౪౧ ||

అపాణిపాదోఽహమవాగచక్షుషీ
అప్రాణ ఏవాస్మ్యమనా హ్యబుద్ధిః |
వ్యోమేవ పూర్ణోఽస్మి వినిర్మలోఽస్మి
సదైకరూపోఽస్మి చిదేవ కేవలః ‖ ౮౪౨ ||

ఇతి స్వమాత్మానమవేక్షమాణః

ప్రతీతదృశ్య ప్రవిలాపయన్సదా ।

జహాతి విద్వాన్విపరీతభావం

స్వాభావిక భ్రాంతిక్మాత్రప్రతీతమ్ ।। ౮౪౩ ॥

విపరీతాత్మతాస్ఫూర్తిరేవ ముక్తిరితీర్యతే ।

సదా సమాహితస్యైవ సైషా సిధ్యతి నాన్యథా ॥ ౮౪౪ ॥

న వేషభాషాభిరముష్య ముక్తిర్యా కేవలాఖడచిదాత్మనా స్థితిః ।

తత్సిద్ధయే స్వాత్మని సర్వదా స్థితో జహ్యాదహంతాం మమతాముపాధౌ ॥౮౪౫

స్వాత్మతత్త్వ సమాలబ్య కుర్యాత్ప్రకృతినాశనమ్ ।

తేనైవ ముక్తో భవతి నాన్యథా కర్మకోటిభిః ।। ౮౪౬ ।।

జ్ఞాత్వా దేవ సర్వపాశాపహానిః

క్షీణైః క్లేశైర్జన్మమృత్యుప్రహాణిః ।

ఇత్యేవైషా వైదికీ వాగ్బ్రవీతి

క్లేశక్షత్యాం జన్మమృత్యుప్రహాణిమ్ ॥ ౮౪౭ ॥

భూయో జన్మాద్యప్రసక్తిర్విముక్తిః

క్లేశక్షత్యాం భాతి జన్మాద్యభావః।

క్లైశక్షత్యా హేతురాత్మైకనిష్ఠా

తస్మాత్కార్యా హ్యాత్మనిష్ఠా ముముక్షోః ॥ ౮౪౮ ॥

క్లేశాః స్యుర్వాసనా ఏవ జంతోర్జన్మాదికారణమ్ ।

జ్ఞాననిష్ఠాగ్నినా దాహే తాసాం నో జన్మహేతుతా ॥ ౮౪౯ ॥

బీజాన్యగ్నిప్రదగ్ధాని న రోహన్తి యథా పునః ।

జ్ఞానదగ్ధైస్తథా క్లేశైర్నాత్మా సపద్యతే పునః ॥ ౮౫౦ ॥

తస్మాన్ముముక్షోః కర్తవ్యా జ్ఞాననిష్ఠా ప్రయత్నతః ।

సర్వవేదాన్తసిద్ధాన్తసారసంగ్రహః ।

నిఃశేషవామనానాయ పిగైననిహరాయే ॥ ౮.౧ ॥ జాననిష్ఠాతపరాయ నేర గపియుయతే । కర్మణో నాననిహాయాన నిష్పని మాధినిః ।। ౮౫౬ ॥ పరస్పరవిరుద్ధవారమోమినస్వభావః। కర్తృత్వభావనాపూర్వ కర్గ సాన రిక్షగగ ॥ దహన్ముద్దేవిన్రిత్య నానం కరియే । అజ్ఞానమూలకం కర్మ ాన నభవనాగరమ ॥ ౮౫౪ ॥ జానేన కర్మణో యోగ, కార్య మితి నరిణా। మహయోగో న ఘటనే గయా నిగిరతేజనాః ॥ ౮౫. ॥ నిమపోన్మేషయోపి నథైవ జానకర్మణీ । ప్రతీచీ పథ్యత ధనా ధున నానావికానమ్ । ప్రన్యప్రవణచిత్తప్య కునః కర్మణి యోగ్యతా ॥ .. ॥ జానకనిష్ఠానిన్తస్య మిశీనచారకామో౽గ్నిహి కమరే । తదేవ కాస్య నదేవ మచ్యా తందర నవ నానాధ్యదలి౮౫౭॥ బుద్ధికల్పితమానిన్యభాగ్న గ్నానమాత్మనః । తేనైవ శుద్ధిరంతస్య న ముదా న జలన చ ॥ ౮౫౮ ॥ స్వమ్భరూపే మన స్థానమనుష్టాన తదియో । కరణత్రయమాప్య యత్తామృషా తదసన్యతః ।। ౮౫౯ ॥ వినిపిర్ఝ్యాఖిల దృశ్య స్వమ్వ్వల్పేణ యా స్థితిః । మా సధ్యా నదనుష్ఠాన తాన తని భోజనమ్ ॥ ౮౬౦॥ విజ్ఞాతపరమార్థానా శుద్ధసత్త్వాన్మనా సతామ్ । యతీనా కిమనుష్ఠాన స్వానుసధి వినా పరమ్ ॥ ౮౬౧ ॥ తస్మానియాన్తర త్యక్త్వా జ్ఞాననిష్ఠాపరో యతిః । మదాత్మనిష్టయా తి ష్టేన్నిశ్చలస్తత్పరాయణః ॥ ౮౬౨ ।। కర్తవ్య స్తోచిత కర్మ యోగమారోదుమిన్చతా ।

ఆరోహణం కుర్వతస్తు కర్మ నారోహణం మతమ్ ॥ ౮౬3 ।।

యోగం సమారోహతి యో ముముక్షుః

క్రియాన్తరం తస్య న యుక్తమీషత్ ।

క్రియాన్తరాసక్తమనాః పతత్యసౌ

తాలద్రుమారోహణకర్తృవద్ ధ్రువమ్ ।। ౮౬౪ ॥

యోగారూఢస్య సిద్ధస్య కృతకృత్యస్య ధీమతః ।

నాస్త్యేవ హి బహిర్దృష్టిః కా కథా తత్ర కర్మణామ్ ।

దృశ్యానువిద్ధః కథితః సమాధిః సవికల్పకః ।। ౮౬౫ ।।

శుద్ధోఽహం బుద్ధోఽహం ప్రత్యగ్రూపేణ నిత్యసిద్ధోఽహమ్ ।

శాన్తోఽహమన్తోఽహం సతతపరానన్దసిన్దురేవాహమ్ ॥ ౮౬౬ ॥

ఆద్యోఽహమనాద్యోఽహం వాఙ్మనసా సాధ్యవస్తుమాత్రోఽహమ్ ।

నిగమవచోవేద్యోఽహమనవద్యాఖణ్డబోధరూపోఽహమ్ ॥ ౮౬౭ ॥

విదితావిదితాన్యోఽహం మాయాతత్కార్యలేశశూన్యోఽహమ్ ।

కేవలదృగాత్మకోఽహం సంవిన్మాత్రః సకృద్విభాతోఽహమ్ ।। ౮౬౮

అపరోఽహమనపరోఽహం బహిరంతశ్చాపి పూర్ణ ఏవాహమ్ ।

అజరోఽహమక్షరోఽహం నిత్యానదోఽహమద్వితీయోఽహమ్ ॥ ౮౬౯

ప్రత్యగభిన్నమఖణ్డం సత్యజ్ఞానాదిలక్షణం శుద్ధమ్।

శ్రుత్యవగమ్యం తథ్యం బ్రహ్మైవాహం పరం జ్యోతిః ॥ ౮౭౦ ।।

ఏవం సన్మాత్రగాహిణ్యా వృత్త్యా తన్మాత్రగాహకైః ।

శబ్దైః సమర్పితం వస్తు భావయేన్నిశ్చలో యతిః ।। ౮౭౧ ॥

కామాదిదృశ్యప్రవిలాపపూర్వకం శుద్ధోఽహమిత్యాదికశబ్దమిశ్రః ।

దృశ్యేవ నిష్ఠస్య య ఏష భావః శబ్దానువిద్ధః కథితః సమాధిః ।।౮౭౨

దృశ్యస్యాపి చ సాక్షిత్వాత్సముల్లేఖనమాత్మని ।

నివర్తకమనోవస్థా నిర్వికల్ప ఇతీర్యతే ॥ ౮౭౩ ॥

సవికల్పసమాధిం యో దీర్ఘకాలం నిరతరమ్ ।

సస్కారపూర్వకం కుర్యాన్నిర్వికల్పోఽస్య సిధ్యతి ౮౭౪ ॥

నిర్వికల్పకసమాధినిష్టయా తిష్టతో భవతి నిత్యా ధ్రువమ్ ।

ఉద్భవాద్యపగతిర్నిరర్గలా నిత్యనశ్చలనిరస్తనిర్వృత్తిః ॥ ౮౭. ॥

విద్వానహమిదమితి వా కిఞ్చిద్ బాహ్యాభ్యన్తరవేదనశూన్యః ।

స్వానన్దామృతసిన్ధునిమగ్నస్తూష్ణీమాస్తే కశ్చిదనన్యః ॥ ౮౭౬ ॥

నిర్వికల్పం పర బ్రహ్మ యత్తస్మిన్నేవ నిష్ఠితాః ।

ఏతే ధన్యా ఏవ ముక్తా జీవన్తోఽపి బహిర్దృశమ్ ॥ ౮౭౭ ।।

యథా సమాధిత్రితయం యత్నేన క్రియతే హృది।

తథైవ బాహ్యయదేశేఽపి కార్యం ద్వైతనివృత్తయే ॥ ౮౭౮॥

తత్రప్రకారం ప్రవక్షామి నిశామయ సమాసతః ।

అధిష్ఠానం పరం బ్రహ్మ సచ్చిదానన్దలక్షణమ్ ॥ ౮౭౯ ॥

తత్రాధ్యస్తమిదం భాతి నానారూపాత్మకం జగత్ ।

సత్త్వం చిత్త్వం తథాఽఽనన్దరూపం యద్బ్రహ్మణస్త్రయమ్ ॥ ౮౮ ॥

అధ్యస్తజగతో రుపం నానారూపమిదం ద్వయమ్ ।

ఏతాని సచ్చిదానన్దనామరూపాణి పఞ్చ చ ॥ ౮౮౧।।

ఏకీకృత్యోచ్యతే మూఢైరిదం విశ్వమితి భ్రమాత్ ।

శైత్యం శ్వేతం రసం ద్రవ్యం తురఙ్గ ఇతి నామ చ ॥ ౮౮౨ ॥

ఏకీకృత్య తరఙ్గోఽయమితి నిర్దిశ్యతే యథా ।

ఆరోపితే నామరూపే ఉపేక్ష్య బ్రహ్మణః సతః ॥ ౮౮౩ ॥

స్వరూపమాత్రగ్రహణం సమాధిర్బాహ్య ఆదిమః ।

సచ్చిదానన్దరూపస్య సకాశాత్ బ్రహ్మణో యతిః ॥ ౮౮౪ ॥

నామరూపే పృథక్కృత్య బ్రహ్మణ్యేవ విలాపయన్ ।

అధిష్ఠానం పరం బ్రహ్మ సచ్చిదానన్దమద్వయమ్ ।

యత్తదేవాహమిత్యేవ నిశ్చితాత్మా భవేద్బుధ్ ధ్రువమ్ ॥ ౮౮౫ ॥
ఇదం భూర్న సన్నాపి తోయం న తేజో

న వాయుర్న ఖం నాపి తత్కార్యజాతమ్ ।
యదేషామధిష్ఠానభూతం విశుద్ధం
సదేకం పరం సత్తదేవాహమస్మి ॥ ౮౮౬ ॥
న శబ్దో న రూపం న చ స్పర్శకో వా
తథా నో రసో నాపి గన్ధో న చాన్యః ।
యదేషామధిష్ఠానభూతం విశుద్ధం
సదేకం పరం సత్తదేవాహమస్మి ।। ౮౮౭ ॥
న సద్ద్రవ్యజాతం గుణా న క్రియా వా
న జాతిర్విశేషో న చాన్యః కదాపి ।
యదేషామధిష్ఠానభూతం విశుద్ధం
సదేకం పరం సత్తదేవాహమస్మి ॥ ౮౮౮ ॥
న దేహో న చాక్షాణి న ప్రాణవాయు-
ర్మనో నాపి బుద్ధిర్న చిత్తం హ్యహంధీః ।
యదేషామధిష్ఠానభూతం విశుద్ధం
సదేకం పరం సత్తదేవాహమస్మి ।। ౮౮౯ ॥
న దేశో న కాలో న దిగ్వాపి సత్స్యా-
న్న వస్త్వన్తరం స్థూలసూక్ష్మాదిరూపమ్ ।
యదేషామధిష్ఠానభూతం విశుద్ధం
సదేకం పరం సత్తదేవాహమస్మి ॥ ౮౯౦ ॥

ఏతద్దృశ్యం నామరూపాత్మకం యో-
ఽధిష్ఠానం తద్బ్రహ్మ సత్యం సదేతి ।
గచ్ఛంస్తిష్ఠన్వా శయానోఽపి నిత్యం
కుర్యాద్విద్వాన్బాహ్యదృశ్యానువిద్ధమ్ ॥ ౪౯౧ ।।

అధ్యస్తనామరూపాదిప్రవిలాపేన నిర్మలమ్ ।
అద్వైతం పరమానన్దం బ్రహ్మైవాస్మీతి భావయేత్ ॥ ౪౯౨ ॥

నిర్వికారం నిరాకారం నిరఞ్జనమనామయమ్ ।
ఆద్యన్తరహితం పూర్ణం బ్రహ్మైవాహం న సంశయః ॥ ౪౯౩ ॥

నిష్కలఙ్కం నిరాతఙ్కం త్రివిధచ్ఛేదవర్జితమ్ ।
ఆనన్దమక్షరం ముక్తం బ్రహ్మైవాస్మీతి భావయేత్ ॥ ౪౯౪ ॥

నిర్విశేషం నిరాభాసం నిత్యముక్తమవిక్రియమ్ ।
ప్రజ్ఞానైకరసం నిత్యం బ్రహ్మైవాస్మీతి భావయేత్ ।। ౪౯౫ ॥

శుద్ధం బుద్ధం తత్త్వసిద్ధం పరం ప్రత్యగఖణ్డితమ్ ।
స్వప్రకాశం పరాకాశం బ్రహ్మైవాస్మీతి భావయేత్ ॥ ౪౯౬ ॥

సుసూక్ష్మమస్తితామాత్రం నిర్వికల్పం మహత్తమమ్ ।
కేవలం పరమాద్వైతం బ్రహ్మైవాస్మీతి భావయేత్ ।। ౪౯౭ ॥

ఇత్యేవం నిర్వికారాదిశబ్దమాత్రసమర్పితమ్ ।
ధ్యాయతః కేవలం వస్తు లక్ష్యే చిత్తం ప్రతిష్ఠతి ।। ౪౯౮॥

బ్రహ్మానన్దరసావేశాదేకీభూయ తదాత్మనా ।
బుద్ధేర్వా నిశ్చలావస్థా స సమాధిరకల్పకః ॥ ౪౯౯ ।।

ఉత్థానే వాప్యనుత్థానేఽప్యప్రమత్తో జితేన్ద్రియః ।

సమాధిషట్కం కుర్వీత సర్వదా ప్రయతో యతిః ॥ ౯౦౦ ॥

విపరీతార్థధీర్యావన్న నిఃశేషం నివర్తతే ।

స్వరూపస్ఫురణం యావన్న ప్రసిద్ధ్యత్యనర్గలమ్ ।

తావత్సమాధిషట్కేన నయేత కాలం నిరన్తరమ్ ॥ ౯౦౧ ॥

న ప్రమాదోఽత్ర కర్తవ్యో విదుషా మోక్షమిచ్ఛతా ।

ప్రమాదే జృమ్భతే మాయా సూర్యాపాయే తమో యథా ।। ౯౦౨ ।।

స్వానుభూతిం పరిత్యజ్య న తిష్ఠన్తి క్షణం బుధాః ।

స్వానుభూతౌ ప్రమాదో యః స మృత్యుర్న యమః సతామ్ ।। ౯౦౩ ॥

అస్మిన్సమాధౌ కురుతే ప్రయాసం

యస్తస్య నైవాస్తి పునర్వికల్పః ।

సర్వాత్మభావోఽప్యమునైవ సిధ్యే-

త్సర్వాత్మభావః ఖలు కేవలత్వమ్ ॥ ౯౦౪ ॥

సర్వాత్మభావో విదుషో బ్రహ్మవిద్యాఫలం విదుః ।

జీవన్ముక్తస్య తస్యైవ స్వానన్దానుభవః ఫలమ్ ॥ ౯౦౫ ॥

యోఽహమమేత్యాద్యసదాత్మగాహకో

గ్రన్థిర్లయం యాతి స వాసనామయః ।

సమాధినా నశ్యతి కర్మబన్ధో

బ్రహ్మాత్మబోధోఽప్రతిబన్ధ ఇష్యతే ॥ ౯౦౬ ।।

ఏష నిష్కణ్టకః పన్థా ముక్తేర్బ్రహ్మాత్మనా స్థితేః ।

శుద్ధాత్మనా ముముక్షూణాం యత్సదేకత్వదర్శనమ్ ॥ ౯౦౭ ॥

తస్మాత్త్వఙ్చాప్యప్రమత్తః సమాధీ-

న్కృత్వా గ్రన్థిం సాధు నిర్ధాహ్య యుక్తః ।

నిత్యం బ్రహ్మానన్దపీయూషసిన్ధౌ

మజ్జన్క్రీడన్మోదమానో రమస్వ ॥ ౯౦౮ ॥

నిర్వికల్పసమాధిర్యో వృత్తినైశ్చల్యలక్షణా ।

తమేవ యోగ ఇత్యాహుర్యోగశాస్త్రార్థకోవిదాః ॥ ౯౦౯ ॥

అష్టావఙ్గాని యోగస్య యమో నియమ ఆసనమ్ ।

ప్రాణాయామస్తథా ప్రత్యాహారశ్చాపి చ ధారణా ॥ ౯౧౦॥

ధ్యానం సమాధిరిత్యేవ నిగదన్తి మనీషిణః ।

సర్వం బ్రహ్మేతి విజ్ఞానాదిన్ద్రియగ్రామసంయమః ॥ ౯౧౧ ॥

యమోఽయమితి సమ్ప్రోక్తోఽభ్యసనీయో ముహుర్ముహుః ।

సజాతీయప్రవాహశ్చ విజాతీయతిరస్కృతిః ॥ ౯౧౨ ॥

నియమో హి పరానన్దో నియమాత్క్రియతే బుధైః ।

సుఖేనైవ భవేద్యస్మిన్నజస్రం బ్రహ్మచింతనమ్ ॥ ౯౧౩ ॥

ఆసనం తద్విజానీయాదితరత్సుఖనాశనమ్ ।

చిత్తాదిసర్వభావేషు బ్రహ్మత్వేనైవ భావనాత్ ॥౯౧౪॥

నిరోధః సర్వవృత్తీనాం ప్రాణాయామః స ఉచ్యతే ।

నిషేధనం ప్రపఞ్చస్య రేచకాఖ్యః సమీరణః ॥౯౧౫॥

బ్రహ్మైవాస్మీతి యా వృత్తిః పూరకో వాయురీరితః ।

తతస్తద్వృత్తినైశ్చల్యం కుమ్భకః ప్రాణసంయమః ॥౯౧౬॥

అయఞ్చాపి ప్రబుద్ధానామజ్ఞానాం ప్రాణపీడనమ్ ।

విషయేష్వాత్మతా త్యక్త్వా మనసశ్చితి మజ్జనమ్ ॥౯౧౭॥

ప్రత్యాహార స విజ్ఞేయోఽభ్యసనీయో ముముక్షుభిః ।

యత్ర యత్ర మనో యాతి బ్రహ్మణస్తత్ర దర్శనాత్ ॥౯౧౮॥

మనసా వారణఞ్చైవ ధారణా సా పరామతా ।

బ్రహ్మైవాస్మీతి సద్వృత్త్యా నిగలమ్బతయా స్థితిః ॥౯౧౯॥

ధ్యానశబ్దేన విఖ్యాతా పరమానన్దదాయినీ ।

నిర్వికారతయా వృత్త్యా బ్రహ్మకారతయా పునః ॥౯౨౦॥

వృత్తివిస్మరణం సమ్యగ్ సమాధిర్ధ్యానసంయకః ।

సమాధౌ క్రియమాణే తు విద్యా ఆయాన్తి వై బలాత్ ॥౯౨౧॥

అనుసన్ధానరాహిత్యమాలస్యం భోగలాలసమ్ ।

భయం తమశ్చ విక్షేపస్తేజః స్పన్దశ్చ శూన్యతా ॥ ౧౨౨ ॥

ఏవం యద్విఘ్నబాహుల్యం త్యాజ్యం తత్ బ్రహ్మవిజ్జనైః ।

విఘ్నానేతాన్పరిత్యజ్య ప్రమాదరహితో వశీ ।

సమాధినిష్ఠయా బ్రహ్మ సాక్షాద్భవితుమర్హసి ॥౯౨౩॥

ఇతి గురువచనాత్ శ్రుతిప్రమాణాత్ -

పరమవగమ్య స్వతత్త్వమాత్మబుద్ధ్యా ।

ప్రశమితకరణః సమాహితాత్మా క్వచిదచలాకృతిమాత్మనిష్ఠతోఽభూత్ ॥౯౨౪॥

బహుకాలం సమాధ్యాయ స్వస్వరూపే తు మానసమ్ ।

ఉత్థాయ పరమానన్దాద్గురుమేత్య పునర్ముదా ॥

ప్రమాణపూర్వకం ధీమాన్సగద్గదమువాచ హ ।।౯౨౫॥

నమో నమస్తే గురవే నిత్యానన్దస్వరూపిణే ।

ముక్తసఙ్గాయ శాంతాయ త్యక్తాహన్తాయ తే నమః ।। ౯౨౬ ॥

'దయాధామ్నే నమో భూమ్నే మహిమ్నః పారమస్య తే ।

నైవాస్తి యత్కటాక్షేణ బ్రహ్మైవాఽభవమద్వయమ్ ।। ౯౨౭ ।।

కిం కరోమి క్వ గచ్ఛామి కిం గృహ్ణామి త్యజామి కిమ్ ।

యన్మయా పూరితం విశ్వం మహాకల్పామ్బునా యథా ।। ౯౨౮ ॥

మయి సుఖబోధపయోధౌ మహతి బ్రహ్మాణ్డబుద్బుదసహస్రమ్ ।

మాయామయేన మరుతా భూత్వా భూత్వా పునస్తిరోధత్తే ॥ ౯౨౯ ॥

నిత్యానన్దస్వరూపోఽహమాత్మాహం త్వదనుగ్రహాత్ ।

పూర్ణోఽహమనవద్యోఽహం కేవలోఽహఞ్చ సద్గురో ॥ ౯౩౦ ॥

అకర్తాహమభోక్తాహమవికారోఽహమక్రియః ।

ఆనన్దఘన ఏవాహమసంగోఽహం సదాశివః ।। ౯౩౧ ॥

త్వత్కటాక్షవరచాంద్రచంద్రికాపాతధూతభవతాపజః శ్రమః ।

ప్రాప్తవానహమఖణ్డవైభవానన్దమాత్మపదమక్షయం క్షణాత్ ।। ౯౩౨ ।

ఛాయయా స్పృష్టముష్ణం వా శీతం వా దుష్ట సుష్ఠ వా ।

న స్పృశత్యేవ యత్కిఞ్చిత్పురుషం తద్విలక్షణమ్ ॥ ౯౩౩ ॥

న సాక్షిణం సాక్ష్యధర్మా న స్పృశన్తి విలక్షణమ్ ।

అవికారముదాసీనం గృహధర్మాః ప్రదీపవత్ ॥ ౯౩౪ ॥

రవేర్యథా కర్మణి సాక్షిభావో

వహ్నేర్యథా వాయసి దాహకత్వమ్ ।
రజ్జోర్యథారోపితవస్తుసఙ్గ-
స్తథైవ కూటస్థచిదాత్మనో మే ॥ ౯౩౫ ॥
ఇత్యుక్త్వా స గురుం స్తుత్వా ప్రశ్రయేణ కృతానతిః।

ముముక్షీరుపకారాయ పాటవ్యాంగమయుగ్మన ॥ ౬
జీవన్మనగ్య భగవన్ననుమాన దాణా !
విదేహభాగ్య మేం రూపమా చిత' ॥ ౧.౩౭ ॥
వశ్యే తుభ్య జ్ఞానగిఫాయా రక్షణాదిన।
జానే యస్మిన్భయా సర్వ మా స్యా పృష్టగా యా ॥ ౧౮॥
జ్ఞానభూమిః శుభేన్చా యా ప్రథమా సారికా ।
విచారణా ద్వితీయా నుతనీయా ననుమాననీ 11 ౧౩ ॥
సత్త్వాపత్తిచతుర్థీ స్యాత్తతాఽసమనినామికా ।
పదార్థాభావనా పష్ఠీ మతమీ తుర్వగా మలా ।। ౫.౪౪ ॥
స్థిత కి ముద ఏవాస్మి ప్రేన్యోడర శాసనన ।
ధరాన్యపూర్వమిన్చేని శుభేన్యా చౌన్యతే చుః ॥ ౪ ॥
శాస్త్రమజనసపరవిశన్యాభ్యానపూర్వకామ్ ।
సదాచారప్రవృత్తి ప్రాన్యతే మా విచారణా 11 ౯౪౨ ॥
విచారణాగుభేన్యాభ్యామితియార్థప్వరననా ।
యత్ర సా తనునామతి ప్రన్యతే తనుమానతీ ॥ ౪ ॥
భూమికాత్రితయాన్యానావితేఽవిగ్తర్వశారా ।

లత్వాత్మని స్థిత గురే సత్యాపత్తిర్గాహతా ॥ ౯౪౪ ||

దయాచతుష్టయాభ్యాసాదసతర్గఫల్య తు యా ।

సృఢసవచమత్కారా ప్రోగా ససక్తినామికా ॥ ౯౪౫ ॥

భూమికాపచకాభ్యాసాన్స్వాత్మారామతయా భృశమ్ ।

ఆభ్యతరాణా బాహ్యానా పదార్థానామభావనాత్ ॥ ౯౪౬ ॥

పరప్రయుక్తేన చిరప్రయత్నేనావబోధనమ ।

పదార్థాభావనా నామ పష్ఠీ భవతి భూగికా ॥ ౯౪౭ ||

పహభూమికాచిరాభ్యాసార్ఘేదస్యానుపలభనాత్ ।

యస్వభావైకనిష్ఠత్వం సా జ్ఞేయా తుర్యగా గతిః || ౯౪౮ ||

ఇదం మమేతి సర్వేషు దృశ్యభావేష్వభావనా ।

జాగ్రజాగ్రదితి ప్రాహుర్మహాన్తో బ్రహ్మవిత్తమాః ॥ ౯౪౯ ॥

విదిత్వా సచ్చిదానందే మయి దృశ్యపరంపరామ్ ।

నామరూపపరిత్యాగో జాగ్రత్స్వప్నః సమీర్యతే ॥ ౯౫౦ ॥

పరిపూర్ణచిదాకాశే మయి బోధాత్మతాం వినా ।

న కించిదన్యదస్తీతి జాగ్రత్సుప్తిః సమీర్యతే || ౯౫౧ ||

మూలాజ్ఞానవినాశేన కారణాభాసచేష్టితైః ।

బంధో న మేఽతిస్వల్పోఽపి స్వప్నజాగ్రదితీర్యతే ॥ ౯౫౨ ||

కారణాజ్ఞాననాశాద్యద్ద్రష్టదర్శనదృశ్యతా ।

న కార్యమస్తి తజ్ఞాన స్వప్నస్వప్నః సమీర్యతే ॥ ౯౫౩ ||

అతిసూక్ష్మవిమర్శేన స్వధీవృత్తిరచంచలా ।

విలీయతే యదా బోధే స్వప్నసుప్తిరితీర్యతే ॥ ౯౩౧ ॥

చిన్మయాకారమతయో ధీవృత్తిప్రసరైర్గతః ।

ఆనదానుభవో విద్వన్ సుప్తిజాప్రదితీర్యతే ॥ ౯౩౩ ॥

వృత్తౌ చిరానుభూతాంతరానదానుభవస్థితౌ ।

సమాత్మతాం యో యాత్యేష సుప్తిరవప్న ఇతీర్యతే ॥ ౯౩౬ ॥

దృశ్యధీవృత్తిరేతరయ కేవలీభావభావనా ।

పర బోధైకతావాప్తిః సుప్తిసుప్తిరితీర్యతే ॥ ౯౩౭ ॥

పరబ్రహ్మవదాభాతి నిర్వికారేకరూపిణీ ।

సర్వావస్థాసు ధారకా తుర్యాఖ్యా పరికీర్తితా ॥ ౯౩౮ ॥

ఇత్యవస్థాసముల్లాసం విమృశన్ముచ్యతే సుఖీ ।

శుభేచ్ఛాదిత్రయ భూమిభేదాభేదయుత స్మృతమ్ ।। ౯౩౯ ।।

యథావద్భేదబుద్ధయేద జగజ్జాగ్రదితీర్యతే ।

అద్వైతే స్థైర్యమాయాతే ద్వైతే చ ప్రశమ గతే ॥ ౯౬౦ ॥

పశ్యన్తి వనకటోక ను:గియాంగనా ।

పంచమీ భూమిమానశా మునిపటనామిమ ॥ ౯ ॥

శానాగేపవిశేషాగనిహతమాన।

అంతర్ముగ్యతయా నిన్య పటీం భభిగుపాధిన ॥ ౯౬౨

పరిధాననయా గాదనిహాయ గాయన ।

కుర్వనభ్యానమేనస్యాం భమ్యాం రమ్గన్దియాగన॥ ౧౬ ॥

తుర్యావస్యా మాభరి కామూమామోతి యోగిగర ।

విమునిగావ తుర్యానానదీయో ॥ ౪ ॥

యత్ర నాలా మమాపి నాహ నాయనాతిః ।

కేవల సీణగనన ఆగ్నతఽనినిర్భయ' ।। ౯౬.౫ ॥

అనన్యా చహి శూన్యః అన్యమ ఉవాచ ।

అన పూర్ణో యహి పూర్ణ పూర్ణకుమ వాణరే ॥ ౧౬ ॥

యథాస్థిమిదం నవ వ్యవహారయతాప-1

అమ్న గత స్థిత న్యోమ మ జాయజ న్యనే । ౯౬౭ ॥

నోతి నాన్తమాయాతి మురబన మన ప్రభా ।

యథానామధితిర్యస్య న జాయన్మగ ఉన్యనే ।। ౯౬౮ ॥

శ్రీ జాగర్తి ముగుప్తిమ్యో యగ్య జానన వియతే ।

యమ్య నిర్వాసనో బోధ. మ జీవన్మనా ఉన్యతే ॥ ౯౬౯ ॥

గగపభయాదీనామనుగమ్ప చరన్నపి ।

యోఽతోమవఢత్యన్చ స జీవన్మన ఉన్యతే ॥ ౯౭౦ ॥

యస్య నాహతో భావా వుద్ధియమ్య న లిప్యతే ।

కుర్వతోఽకుర్వతో వాపి స జీవన్మన ఉన్యతే ॥ ౯౭౧ ।।

య. సమస్తార్థజాలేషు వ్యవహార్యపి శీతల 1

పరార్థేష్వివ పూర్ణాత్మా స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ ౯౭౨ ॥

ద్వైతవర్జితచిన్మానే పదే పరమపావనే ।

అక్షుబ్ధచిత్తవిశ్రాన్తః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ ౯౭౩ ॥

ఇద జగదయం సోఽయ దృశ్యజాత్మవాస్తవమ్ ।

యస్య చిత్తే న ఫురతి స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ ౯౭౪ ॥

చిదాత్మాహ పరాత్మాహ నిర్గుణో౽హ పరాత్పరః ।

ఆత్మమాత్రేణ యస్తిష్ఠేత్స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ।। ౯౭౫ ।।

దేహత్రయాతిరిక్తో౽హ శుద్ధచైతన్యమస్మ్యహమ్ ।

బ్రహ్మాహమితి యస్యాన్తః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ ౯౭౬ ।।

యస్య దేహాదికం నాస్తి యస్య బ్రహ్మేతి, నిశ్చయః ।

పరమానదపూర్ణో యః స జీవన్ముక్త ఉన్యతే ।। ౯౭౭ ॥

అహం బ్రహ్మాస్మ్యహ బ్రహ్మాస్మ్యహ బ్రహ్మేతి నిశ్చయః ।

చిదహ చిదహ చేతి స జీవన్ముక్త ఉన్యతే ॥ ౯౭౮ ॥

జీవన్ముక్తిపద త్యక్త్వా స్వదేహే కాలాసాత్కృతే ।

విశత్యదేహముక్తిత్వ పవనో౽స్పందతామివ ॥ ౯౭౯ ॥

తతస్తత్సంబభూవాసౌ యగిరామప్యగోచరమ్ ।

యచ్ఛ్చ్యవాదినాం శూన్య బ్రహ్మ బ్రహ్మవిదా చ యత్ ॥ ౯౮౦ ॥

విజ్ఞాన విజ్ఞానవిదాం మలానాం చ మలాత్మకమ్ ।

పురుషః సాంఖ్యదృష్టీనామీశ్వరో యోగవాదినామ్ ।। ౯౮౧ ॥

శివః శైవాగమస్థానా కాల. కాలైకవాదినామ్ ।

యత్సర్వశాస్త్ర సిద్ధాన్త యత్సర్వహృదయానుగమ్ ।

యత్సర్వం సర్వగం వస్తు తత్తత్త్వ తదసౌ స్థితః ।। ౯౮౨ ॥

బ్రహ్మైవాహం చిదేవాహమేవ వాపి న చింత్యతే ।

చిన్మాత్రేవ యస్తిష్ఠేద్విదేహో ముక్త ఏవ సః ॥ ౯౮౩ ।।

యస్య ప్రపచభాన న బ్రహ్మాకారమపీహ న ।

అతీతాతీతభావో యో విదేహో ముక్త ఏవ సః ।। ౯౮౪ ॥

చిత్తవృత్తేరతీతో యశ్చిత్తవృత్త్యావభాసకః ।

చిత్తనిరిహానీ యో దివసీమన ప్యా... ||

జీవాగ్మతి పగతి సచితావితి ।

మర్వతరపహానామా విదీ గుగఏర AH౮॥

ఓంకారవాన్యహానామా సర్వశన్యవిజిత ।

అవస్థాత్రయహీనామా విదేహీ మున ఏవమః || ౯.౮౭ ॥

అహినియామపనికా జీయాజినః ।

వల్మకి పతితస్తిష్టత నో నాభిమాయనే ॥౧౮

వ స్థల వ ముమ చమగర నాగిన్యన ।

ప్రత్యజ్ఞానగినిన్యాంన మిథ్యాజ్ఞాన మహత}

నతి నతీయాప వాటసర్గగ భగవా ।

విశ్వశ్చ నేజమథైవ ప్రాసయనిన త ప్రగమ ॥౫౦॥

విరాడ హిరణ్యగర్భధారతి చ మేం నయమ।

బ్రదాట చవ పిండాఇ లోకత మృగదయః సామాగ ॥౧॥

స్వస్త్రోపాధిటయోదయ లీయన్తే ప్రత్యగామాన।

తృణీమేవ తతస్తుణీ తృష్ణీం మన్య న కిచన ॥౧౯॥

కాలభేట వస్తుమేర దేశభేట స్యభటకామ ।

కిచిద్భేద న తస్యాని కించిద్వాపి న విద్యతే ॥౫

జీచశ్వరతి వాక్య చ దగావహ వితి ।

ఇస చైతన్యమవన్యహ చైతన్యమిన్యపి ।।౯౯౪।।

ఇతి నిశ్చయశున్యా యో విదేహో మున్న ఏవ మ ।

బ్రహ్మైవ విద్యత సానాద్వస్తుతోఽవస్తుతోఽపి చ ॥౯౯౫।।

తద్విద్యా విషయ బ్రహ్మ సత్యజ్ఞానముఖాత్మకమ్ ।

శాన్త చ తదతీత చ పర బ్రహ్మ తదుచ్యతే ॥౯౯౬॥

సిద్ధాన్తోఽధ్యాత్మశాస్త్రాణా సర్వాపాలన ఏవ హి ।

నావిద్యాస్తీహ నో మాయా శాంత బ్రవ తద్వినా ॥౯౯౭।।

ప్రియేషు స్వేషు సుకృతమప్రియేషు చ దుష్కృతమ్ ।

విసృజ్య ధ్యానయోగేన బ్రహ్మ యతి సనాతనమ్ ।।౯౯౮॥

యావద్యావచ్చ సద్బుద్ధే స్వయ సంత్యజ్యతేఽఖిలమ్ ।

తావత్తావత్పరానందః పరమాత్మైవ శిష్యతే ॥౯౯౯।।

', యత్ర యత్ర మృతో జ్ఞానీ పరమాక్షరవిత్సదా ।

పరే బ్రహ్మణి లీయేతే న తస్యోత్క్రాతిరిష్యతే ॥౧౦౦౦ ॥

యద్యస్యాభిమతం వస్తు తత్త్వజన్మోక్షమశ్నుతే ।

అసకల్పేన శస్త్రేణ ఛిన్న చిత్తమిద యదా ॥౧౦౦౧॥

సర్వ సర్వగతం శాంత బ్రహ్మ సపద్యతే తదా ।

ఇతి శ్రుత్వా గురోర్వాక్య శిష్యస్తు ఛిన్నసంశయః ॥౧౦౦౨।।

జ్ఞాతజ్ఞేయః సప్రణమ్య సడరోశ్చరణాంబుజమ్ ।

స తేన సమనుజ్ఞాతో యయౌ నిర్ముక్తబధనః ॥౧౦౦౩।।

గురురేష సదానదసింధౌ నిర్మనమానసః ।

పావయన్వసుధాం సర్వా విచచార నిరుత్తరః ॥౧౦౦౪।।

ఇత్యాచార్యస్య శిష్యస్య సంవాదేనాత్మలక్షణమ్ ।

నిరూపిత ముముక్షూణాం సుఖబాధోపపత్తయే ||౧౦౦౫।।

సర్వవేదాంతసిద్ధాంతసారసగ్రహనామకః ।

గ్రథోఽయం హృదయగ్రాథివిచ్ఛిత్త్యై రచితః సతామ్ ||౧౦౦౬||

ఇతి శ్రీమత్పరమహసపరివ్రాజకాచార్యస్య శ్రీగోవిందభగవత్పూజ్యపాదశిష్యస్య
శ్రీమచ్ఛంకరభగవతః కృతీ సర్వవేదాన్తసిద్వాన్తసారసగ్రహః సంపూర్ణః ।।

వివేకచూడామణిః ।

సర్వవేదాతసిద్ధాంతగోచర తమగోచరమ్ ।

గోవింద పరమానదం సద్గురుం ప్రణతోఽస్మ్యహమ్ ॥. ౧ ।।

జతూనా నరజన్మ దుర్లభమతః పుస్త్వ తతో విప్రతా

తస్మాద్వైదికధర్మమార్గపరతా విద్వత్త్వమస్మాత్పరమ్ ।

ఆత్మానాత్మవివేచనం స్వనుభవో బ్రహ్మాత్మనా సస్థితి-

ముక్తిర్నో శతజన్మకోటిసుకృతైః పుణ్యైర్వినా లభ్యతే ॥ ౨ ॥

దుర్లభ త్రయమేవైతద్దేవానుగ్రహహేతుకమ్ ।

మనుష్యత్వ ముముక్షుత్వ మహాపురుపసశ్రయః ॥ 3॥

లబ్ధ్వా కథచిన్నరజన్మ దుర్లభ తత్రాపి పుస్త్వం శ్రుతిపారదర్శనమ్ ।

యస్త్వాత్మముక్తౌ న యతేత మూఢధీ

స హ్యాత్మహా స్త్ర వినిహన్త్యసదగ్రహాత్ ॥ ౪ ॥

ఇత కోఽన్వరిత మూఢాత్మా యస్తు స్వార్థే ప్రమాద్యతి ।

దుర్లభ మానుష దేహ ప్రాప్య తత్రాపి పౌరుషమ్ ॥ ౫ ॥

వదన్తు శాస్త్రాణి యజన్తు దేవాన్కుర్వన్తు కర్మాణి భజన్తు దేవతా'.

ఆత్మైక్యవోధన వినాపి ముక్తిర్న సిధ్యతి బ్రహ్మశతాన్తరేఽపి ॥౬॥

అమృతత్వస్య నాశాస్తి విత్తేనేత్యేవ హి శ్రుతిః ।

బ్రవీతి కర్మణో ముక్తేరహేతుత్వ స్ఫుట యత. ॥ ౭ ॥

అతో విముక్త్యై ప్రయతేత విద్వాన్సన్న్యస్తబాహ్యార్థసుఖస్పృహ' సన్ ।

సత మహాత సముపేత్య దేశిక తేనోపదిష్టార్థసమాహితాత్మా ॥ ౮ ॥

ఉద్ధరేదాత్మనాత్మాన మన ససారవారిధౌ ।

యోగారూఢత్వమాసాద్య సమ్యదర్శననిష్ఠయా ॥ ౯ ॥

సన్యస్య సర్వకర్మాణి భవబంధవిముక్తయే ।

యత్యతా పడితధీరైరాత్మాభ్యాస ఉపస్థితైః ॥ ౧౦ ॥

చిత్తస్య శుద్ధయే కర్మ న తు వస్తూపలబ్ధయే ।

వస్తుసిద్ధిర్విచారేణ న కించిత్కర్మకోటిమిః ॥౧౧॥

సమ్యగ్విచారతః సిద్ధా రజ్జుతత్త్వావధారణా ।

భ్రాంతోదితమహాసర్ప-భయదుఃఖవినాశినీ ॥౧౨॥

అర్థస్య నిశ్చయో దృష్ట విచారేణ హితోక్తితః ।

న లానేన న దానేన ప్రాణాయామశతేన వా ॥౧౩॥

ఆధికారిణమాశాస్తే ఫలసిద్ధిర్విశేషతః ।

ఉపాయా దేశకాలాద్యాః సత్యస్మిన్సహకారిణః ॥౧౪॥

అతో విచార కర్తవ్యో జిజ్ఞాసోరాత్మవస్తుతః ।

సమాసాద్య దయాసింధు గురు బ్రహ్మవిదుత్తమమ్ ॥౧౫॥

మేధావీ పురుషో విద్వానూహాపోహవిచక్షణః ।

ఆధికార్యాత్మావిద్యాయాముక్తలక్షణలక్షితః ॥౧౬॥

వివేకినో విరక్తస్య శమాదిగుణశాలినః ।

ముముక్షోరేవ హి బ్రహ్మజిజ్ఞాసాయోగ్యతా మతా ॥౧౭॥

సాధనాన్యత్ర చత్వారి కథితాని మనీషిభిః ।

•యేషు యత్స్వేవ సన్నిష్ఠా యదభావే న సిధ్యతి ॥౧౮॥

ఆదౌ నిత్యానిత్యవస్తువివేకః పరిగణ్యతే ।

ఇహాముత్రఫలభోగవిరాగస్తదనంతరమ్ ॥౧౯॥

శమాదిషదకసపత్తిర్ముముక్షుత్వమితి స్పుటమ్ ।

బ్రహ్మ సత్యం జగన్మిథ్యేత్యేవంరూపో వినిశ్చయః ॥౨౦॥

సోఽయ నిత్యానిత్యవస్తువివేకః సముదాహృతః ।

తద్వైరాగ్య జిహాసా యా దర్శనశ్రవణాదిభిః ॥౨౧॥

దేహాదిబ్రహ్మపర్యంతే హ్యనిత్యే భోగవస్తుని ।

విరజ్య విషయవాతాదోషదృష్ట్యా ముహుర్ముహుః ॥౨౨॥

స్వలక్ష్యే నియతావస్థా మనసః శమ ఉచ్యతే ।

విషయేభ్యః పరావర్త్య స్థాపన స్వస్వగోలకే ॥౨౩॥

ఉభయేషామిద్రియాణాం స దమ పరికీర్తితః ।

బాహ్యానాలవన వృత్తేరేవోపరతిరుత్తమా ॥౨౪॥

సహన సర్వదుఃఖానామప్రతీకారపూర్వకమ్ ।

చింతావిలాపరహిత సా తితిక్షా నిగద్యతే ॥౨౫॥

శాస్త్రస్య గురువాక్యస్య సత్యబుద్ధయవధారణమ్ ।

సా శ్రద్ధా కథితా సద్భిర్యయా వస్తూపలభ్యతే ॥౨౬॥

సర్వదా స్థాపన బుద్ధేః శుద్ధే బ్రహ్మణి సర్వదా ।

తత్సమాధానమిత్యుక్త న తు చిత్తస్య లాలనమ్ ॥౨౭}

అహకారాదిదేహాంతాన్బంధానజ్ఞానకల్పితాన్ ।

స్వస్వరూపావబోధేన మోక్తుమిచ్ఛా ముర్ముక్షుతా ॥౨౮॥

మథమధ్యమరూపాపి వైరాగ్యేణ శమాదినా ।

ప్రసాదేన గురో సేయ ప్రవృద్ధా సూయతే ఫలమ్ ॥౨౯॥

వైరాగ్య చ ముముక్షుత్వ తీవ యస్య తు విద్యతే ।

తస్మిన్నేవార్థవన్తః స్యుః ఫలవతః శమాదయః ॥౩౦॥

ఏతయోమంథతా యత్ర విరక్తత్వముముక్షయోః ।

మరౌ సలిలవత్త్రత్ర శమాదేర్భాసమానతా ||౩౧||

మోక్షకారణసామాన్యా భక్తిరేవ గరీయసీ ।

స్వస్వరూపానుసధాన భక్తిరిత్యభిధీయతే ||౩౨||

స్వాత్మతత్త్వానుసధానం భక్తిరిత్యపరే జగుః ।

ఉక్తసాధనసపన్న స్తత్త్వజిజ్ఞాసురాత్మనః ||౩౩||

ఉపసీదేద్గురు ప్రాజ్ఞ యస్మాద్బ్రైథవిమోక్షణమ్ ।

శ్రోత్రియోఽవృజినోఽకామహతో యో బ్రహ్మవిత్తమః ॥౩౪॥

బ్రహ్మణ్యపురతః శాంతీ నిరింధన ఇవానలః ।

అహేతుకదయాసింధుబంధురానమతా సతామ్ ॥౩౫॥

బ్రహ్మాత్మైకత్వబోధేన మోక్షః సిధ్యతి నాన్యథా ॥౫౮॥
వీణాయా రూపసౌదర్య తంత్రీవాదనసౌష్ఠవమ్ ।
ప్రజారంజనమాత్ర తన్న సామ్రాజ్యాయ కల్పతే ॥౫౯॥
వాగ్వైఖరీ శబ్దఝురీ శస్త్రవ్యాఖ్యాతకౌశలమ్ ।
వైదుధ్యం విదుషాం తద్భుక్తయే న తు ముక్తయే ॥౬౦॥
అవిజ్ఞాతే పరే తత్త్వే శాస్త్రాధీతిస్తు నిష్ఫలా ।
విజ్ఞాతేఽపి పరే తత్త్వే శాస్త్రాధీతిస్తు నిష్ఫలా ॥౬॥
శబ్దజాలం మహారణ్యం చిత్తభ్రమణకారణమ్ ।
అతః ప్రయత్నాజ్జ్ఞాతవ్యం తత్వజ్ఞాత్తత్త్వమాత్మనః ॥౬౨॥
అజ్ఞానసర్పదష్టస్య బ్రహ్మజ్ఞానౌపధ వినా ।
కిము వేదైశ్చ శాస్త్రైశ్చ కిము మన్త్రైః కిమౌషధైః ॥౬౩॥
న గచ్ఛతి వినా పాన వ్యాధిరౌషధశబ్దతః ।
వినాపరోక్షానుభవం బ్రహ్మశబ్దైన ముచ్యతే ॥౬౪॥
అకృత్వా దృశ్యచిలయమజ్ఞాత్వా తత్త్వమాత్మనః ।
బాహ్యశబ్దైః కుతో ముక్తిరుక్తిమాత్రఫలైర్నృణామ్ ॥ ౬౫ ॥
అకృత్వా శత్రుసంహారమగత్వాఖిలభూశ్రియమ్ ।
రాజాహమితి శబ్దాన్నో రాజా భవితుమర్హతి ॥౬౬॥
ఆప్తోక్తి ఖననం తథోపరి శిలాద్యుత్కర్షణం స్వీకృతి
నిక్షేపః సమపేక్షతే నహి బహిః శబ్దైస్తు నిర్గచ్ఛతి ॥

తద్వత్ బ్రహ్మవిదోపదేశమననధ్యానాదిమిర్లభ్యతే
మాయాకార్యతిరోహితం స్వమమలం తత్త్వ న దుర్యుక్తిభిః ॥ ౬౭ ॥

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన భవబంధవిముక్తయే ।
స్వైరేవ యత్నః కర్తవ్యోం రోగాదావివ పండితైః ॥ ౬౮॥-

యస్త్వయాద్య కృతః ప్రశ్నో వరీయాఞ్ఛాస్త్రవిన్మతః ।
సూత్రప్రాయో నిగూఢార్థో జ్ఞాతవ్యశ్చ ముముక్షుభిః ॥ ౬౯ ॥

శృణుష్వావహితో విద్వన్యన్మయా సముదీర్యతే ।
తదేతచ్ఛ్రవణాత్సత్య భవబధాద్విమోక్ష్యసే ॥ ౭౦

మోక్షస్య హేతుః ప్రథమో నిగద్యతే వైరాగ్యమత్యతమనిత్యవస్తుషు ।
తతః శమశ్చాపి దమస్తితిక్షా న్యాసః ప్రసక్తాఖిలకర్మణాం భృశమ్ ॥౭౧॥

తతః శ్రుతిస్తన్మనన సతత్త్వధ్యానం చిర నిత్యనిరతరం మునేః ।
తతోఽవికల్ప పరమేత్య విద్వానిహైవ నిర్వాణసుఖ సమృచ్ఛతి ॥ ౭౨ ॥

యద్బోద్ధవ్యం తవేదానీమాత్మానాత్మవివేచనమ్ ।
తదున్యతే మయా సమ్యక్ శ్రుత్వాత్మన్యవధారయ ॥ ౭౩ ॥

మజ్జాస్థిమేదాపలరక్తచర్మత్వగాహ్వయైర్ధాతుభిరేభిరన్వితమ్ ।
పాదోరువక్షోభుజపృష్ఠమస్తకైరఙ్గైరుపాంగైరుపయుక్తమేతత్ ॥ ౭౪ ॥

అహమమేతి ప్రథితం శరీర మోహాస్పద స్థూలమితీర్యతే బుధైః ।
నభోనభస్వదహనాబుభూమయః సూక్ష్మాణి భూతాని భవతి తాని ॥ ౭౫ ॥

పరస్పరాంశైమిలితాని భూత్వా స్థూలాని చ స్థూలశరీరహేతవః ।
మంత్రాస్తదీయా విషయా భవన్తి శబ్దాదయః పచ సుఖాయ భోక్తుః ॥౭౬]]

య ఏషు మూఢా విషయేషు బద్ధా రాగోరుపాశేన సుదుర్దమైన ।

ఆయాతి నియాత్యధ ఊర్ధ్వముచ్చైః స్వకర్మదూతేన జవేన నీతాః ॥ ౭ ॥

శబ్దాదిభిః పంచభిరేవ పచ పంచత్వమాపుః స్వగుణేన బద్ధాః

కురంగమాతగపతగమీనభృగా నరః పంచభిరచితః కిమ్ ॥ ౭౮ ॥

దోషేణ తీవ్రో విషయః కృష్ణసర్పవిషాదపి ।

విష నిహతి భోక్తార ద్రష్టారం చక్షుషాప్యయమ్ ॥ ౭౯ ॥

విషయాశామహాపాశాద్యో విముక్తః సుదుస్త్యజాత్ ।

స ఏవ కల్పతే ముక్త్యై నాన్యః పదశాస్త్రవేద్యపి ॥ ౮౦ ॥

ఆపాతవైరాగ్యవతో ముముక్షూన్ భవాబ్ధిపారం ప్రతియాతుముద్యతాన్ ।

ఆశాగ్రహో మజ్జయతేఽన్తరాలే నిగృహ్య కేఠే వినివర్త్య వేగాత్ ॥ ౮౧ ॥

విషయాశాగ్రహో యేన సువిరక్త్యసినా హతః ।

స గచ్ఛతి భవాంభోధేః పారం ప్రత్యూహవర్జితః ॥ ౮౨ ॥

విషమవిషయమార్గచ్ఛతోఽనచ్ఛబుద్ధేః

ప్రతిపదమభియాతో మృత్యురప్యేప విద్ధి ।

హితసుజనగురూక్త్యా గచ్ఛతః స్వస్య యుక్త్యా

ప్రభవతి ఫలసిద్ధిః సత్యమిత్యేవ విద్ధి ॥ ౮౩ ॥

మోక్షస్య కాంక్షా యది వై తవారిత త్యజాతిదూరాద్విషయాన్విషం యథా ।

పీయూషవత్తోషదయాక్షమార్జవప్రశాంతిదాన్తీర్భేజ నిత్యమాదరాత్ ॥ ౮౪ ॥

అనుక్షణ యత్పరిహత్య కృత్యమనాద్యవిద్యాకృతబధమోక్షణమ్ ।

దేహః పరార్థోఽయమముష్య పోషణే యః సధ్యతే స స్వమనేన హతి ॥ ౮౫ ॥

శరీరపోషణార్థీ సన్ య ఆత్మాన దిదృక్షతి ।

గ్రాహం దారుధియా ధృత్వా నదీ తతుం స గచ్ఛతి ॥ ౮౬ ॥

మోహ ఏవ మహామృత్యుర్ముముక్షోపురాదిషు ।

మోహో వినిర్జితో యేన స ముక్తిపదమర్హతి ॥ ౮౭ ॥

మోహ జహి మహామృత్యు దేహదారసుతాదిషు ।

య జిత్వా మునయో యాంతి తద్విష్ణోః పరమం పదమ్ ॥ ౮౮ ॥

త్వఙ్మాంసరుధిరస్నాయుమేదోమజాస్థిసంకులమ్ ।

పూర్ణ మూత్రపురీపాభ్యా స్థూలం నింద్యమిద వపుః ॥ ౮౯ ॥

పచీకృతేభ్యో భూతేభ్యః స్థూలేభ్యః పూర్వకర్మణా ।

సముత్పన్నమిదం స్థూలం భోగాయతనమాత్మనః ।

అవస్థా జాగరతస్య స్థూలార్థానుభవో యతః ॥ ౯౦ ॥

బాహ్యేంద్రియైః స్థూలపదార్థసేవా స్త్రక్చదనస్త్రియాదివిచిత్రరూపామ్ ।

కరోతి జీవః స్వయమేతదాత్మనా తస్మాత్ప్రశస్తిర్వపుపోఽస్య జాగరే ॥౯॥

సర్వోఽపి బాహ్యర్సంసారః పురుషస్య యదాశ్రయః ।

విద్ధి దేహమిద స్థూల గృహబద్ గృహమేధినః ।। ౯౨ ।।

స్థూలస్య సభవజరామరణాని ధర్మాః

స్థౌల్యాదయో బహువిధాః శిశుతాద్యవస్థాః।

వర్ణాశ్రమాదినియమా బహుధామయాః స్యుః

పూజావమానబహుమానముఖా విశేషాః ॥ ౯౩ ॥

బుద్ధీంద్రియాణి శ్రవణ త్వగక్షి ఘ్రాణ చ జిహ్వా విపయావబోధనాత్ ।

వాక్పాణిపాద గుదమప్యుపస్థః కర్మేంద్రియాణి ప్రవణేన కర్మసు ॥ ౯౪ ॥

నిగద్యతేఽన్తఃకరణ మనోధీరహకృతిశ్చిత్తమితి స్వవృత్తిభిః ।

అత్రాభిమానాదహమిత్యహకతి. స్వార్థానుసధానగుణేన చిత్తమ్ ॥ ౧౬ ॥

ప్రాణాపానవ్యానోదానసమానా భవత్యసౌ ప్రాణః ।

స్వయమేవ వృత్తిభేదాద్వికృతిర్భేదాత్సువర్ణసలిలబత్ ॥ ౯౭ ॥

వాగాది పచ శ్రవణాది పచ ప్రాణాది పచానముఖాని పచ ।

బుద్ధయాద్యవిద్యాపి చ కామకర్మణీ పుర్యష్టక సూక్ష్మశరీరమాహుః ॥ ౯౮ ॥

ఇట శరీర శృణు సూక్ష్మసాజత లింగ త్వపచీకృతభృతసభవమ్ ।

సవాసన కర్మఫలానుభావక స్వాజ్ఞానతోఽనాదిరుపాధిరాత్మనః ॥ ౯౯ ॥

స్వమో భవత్యస్య విభక్త్యవస్థా స్వామానశేషణ విభాతి యత్ర ।

స్వప్నే తు బుద్ధిః స్వయమేవ జాగ్రత్కాలీననానావిధవాసనాభిః ॥ ౧౦॥

కాదిభావ ప్రతిపద్య రాజతే యత్ర స్వయ భాతి హ్యయ పరాత్మా ।

ధీమాత్రకోపాధిరశేషసాక్షీ న లిప్యతే తత్కృతకర్మలేశైః ।

యస్మాదసగస్తత ఏవ కర్మభిర్న లిప్యతే కించిదుపాధినా కృతైః ॥౧౦౧॥

సర్వవ్యాపృతికరణ లింగమిద స్యాచ్చిదాత్మనః పుసః ।

వాస్యాదికమివ తక్ష్ణరంతనైవాత్మా భవత్యసగోఽయమ్ ॥ ౧౦౨ ॥

అధత్వమదత్వపటుత్వధర్మా. సౌగుణ్యవైగుణ్యవశాద్ధి చక్షుషః ।

వాధిర్యమూకత్వముఖాస్తథైవ శ్రోత్రాదిధర్మా న తు వేతురాత్మనః ॥ ౧౦౩ ॥

ఉచ్ఛ్వాసని శ్వాసబిజభణాత్రప్రస్యన్దనాయుత్క్రమణాదికాః క్రియాః ॥

ప్రాణాదికర్మాణి వదన్తి తజ్ఞాః ప్రాణస్య ధర్మావశనాపిపాసే ॥ ౧౦౪॥

అతఃకరపామతేషు చక్షరాదిషు వమణి ।

౧

అహమిత్యభిమానేన తిష్ఠత్యాభాసతేజసా ॥ ౧౦౫ ॥

అహకారః స విజ్ఞేయః కర్తా భోక్తాభిమాన్యయమ్ ।

సత్త్వాదిగుణయోగేన చావస్థాత్రయమశ్నుతే ॥ ౧౦౬ ॥

విషయాణామానుకూల్యే సుఖీ దుఃఖీ విపర్యయే ।

సుఖం దుఃఖం చ తద్ధర్మః సదానదస్య నాత్మనః ॥ ౧౦౭ ॥

ఆత్మార్థత్వేన హి ప్రేయాన్విషయో న స్వతః ప్రియః ।

స్వత ఏవ హి సర్వేషామాత్మా ప్రియతమో యతః ।। ౧౦౮ ।।

తత ఆత్మా సదానదో నాస్య దుఃఖం కదాచన ।

యత్సుషుప్తౌ నిర్విషయ ఆత్మానందోఽనుభూయతే ।

శ్రుతిః ప్రత్యక్షమైతిహ్యమనుమాన చ జాగ్రతి ।। ౧౦౯ ॥

అవ్యక్తనామ్నీ పరమేశశక్తిరనాద్యవిద్యా త్రిగుణాత్మకా పరా ।

కార్యానుమేయా సుధియైవ మాయా యయా జగత్సర్వమిద ప్రసూయతే ॥ ౧౧౦ ॥

సన్నాప్యసన్నాప్యుభయాత్మికా నో భిన్నాప్యభిన్నాప్యుభయాల్మికా నో ।

సాగాప్యనంగా [భయామికా నో మహాభుతాఽనిర్వచనీయరూపా ॥౧౧౧॥

శుద్ధద్వయబ్రహ్మవివోధనాశ్యా సర్పభ్రమో రజ్జువివేకతో యథా ।

రజస్తమఃసత్త్వమితి ప్రసిద్ధా గుణాస్తదీయాః ప్రథితైః స్వకార్యైః ||౧౧౨

విక్షేపశక్తీ రజసః క్రియాత్మికా యతః ప్రవృత్తిః ప్రసూతా పురాణీ ।

రాగాదయోఽస్యాః ప్రభవన్తి నిత్య దుఃఖాదయో యే మనసో వికారాః ౧౧

కామః క్రోధో లోభదభాయసూయాహంకారామత్సరాద్యాస్తు ధోరాః ।

ధర్మా ఏతే రాజసాః పుంప్రవృత్తిర్యస్మాదేషా తద్రజో బంధహేతుః ॥ ౧౧౪ ।।

ఏషావృత్తిర్నామ తమోగుణస్య శక్తిర్యయాధస్త్వవభాసతేఽన్యథా।

సైషా నిదానం పురుషస్య ససృతేర్విక్షేపశక్తేః ప్రణవస్య హేతుః ॥ ౧౧౫ ।।

ప్రజ్ఞావానపి పండితోఽపి చతురోఽప్యత్యంతసూక్ష్మాత్మహమ్

వ్యాలీఢస్తమసా న వేత్తి బహుధా సంబోధితోఽపి స్ఫుటమ్ ।

భ్రాన్త్యారోపితమేవ సాధు కలయత్యాలబతే తద్గుణాన్ ।

హతాసా ప్రబలా దురంతతమస' శక్తిర్మహత్యావృతిః ॥ ౧౧౬ ॥

అభావనా వా విపరీతభావనా సభావనా విప్రతిపత్తిరస్యాః ।

సంసర్గయుక్త న విముచతి ధ్రువ విక్షేపశక్తిః క్షపయత్యజస్రమ్ ॥ ౧౧౭ ॥

అజ్ఞానమాలస్యజడత్వనిద్రాప్రమాదమూఢత్వముఖాస్తమోగుణాః ।

ఏతైః ప్రయుక్తో నహి వేత్తి కించిన్నిద్రాలువస్తభవదేవ తిష్ఠతి ।। ౧౧౮॥

సత్త్వ విశుద్ధ జలవత్తథాపి తాభ్యాం మిలిత్వా శరణాయ కల్పతే ।

యత్రాత్మబింబః ప్రతిబింబితః సన్ప్రకాశయత్యర్క ఇవాఖిలం జడమ్ ॥౧౧౯॥

మిశ్రస్య సత్త్వస్య భవతి ధర్మాస్త్వమానితాద్యా నియమా యమాద్యాః ।

శ్రద్ధా చ భక్తిశ్చ ముముక్షుతా చ దైవీ చ సపత్తిరసన్నివృత్తిః ॥ ౧౨౦ ॥

విశుద్ధసత్త్వస్య గుణాః ప్రసాదః స్వాత్మానుభూతిః పరమా ప్రశాతిః ।

తృప్తిః మహర్షః పరమాత్మనిష్ఠా యయా సదానందరస సమృచ్ఛతి ॥ ౧౨౧ ॥

అవ్యక్తమేతత్రిగుణైనియుక్త తత్కారణ నామ శరీరమాత్మనః ।

సుషుప్తిరేతస్య విభక్త్యవస్థా ప్రలీనసర్వేంద్రియబుద్ధివృత్తిః ॥ ౧౨౨ ।।

సర్వప్రకారప్రమితిప్రశాన్తిర్బీజాత్మనావస్థితిరేవ బుద్దేః ।

సుషుప్తిరేతస్య కిల ప్రతీతిః కించిన్న వేనీతి జగత్ప్రసిద్ధః ॥౧౨౩॥

దేహేంద్రియప్రాణమనోఽహమాదయః సర్వే వికారా విషయాః సుఖాదయః ।

వ్యోమాదిభూతాన్యఖిల చ విశ్వమవ్యక్తపర్యతమిద హ్యనాల్మా ॥ ౧౨౪ ॥

మాయా మాయాకార్య సర్వం మహదాది దేహపర్యంతమ్ ।

అసదిదమనాత్మకం త్వం విద్ధి మరుమరీచికాకల్పమ్ ॥ ౧౨౫ ॥

అథ తే సంప్రవక్ష్యామి స్వరూప పరమాత్మనః ।

యద్విజ్ఞాయ నరో బధాన్ముక్తః కైవల్యమశ్నుతే ॥ ౧౨౬ ॥

అస్తి కశ్చిత్స్వయ నిత్యమహప్రత్యయలబనః ।

అవస్థాత్రయసాక్షీ స పచకోశవిలక్షణః ॥ ౧౨౭ ।।

యో విజానాతి సకల జాగ్రరస్వప్నసుషుప్తిషు !

బుద్ధితవృత్తిసద్భావమభావమహమిత్యయమ్ ॥ ౧౨౮ ॥

యః పశ్యతి స్వయం సర్వ య న పశ్యతి కశ్చన ।

యశ్చేతయతి బుద్ధయాది న తద్య చేతయత్యయమ్ ॥ ౧౨౯ ॥

యేన విశ్వమిదం వ్యాప్త యన్న వ్యామోత కించన ।

ఆభారూపమిదం సర్వం యం భాతమనుభాత్యయమ్ ॥ ౧౩౦ ॥

యస్య సంనిధిమాత్రేణ దేహేద్రియమనోధియః ।

విషయేషు స్వకీయేపు వర్తతే ప్రేరితా ఇవ ॥ ౧౩౧ ॥

అహంకారాదిదేహాంతా విషయాశ్చ సుఖాదయః ।

వచంతే ఘటవద్యేన నిత్యబోధస్వరూపిణా ॥ ౧౩౨ ॥

ఏషోఽతరాత్మా పురుషః పురాణో నిరంతరాఖండసుఖానుభూతిః ।

సద్రైకరూపః ప్రతిబోధమాత్రో యేనేషితా వాగసవశ్చరంతి ॥ ౧౩౩ ॥

అత్రైవ సత్త్వాత్మని ధీగుహాయామవ్యాకృతాకాశ ఉశత్ప్రకాశః ।

ఆకాశ ఉచ్చై రవివత్ప్రకాశతే స్వతేజసా విశ్వమిదం ప్రకాశయన్ ౧౩౪

జ్ఞాతా మనోఽహకృతివిక్రియాణాం దేహేంద్రియప్రాణకృతక్రియాణామ్ ।

అయోఽగ్నివత్తాననువర్తమానో న చేష్టతే నో వికరోతి కించన ॥ ౧౩౫ ॥

న జాయతే నో మ్రియతే న వర్ధతే న క్షీయతే నో వికరోతి నిత్యః ।

విలీయమానేఽపి వపుష్యముష్మిన్న లీయతే కుమ ఇవాంబర స్వయమ్ ॥ ౧౩౬ ॥

ప్రకృతివికృతిభిన్నః శుద్ధబోధస్వభావః

సదసదిదమశేనం భాసయన్నిర్విశేషః ।

విలసతి పరమాత్మా జాగ్రదాదిష్వవస్థా-

స్వహమహమితి సాక్షాత్సాక్షిరూపేణ బుద్ధేః ॥ ౧౩౭ ॥

నియమితమనసాముంత్వ స్వమాత్మానమాత్మ-

న్యయమహమితి సాక్షాద్విద్ధి బుద్ధిప్రసాదాత్ ।

జనిమరణతరగాపారసంసారసింధు

ప్రతర భవ కృతార్థో బ్రహ్మరూపేణ సంస్థః ॥ ౧౩౮ ॥

అత్రానాత్మన్యహమితి మతిబంధ ఏషోఽస్య పుంసః

ప్రాప్తోఽజ్ఞానాజ్జననమరణక్లేశసంపాత హేతుః ।

యేనైవాయ వపురిదమసత్సత్యమిత్యాత్మబుద్ధయా

పుష్యత్యుక్షత్యవతి విషయైస్తతుభిః కోశకృద్వత్ ॥ ౧౩౯ ॥

అతస్మింస్తబుద్ధి. ప్రభవతి విమూఢస్య తమసా

వివేకాభావాద్వై సురతి భుజగే రజుధిషణా ।

తతోఽనర్థవాతో నిపతతి సమాదాతురధిక-

స్తతో యోఽసద్గ్రాహ: స హి భవతి బంధః శృణు సఖే ॥ ౧౪౦ ॥

అఖడనిత్యాద్వయబోధశక్త్యా సురంతమాత్మానమనతవైభవమ్ ।

సమావృణోత్యావృతిశక్తిరేపా తమోమయీ రాహరివార్కవింవమ్ ।। ౧౪౧॥

తిరోభూతే స్వాత్మన్యమలతరతేజోవతి పుమా-

ననాత్మాన మోహాదహమితి శరీరం కలయతి ।

తతః కామక్రోధప్రభృతిమిరము బధనగుణైః

పర విక్షేపాఖ్యా రజమ ఉరుశక్తిర్వ్యథయతి ॥ ౧౪౨ ॥

మహామోహగాహగ్రసనగలితాత్మావగమనో ।

ధియో నానావస్థా స్వయమభినయస్తహణతయా ॥

అపారే ససారే విషయవిషపూరే జలనిధౌ ।

నిమజ్యోన్మజ్యాయ భ్రమతి కుమతిః కుత్సితగతిః ॥ ౧౪౩ ॥

భానుప్రభాసజనితాభ్రపక్తిర్భాను తిరోధాయ విజృభతే యథా ।

ఆత్మోదితాహంకృతిరాత్మతత్త్వ తథా తిరోధాయ విజుభతే స్వయమ్ ॥౧౪౪॥

కవలితదిననాథే దుర్దినే సాదమేఘై-

యథయతి హిమఝుఝూవాయురుగ్రో యథైతాన్ ।

అవిరతతమసాత్మన్యావృతే మూఢబుద్ధి

క్షపయతి బహుదుఃఖైస్తీవవిక్షేపశక్తిః ॥ ౧౪౫ ॥

ఏతాభ్యామేవ శక్తిభ్యా బంధః పుసః సమాగతః ।

యాభ్యా విమోహితో దేహం మత్వాత్మాన భవత్యయమ్ ॥ ౧౪౬ ॥

బీజం సంసృతిభూమిజస్య తు తమో దేహాత్మధీరంకురో

రాగః పల్లవమంబు కర్మ తు వపుః రకంధోऽసవః శాఖికాః ।
అగ్రాణీంద్రియసంహతిశ్చ విపయాః పుష్పాణి దుఃఖ ఫల
నానాకర్మసముద్భవ బహువిధ భోక్తాత్ర జీవః ఖగః ॥ ౧౪౭ ॥

అజ్ఞానమూలోऽయమనాత్మబంధో నైసర్గికోऽనాదిరనంత ఈరితః ।
జన్మాప్యయవ్యాధిజరాదిదుఃఖప్రవాహపాత జనయత్యముష్య ॥ ౧౪౮ ॥

నాస్త్రైర్న శస్త్రైరనిలేన వహినా ఛేత్తు న శక్యో న చ కర్మకోటిభిః ।
వివేకవిజ్ఞానమహాసినా వినా ధాతుః ప్రసాదేన సితేన మంజునా ॥ ౧౪౯}}}

శ్రుతిప్రమాణైకమతేః స్వధర్మనిష్ఠా తయైవాత్మవిశుద్ధిరస్య ।
విశుద్ధబుద్ధేః పరమాత్మవేదన తేనైవ సంసారసమూలనాశః ॥ ౧౫౦ ॥

కోశైరన్నమయాః పచభిరాత్మా న సంవృతో భాతి ।
నిజశక్తిసముత్పన్నైః శైవలపటలైరివాంబు వాపిరథమ్ ॥ ౧౫౧ ॥

తచ్ఛైవాలాపనయే సమ్యక్ సలిల ప్రతీయతే శుద్ధమ్
తృష్ణాసతాపహర సద్యః సౌఖ్యప్రద పర పుసః ॥ ౧౫౨ ॥

పంచానామపి కోశానామపవాదే విభాత్యయ శుద్ధః ।
నిత్యానదైకరసః ప్రత్యయూపః పర స్వయ జ్యోతిః ।। ౧౫౩ ॥

ఆత్మానాత్మవివేకః కర్తవ్యో బధముక్త్యై విదుపా ।
తేనైవానదీ భవతి వ విజ్ఞాయ సచ్చిదానదమ్ ।। ౧౫౪ ॥

ముజాదిషీకామివ దృశ్యవర్గాత్ప్రత్యంచమాత్మానమసగమక్రియమ్ ।
వివిచ్య తత్ర ప్రవిలాప్య సర్వ తదాత్మనా తిష్ఠతి యః స ముక్తః॥౧౫౫//

దేహోऽయమనభవనోऽన్నమయరతు కోశ-
శ్చాన్నేన జీవతి వినశ్యతి తద్విహీనః ।

త్వచర్మమాంసరుధిరాస్థిపురీషరాశి-

యం స్వయం భవితుమర్హతి నిత్యశుద్ధః ॥ ౧౫౬ ॥

పూర్వ జనేరపి మృతేరపి నాయమస్తి

జాతః క్షణ క్షణగుణోఽనియతస్వభావ. ।

నైకో జడశ్చ ఘటవత్పరిదృశ్యమానః

స్వాత్మా కథ భవతి భావవికారవేత్తా ॥ ౧౫౭ ।।

పాణిపాదాదిమాన్దేహో నాత్మా వ్యగేఽపి జీవనాత్ ।

తత్తన్ఛక్తేరనాశాచ్చ న నియమ్యో నియామక' ।। ౧౫౮ ।।

దేహతద్ధర్మతత్కర్మతదవస్థాదిసాక్షిణః ।

స్వత ఏవ స్వతః సిద్ధ తద్వైలక్షణ్యమాత్మనః ।। ౧౫౯ ॥

కుల్యరాశిమాంసలిప్తో మలపూర్ణోఽతికశ్మల' !

కథ భవేదయ వేత్తా స్వయమేతద్విలక్షణః ॥ ౧౬౦ ॥

స్వఙ్మాసమేదోఽస్థిపురీషరాశావహమతిం మూఢజనః కరోతి ।

విలక్షణ వేత్తి విచారశీలో నిజస్వరూప పరమార్థభూతమ్ ॥౧౬౧॥

దేహోఽహమిత్యేవ జడస్య బుద్ధిర్దేహే చ జీవే విదుషస్త్వహధీః ।

వివేకవిజ్ఞానవతో మహాత్మనో బ్రహ్మాహమిత్యేవ మతిః సదాత్మని ॥ ౧౬౨ ।।

అత్రాత్మబుద్ధిం త్యజ మూఢబుద్ధే త్వఙ్మాసమేదోఽస్థిపురీషరాశౌ ।

సర్వాత్మని బ్రహ్మణి నిర్వికల్పే కురుష్వ శాతిం పరమా భజస్వ ॥ ౧౬౩ ॥

దేహేంద్రియాదావసతి భ్రమోదితా విద్యానహతా న జహాతి యావత్ ।

తావన్న తస్యాస్తి విముక్తివార్తాప్యరత్వేష వేదాతనయాతదర్శీ ॥ ౧౬౪ ।।

ఛాయాశరీరే ప్రతిబింబగానే యరవానదేహే హృది కల్పితాగే ।

యథాత్మబుద్ధిస్తవ నాస్తి కాచిజ్జీవచ్ఛరీరే చ తథైవ మాస్తు ॥ ౧౬౫ ।।

- దేహాత్మధీరేవ నృణామసద్ధియా జన్మాదిదుఃఖప్రభవస్య బీజమ్ ।

యతస్తతరత్వ జహి తా ప్రయత్నాత్త్యక్తే తు చిత్తే న పునర్భవాశ ।। ౧౬౬ ।।

కర్మేంద్రియైః పంచభిరచితోఽయ ప్రాణో భవేత్ప్రాణమయస్తు కోశః ।

యేనాత్మవానన్నమయోఽన్నపూర్ణః ప్రవర్తతేఽసౌ సకలక్రియాసు ॥ ౧౬౭ ।।

నైవాత్మాపి ప్రాణమయో వాయువికారో

గతాగతా వాయుచదతర్భహిరేపః ।

యస్మాకించిత్కాపి న వేత్తీష్టమనిష్టం

స్వ వాన్య వా కించన నిత్య పరతత్రః ।। ౧౬౮ ॥

జ్ఞానేంద్రియాణి చ మనశ్చ మనోమయః స్యా-

కోశో మమాహమితి వస్తువికల్ప హేతుః ।

సజ్ఞాదిభేదకలనాకలితో బలీయాం-

స్తత్పూర్వకోశమభిపూర్య విజభతే యః ॥ ౧౬౯ ॥

పంచేద్రియైః పంచభిరేవ హెూతృభిః ప్రచీయమానో విపయాజ్యవారయా ।

జాజ్వల్యమానో బహువాసనేధనైర్మనోమయాగ్నిర్వహతి ప్రపంచమ్ ॥ ౧౭౦ ॥

న హ్యస్త్యవిద్యా మనసోఽతిరిక్తా మనో హ్యవిద్యా భవబంధహేతుః ।

తస్మిన్వినష్టే సకల వినష్ట విజుభితేఽస్మిన్సకలం విజృంభతే ॥ ౧౭౧ ॥

స్వప్నేఽథ శూన్యే సృజతి స్వశక్త్యా భోక్త్రాది విశ్వం మన ఏవ సర్వమ్ ।

తథైవ జాగ్రత్యాపి నో విశేషస్తత్సమేతన్మనసో విజభణమ్ ॥ ౧౭౨ ॥

సుషుప్తికాలే మనాస ప్రలీనే నైవాస్తి కించిత్సకలప్రసిద్ధః ।

అతో మనఃకల్పిత ఏవ పుసః ససార ఏతస్య న వస్తునోఽస్తి ॥ ౧౭౩ ॥

వాయునా నీయతే మేఘః పునస్తేనైవ నీయతే ।

మనసా కల్ప్యతే బంధో మోక్షస్తేనైవ కల్ప్యతే ॥ ౧౭౪ ॥

దేహాదిసర్వవిషయే పరికల్ప్య రాగ

బధ్నాతి తేన పురుప పశువద్గుణేన ।

వైరస్యమత్ర విషవత్సు విధాయ పశ్చా-

దేనం విమోచయతి తన్మన ఏవ బంధాత్ ॥ ౧౭౪ ॥

తస్మాన్మనః కారణమస్య జతో-

బంధస్య మోక్షస్య చ వా విధానే ।

బధస్య హేతుర్మలిన రజోగుణై-

మోక్షస్య శుద్ధ విరజస్తమస్కమ్ ॥ ౧౭౬ ॥

వివేకవైరాగ్యగుణాతిరేకాచ్ఛుద్ధత్వమాసాద్య మనో విముక్త్యై ।

భవత్యతో బుద్ధిమతో ముముక్షోరతాభ్యాం దృఢాభ్యాం భవితవ్యమనే ॥ ౧౭౭ ॥

మనో నామ మహావ్యాఘ్రో విషయారణ్యభూమిషు ।

చరత్యత్ర న గచ్ఛంతు సాధవో యే ముముక్షవః ॥ ౧౭౮ ॥

మనః ప్రసూతే విషయాన పాన్థూలాత్మనా సూక్ష్మతయా చ భోక్తుః ।

శరీరవర్ణాశ్రమజాతిభేదాన్గుణక్రియాహేతుఫలాని నిత్యమ్ ॥ ౧౭౯ ॥

అసగచిద్రూపమము విమోహ్య దేహేంద్రియప్రాణగుణైవిధ్య !

అహమమేతి భ్రమయత్యజతం మనః స్వకృత్యేషు ఫలోపభుక్తిషు ॥ ౧౮౦ ॥

అధ్యాసదోషాత్పురుషస్య సంసృతిరధ్యాసబధస్త్వమునేత్ర కల్పితః।

రజస్తమోదోషవతో వివేకినో జన్మాదిదుఃఖస్య నిదానమేతత్ ॥ ౧౮౧ ॥

అతః ప్రాహుర్మనోఽవిద్యా పడితాస్తత్త్వదర్శినః ।

యేనైవ భ్రామ్యతే విశ్వ వాయునేవాభ్రమడలమ్ ॥ ౧౮౨ ।।

తన్మన-శోధన కార్య ప్రయత్నేన ముముక్షుణా ।

విశుద్ధే సతి చైతస్మిన్ముక్తిః ఫరఫలాయతే ॥ ౧౮౩ ॥

మోక్షకసక్త్యా విషయేషు రాగ నిమూల్య సన్యస్య చ సర్వకర్మ ।

సచ్ఛ్రాదయా య' శ్రవణాదినిష్ఠో రజఃస్వభావ స ధునోతి బుద్ధేః ॥ ౧౮౪ ॥

మనోమయో నాపి భవేత్పరాత్మా హ్యాద్యతవత్త్వాత్పరిణామిభావాత్ ।

దుఃఖాత్మకత్వాద్విషయత్వహేతోర్ద్రష్టా హి దృశ్యాత్మతయా న దృష్టః ।। ౧౮౫ ॥

బుద్ధిర్బుద్ధీంద్రియైః సార్ధం సవృత్తిః కర్తృలక్షణః ।

విజ్ఞానమయకోశః స్యాత్పుంసః సంసారకారణమ్ ॥ ౧౮౬ ।।

అనువజచ్చిత్ప్రతివిబశక్తిర్విజ్ఞానసజ్ఞః ప్రకృతేర్వికారః ।

జ్ఞానక్రియావానహమిత్యజస్ర దేహద్రియాదిష్వభిమన్యతే భృశమ్ ।। ౧౮౭ ॥

అనాదికాలోఽయమహరవభావో జీవః సమరతవ్యవహారవోఢా ।

కరోతి కర్మాణ్యపి పూర్వవాసనః పుణ్యాన్యపుణ్యాని చ తత్ఫలాని ॥ ౧౮౮ ॥

భుక్తే విచిత్రాస్వపి యోనిషు వ్రజన్నాయాతి నిర్యాత్యధ ఊర్ధ్వమేషః ।

అస్యైవ విజ్ఞానమయస్య జాగ్రత్స్వప్నాద్యవస్థా సుఖదుఃఖభోగః ॥ ౧౮౯ ॥

దేహాదినిష్ఠాశ్రమధర్మకర్మగుణాభిమానం సతత మమేతి ।

విజ్ఞానకోశోఽయమతిప్రకాశః ప్రకృష్టసాంనిధ్యవశాత్పరాత్మనః ।

అతో భవత్యేవ ఉపాధిరస్య యదాత్మధీః ససరతి భ్రమేణ ॥ ౧౯౦ ॥

యోఽయ విజ్ఞానమయః ప్రాణేషు హృది స్ఫురత్యయ జ్యోతిః ।

కూటస్థః సన్నాత్మా కర్తా భోక్తా భవత్యుపాధిస్థః ॥ ౧౯౧ ॥

స్వయం పరిచ్ఛేదముపేత్య బుద్ధస్తాదాత్మ్యదోషేణ పర మృషాత్మనః ।

సర్వాత్మకః సన్నపి వీక్షతే స్వయ స్వతః పృథక్త్వేన మృదో ఘటానివ ॥౧౯౨।

ఉపాధిసంబంధవశాత్పరాత్మా ర్యుపాధిధర్మాననుభాతి తద్గుణః ।

అయోవికారానవికారివహ్నివత్సదైకరూపోఽపి పరః స్వభావాత్ ॥ ౧౯౩ ॥

శిష్య ఉవాచ-

భ్రమేణాప్యన్యథా వాస్తు జీవభావః పరాత్మనః ।

తదుపాధేరనాదిత్వాన్నానాదేర్నాశ ఇష్యతే ॥ ౧౯౪ ॥

అతోఽస్య జీవభావోఽపి నిత్యా భవతి సంసృతిః ।

న నివర్తేత తన్మోక్షః కథ మే శ్రీగురో వద ॥ ౧౯౫ ॥

శ్రీగురురువాచ-

సమ్యక్పృష్టం త్వయా విద్వాన్సావధానేన తచ్ఛృణు ।

ప్రామాణికీ న భవతి భ్రాత్యా మోహితకల్పనా ॥ ౧౯౬ ।।

భ్రాంతిం వినా త్వసగస్య నిష్క్రియస్య నిరాకృతేః ।

న ఘటేతార్థసంబంధో నభసో నీలతాదివత్ ॥ ౧౯౭ ॥

స్వస్య ద్రష్టుర్నిగుణస్యాక్రియస్య

ప్రత్యగ్బోధానందరూపస్య బుద్ధేః ।

భ్రాంత్యా ప్రాప్తో జీవభావో న సత్యో

మోహాపాయే నారత్యవస్తు స్వభావాత్ ౧౨౮ ।

యావద్ భ్రాంతిస్తావదేవాస్య సత్తా
మిథ్యాజ్ఞానోబృంభితస్య ప్రమాదాత్|
రజ్జ్వా సో భ్రాంతికాలీన ఏవ

భ్రాతే శ నైవ సర్పోఽపి తద్వత్ ॥ ౧౯౯ ॥

అనాదిత్వమవిద్యాయాః కార్యస్యాపి తథేష్యతే ।

ఉత్పన్నాయా తు విద్యాయామావిద్యకమనాద్యపి ॥ ౨౦ ॥

ప్రబోధే స్వమవత్సర్వ సహమూల వినశ్యతి ।

అనాద్యపీద నో నిత్య ప్రాగభావ ఇవ స్కుటమ్ ॥ ౨౦౧।।

అనాటేరపి విధ్వంస. ప్రాగభావస్య వీక్షితః|

యద్బుద్ధ్యుపాధిసబవాత్పరికల్పితమాత్మని ॥ ౨౦౨ ॥

జీవత్వ న తతోఽన్యత్తు స్వరూపేణ విలక్షణః ।

సంబంధ' స్వాత్మనో బుద్ధయా మిథ్యాజ్ఞానపురఃసరః ॥ ౨౦3 ।।

వినివృత్తిర్భవేత్తస్య సమ్యగ్జ్ఞానేన నాన్యథా ।

బ్రాత్మైకత్వవిజ్ఞాన సమ్యగ్జ్ఞాన శ్రుతేర్మతమ్ ॥ ౨౦౪ ॥

తదాత్మానాత్మనోః సమ్యవివేకైనవ సిధ్యతి ।

తతో వివేకః కర్తవ్యః ప్రత్యగాత్మాసదాత్మనోః ॥ ౨౦౫ ॥

జల పకవదత్యత పకాపాయే జల స్పుటమ్ ।

యథా భాతి తథాత్మాపి దోపాభాచే స్పుటప్రభః ।। ౨౦౬ ॥

అసన్నివృత్తౌ తు సదాత్మనా స్పుట ప్రతీతిరేతస్య భవేత్ప్రతీచః ।

తతో నిరాస' కరణీయ ఏవ సదాత్మనః సాధ్వహమాదివస్తునః ॥ ౨౦౭ ॥

అతో నాయం పరాత్మా స్యాద్విజ్ఞానమయశబ్దభాక్ ।
వికారిత్వాజ్జడత్వాచ్చ పరిచ్ఛిన్నత్వహేతుతః ।
దృశ్యత్వాద్వ్యభిచారిత్వాన్నానిత్యో నిత్య ఇష్యతే ॥ ౨౦౮ ॥
ఆనందప్రతిబింవచువితతనుర్వృత్తిస్తమోజ్జృమితా
స్యాదానదమయః ప్రియాదిగుణకః స్వేష్టార్థలాభోదయే।
పుణ్యస్యానుభవే విభాతి కృతినామానదరూపః స్వయం
భూత్వా నందతి యత్ర సాధు తనుభృన్మాత్రః ప్రయత్నం వినా ॥౨౦౯॥
ఆనందమయకోశస్య సుషుప్తౌ స్ఫూర్తిస్త్కటా ।

స్వప్నజాగరయోరీషదిష్టసందర్శనాదినా ॥ ౨౧౦ ॥
నైవాయమానందమయః పరాత్మా సోపాధికత్వాత్ప్రకృతేర్వికారాత్ ।
కార్యత్వహేతోః సుకృతక్రియాయా వికారసంఘాతసమాహితత్వాత్ ॥౨౧౧॥
పంచానామపి కోశానాం నిషేధే యుక్తితః శ్రుతేః ।
తన్నిషేధావధిః సాక్షీ బోధరూపోఽవశిష్యతే ॥ ౨౧౨ ॥
యోఽయమాత్మా స్వయజ్యోతిః పంచకోశవిలక్షణః ।
అవస్థాత్రయసాక్షీ సన్నిర్వికారో నిరజనః ।
సదానదః స విజ్ఞేయః స్వాత్మత్వేన విపశ్చితా ॥ ౨౧3 ॥

శిష్య ఉవాచ--
మిథ్యాత్వేన నిషిద్ధేషు కోశేష్వేతేషు పంచసు ।
సర్వాభావ వినా కించిన్న పశ్యామ్యత్ర హే గురో ।
విజ్ఞేయ కిము వస్త్వస్తి స్వాత్మనాత్ర విపశ్చితా ॥ ౨౧౪ ॥

శ్రీగురురువాచ-

సత్యముక్తం లయా విద్వన్నిమణోఽసి విచారణే ।

అహమాదివికారాస్తే తదభావోఽయమప్యను ।। ౨౧౫ ।।

సర్వే యేనానుభూయతే యః స్వయ నానుభూయతే ।

తమాత్మానం వేదితారం విద్ధి బుద్ధయా సుసూక్ష్మయా ౨౧౬ ॥

తత్సాక్షిక భవేత్తత్తద్యాద్యేనానుభూయతే ।

కస్యాప్యననుభూతార్థే సాక్షిత్వ నోపయుజ్యతే ॥ ౨౧౭ ।।

అసౌ స్వసాక్షిగో భావో యతః స్వేనానుభూయతే ।

అతః పర స్వయ సాక్షాత్ప్రత్యగాత్మా న చేతరః ।। ౨౧౮ ॥

జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తిపు స్ఫుటతరం యోఽసౌ సముజ్జృభతే

ప్రత్యగ్రూపతయా సదాహమహమిత్యతః స్ఫురన్నేకధా ।

నానాకారవికారభాగిన ఇమాన్పశ్యన్నహధీముఖాన్

నిత్యానదచిదాత్మనా స్ఫురతి తం విద్ధి రంవమేత హృది ॥ ౨౧౯ ॥

ఘటోదకే వివితమర్కబివమాలోక్య మూఢో రవిమేవ మన్యతే ।

తథా చిదాభాసముపాధిసస్థ భ్రాత్యాహమిత్యేవ జడోఽభిమన్యతే।।౨౨౦

ఘట జల తద్గతమకవివం విహాయ సర్వ వినిరీక్ష్యతేఽర్కః ।

తటస్థ ఏతత్త్రితయావభాసకః స్వయంప్రకాశో విదుషా యథా యథా ౨౨౧

దేహ ధియం చిత్ప్రతివివమేవ విసృజ్య బుద్ధౌ నిహిత గుహాయామ్ ।

ద్రష్టారమాత్మానమఖండవోధ సర్వప్రకాశ సదసద్విలక్షణమ్ ॥ ౨౨౨ ॥

నిత్య విభుం సర్వగతం సుసూక్ష్మమంతర్వహిః శూన్యమనన్యమాత్మనః ।

విజ్ఞాయ సమ్యనిజరూపమేతత్పుమాన్విపాప్మా విరజో విమృత్యుః ।।౨౨౩॥

విశోక ఆనందఘనో విపశ్చిత్స్వయ కుతశ్చిన్న బిభేతి కశ్చిత్ ।

నాన్యోఽస్తి పథా భవబంధముక్తేవినా స్వతత్త్వావగమ ముముక్షో ॥౨౨౪॥

బ్రహ్మాభిన్నత్వవిజ్ఞాన భవమోక్షస్య కారణమ్ ।

యేనాద్వితీయమానద బ్రహ్మ సంపద్యతే బుధైః ।। ౨౨౫ ॥

బ్రహ్మభూతస్తు సంసృత్యై విద్వాన్నావర్తతే పునః ।

విజ్ఞాతవ్యమత' సమ్యబ్రహ్మాభిన్నత్వమాత్మనః ।। ౨౨౬ ॥

సత్య జ్ఞానమనంతం బ్రహ్మ విశుద్ధ పర స్వత. సిద్ధమ్ ।

నిత్యానదైకరస ప్రత్యగభిన్న నిరతర జయతి ॥ ౨౨౭ ॥

సదిద పరమాద్వైత స్వరమాదన్యస్య వస్తునోఽభావాత్ ।

నధన్యదస్తి కించిత్సమ్యక్పరమార్థతత్త్వబోధే హి ॥ ౨౨౮ ॥

యదిద సకల విశ్వం నానారూప ప్రతీతమజ్ఞానాత్ ।

తత్సర్వం బ్రహ్మైవ ప్రత్యస్తాశేషభావనాదోషమ్ ॥ ౨౨౯ ॥

మృత్కార్యభూతోఽపి మృదో న భిన్నః కుభోఽస్తి సర్వత్ర తు మృత్స్వరూపాత్ ।

న కుమరూప పృథగస్తి కుమః కుతో మృపా కల్పితనామమాత్రః ।। ౨౩౦

కేనాపి మృద్భిన్నతయా స్వరూప ఘటస్య సదర్శయితుం న శక్యతే ।

భతో ఘటః కల్పిత ఏవ మోహాన్మృదేవ సత్య పరమార్థభూతమ్ ॥౨౩౧॥

సహకార్య సకల సదైవ తన్మాత్రమేతన్న తతోఽన్యదస్తి ।

అస్తీతి యో వక్తి న తస్య మోహో వినిర్గతో నిద్రితవత్ప్రజల్పః ౨౩౨

బ్రహ్మైవేదం విశ్వమిత్యేవ వాణీ శ్రౌతీ బ్రూతేఽథర్వనిష్ఠా వరిష్ఠామ్ ।

తస్మాదేతద్ బ్రహ్మమాత్రం హి విశ్వం నాధిష్ఠానాద్భిన్నతారోపితస్య।।౨౩౩॥

సత్యం యది స్యాజ్జగదేతదాత్మనోఽనతత్వహానిర్నిగమాప్రమాణతా।
అసత్యవాదిత్వమపీశితుః స్యాన్నైతత్రయం సాధు హితం మహాత్మనామ్ ౨౩౪

ఈశ్వరో వస్తుతత్త్వజ్ఞో న చాహం తేష్వవస్థితః।

నచ మత్స్థాని భూతానీత్యేవమేవ వ్యచిక్లపత్ ॥ ౨౩౫ ॥

యది సత్య భవేద్విశ్వం సుషుప్తావుపలభ్యతామ్।

యన్నోపలభ్యతే కించిటతోఽసత్స్వప్నవన్మృషా ॥ ౨౩౬ ॥

అతః పృథఙ్నాస్తి జగత్పరాత్మనః పృథక్ప్రతీతిస్తు మృషా గుణాదివత్
ఆరోపితస్యాస్తి కిమర్థవత్తాధిష్ఠానమాభాతి తథా భ్రమేణ ॥౨౩౭॥

భ్రాంతస్య యద్యద్రమతః ప్రతీతం బ్రహ్మైవ తత్తద్రజతం హి శుక్తిః।
ఇదంతయా బ్రహ్మ సదైవ రూప్యతే త్వారోపితం బ్రహ్మణి నామమాత్రమ్ ॥౨౩౮॥

అతః పరం బ్రహ్మ సదద్వితీయ విశుద్ధవిజ్ఞానఘన నిరజనమ్।
ప్రశాంతమాతవిహీనమక్రియ నిరంతరానందరసస్వరూపమ్ ॥ ౨౩౯ ॥

నిరస్తమాయాకృతసర్వభేదం నిత్యం సుఖ నిష్కలమప్రమేయమ్।
అరూపమవ్యక్తమనాఖ్యమవ్యయం జ్యోతిః స్వయం కించిదిదం చకాస్తి౨౪౦

జ్ఞాతృజ్ఞేయజ్ఞానశూన్యమనంతం నిర్వికల్పకమ్।

కేవలాఖండచిన్మాత్రం పరం తత్త్వ విదుర్బుధాః ॥ ౨౪౧ ॥

అహేయమనుపాదేయం మనోవాచామగోచరమ్।

అప్రమేయమనాద్యంతం బ్రహ్మ పూర్ణమహం మహః ॥ ౨౪౨ ॥

తత్త్వం పదాభ్యామభిధీయమానయోర్బ్రహ్మాత్మయోః శోధితయోర్యదాత్థమ్।
శ్రుత్యా తయోస్తత్త్వమసీతి సమ్యగేకత్వమేవ ప్రతిపాద్యతే ముహుః ॥ ౨౪౩॥

ఐక్యం తయోర్లక్షితయోర్న వాచ్యయో-
నిగద్యతేఽన్యోన్యవిరుద్ధధర్మిణోః ।

ఖద్యోతభాన్వోరివ రాజభృత్యయోః
కూపాబురాశ్యోః పరమాణుమేర్వోః ॥ ౨౪౪ ॥

తయోవిరోధోఽయముపాధికల్పితో న వాస్తవః కశ్చిదుపాధిరేషః ।
శస్య మాయామహదాది కారణ జీవస్య కార్య శృణు పచకోశమ్ ॥౨౪౫॥
తావుపాధీ పరజీవయోస్తయోః సమ్యనిరాసే న పరో న జీవః।
జ్య నరేద్రస్య భటస్య ఖేటకస్తయోరపోహే న భటో న రాజా ॥౨౪౬॥
పథాత ఆదేశ ఇతి శ్రుతిః స్వయం నిషేధతి బ్రహ్మణి కల్పిత ద్వయమ్ ।
తిప్రమాణానుగృహీతవోధాత్తయోర్నిరాసః కరణీయ ఏవమ్ ॥ ౨౪౭ ॥
ద నేద కల్పితత్వాన్న సత్య రజ్జౌ దృష్టవ్యాలవత్స్వప్నవచ్చ ।
త్య దృశ్య సాధుయుక్త్యా వ్యపోహ్య జ్ఞేయః పశ్చాదేకమావస్తయోర్యః ॥౨౪౮॥
తస్తు తౌ లక్షణయా సులక్ష్యౌ తయోరఖండైకరసత్వసిద్ధయే ।
ల జహత్యా న తథాఽజహత్యా కింతూభయాత్మికయైవ భావ్యమ్ ॥౨౪౯॥
దేవదత్తోఽయమితీహ చైకతా విరుద్ధధర్మాశమపాస్య కథ్యతే ।
థా తథా తత్త్వమసీతి వాక్యే విరుద్ధధర్మానుభయత్ర హిత్వా ॥౨౫౦ ॥
లక్ష్య చిన్మాత్రతయా సదాత్మనోరఖడభావః పరిచీయతే బుధైః ।
వ మహావాక్యశతేన కథ్యతే బ్రహ్మాత్మనోరక్యమఖండభావః ॥ ౨౫౧ ॥
స్థూలమిత్యేతదసన్నిరస్య సిద్ధ స్వతో వ్యోమవదప్రతర్క్యమ్ ।
నతో మృషామాత్రమిదం ప్రతీతం జహీహి యత్స్వాత్మతయా గృహీతమ్ !,

సాహమిత్యేవ విశుద్ధబుద్ధయా త్రిద్ధి స్వమాత్మానమఖండవోధమ్ ॥౨౫౨॥

మృత్కార్య సకల ఘటాది సతతం మృన్మానమేవాభిత-

స్తద్వత్సజ్జనిత సదాత్మకమిదం సన్మాత్రమేవాఖిలమ్ ।

యస్మాన్నాస్తి సత. పర కిమపి తత్సత్య స ఆత్మా స్వయం

తస్మాత్తత్త్వమసి ప్రశాతమమల బ్రహ్మాద్వయ యత్పరమ్ ॥ ౨౫౩ ।।

నిద్రాకల్పితదేశకాలవిషయజ్ఞాత్రాది సర్వం యథా

మిథ్యా తద్వదిహాపి జాగ్రతి జగస్వాజానకార్యత్వతః ।

యస్మాదేవమిదం శరీరకరణప్రాణాహమాద్యప్యసత్

తస్మాత్తత్త్వమసి ప్రశాంతమమలం బ్రహ్మాద్వయం యత్పరమ్ ॥ ౨౫౪ ॥

జాతినీతికులగోత్రదూరంగ నామరూపగుణదోషవర్జితమ్ ।

దేశకాలవిషయాతివర్తి యద్బ్రహ్మ తత్త్వమసి భావయాత్మని ।। ౨౫౫ ॥

యత్పరం సకలవాగగోచరం గోచర విమలబోధచక్షుషః ।

శుద్ధచిద్ఘనమనాదివస్తు యద్బ్రహ్మ తత్త్వమసి భావయాత్మని ॥౨౫౬ ॥

షభిరూమిభిరయోగ యోగిహద్భావిత న కరణైర్విభావితమ్ ।

బుద్ధయవేద్యమనవద్యభూతి యద్ బ్రహ్మ తత్త్వమసి భావయాత్మని ॥ ౨౫౭ ॥

భ్రాంతికల్పితజగత్కలాశ్రయ స్వాశ్రయం చ సదసద్విలక్షణమ్

నిష్కల నిరుపమానమృద్ధిమద్ బ్రహ్మ తత్త్వమసి భావయాత్మని ॥ ౨౫౮ ॥

జన్మవృద్ధిపరిణత్యపక్షయవ్యాధినాశనవిహీనమవ్యయమ్ ।

'విశ్వసృష్టయవనఘాతకారణ బ్రహ్మ తత్త్వమసి భావయాత్మని ॥ ౨౫౯ ॥

అస్తభేదమనపాస్తలక్షణం నిస్తరగజలరాశినిశ్చలమ్ ।

నిత్యముక్తమవిభక్తమూర్తి యద్ బ్రహ్మ తత్వమసి భావయాత్మని ॥ ౨౬౦ ॥

ఏకమేవ సదనేకకారణ కారణాంతరనిరాసకారణమ్ ।

కార్యకారణవిలక్షణం స్వయ బ్రహ్మ తత్త్వమసి భావయాత్మని ॥ ౨౬౧ ॥

నిర్వికల్పకమనల్పమక్షర యత్క్షరాక్షరవిలక్షణ పరమ్ ।

నిత్యమవ్యయసుఖ నిరజన బ్రహ్మ తత్త్వమసి భావయాత్మని ।। ౨౬౨ ।।

యద్విభాతి సదనేకధా భ్రమాన్నామరూపగుణవిక్రియాత్మనా ।

హేమవత్స్వయమవిక్రియ సదా బ్రహ్మ తత్త్వమసి భావయాత్మని ॥ ౨౬౩ ॥

యచ్చకాస్త్యనపర పరాత్పర ప్రత్యగేకరసమాత్మలక్షణమ్ ।

సత్యచిత్సుఖమనతమవ్యయ బ్రహ్మ తత్త్వమసి భావయాత్మని ॥ ౨౬౪ ॥

ఉక్తమర్థమిమమాత్మని స్వయ భావ్య ప్రథితయుక్తిభిర్ధియా।

సంశయాదిరహిత కరాంబువత్తేన తత్త్వనిగమో భవిష్యతి ॥ ౨౬౫॥

స్వబోధమాత్ర పరిశుద్ధతత్వ, విజ్ఞాయ సధే నృపవచ్చ సైన్యే ।

తదాత్మనైవాత్మని సర్వదా స్థితో విలాపయ బ్రహ్మణి దృశ్యజాతమ్ ॥ ౨౬౬ ।

బుద్ధౌ గుహాయాం సదసద్విలక్షణ బ్రహ్మాస్తి సత్య పరమద్వితీయమ్ ।

తదాత్మనా యోఽత్ర వసేద్గుహాయాం పునర్న తస్యాగగుహాప్రవేశః ॥ ౨౬౭ ॥

జ్ఞాతే వస్తున్యది బలవతీ వాసనాఽనాదిరేషా

కర్తా భోక్తామ్యహమితి దృఢా యాస్య ససారహేతుః।

ప్రత్యగ్దృష్టయాత్మని నివసతా సాపనేయా ప్రయత్నా-

న్ముక్తిం ప్రాహుస్తదిహ మునయో వాసనాతానవ యత్ ॥ ౨౬౮ ॥

అహ మమేతి యో భావో దేహాక్షాదావనాత్మని ।

అధ్యాసోఽయ నిరస్తవ్యో విదుపా స్వాత్మనిష్టయా ॥ ౨౬౯ ॥

జ్ఞాత్వా స్త్ర ప్రత్యగాత్మాన బుద్ధితవృత్తిసాక్షిణమ్ ।

సోఽహమిత్యేవ సవృత్త్యానాత్మన్యాత్మమతి జహి ॥ ౨౭౦ ।।

లోకానువర్తన త్యక్త్వా త్యక్త్వా దేహానువర్లనమ ।

శాస్త్రానువర్తన త్యక్త్వా స్వాధ్యాసాపనయ కురు ॥ ౨౭౧ ॥

లోకవాసనయా జతోః శాస్త్రవాసనయాపి చ ।

దేహవాసనయా జ్ఞాన యథావనైవ జాయతే ।। ౨౭౨ ।।

ససారకారాగృహమోక్షమిన్చోరయోమయ పాఢనిబద్ధశృంఖలమ్ ।

వదతి తజ్ఞాః పటువాసనాత్రయ యోఽస్మాద్విముక్త. సముపైతి-ముక్తిమ్ ॥ ౨౭౩ ।।

జలాదిసపర్కవశాత్ప్రభూతదుర్గంధధూతాగరుదివ్యవాసనా।

సంఘర్షణేనైవ విభాతి సమ్యన్విృయమానే సతి బాహ్యగధే ।। ౨౭౪ ॥

అతాశ్రితానతదురతవాసనాధూలీవిలిప్తా పరమాత్మవాసనా ।

ప్రజ్ఞాతిసఘర్షణతో విశుద్ధా ప్రతీయతే చదనగధవత్స్ఫుటా ॥ ౨౭౫ ॥

అనాత్మవాసనాజాలైస్తిరోభూతాత్మవాసనా ।

నిత్యాత్మనిష్ఠయా తేషా నాశే భాతి స్వయ స్ఫుటా ॥ ౨౭౬ ॥

యథా యథా ప్రత్యగవస్థిత మనస్తథా తథా సుచతి వాహ్యవాసనాః ।

నిఃశేషమోక్షే సతి వాసనానామాత్మానుభూతిః ప్రతివధశూన్యా ॥ ౨౭౭ ॥

స్వాత్మన్యేవ సదా స్థిత్యా మనో నశ్యతి యోగినః ।

వాసనానాం క్షయశ్చాతః స్వాధ్యాసాపనయ కురు ॥ ౨౭౮ ॥

తమో ద్వాభ్యాం రజః సత్త్వాత్సత్త్వం శుద్ధేన నశ్యతి ।

తస్మాత్సత్త్వమవష్టభ్య స్వాధ్యాసాపనయ కురు ॥౨౭౯ ।।

ప్రారబ్ధం పుష్యతి వపురితి నిశ్చిత్య నిశ్చలః ।

ధైర్యమాలబ్య యత్నేన స్వాధ్యాసాపనయ కురు ।। ౨౮౦ ॥

నాహ జీవః పరం బ్రహ్మేత్యతద్వ్యావృత్తిపూర్వకమ్ ।

వాసనావేగతః ప్రాప్తస్వాధ్యాసాపనయం కురు ॥ ౨౮౧ ॥

శ్రుత్యా యుక్త్యా స్వానుభూత్యా జ్ఞాత్వా సార్వాత్మ్యమాత్మనః ।

క్వచిదాభాసతః ప్రాప్తస్వాధ్యాసాపనయ కురు ।। ౨౮౨ ॥

అనాదానవిసర్గాభ్యామీపన్నాస్తి క్రియా మునేః ।

తదేకనిష్ఠయా నిత్యం స్వాధ్యాసాపనయ కురు ॥ ౨౮౩ ॥

తత్త్వమస్యాదివాక్యోత్థబ్రహ్మాత్మైకత్వబోధతః ।

బ్రహ్మణ్యాత్మత్వదాఢర్యాయ స్వాధ్యాసాపనయ కురు ॥ ౨౮౪ ॥

అహభావస్య దేహేఽస్మిన్నిఃశేపవిలయావధి ।

సావధానేన యుక్తాత్మా స్వాధ్యాసాపనయ కురు ॥ ౨౮౫ ॥

ప్రతీతిర్జీవజగతోః స్వప్నవద్భాతి యావతీ ।

తావన్నిరంతర విద్వన్స్వాధ్యాసాపనయ కురు ॥ -౨౮౬ ॥

నిద్రాయా లోకవార్తాయాః శబ్దాదేరపి విస్మృతేః ।

క్వచిన్నావసర దత్వా చింతయాత్మానమాత్మని ॥ ౨౮౭ ॥

మాతాపిత్రోమలోద్భూతం మలమాసమయం వపుః ।

త్యక్త్వా చాడాలవహూర బ్రర్భూభూయ కృతీ భవ ॥ ౨౮౮ ॥

ఘటాకాశ మహాకాశ ఇవారమాన పరాత్మని ।

విలాప్యాఖండభావేన తృష్ణీ భవ సదా మునే ॥ ౨౮౯ ॥2

స్వప్రకాశమధిష్ఠాన స్వయభూయ సదాత్మనా ।

బ్రహ్మాండమపి పిండాండ త్యవ్యతా మలభాడవత్ ।। ౨౯౦ ।।

చిదాత్మని సదానదే దేహారూఢామహధియమ్ ।

నివేశ్య లింగముత్సృత్య కేవలో భవ సర్వదా ॥ ౨౯౧ ॥

యత్రైష జగదాభాసో దర్పణాతః పుర యథా ।

తద్బ్రహ్మాహమితి జ్ఞాత్వా కృతకృత్యో భవిష్యసి ॥ ౨౯౨ ॥

యత్సత్యభూత నిజరూపమాద్య చిథద్వయానదమరూపమక్రియమ్ ।

తదేత్య మిథ్యావపురుత్సృజైతచ్ఛైలూపవద్వేషముపాత్తమాత్మనః ॥ ౨౯౩ ॥

సర్వాత్మనా దృశ్యమిద మృషైవ నైవాహమర్థః క్షణికత్వదర్శనాత్ ।

జానామ్యహ సర్వమితి ప్రతీతి' కుతోఽహమాదేః క్షణికస్య సిధ్యేత్ ॥ ౨౯౪॥

అహపదార్థస్త్వహమాదిసాక్షీ నిత్య సుషుప్తావపి భావదర్శనాత్।

బ్రూతే ఏజో నిత్య ఇతి శ్రుతిః స్వయ తత్ప్రత్యగాత్మా సదసద్విలక్షణః ॥౨౯౫॥

వికారిణా సర్వవికారవేత్తా నిత్యోఽవికారో భవితుం సమర్థతి ।

మనోరథస్వమసుషుప్తిపు స్ఫుట పునః పునదృష్టమసత్త్వమేతయోః ॥ ౨౯౬ ॥

అతోఽభిమాన త్యజ మాసపిండే పిండాభిమానిన్యపి బుద్ధికల్పితే ।

కాలత్రయాబాధ్యమఖడబోధ జ్ఞాత్వా స్వమాత్మానముపైహి శాంతిమ్ ॥౨౯౭॥

త్యజాభిమాన కులగోత్రనామరూపాశ్రమేష్వాశవాశ్రితేషు ।

లింగస్య ధర్మానపి కర్తృతాదీస్త్యక్త్వా భవాఖండసుఖస్వరూపః ॥ ౨౯౮ ॥

సంత్యన్యే ప్రతిబధాః పుస. సంసారహేతవో దృష్టాః ।

తేషామేక మూల ప్రథమవికారో భవత్యహంకార. ।। ౨౯౯ ॥

యావత్స్యాత్స్వస్య సంబధోఽహంకారేణ దురాత్మనా ।

తావన్న లేశమాత్రాపి ముక్తివార్తా విలక్షణా || ౩౦౦ ||

అహంకారగ్రహాన్ముక్తః స్వరూపముపపద్యతే !

చద్రవద్విమలః పూర్ణ సదానందః స్వయప్రభః || ౩౦౧ ||

యో వా పురే సోఽహమితి ప్రతీతో బుద్ధ్యా విక్లప్తస్తమసాతిమూఢయా।

తస్యైవ నిఃశేషతయా వినాశే బ్రహ్మాత్మభావః ప్రతిబంధశూన్యః || ౩౦౨ ||

బ్రహ్మానందనిధిర్మహాబలవతాహంకారఘోరాహినా

సవేష్టయాత్మని రక్ష్యతే గుణమయైశ్చడైస్త్రిభిర్మస్తకైః ।

విజ్ఞానాఖ్యమహాసినా ద్యుతిమతా విచ్ఛిద్య శీర్షత్రయ

నిర్మూల్యాహిమిమం నిధిం సుఖకర ధీరోఽనుభోక్తుం క్షమః || ౩౦.

యావద్వా యత్కించిద్విషదోషస్ఫూర్తిరస్తి చేద్దేహే ।

కథమారాగ్యాయ భవేత్తద్వదహంతాపి యోగినో ముక్త్యై ।। ౩౦౪ ||

అహమోఽత్యంతనివృత్త్యా తత్కృతనానావికల్పసంహృత్యా ।

ప్రత్యక్తత్త్వవివేకాదయమహమస్మీతి విందతే తత్త్వమ్ || ౩౦౫ ||

అహంకర్తర్యస్మిన్నహమితి మతి ముంచ సహసా

వికారాత్మన్యాత్మప్రతిఫలజుషి స్వస్థితిముషి ।

యదధ్యాసాత్ప్రాప్తా జనిమృతిజరాదుఃఖబహులాః

ప్రతీచశ్చిన్మూర్తేస్తవ సుఖతనోః సంసృతిరియమ్ || ౩౦౬ ।।

సదైకరూపస్య చిదాత్మనో విభోరానదమూర్తేరనవద్యకీర్తేః ।

నైవాన్యథా క్వాప్యవికారిణస్తే వినాహమధ్యాసమముష్య సంసృతిః || ౩౦౭ ।।

తస్మాదహకారమిమం స్వశత్రు భోక్త్రగలే కటకవత్ప్రతీతమ్ ।

విచ్ఛిద్య విజ్ఞానమహాసినా స్ఫుటం భుక్త్వాత్మసామ్రాజ్యసుఖం యథేష్టమ్ ॥ ౩౦౮

తతోఽహమాదేవినివర్త్య వృత్తిం సత్యక్తరాగః పరమార్థలాభాత్ ।

తూష్ణీ సమారస్వాత్మసుఖానుభూత్యా పూర్ణాత్మనా బ్రహ్మణి నిర్వికల్పః ॥ ౩౦౯

సమూలకృత్తోఽపి మహానహం పునర్వ్యుల్లేఖితః స్యాద్యది చేతసా క్షణమ్ ।

సంజీవ్య విక్షేపశతం కరోతి నభస్వతా ప్రావృషి వారిదో యథా ।। ౩౧౦ ॥

నిగృహ్య శత్రోరహమోఽవకాశః క్వచిన్న దేయో విషయానుచింతయా ।

స ఏవ సజీవనహేతురస్య ప్రక్షీణజంబీరతరోరివాంబు ।। ౩౧౧ ।।

దేహాత్మనా సంస్థిత ఏవ కామీ విలక్షణః కామయితా కథం స్యాత '.

అతోఽర్థసధానపరత్వమేవ భేదప్రసక్త్యా భవబంధహేతుః ॥ ౩౧౨ ।

కార్యప్రవర్ధనాబీజప్రవృద్ధిః పరిదృశ్యతే ।

కార్యనాశాద్బీజనాశస్తస్మాత్కార్య నిరోధయేత్ ।। ౩౧౩ ॥

వాసనావృద్ధితః కార్య కార్యవృద్ధయా చ వాసనా ।

వర్ధతే సర్వథా పుస. ససారో న నివర్తతే ॥ ౩౧౪ ॥

ససారబధవిచ్ఛిత్త్యై తద్వయ ప్రదహేద్యతిః ।

వాసనావృద్ధిరేతాభ్యాం చింతయా లియయా బహిః ।। ౩౧౫ ॥

తాభ్యాం ప్రవర్ధమానా సా సూతే సమృతిమాత్మనః ।

త్రయాణా చ క్షయోపాయః సర్వావస్థాసు సర్వదా ॥ ౩౧౬ ॥

సర్వత్ర సర్వత. సర్వ బ్రహ్మమాత్రావలోకనమ్ ।

సద్భావవాసనాదాఢర్యాత్తాత్రయ లయమశ్నుతే ॥ ౩౧౭ ।।

క్రియానాశే భవేచితానాశోఽస్మాద్వాసనాక్షయః ।

వాసనాప్రక్షయో మోక్ష' సా జీవన్ముక్తిరిష్యతే ॥ ౩౧౮ ॥

ద్వాసనాస్ఫూర్తివిజృభణే సతి హ్యసౌ విలీనా వహమాదివాసనా ।

అతిప్రకృష్టాప్యరుణప్రభాయా విలీయతే సాధు యథా తమిస్రా ॥ ౩౧౯ ॥

తమస్తమ.కార్యమనర్థజాల న దృశ్యతే సత్యుదితే దినేశే ।

తథాఽద్వయానదరసానుభూతౌ నైవాస్తి బధో న చ దుఃఖగధ. ॥ ౩౨౦ ॥

దృశ్యం ప్రతీత ప్రవిలాపయన్స్వయ సన్మాత్రమానందధన విభావయన్ ।

సమాహిత సన్బహిరతర వా కాల నయేథాః సతి కర్మబధే ॥ ౩౨౧ ॥

ప్రమాదో బ్రహ్మనిష్ఠాయా న కర్తవ్య' కదాచన ।

ప్రమాదో మృత్యురిత్యాహ భగవాన్బ్రహ్మణ. సుత' ॥ ౩౨౨ ॥

న ప్రమాదాదనర్థోఽన్యో జ్ఞానిన· స్వస్వరూపత' ।

తతో మోహస్తతోఽహధీస్తతో బధస్తతో వ్యథా ॥ ౩౨౩ ॥

విషయామిముఖ దృష్ట్వా విద్వాంసమపి విస్మృతిః ।

విక్షేపయతి ధీదోషైర్యోషా జారమివ ప్రియమ్ ॥ ౩౨౪ ॥

యథా ప్రకృష్ట శైవాలం క్షణమాత్ర న తిష్ఠతి ।

ఆవృణోతి తథా మాయా ప్రాజ్ఞ వాపి పరాముఖమ్ ॥ ౩౨౫ ॥

లక్ష్యచ్యుతం చేద్యది చిత్తమీపద్బహిర్ముఖ సంనిపతేత్తతరతతః ।

ప్రమాదతః ప్రచ్యుతకేలికదుకః సోపానపత్తౌ పతితో యథా తథా ॥ ౩౨౬ ॥

విషయేష్వావిశచేత' సకల్పయతి తద్గుణాన్ ।

సమ్యక్సకల్పనాత్కామః కామాత్పుసః ప్రవర్తనమ్ ॥ ౩౨౭ ॥

తతః వరూపవిభ్రశో విభ్రష్టస్తు పతత్యధః ।

పతితస్య వినా నాశ పునర్నారోహ ఈక్ష్యతే ।

సకల్ప వర్జయేత్తస్మాత్సర్వానర్థస్య కారణమ్ ।। ౩౨౮ ॥

అతః ప్రమాదాన్న పరోఽస్తి మృత్యుర్వివేకినో బ్రహ్మవిదః సమాధౌ ।

సమాహితః సిద్ధి సమ్యక ఆత్మా భవ సావధానః ౩౨౯॥

జీవతో యస్య కైవల్య విదేహే చ స కేవల ।

యత్కించిత్పశ్యతో భేద భయం బ్రూతే యజుఃశ్రుతిః ।। ౩౩౦ ॥

యదా కదా వాపి విపశ్చిదేష బ్రహ్మణ్యనతేఽప్యణుమాత్రభేదమ్ ।

పశ్యత్యథాముష్య భయ తదైవ యద్వీక్షిత భిన్నతయా ప్రమాదాత్ ।। ౩౩౧ ॥

శ్రుతిస్మృతిన్యాయశతైర్నిషిద్ధే దృశ్యేఽత్ర యః స్వాత్మమతిం కరోతి ।

ఉపైతి దుఃఖోపరి దుఃఖజాత నిపిద్ధకర్తా స మలిగ్లుచో యథా ॥ ౩౩౨ ।

సత్యాభిసధానరతో విముక్తో మహత్త్వమాత్మీయముపైతి నిత్యమ్ ।

మిథ్యాభిసధానరతస్తు నశ్యేద్ దృష్ట తదేతద్యథచోరచౌరయోః ॥ ౩౩౩ ॥

యతిరసదనుసాధ బధహేతు విహాయ

స్వయమయమహమస్మీత్యాత్మదృష్ట్యైవ తిష్ఠేత్ ।

సుఖయతి నను నిష్ఠా బ్రహ్మణి స్వానుభూత్యా

హరతి పరమవిద్యాకార్యదుఃఖ ప్రతీతమ్ ॥ ౩౩౪ ॥

బాహ్యానుసంధిః పరివర్ధయేత్ఫల దుర్వాసనామేవ తతస్తతోఽధికామ్ ।

జ్ఞాత్వా వివేకైః పరిహృత్య బాహ్య స్వాత్మానుసధి-విధీత నిత్యమ్ ॥ ౩౩౫ ॥

బాహ్యే నిరుద్ధే మనసః ప్రసన్నతా మనఃప్రసాద పరమాత్మదర్శనమ్ ।

తస్మిన్సుదృష్టే భవబంధనాశో బహినిరోధః పదవీ విముక్తేః ॥ ౩౩౬ ।।

కః పడితః సన్సదసద్వివేకీ శ్రుతిప్రమాణ' పరమార్థదీ ।
జానన్హి కుర్యాదసతోऽవలవం స్వపాత హేతోః శిశువన్ముముక్షుః ।। 33౭ ॥
దేహాదిసంసక్తిమతో న ముక్తిర్ముక్తస్య దేహాద్యభిమత్యభావ ।
సుప్తస్య నో జాగరణ న జాగ్రతః స్వప్నస్తయోభిన్నగుణాశ్రయత్వాత్ ।। 33౮ ।
అతర్వహిః స్వ స్థిరజగమేషు జ్ఞానాత్మనాధారతయా విలోక్య ।
త్యక్తాఖిలోపాధిరఖడరూపః పూర్ణాత్మనా యా స్థిత ఏప ముక్త' ॥ 33౯ ॥
సర్వాత్మనా వధవిముక్తిహేతుః సర్వాత్మభావాన పరోऽస్తి కశ్చిత్ ।
దృశ్యాగ్రహే సత్యుపపద్యతేऽసౌ సర్వాత్మభావోऽస్య సదాత్మనిష్ఠయా ॥ 3౪౦ ॥
దృశ్యస్యాగ్రహణ కథ ను ఘటతే దేహాత్మనా తిష్ఠతో
బాహ్యార్థానుభవప్రసక్తమనసస్తత్తక్రియా కుర్వత ।
సన్యస్తాఖిలధర్మకర్మవిషయనిత్యాత్మనిష్ఠాపరై-
స్తత్త్వజ్ఞైః కరణీయమాత్మని సదానదేచ్ఛుభిర్యత్నతః ॥ 3౪౧ ॥
సార్వాత్మ్యసిద్ధయే భిక్షోః కృతశ్రవణకర్మణః ।
సమాధి విధాత్యపా శాంతో దాంత ఇతి శ్రుతిః ॥ 3౪౨ ।।
ఆరుఢశక్తేరహమో వినాశః
కర్తుం న శక్యః సహసాపి పడితైః ॥
యే నిర్వికల్పాఖ్యసమాధినిశ్చలా-
స్తానతరానతభవా హి వాసనాః ॥ 3౪3 ॥
అహబుద్ధ్యైవ మోహిన్యా యోజయిత్వావృతేర్వలాత్ ।
విక్షేపశక్తిః పురుష విక్షేపయతి తద్గుణైః ।। 3౪౪ ॥

విక్షేపశక్తివిజయో విషమో విధాతు

నిఃశేషమావరణశక్తినివృత్త్యభావే ।

దృగ్దృశ్యయో' స్ఫుటపయోజలవద్విభాగే

నశ్యేత్తదావరణమాత్మని చ స్వభావాత్ ।

నిఃసశయేన భవతి ప్రతిబంధశూన్యో

నిక్షేపణ నహి తదా యది చేన్మృపార్థే ॥ ౩౪౫ ॥

సమ్యగ్వివేకః ఫుటబోధజన్యో విభయ దృగ్దృశ్యపదార్థతత్త్వమ్ ।

ఛినత్తి మాయాకృతమోహబధ యస్మాద్విముక్తస్య పునర్న సంసృతిః ॥ ౩౪౬ ॥

పరావరైకత్వవివేకవహ్నిర్దహత్యవిద్యాగహన హశేషమ్ ।

కిం స్యాత్పునః ససరణస్య బీజమద్వైతభావ సమపేయుషోఽస్య ।। ౩౪౭ ॥

ఆవరణస్య నివృత్తిర్భవతి చ సమ్యక్పదార్థదర్శనతః ।

మిథ్యాజ్ఞానవినాశస్తద్వద్విక్షేపజనితదుఖనివృత్తిః ॥ ౩౪౮ ॥

ఏతత్రితయ దృష్ట సమ్యగ్రజ్జుస్వరూపవిజ్ఞానాత్ ।

తస్మాద్వస్తుసతత్త్వం జ్ఞాతవ్య బధముక్తయే విదుషా ॥ ౩౪౯ ।।

అయోఽగ్నియోగాదివ సత్సమన్వయాన్మాత్రాదిరూపేణ విజభతే ధీః ।

తత్కార్యమేతత్రితయ యతో మృషా దృష్టం భ్రమస్వప్నమనోరథేషు ।। ౩౫౦ ॥

తతో వికారాః ప్రకృతేరహముఖా దేహావసానా విషయాశ్చ సర్వే ।

క్షణేఽన్యథాభావితయా హ్యమీషామసత్త్వమాత్మా తు కదాపి నాన్యథా ॥ ౩౫౧ ।।

నిత్యాహయాఖడచిదేకరూపో బుద్ధయాదిసాక్షీ సదసద్విలక్షణః ।

అహంపదప్రత్యయలక్షితార్థః ప్రత్యక్సదానదధనః పరాత్మా ॥ ౩౫౨ ॥

ఇత్థ విపశ్చిత్సదసద్విభజ్య నిశ్చిత్య తత్త్వ నిజబోధదృష్టయా ।

జ్ఞాత్వా స్వమాత్మానమఖడబోధం తేభ్యో విముక్తః స్వయమేవ శామ్యతి ॥ ౩౫౩ ।

అజ్ఞానహృదయగ్రథనిఃశేషవిలయస్తదా ।

సమాధినాఽవికల్పేన యదాద్వైతాత్మదర్శనమ్ ॥ ౩౫౪ ॥

త్వమహమిదమితీయం కల్పనా బుద్ధిదోషాత్

ప్రభవతి పరమాత్మన్యద్వయే నిర్విశేషే ।।

ప్రవిలసతి సమాధావస్య సర్వో వికల్పో

విలయనముపగన్చేద్వస్తుతత్త్వావధృత్యా ॥ ౩౫౫ ॥

శాంతో దాంతః పరముపరతః క్షాతియుక్తః సమాధి

కుర్వన్నిత్యం కలయతి యతి స్వస్య సర్వాత్మభావమ్ ।

తనావిద్యాతిమిరజనితాన్సాధు దావా వికల్పాన

బ్రహ్మకృత్యా నివసతి సుఖ నిష్క్రియో నిర్వికల్ప ॥ ౩౫౬ ।।

సమాహితా యే ప్రవిలాప్య వాహ్య శ్రోత్రాది చేతః స్వమహ చిదాత్మని

త ఏవ ముక్తా భవపాశవధైర్నాన్యే తు పారోక్ష్యకథాభివాయినః ॥ ౩౫౭ ॥

ఉపాధిభేదారవయమేవ భిద్యతే చోపాధ్యపోహే స్వయమేవ కేవలః ।

తస్మాదుపాపిలయాయ విద్వాన్వసేత్సదా కల్పసమాధినిష్ఠయా ॥ ౩౫౮ ॥

సతి సక్తో నరో యాతి సద్భావ హ్యేకనిష్టయా ।

కీటకో భ్రమర ధ్యాయన్భ్రమరత్వాయ కల్పతే ॥ ౩౫౯ ॥

క్రియాతరాసక్తిమపారయ కీటకో ధ్యాయన్యథాలిం హ్యలిభావమృచ్ఛతి ।

తథైవ యోగీ పరమాత్మతత్త్వ ధ్యాత్వా సమాయాతి నటేకనిష్టయా ॥ ౩౬౦ ॥

అతీవ సూక్ష్మ పరమాత్మతత్వ న స్థూలదృష్ట్యా ప్రతిపత్తుమర్హతి ।

మాధినాత్యతసుసూక్ష్మవృత్యా జ్ఞాతవ్యమారతిశుద్ధబుద్ధిమి ॥3౬౧।।

యథా సువర్ణ పుటపాకశోధితం త్యక్త్వా మల స్వాత్మగుణ సమృచ్ఛతి ।

తథా మన' సత్త్వరజస్తమోమల ధ్యానేన సత్యజ్య సమేతి తత్త్వమ్ ॥3౬౨।।

నిరతరాభ్యాసవశాత్తదిత్య పక్క మనో బ్రహ్మణి లీయతే యదా ।

తదా సమాధిః స వికల్పవర్జితః స్వతోఽద్వయానంధరసానుభావకః ॥3౬3।।

సమాధిమాఽనేన సమస్తవాసనాగ్రంథీవనాశోఽఖిలకర్మనాశః ।

అతర్వహిః సర్వత ఏవ సర్వదా స్వరూపవిస్పూతిరయత్నతః స్యాత్ ॥3౬౪॥

శ్రుతేః శతగుణ విద్యాన్మనన మననాదపి ।

నిదిధ్యాస లక్షగుణమనత నిర్వికల్పకమ్ ॥ 3౬౫ ॥

నిర్వికల్పకసమాధినా స్పుట బ్రహ్మతత్త్వమవగమ్యతే ధ్రువమ్ ।

నాన్యథా చలతయా మనోగతేః ప్రత్యయాతరవిమిశ్రిత భవేత్ ॥3౬౬॥

అతః సమాధత్స్వ యతేంద్రియః సదా నిరతర శాంతమనాః ప్రతీచి ।

విధ్వసయ ధ్వాతమనాద్యవిద్యయా కృత సందేకత్వవిలోకనేన ॥ 3౬౭ ॥

యోగస్య ప్రథమ ద్వారం వానిరోధోఽపరిగ్రహః ।

నిరాశా చ నిరీహా చ నిత్యమేకాంతశీలతా ॥3౬౮!

ఏకాతస్థితిరింద్రియోపరమణే హేతుర్దమచేతసః

సంరోధే కరణ శమేన విలయ యాయాదహవాసనా ।

తేనానదరసానుభూతిరచలా బ్రాహ్మీ సదా యోగిన-

స్తస్మాచ్చిత్తనిరోధ ఏవ సతత కార్యః ప్రయత్నాన్మునేః॥3౬౯॥

చాచ నియచ్ఛాత్మని త నియచ్ఛ బుద్ధౌ ధియ యచ్ఛ చ బుద్ధిసాక్షిణి ।

తం చాపి పూర్ణాత్మని నిర్వికల్పే విలాప్య శాతి పరమా భజస్వ ॥౩౭౦॥

దేహప్రాణేంద్రియమనోబుద్ధ్యాదిభిరుపాధిభిః ।

యైర్యవృత్తేః సమాయోగస్తత్తద్భావోఽస్య యోగినః ॥ ౩౭౧ ॥

తన్నివృత్త్యా మునేః సమ్యక్సర్వోపరమణ సుఖమ్ ।

సదృశ్యతే సదానదరసానుభవావిప్లవః ॥ ౩౭౨ ॥

అంతస్త్యాగో బహిస్త్యాగో విరక్తస్యైవ యుజ్యతే ।

త్యజత్యంతర్బహిఃసగ విరక్తస్తు ముముక్షయా ॥ ౩౭౩ ॥

బహిస్తు విషయైః సంగ తథాంతరహమాదిభిః ।

విరక్త ఏవ శక్నోతి త్యక్తు బ్రహ్మణి నిష్ఠితః ॥ ౩౭౪ ॥

వైరాగ్యబోధౌ పురుషస్య పక్షివత్పక్షౌ విజానీహి విచక్షణ త్వమ్ ।

విముక్తిసౌధాగ్రతలాధిరోహణ తాభ్యాం వినా నాన్యతరేణ సిధ్యతి ॥౩౭౫॥

అత్యంతవైరాగ్యవతః సమాధిః సమాహితస్యైవ దృఢప్రబోధః ।

ప్రబుద్ధతత్త్వస్య హి బధమక్తిముక్తాత్మనో నిత్యసుఖానుభూతిః ॥ ౩౭౬ ॥

వైరాగ్యాన పర సుఖస్య జనక పశ్యామి వశ్యాత్మన-

స్తచ్చేచ్ఛుద్ధతరాత్మబోధసహితం స్వారాజ్యసామ్రాజ్యధుక్ ।

ఏతద్ ద్వారమజనముక్తియువతేయస్మాత్త్వమస్మాత్పరం

సర్వత్రాస్పృహయా సదాత్మని సదా ప్రజ్ఞాం కురు శ్రేయసే ॥ ౩౭౭ ॥

ఆశాం ఛింధి విషోపమేషు విషయేష్వేషైవ మృత్యోః సృతి-

స్త్యక్త్వా జాతికులాశ్రమేష్వమిమతి ముంచాతిదూరాక్రియాః ।

దేహాటావసతి త్యజాత్మధిపా ప్రజ్ఞాం కురుష్వాత్మని

త్వ ద్రష్టాస్యమలోఽసి నిర్ద్వయపర బ్రహ్మాసి యద్వస్తుతః ॥ ౩౭౮ ॥

లధ్యే బ్రాణి మానస దృఢతర సస్థాప్య బాహ్యేద్రియ

స్వస్థానే వినివేశ్య నిశ్చలతనుశ్ోపేక్ష్య దేహస్థితిమ్ ।

బ్రహ్మాత్మైక్యముపేత్య తన్మయతయా చాఖండవృత్త్యానిశ

బ్రహ్మానందరస పిబాత్మని ముదా శూన్యైః కిమన్యభ్రమైః ॥ ౩౭౯ ॥

అనాత్మచింతన త్యక్త్వా కదమల దుఃఖకారణమ్ ।

చింతయాత్మానమానందరూప యన్ముక్తికారణమ్ ॥ ౩౮౦ ॥

ఏష స్వయంజ్యోతిరశేషసాక్షీ విజ్ఞానకోశే విలసత్యజస్రమ్ ।

లక్ష్య విధాయైనమసద్విలక్షణమఖడవృత్త్యాత్మతయానుభావయ ॥ ౩౮౧ ॥

ఏతమచ్ఛిన్నయా వృత్త్యా ప్రత్యయాంతరశూన్యయా ।

ఉల్లేఖయన్విజానీయాత్స్వస్వరూపతయా స్ఫుటమ్ ॥ ౩౮౨ ॥

అత్రాత్మత్వ దృఢీకుర్వన్నహమాదిషు సంత్యజన్ ।

ఉదాసీనతయా తేషు తిష్ఠేద్ఘటపటాదివత్ ॥ ౩౮౩ ॥

విశుద్ధమతఃకరణ స్వరూపే నివేశ్య సాక్షిణ్యవబోధమాత్రే ।

శనైః శనైర్నిశ్చలతాముపానయన్పూర్ణ స్వమేవానువిలోకయేత్తతః ॥ ౩౮౪ ॥

దేహేంద్రియప్రాణమనోఽహమాదిభిః స్వాజ్ఞానక్లృప్తైరఖిలైరుపాధిభిః ।

విముక్తమాత్మానమఖడరూప పూర్ణ మహాకాశమివావలోకయేత్ ॥ ౩౮౫

ఘటకలశకుసూలసూచిముఖ్యైర్గగనముపాధిశతైర్విముక్తమేకమ్ ।

భవతి న వివిధ తథైవ శుద్ధ పరమహమాదివిముక్తమేకమేవ ॥ ౩౮౬ ॥

బ్రహ్మాదిస్తంబపర్యంతా మృషామాత్రా ఉపాధయః ।

తత పూర్ణ స్వమాత్మాన పశ్యేదేకాత్మనా స్థితమ్ ॥ ౩౮౭ ॥

యత్ర భ్రాత్యా కల్పిత యద్వివేక తత్తన్మాత్ర నైవ తస్మాద్విభిన్నమ్ ।
భ్రాతే శే భ్రాతిదృష్టాహితత్వ రజస్తద్వద్విశ్వమాత్మస్వరూపమ ||౩౮౮
స్వయ బ్రహ్మ స్వయ విష్ణు. స్వయమింద్ర స్వయ శివః ।

స్వయ విశ్వమిద సర్వ స్వస్మాదన్యన్న కించన।।౩౮౯॥
అంతః స్వయం చాపి బహిః స్వయం చ స్వయం పురస్తాత్స్వయమేవ పశ్చాత్ ।
స్వయం హవాచ్యా స్వయమప్యుదీన్యాం తథోపరిష్టాత్స్వయమప్యధస్తాత్ ॥ ౩౯౦ ॥
తరంగఫేనభ్రమబుద్బుదాది సర్వం స్వరూపేణ జల యథా తథా ।
చిదేవ దేహాద్యహమంతమేతత్సర్వ చిదేవైకరస విశుద్ధమ్ ॥ ౩౯౧ ॥
సదేవేదం సర్వ జగఢక్గత వాఙ్మనసయోః
సతోఽన్యన్నారత్యేవ ప్రకృతిపరసీమ్ని స్థితవతః।
పృథక్ కిం మృత్స్నాయాః కలశఘటకుభాధవగత
వదత్యేష భ్రాంతస్త్వమా మాయామదిరయా ॥ ౩౯౨ ॥
క్రియాసమభిహారేణ యత్ర నాన్యదితి శ్రుతిః ।
బ్రవీతి ద్వైతరాహిత్యం మిథ్యాధ్యాసనివృత్తయే || ౩౯౩ ॥
ఆకాశవన్నిర్మలనిర్వికల్పనిఃసీమనిష్పందననిర్వికారమ్ ।
అంతర్బహిఃశూన్యమనన్యమద్వయ స్వయ పర బ్రహ్మ కిమస్తి బోధ్యమ్ ॥ ౩౯౪ ।।
వక్తవ్య కిము విద్యతేఽత్ర బహుధా బ్రహ్మైవ జీవః స్వయ
బ్రహ్మేతజ్జగఢాతత ను సకలం బ్రహ్మాద్వితీయ శ్రుతేః ।
బ్రహ్మైవాహమితి ప్రబుద్ధమతయః సత్యక్తబాహ్యాః స్ఫుట
బ్రహ్మీభూయ వసతి సతతీచదానదాత్మనైవ వవమ్ ।। ౩౯౫ ॥
జహి మలమయకోశేఽహధియోత్థాపితాశా

ప్రసభమనిలకల్పే లింగదేహేఽపి పశ్చాత్ ।

నిగమగదితకీర్తి నిత్యమానదమూర్తి

స్వయమితి పరిచీయ బ్రహ్మరూపేణ తిష్ఠ !! ౩౯౬ ॥

శవాకార యావద్భజతి మనుజస్తావదశుచిః

పరేభ్యః స్యాత్లేగో జననమరణవ్యాధినిలయః ।

యదాత్మానం శుద్ధ కలయతి శివాకారమచల

తదా తేభ్యో ముక్తో భవతి హి తదాహ శ్రుతిరపి ॥ ౩౯౭ ॥

లామన్యారోపితాశేషాభాసవస్తునిరాసతః ।

స్వయమేవ పర బ్రహ్మ పూర్ణమద్వయమక్రియమ్ ॥ ౩౯౮ ॥

సమాహితాయా సతి చిత్తవృత్తౌ పరాత్మని బ్రహ్మణి నిర్వికల్పే ।

న దృశ్యతే కశ్చిదయ వికల్పః ప్రజల్పమాత్ర. పరిశిష్యతే తతః ॥ ౩౯౯ ॥

అసత్కల్పో వికల్పోఽయ విశ్వమిత్యేకవస్తుని ।

నిర్వికారే నిరాకారే నిర్విశేష భిదా కుతః ॥ ౪౦౦ ॥

ద్రష్టదర్శనదృశ్యాదిభావశూన్యైకవస్తుని ।

నిర్వికారే నిరాకారే నిర్విశేపే మిదా కుతః ॥ ౪౦౧ ।।

కల్పార్ణవ ఇవాత్యతపరిపూర్ణేకవస్తుని !

నిర్వికారే నిరాకారే నిర్విశేషే మిదా కుతః ॥ ౪౦౨ ॥

తేజసీవ తమో యత్ర ప్రలీన భ్రాంతికారణమ్ ।

అద్వితీయే పరే తత్త్వే నిర్విశేపే భిదా కుతః ॥ ౪౦౩ ॥

ఏకాత్మకే పరే తత్త్వే భేదవార్తా కథ వసేత్ ।

సుషుప్తౌ సుఖమాత్రాయా భేదః కేనావలోకిత ।। ४०४ ॥

నాస్తి విశ్వ పరతత్త్వబోధాత్సదాత్మని బ్రహ్మణి నిర్వికల్పే ।

కాలత్రయే నాప్యహిరీక్షితో గుణే నాబుబిందుర్మృగతృష్ణికాయామ్ ॥ ४०५ ॥

మాయామాత్రమిద ద్వైతమద్వైత పరమార్థతః।

ఇతి బ్రూతే శ్రుతిః సాక్షాత్సుషుప్తావనుభూయతే ।। ४०६ ।।

అనన్యత్వమధిష్ఠానాదారోప్యస్య నిరీక్షితమ్ ।

పండితైః రజ్జుసాదౌ వికల్పో భ్రాతిజీవన' ॥ ४०७ ॥

చిత్తమూలో వికల్పోఽయ చిత్తాభావే న కశ్చన ।

అతశ్చిత్త సమాధేహి ప్రత్యయూపే పరాత్మని ॥ ४०८ ॥

కిమపి సతతబోధ కేవలానదరూప

నిరుపమమతివేల నిత్యముక్త నిరీహమ్ ।

నిరవధి గగనామ నిష్కల నిర్వికల్ప

హృది కలయతి విద్వాన్బ్రహ్మ పూర్ణ సమాధౌ ॥ ४०९ ॥

ప్రకృతివికృతిశూన్యం భావనాతీతభావం

సమరసమసమానం మానసంబధదూరమ్ ।

నిగమవచనసిద్ధ నిత్యమస్మత్ప్రసిద్ధ

హృది కలయతి విద్వాన్బ్రహ్మ పూర్ణ సమాధౌ ॥ ४१० ॥

అజరమమరమస్తాభాసవస్తుస్వరూపం

స్తిమితసలిలరాశిప్రఖ్యమాఖ్యావిహీనమ్ ।

శమితగుణవికార శాశ్వతం శాంతమేక

హృది కలయతి విద్వాన్బ్రహ్మ పూర్ణ సమాధౌ ॥ ४११ ॥

సమాహితాంతఃకరణః స్వరూపే విలోకయాత్మానమఖండవైభవమ్ ।

విచ్ఛిధి బంధ భవగంధగంధితం యత్నేన పుస్త్వ సఫలీకురుష్వ ॥౪౧౨॥

సర్వోపాధివినిర్ముక్తం సచ్చిదానందమద్వయమ్ ।

భావయాత్మానమాత్మస్థం న భూయః కల్పసేఽధ్వనే ॥ ౪౧౩ ॥

ఛాయేవ పుంసః పరిదృశ్యమానమాభాసరూపేణ ఫలానుభూత్యా ।

శరీరమారాచ్ఛవవన్నిరస్త పునర్న సధత్త ఇదం మహాత్మా ॥ ౪౧౪ ॥

సతతవిమలబోధానందరూప సమేత్య

త్యజ జడమలరూపోపాధిమేత సుదూరే ।

అథ పునరపి నైష స్మర్యతాం వాతవస్తు

స్మరణవిషయభూతం కల్పతే కుత్సనాయ ॥ ౪౧౫ ॥

సమూలమేతత్పరిదహ్య వహ్నౌ సదాత్మని బ్రహ్మణి నిర్వికల్పే ।

తత. స్వయం నిత్యవిశుద్ధబోధానందాత్మనా తిష్ఠతి విద్వరిష్ఠః ।। ౪౧౬ ॥

ప్రారబ్ధసూత్రప్రథితం శరీరం ప్రయాతు వా తిష్ఠతు గోరివ స్రక్ ।

న తత్పునః పశ్యతి తత్త్వవేత్తాఽఽనందాత్మని బ్రహ్మణి లీనవృత్తిః ॥ ౪౧౭ ॥

అఖండానందమాత్మాన విజ్ఞాయ స్వస్వరూపతః ।

కిమిచ్ఛన్కస్య వా హేతో పుష్ణాతి తత్త్వవిత్ ॥ ౪౧౮ ॥

వివేకచూడామణిః।

౨౫౭ సిద్ధస్య ఫలం లేతజ్జీవన్ముక్తస్య యోగినః । వహిరత సదానధరసాస్వాదనమాత్మని ॥ ౪౧౯ ॥ వైరాన్యస్య ఫల వోధో వోధస్యోపరతిః ఫలమ్ । స్వానదానుభవాచ్ఛాతిరపైవోపరతేః ఫలమ్ ।। ౪౨౦ ।। యద్యుత్తరోత్తరాభావః పూర్వపూర్వ తు నిష్ఫలమ్ । నివృత్తి పరమా తృతిరానదోఽనుపమః స్వతః ॥ ౪౨౧ ।। దుష్టదుఃఖేష్వనుద్వేగో విద్యాయాః ప్రస్తుత ఫలమ్ ।

యత్కృత భ్రాతివేలాయా నానాకర్మ జుగుప్సితమ్ ৷ పశ్చాన్నరో వివేకేన తత్కథ కర్తుమర్హతి ॥ ౪౨౨ ।। విద్యాఫలం స్యాదసతో నివృత్తి ప్రవృత్తిరంజ్ఞానఫల తటీక్షితమ్ ৷ తజ్జ్ఞాజ్ఞయోర్యన్మృగతృష్ణికాదౌ నో చేద్విదో దృష్టఫల కిమస్మాత్ ।। ౪౨౩ ॥ అజ్ఞానహృదయగ్రంథనినాశో యద్యశేషతః।। అనిచ్ఛోర్విషయః కిం ప్రవృత్తేః కారణం స్వతః ।। ౪౨౪ ॥ వాసనానుదయో భోగ్యే వైరాగ్యస్య పరోఽవధిః ৷ అహంభావోదయాభావో బోధస్య పరమోఽవధిః ৷ లీనవృత్తేరనుత్పత్తిమర్యాదాపరతేస్తు సా ॥ ౪౨౫ ॥ బ్రహ్మాకారతయా సదా స్థితతయా నిర్ముక్తవాహ్యార్థీ- రన్యావేదితభోగ్యభోగకలనో నిద్రాలవద్బాలవత్ ৷ స్వమాలోకితలోఫవజగదిదం పశ్యన్కచిల్లబ్ధధీ- రాస్తే కశ్చిదనంతపుణ్యఫలభుగ్ధన్యః స మాన్యో భువి ।। ౪౨౬ ।। స్థితప్రజ్ఞో యతిరయ యః సదానదమశ్నుతే ৷ బ్రహ్మణ్యేవ విలీనామా నిర్వికారో వినిష్క్రియః ॥ ౪౨౭ ॥ బ్రహ్మాత్మనోః శోధితయోరేకమావావగాహినీ ৷ -నిర్వికల్పా చ చిన్మాత్రా వృత్తిః ప్రజ్ఞేతి కథ్యతే ৷ సా సర్వదా భవేద్యస్య స్థితప్రజ్ఞః స ఉచ్యతే ॥ ౪౨౮ ॥ ౧౭

యస్య స్థితా భవేత్ప్రజ్ఞా యస్యానందో నిరంతరః ৷

అపంచోం విస్మృతప్రాయః స జీవన్ముక్త ఇష్యతే ౪౨౯ ।।

లీనధీరపి జాగర్తి యో జాబద్ధర్మవర్జితః ৷

'బోధో నిర్వాసనో యస్య స జీవన్ముక్త ఇష్యతే ।। ౪౩౦ ॥

శాంతసంసారకలనః కలావానపి నిష్కలః ৷

'యస్య చిత్తం వినిశ్చితం స జీవన్ముక్త ఇష్యతే ॥౪౩౧॥

వర్తమానేఽపి దేహేఽస్మిన్ఛాయావదనువర్తిని ৷

అహతామమతాభావో జీవన్ముక్తస్య లక్షణమ్ ॥౪౩౨॥

అతీతాననుసంధానం భవిష్యదవిచారణమ్ ৷

ఔదాసీన్యమపి ప్రాప్తే జీవన్ముక్తస్య లక్షణమ్ ॥౪౩౩॥

గుణదోషవిశిష్టేఽస్మిన్స్వభావేన విలక్షణే।

సర్వత్ర సమదర్శిత్వం జీవన్ముక్తస్య లక్షణమ్ ॥౪౩౪॥

ఇష్టానిష్టార్థసంప్రాప్తౌ సమదర్శితయాఽఽత్మని ।

ఉభయత్రావికారిత్వం జీవన్ముక్తస్య లక్షణమ్ ॥౪౩౫॥

బ్రహ్మానందరసాస్వాదాసక్తచిత్తతయా యతేః।

అంతర్బహిరవిజ్ఞానం జీవన్ముక్తస్య లక్షణమ్ ।।౪౩౬।।

దేహేంద్రియాదౌ కర్తవ్యే మమాహంభావవర్జితః ।

ఔదాసీన్యేన యస్తిష్ఠేత్స జీవన్ముక్తలక్షణః ॥౪౩౭॥

విజ్ఞాత ఆత్మనో యస్య బ్రహ్మభావః శ్రుతేర్బలాత్ ।

'భవబంధవినిర్ముక్తః స జీవన్ముక్తలక్షణః ॥౪౩౮||

దేహేంద్రియేష్వహంభావ ఇదంభావస్తదన్యకే ।

యస్య నో భవతః కాపి స జీవన్ముక్త ఇష్యతే ॥౪౩౯॥

న ప్రత్యబ్రహ్మణోర్భేదం కదాపి నదాసర్గయోః ।

ప్రజ్ఞయా యో విజానాతి స జీవన్ముక్తలక్షణః ||౪౪౦॥

సాధుభిః పూజ్యమానేఽస్మిన్పీడయమానేఽపి దుర్జనే ।

సమభావో భవేద్యస్య స జీవన్ముక్తలక్షణః ॥౪౪౧॥

యత్ర ప్రవిష్టా విషయాః పరేరితా నదీప్రవాహా ఇవం వారిరాశౌ ।

లినంతి సన్మాత్రతయా న విక్రియాముత్పాదయత్యేప యతివిముక్తః॥౪౪౨।।

విజ్ఞాతబ్రహ్మతత్త్వస్య యథాపూర్వ న సంసృతిః ।

అస్తి చేన్న స విజ్ఞాతబ్రహ్మభావో వహిర్ముఖః ॥౪౪౩॥

ప్రాచీనవాసనావేగాదసౌ సంసరతీతి చేత్ ।

న సదేకత్వవిజ్ఞానాన్మందీభవతి వాసనా ||౪౪౪||

అత్యంతకాముకస్యాపి వృత్తిః కుఠతి మాతరి ।

తథైవ బ్రహ్మణి హెూతే పూర్ణానందే మనీపిణః ||౪౪౫||

నిదిధ్యాసనశీలస్య బాహ్యప్రత్యయ ఈక్ష్యతే ।

బ్రవీతి శ్రుతిరేతస్య ప్రారబ్ధ ఫలదర్శనాత్ ||౪౪౬||

సుఖాయనుభవో యావత్తావత్ప్రారబ్ధమిష్యతే ।

ఫలోధ్యయ. క్రియాపూర్వో నిస్కియో న హి కుత్రచిత్ ||౪౪౭||

అహ బ్రహ్మేతి విజ్ఞానాత్కల్పకోటిశతార్జితమ్ ।

సంచిత విలయం యాతి ప్రబోధాత్స్వనకర్మవత్ ||౪౪౮||

యత్కృతం స్వప్నవేలాయా పుణ్య కా పాపముల్బణమ్ ।

సుప్తోత్థితస్య కిం తత్స్యాత్స్వర్గాయ నరకాయ వా ||౪౪౯||

స్వమసంగముదాసీనం పరిజ్ఞాయ నమోః యథా ।

న లిష్యతే యతిః కించిత్కదాచిద్భావికర్మభిః ||౪౫౦||

న నభో ఘటయోగేన సురాగంధేన లిప్యతే ।

తథాత్మోపాధియోగేన తద్ధమై వ లిప్యతే ||౪౫౧||. .

జ్ఞానోదయాత్పురారబ్ద కర్మ జ్ఞానాన నశ్యతి-1-.-.

అదత్వా స్వఫలం లక్ష్యముద్దిశ్యోత్సృష్టవాణవత. ||౪౫౨||

వ్యాఘ్రబుద్ధ్యా వినిర్ముక్తో వాణాః పశ్చాత్తు గోమతౌ।

న తిష్ఠతి ఛినత్త్యేవ లక్ష్య వేగేన నిర్మరమ్ ||౪౫౩||

:

ప్రారబ్ధం బలవత్తరం ఖలు విదాం భోగేన తస్య క్షయః

సమ్యగ్జ్ఞానహుతాశనేన విలయః ప్రాక్సంచితాగామినార

బ్రహ్మాత్మైక్యమవేక్ష్య తన్మయతయా యే సర్వదా సంస్థితా-

స్తేషాం తత్త్రితయం నహి క్వచిదపి బ్రహ్మైవ తే నిర్గుణమ॥౪౫౪॥

ఉపాధితాదాత్మ్యవిహీనకేవలబ్రహ్మాత్మనైవాత్మని తిష్ఠతో మునేః ।

ప్రారబ్ధసద్భావకథా న యుక్తా స్వమార్థసంబంధకథేవ జాగ్రతః ।। ౪౫౫ ॥

నహి ప్రబుద్ధః ప్రతిభాసదేహే దేహోపయోగిన్యపి చ ప్రపంచే।

కరోత్యహంతాం మమతామిదంతాం కింతు స్వయం తిష్ఠతి జాగరేణ ।। ౪౫౬ ।।

న తస్య మిథ్యార్థసమర్థనచ్ఛా న సంగ్రహస్తజ్జగతోఽపి దృష్టః ।

తత్రానువృత్తిర్యది చేన్మృషార్థే న నిద్రయా ముక్త ఇతీష్యతే ధ్వమ్ ।। ౪౫౭ ॥

తద్వత్పరే బ్రహ్మణి వర్తమానః సదాత్మనా తిష్ఠతి నాన్యదీక్షతే ।

స్మృతియథా స్వప్నవిలోకితార్థే తథా విదః ప్రాశనమోచనాదౌ ॥ ౪౫౮ ।।

కర్మణా నిర్మితో దేహః ప్రారబ్ధం తస్య కల్ప్యతామ్ ।

నానాదేరాత్మనో యుక్తం నైవాత్మా కర్మనిర్మితః ॥౪౫౯ ।।

అజో నిత్యః శాశ్వత ఇతి బ్రూతే శ్రుతిరమోధవార ।

తదాత్మనా తిష్ఠతోఽస్య కుతః ప్రారబ్ధకల్పనా ॥ ౪౬౦ ।।

ప్రారబ్ధ సిధ్యతి సదా యదా దేహాత్మనా స్థితిః ।

దేహాత్మభావో నైవేష్టః ప్రారబ్ధ త్యవ్యతామతః ।

శరీరస్యాపి ప్రారబ్ధకల్పనా భ్రాంతిరేవ హి ॥ ౪౬౧ ॥

అధ్యస్తస్య కుతః సత్త్వమసత్త్వస్య కుతో జనిః ।

అజీతస్య కుతో నాశః ప్రారబ్ధమసతః కుతః ॥ ౪౬౨ ।।

జ్ఞానేనాజ్ఞానకార్యస్య సమూలస్య లయో యది ।

తిష్ఠత్యయం కథం దేహ ఇతి శంకావతో జడాన్ ।

సమాధాతు బాహ్యదృష్టయా ప్రారబ్ధ చదతి శ్రుతిః ॥ ౪౬౩ ॥

నాతు దేహాదిసపత్వబోధనాయ విపశ్చితామ్ ।

యతః శ్రుతేరభిప్రాయ పరమార్థంకగోచరః ॥ ౪౬౪ ॥

పరిపూర్ణమనాద్యతమప్రమేయమవిక్రియమ్ ।

ఏకమేవాద్వయ బ్రహ్మ నేహ నానాస్తి కించన ॥ ౪౬౫ ॥

సద్ఘనం చిద్ఘన నిత్యమానదధనమక్రియమ్ ।

ఏకమేవాద్వయ బ్రహ్మ నేహ నానాస్తి కించన ।। ౪౬౬ ॥

ప్రత్యగేకరస పూర్ణమనత సర్వతోముఖమ్ ।

ఏకమేవాద్వయ బ్రహ్మ నేహ నానాస్తి కించన ।। ౪౬౭ ।।

అహేయమనుపాదేయమనాదేయమనాశ్రయమ్ ।

ఏకమేవాద్వయ బ్రహ్మ నేహ నానాస్తి కించన ॥ ౪౬౮ ॥

నిగుణ నిష్కల సూక్ష్మ నిర్వికల్ప నిరంజనమ్ ।

ఏకమేవాద్వయ బ్రహ్మ నేహ నానాస్తి కించన ॥ ౪౬౯ ॥

అనిరూప్యస్వరూప యన్మనోవాచామగోచరమ్ ।

ఏకమేవాద్వయ బ్రహ్మ నేహ నానాస్తి కించన-1॥ ౪౭౦ ॥

సత్సమృద్ధ స్వత'సిద్ధ శుద్ధ బుద్ధమనీదృశమ్ ।

ఏకమేవాద్వయ బ్రహ్మ నేహ నానాస్తి కించన ॥ ౪౭౧ ॥

నిరస్తరాగా వినిరస్తభోగాః శాతాః సుదాతా యతయో మహాంతః ।

విజ్ఞాయ తత్త్వ పరమేతదతే ప్రాప్తాః పరాం నివృతిమాత్మయోగాత్ ॥ ४८२ ॥

భవానపీద పరతత్త్వమాత్మనః స్వరూపమానధన విచార్య ।

విధూయ మోహ స్వమన ప్రకల్పిత ముక్తః కృతార్ధో భవతు ప్రబుద్ధః ॥ ४८३ ॥

సమాధినా సాధు వినిశ్చలాత్మనా పక్ష్యాత్మతత్త్వ స్ఫుటబోధచక్షుషా ।

ిిినఃసంశయ సమ్యగవేక్షితశ్చేచ్చుతః పదార్ధో న పునర్వికల్పతే ॥ ४८४ ॥

స్వస్యావిద్యాబధసబధమోక్షాత్సత్యజ్ఞానానందరూపామలబ్దౌ ।

శాస్త్రం యుక్తిర్దేశికోక్తి ప్రమణ చాత:సిద్ధా స్వానుభూతి ప్రమాణమ్ ॥४८५ ॥

బంధో మోక్షశ్చ తృప్తిశ్చ చితారోగ్యక్షుధాదయః 1

ఖేనైవ వేద్యా యజ్ఞాన పరేషామానుమానికమ్ । ४८६ ॥" :

తటస్థితా బోధయంతి గురవః శ్రుతయో యథా ।

ప్రజ్ఞయైవ తరేద్విద్వానీశ్వరానుగృహీతయా ॥.४८८ ॥

స్వానుభూత్యా స్వయం జ్ఞాత్వా స్వమాత్మానమఖడితమ్ ।

సంసిద్ధః సంముఖం తిష్ఠేన్నిర్వికల్పాత్మనాత్మని ॥ ४८९ ॥ .

వేదాంతసిద్ధాంతనిరుక్తిరేపా బ్రహ్మైవ జీవః సకలం జగచ్చ ।

అఖండరూపస్థితిరేవ మోక్షో బ్రహ్మాద్వితీయం శ్రుతయః ప్రమాణమ్ ॥ ४८९ ॥

ఇతి గురువచనాన్మృతిప్రమాణాత్పరమవగమ్య సతత్త్వమాత్మయుక్త్యా।

ప్రశమితకరణః సమాహితాత్మా కచిదచలాకృతిరాత్మనిష్ఠితోఽభూత్ ॥४९०॥

కచిత్కాల సమాధాయ పరే బ్రహ్మణి మానసమ్ ।

ఉత్థాయ పరమానందాదిదం వచనమబ్రవీత్ ॥ ४९१ ॥

బుద్ధివినష్టా గలితా ప్రవృత్తిర్బ్రహ్మాత్మనోరేకతయాధిగత్యా ।

ఇదం న జానేఽప్యనిదం న జానే కింవా కియద్వా సుఖమస్త్యపారమ్ ४८२

వాచా వక్తుమశక్యమేవ మనసా మంతుం న వా శక్యతే

స్వానందామృతపూరపూరితపరబ్రహ్మాంబుధేవైభవమ్ ।

అంభోరాశివిశీర్ణవార్షికశిలాభావం భజన్మే మనో

యస్యాంశాంశలవే విలీనమధునానందాత్మనా నిర్వృతమ్ ।। ४८३ ।।

క గతం కేన వా నీతం కుత్ర లీనమిద జగత్ । -

అధునైవ మయా దృష్ట నాస్తి కి మహదద్భుతమ్ ॥ ४८४ ।।

కిం హేయం కిముపాదేయ కిమన్యత్కిం విలక్షణమ్ ।

అఖడానందపీయూషపూర్ణే బ్రహ్మమహార్ణవే ॥ ४८५ ।।

న కించిదత్రం పశ్యామి న శృణోమి న వేదమ్యహమ్ ।

స్వాత్మనైవ సదానందరూపేణాస్మి విలక్షణః ॥ ४८६ ॥

నమో నమస్తే గురవే మహాత్మనే విముక్తసంగాయ సదుత్తమాయ ।

నిత్యాద్వయానదరసస్వరూపిణే భూమ్నే సదాపారదయాంబుధామ్నే ॥ ४८७ ।

యత్కటాక్షశశిసాంద్రచంద్రికాపోతధూతభవతాపజశ్రమః ।

ప్రాప్తవానహమఖండవైభవానందభాత్మపదమక్షయం క్షణాత్ ॥ ४८८ ॥

ధన్యోఽహం కృతకృత్యోఽహ విముక్తోఽహం భవగ్రహాత్ ।

నిత్యానదస్వరూపోఽహం పూర్ణోఽహ తదనుగ్రహాత్ ।। ४८९ ॥

అసంగోఽహమనమోఽహమలింగోఽహమభంగురః ।

ప్రశాతోఽహమనతోఽహమమలోఽహం చిరంతనః ॥ ४९० ॥ .

అకర్తాహమభోక్తాహమవికారోఽహమకియా।

శుద్ధబోధస్వరూపోऽహ కేవలోऽహ సదాశివః ॥ ४९१,।।

ద్రష్టుః శ్రోతుర్వక్తుః కర్తుర్భోక్తువిభిన్న, ఏవాహమ్ ।

నిత్యనిరతరనిష్క్రియనిఃసీమాసంగపూర్ణబోధాత్మా ॥ ४९२ ।।

నాహమిదం నాహసదోऽప్యుభయోరవభాసకం పర శుద్ధమ్ ।

బాహ్యాభ్యతరశూన్య పూర్ణ బ్రహ్మాద్వితీయమేవాహమ్ ॥ ४९३ ॥

నిరుపమమనాదితత్త్వం త్వమహమిదమద ఇతి కల్పనాదూరమ్ ।

నిత్యానదైకరస సత్యం బ్రహ్మాద్వితీయమేవాహమ్ ॥ ४९४ ॥

నారాయణోऽహ నరకాతకోऽహ పురాంతకోऽహ, పురుషోऽహమీశః ।

అఖడబోధోऽహమోషసాక్షీ నిరీశ్వరోऽహ నిరహ చ నిర్మమః । १४९५ ।

సర్వేషు భూతేష్వహమేవ సస్థితో జ్ఞానాత్మనాంతర్బహిరాశ్రయః సన్..

భోక్తా చ భోగ్య స్వయమేవ సర్వం యద్యత్పృథగ్దృష్టమిదతయా పురా ॥ ४९६॥ .

మయ్యఖడసుఖాభౌధౌ బహుధా విశ్వవీచయః ।

ఉత్పద్యతే విలీయతే మాయామారుతవిభ్రమాత్ ॥ ४९७ ॥

స్థూలాదిభావా మయి కల్పితా భ్రమాదారోపితా ను స్ఫురణేన లోకైః।

కాలే యథా కల్పకవత్సరాయనవాదయో నిష్కలనిర్వికల్పే ॥४९८॥

ఆరోపిత నాశ్రయదూపక భవేత్కదాపి మూఢైమతిదోషదూపితైః ।

నార్ద్రీకరోత్యూపరభూమిభాగ మరీచికావారిమహాప్రవాహః ॥ ४९९ ॥

ఆకాశవల్లేపవిదూరగోऽహమాదిత్యవద్భాస్యవిలక్షణోऽహమ్ ।

అహార్యవన్నిత్యవినిశ్చలోऽహమభోధివత్పారవివర్జితోऽహమ్ ॥ ५०१।।

న మే దేహేన సంబంధో మేఘేనేవ విహాయసః ।

అతః కుతో మే తద్ధర్మా జాగ్రత్త్వప్నసుషుప్తయః ।। ౫౦౧ ॥

ఉపాధిరాయాతి స ఏవ గచ్ఛతి స ఏవ 'కర్మాణి కరోతి భుక్తే ।

స ఏవ జీర్యన్మ్రియతే సదాహ కులాద్రివన్నిశ్చల ఏవ సస్థితః ॥ ౫౦౨ ॥

న మే ప్రవృత్తిన చ మే నివృత్తిః సదైకరూపరయ నిరశకస్య ।

ఏకాత్మకో యో నిబిడో నిరతరో వ్యోమేవ పూర్ణః స కథ ను చేష్టతే ॥ ౫౦3

పుణ్యాని పాపాని నిరింద్రియస్య నిశ్చేతసో నిర్వికృతేనిరాకృతేః ।

కుతో మమాఖండసుఖానుభూతే—తే హ్యనన్వాగతమిత్యపి శ్రుతిః ॥ ౫౦౪ ॥

ఛాయయా స్పృష్టముష్ణం వా శీతం వా సుష్ఠ దుష్ఠు వా ।

న స్పృశత్యేవ యత్కించిత్పురుషం తద్విలక్షణమ్ ॥ ౫౦౫ ॥

న సాక్షిణ సాక్ష్యధర్మా. సస్పృశతి విలక్షణమ్ ।

అవికారముదాసీన గృహధర్మాః ప్రదీపవత్ ।

దేహేంద్రియమనోధర్మా నైవాత్మానం స్పృశన్త్యహో ॥ ౫౦౬ ॥

వేర్యథా కర్మణి సాక్షిభావో వహ్నేర్యథా దాహనియామకత్వమ్ ।

రజోర్యథారోపితవస్తుసగస్తథైవ కూటస్థచిదాత్మనో మే || ౫౦౭ ॥

కర్తాపి వా కారయితాపి నాహ భోక్తాపి వా భోజయితాపి నాహమ్ ।

ద్రష్టాపి వా దర్శయితాపి నాహ సోऽహ స్వయజ్యోతిరనీడగాత్మా !! ౫౦౮ ॥

చలత్యుపాధౌ ప్రతిబింబలౌల్యమౌపాధిక మూఢధియో నయతి ।

స్వబింబభూతం రవివద్వినిష్క్రియ కర్తాస్మి భోక్తాస్మి హతోऽస్మి హేతి ॥ ౫౦౯

జలే వాపి స్థలే వాపి లుఠత్వేప జడాత్మకః ।

నాహం విలిప్యే తద్ధమైర్ఘటధర్మైభో యథా ॥ ౫౧౦॥

కర్తృత్వభోక్తృత్వఖలత్వమత్తతాజడత్వబద్ధత్వవిముక్తాదయః ।

బుద్ధేర్వికల్పా న తు సతి వస్తుతః స్వస్మిన్పరే బ్రహ్మణి కేవలేఽద్వయే ॥౫౧౧॥

సతు విహారాః ప్రకృతేర్దశధా శతధా సహస్రధా వాపి ।

కి మేఽసంగచితేస్తైన ధనః కచిదంబరం స్పృశత ॥ ౫౧౨ ॥

అవ్యక్తాది స్థూలపర్యంతమేతద్విశ్వం యత్రాభాసమాత్రం ప్రతీతమ్ ।।

వ్యోమప్రఖ్యం సూక్ష్మమాఘుతహీనం బ్రహ్మాద్వైత యత్తదేవాహమాస్మి ।। ౫౧౩।।

సర్వాధార-సర్వవస్తుప్రకాశం సర్వాకార సర్వగం సర్వశూన్యమ్ । -

నిత్యం శుద్ధ నిశ్చల నిర్వికల్ప బ్రహ్మాద్వైతం వత్తదేవాహమస్మి ।। ౫౧౪ ॥

యత్ప్రత్యస్తాశేషమాయావిశేషం ప్రత్యగ్రూపం ప్రత్యయాగమ్యమానమ్ ।

సత్యజ్ఞానానతమానందరూప బ్రహ్మాద్వైత యత్తదేవాహమస్మి ॥ ౫౧౫ ॥

నిష్క్రియోఽస్మ్యవికారోఽస్మి నిష్కలోఽస్మి నిరాకృతిః ।

నిర్వికల్పోఽస్మి నిత్యోఽస్మి నిరాలంబోఽస్మి నిర్ద్వయః ॥ ౫౧౬ ॥ .

సర్వాత్మకోఽహం సర్వోఽహం సర్వాతీతోఽహమద్వయః ।

కేవలాఖడబోధోఽహమానదోఽహం నిరంతరః ।। ౫౧౭ ॥

స్వారాజ్యసామ్రాజ్యవిభూతిరేషా భవత్కృపాశ్రీమహిమప్రసాదాత్ ।

సమాప్తా మయా శ్రీగురవే మహాత్మనే నమో నమస్తేఽస్తు పునర్న మోఽస్తు । ౫౧౮ ॥

మహాస్వప్నే మాయాకృతజానిజరామృత్యుగహనే

భ్రమంత క్లిశ్యత బహులతరతాపరేనుదినమ్ ।

అహకారవ్యాఘ్రవ్యాథితమిమమత్యతకృపయా

ప్రబోధ్య ప్రస్వాపాత్పరమవితవాన్మామసి గురో ।। ౫౧౯ ॥

నమస్తస్మై సదేకస్మై కస్మైచిన్మహసే నమః ।

యదేతద్విశ్వరూపేణ రాజతే గురురాజ తే ॥ ౫౨౦॥

ఇతి నతమవలోక్య శిష్యవయం సమధిగతాత్మసుఖ ప్రబుద్ధతత్త్వమ్ ।

రాముదితహృదయః స దేశికేంద్రః పునరిదమాహ వచః పరం మహాత్మా ॥ ౫౨౧ ॥

బ్రహ్మప్రత్యయసంతతిర్జగదతో బ్రహ్మైవ సత్సర్వతః

పశ్యాధ్యాత్మశా ప్రశాతమనసా సర్వాస్వవస్థావపి ।

రూపాదన్యదవేక్షితం కిమభితశ్చక్షుష్మతాం దృశ్యతే

తద్ద్బ్రహ్మవిదః సతః కిమపరం బుద్ధేవిహారాస్పదమ్ ॥ ౫౨౨ ॥

కస్తాం పరానందరసానుభూతిముత్సృజ్య శూన్యేషు రమేత విద్వాన్ ।

చంద్రే మహాహ్లాదినిః దీప్యమానే చిత్రందుమాలోకయితుం క ఇచ్ఛేత్ ౫౨౩,.

అసత్పదార్థానుభవే న కించిన్న హ్యాస్తి తృప్తిన చ దుఃఖహానిః ।

తదద్వయానందరసానుభూత్యా తృప్తః సుఖం తిష్ఠ సదాత్మనిష్ఠయా ।। ౫౨౪ ॥

స్వమేవ సర్వథా పశ్యన్మన్యమానః స్వమద్వయమ్ ।।

స్వానందమనుభుజానః కాల నయ మహామతే ॥౫౨౫ ॥

అఖండవోధాత్మని నిర్వికల్పే వికల్పనం వ్యోగ్ని పుర ప్రకల్పనమ్ ।

తదద్వయానందమయాత్మనా సదా శాంతి పరామేత్య భేజస్వ మౌనమ్ ॥ ౫౨౬

తూష్ణీమవస్థా పరమోపశాంతిర్బుద్ధేరసత్కల్పవికల్పహేతోః ।

బ్రహ్మత్మనా బ్రహ్మవిదో మహాత్మనో యత్రాద్వయానదసుఖం నిరంతరమ్ ।। ౫౨౭

నాస్తి నిర్వాసనాన్మౌనాత్పరం సుఖకృదుత్తమమ్ ।

విజ్ఞాతాత్మస్వరూపస్య స్వానందరసపాయినః ॥౫౨౮॥

గచ్ఛంస్తిష్ఠన్నుపవిశఛయానో వాన్యథాపి వా !

యథేచ్ఛం చ వసేద్విద్వానాత్మారామః సదా మునిః ॥౫౨౯।। .

న దేశకాలాసనదిగ్యమాదిలక్ష్యాద్యపేక్షా ప్రతిబద్ధవృత్తేః ।

సంసిద్ధతత్త్వస్య మహాత్మనోఽస్తి స్వవేదనే కా నియమాద్యపేక్షా ॥౫౩౦॥

ఘటోఽయమితి విజ్ఞాతుం నియమః కోఽన్వపేక్ష్యతే ।

వినా ప్రమాణసుష్ఠుత్వం యస్మిన్సతి పదార్థధీః ॥ ౫౩౧ ॥

అయమాత్మా నిత్యసిద్ధః ప్రమాణే సతి భాసతే ।

న దేశం నాపి వా కాలం న శుద్ధిం వాప్యపేక్షతే ॥ ౫౩౨ ॥

దేవదత్తోఽహమిత్యేతద్విజ్ఞానం నిరపేక్షకమ్ ।

తద్వద్బ్రహ్మవిదోఽప్యస్య బ్రహ్మాహమితి వేదనమ్ ॥ ౫౩౩ ॥

భానునేవ జగత్సర్వ భాసతే యస్య తేజసా ।

అనాత్మకమసత్తుచ్ఛం కిం ను తస్యావభాసకమ్ ।। ౫౩౪ ॥

వేదశాస్త్రపురాణాని భూతాని సకలాన్యపి ।

యేనార్థవంతి తం కిం ను విజ్ఞాతారం ప్రకాశయేత్ ॥ ౫౩౫ 11.7

ఏష స్వయజ్యోతిరనంతశక్తిరాత్మాఽప్రమేయ. సకలానుభూతిః ।

యమేవ విజ్ఞాయ విముక్తబధో జయత్యయ బ్రహ్మవిదుత్తమోత్తమః ॥ ౫౩౬ ॥

న ఖిద్యతే నో విషయైః ప్రమోదతే న సత్యతే నాపి విరజ్యతే చ ।

స్వస్మిన్సదా క్రీడతి నందతి స్వయం నిరతరానదరసేన తృప్తః ॥ ౫౩౭ ॥

క్షుధా దేహవ్యథా త్యక్త్వా బాల క్రీడతి వస్తుని ।

తథైవ విద్వాన్ రమతే నిర్మమో నిరహం సుఖీ ॥ ౫౩౮ ॥

చింతాశూన్యమదైన్యభైక్షమశనం పాన సరిద్వారిషు

స్వాతత్ర్యేణ నిరకుశా స్థితిరభీనిద్రా ౩మశనే వనే ।।

వస్త్ర క్షాలనశోషణాదిరహిత దిగ్వాస్తు శయ్యా మహీ

సచారో నిగమాంతవీథిషు విదాం క్రీడా పరే బ్రహ్మణి ॥ ౫౩౯ ।।

విమానమాలవ్య శరీరమేతద్భునక్త్యశేషాన్విషయానుపస్థితాన్ ।

సమరేచ్ఛయా బాలవదాత్మవేత్తా యోఽవ్యక్తలింగోఽననుషక్తవాహ. ॥ ౫౪౦ ॥

దిగవరో వాపి చ సాబరో వా త్వగంబరో వాపి చిదబరస్థః ।

ఉన్మత్తవద్వాపి చ బాలవద్వా పిశాచవద్వాపి చరత్యవన్యామ్ ॥ ౫౪౧ ।।

కామానాష్కామరూపీ సశ్చరత్యేకచరో మునిః ।

స్వాత్మనైవ సదా తుష్టః స్వయం సర్వాత్మనా,స్థితః ॥ ౫౪౨ ।।

కచిన్మూఢో విద్వాన్కచిదపి మహారాజవిభవః ।

క్వచిద్భ్రాతః సౌమ్య కచిదజగరాచారకలితః !

కచిత్పాత్రీభూతః క్రచిదవమతః కాప్యవిదిత-

శ్చరత్యేవ ప్రాజ్ఞః సతతపరమానదసుఖిత ॥ ౫౪౩ -1,

నిర్ధనోఽపి సదా తుష్టోఽప్యసహాయో.మహాబలః ।

నిత్యతృప్తోఽప్యముంజానోఽప్యసమ. సమదర్శన ॥ ౫౪౪ ॥

అపి కుర్వన్నకుర్వాణశ్చాభోక్తా ఫలభోగ్యపి ।'

శరీర్యప్యశరీర్యేప పరిచ్ఛిన్నోఽపి సర్వమః ।। ౫౪౫ ॥

అశరీర సదా సతమిమ బ్రహావిద కచిత్ ।

ప్రియాప్రియే న స్పృశతరతథైవ చ శుభాశుభే ।। ౫౪౬ ॥

స్థూలాదిసంబంధవతోఽమిమానినః సుఖం చ దుఃఖ చ శుభాశుభే చ ।

విధ్వస్తబంధస్య సదాత్మనో మునేః కుతః శుభం వాప్యశుభ ఫలం వా ।। ౫౪౭ ।।

తమసా ప్రస్తబద్భానాదప్రస్తోఽపి రవిర్జనైః ।

గ్రస్త ఇత్యుచ్యతే భ్రాంత్యా హ్యజ్ఞాత్వా వస్తులక్షణమ్ ।। ౫౪౮ ॥

తద్దేహాదిబంధేభ్యో విముక్తం బ్రహ్మవిత్తమమ్ ।

పశ్యతి దేహివన్మూఢాః శరీరాభాసదర్శనాత్ ।। ౫౪౯ ।।

అహినిర్బ్ల్యయనీ వాఽయం ముక్త్వా దేహ తు తిష్ఠతి ।

ఇతస్తతశ్చాల్యమానో యత్కించిత్ప్రాణవాయునా ।। ౫౫౦ ।।

స్రోతసా నీయతే దారు యథా నిమ్నోన్నతస్థలమ్ ।

దేవేన నీయతే దేహో యథాకాలోపభుక్తిషు ।। ౫౫౧ ॥

ప్రారబ్ధకర్మపరికల్పితవాసనాభిః

సంసారివఞ్చరతి ముక్తిషు ముక్తదేహః ।

సిద్ధః స్వయ వసతి సాక్షివదత్ర తూష్ణీ

చక్రస్య మూలమివ కల్పవికల్పశూన్యః ।। ౫౫౨ ।।

నైవేంద్రియాణి విషయేషు నియుక్త ఏప

నైవాణయుక్త ఉపదర్శనలక్షణస్థః ।

నైవ క్రియాఫలమపీషవేక్షతేస

స్వానందసాంద్రరసపానసుమత్తచిత్తః ।। ౫౫౩ ॥

లక్ష్యాలక్ష్యగతిం త్యక్త్వా యస్తిష్ఠేత్కేవలాత్మనా ।

శివ ఏవ స్వయం సాక్షాదయం బ్రహ్మవిదుత్తమః ॥ ౫౫౪ ॥

'జీవన్నేవ సదా ముక్తః కృతార్థో బ్రహ్మవిత్తమః ।

ఉపాధినాశాద్రౌవ సబ్రహ్మప్యేతి నిర్ద్వయమ్ ॥ ౫౫౫ ॥

శైలూషో వేషసద్భావాభావయోశ్చ యథా పుమాన్ ।

తథైవ బ్రహ్మవిచ్ఛ్రేష్ఠః సదా బ్రహ్మైవ నాపరః ।। ౫౫౬ ।।

యత్ర క్వాపి విశీర్ణ సత్పర్ణమివ తరోర్వపుః పతనాత్ ।

బ్రహ్మీభూతస్య యతేః ప్రాగేవ హి తచ్చిదగ్నినా దగ్ధమ్ ॥ ౫౫౭ ॥

సదాత్మని బ్రహ్మణి తిష్ఠతో మునేః పూర్ణాద్వయానందమయాత్మనా సదా ।

న దేశకాలాద్యుచితప్రతీక్షా త్వఙ్మాంసవిట్పిండవిసర్జనాయ ।। ౫౫౮ ॥

దేహస్య మోక్షో నో మోక్షో న దండస్య కమండలోః ।

అవిద్యాహృదయగ్రంథిమోక్షో మోక్షో యతస్తతః॥ ౫౫౯ ॥

కుల్యాయామథ నద్యాం వా శివక్షేత్రేఽపి చత్వరే ।

పర్ణ పతతి చేత్తేన తరోః కిం ను శుభాశుభమ్ ॥ ౫౬౦ ॥

పత్రస్య పుష్పస్య ఫలస్య నాశవద్దేహేంద్రియప్రాణధియాం వినాశః ।

నైవాత్మనః స్వస్య సదాత్మకస్యానందాకృతేర్వృక్షవదాస్త చైషః ।। ౫౬౧ ॥

ప్రజ్ఞానఘన ఇత్యాత్మలక్షణ సత్యసూచకమ్ ।

అనూద్యోపాధికస్యైవ కథయతి వినాశనమ్ ॥ ౫౬౨॥

అవినాశీ వా అరేఽయమాత్మేతి శ్రుతిరాత్మనః।-

ప్రబ్రవీత్యవినాశిత్వం వినశ్యత్సు వికారిషు ॥ ౫౬౩ ।।

పాషాణవృక్షతృణధాన్యకటాంబరాద్యా

దగ్ధా భవతి హి మృదేవ యథా తథైవ ।

దేహేంద్రియాసుమనఆది సమస్తదృశ్య

జ్ఞానాగ్నిదగ్ధముపయాతి పరాత్మభావమ్ ॥ ౫౬౪ ॥

విలక్షణ యథా ఘాత లీయతే భానుతేజసి ।

తథైవ సకలం దృశ్య బ్రహ్మణి ప్రవిలీయతే ॥ ౫౬౫ ॥

ఘటే నష్టే యథా వ్యోమ.వ్యోమైవ భవతి స్ఫుటమ్ ।

తథైవోపానివిలయే బ్రహ్మైవ బ్రహ్మవిత్స్వయమ్ ।। ౫౬౬ ॥

క్షీర క్షీరే యథా క్షిప్త తైల తైలే జలం జలే ।

సయుక్తమేకతాం యాతి తథాత్మన్యాత్మవిన్మునిః ॥ ౫౬..

ఏవం విదేహకైవల్యం సన్మాత్రత్వమఖండితమ్ ।

బ్రహ్మభావం ప్రపద్యైష యతి వర్తతే పునః ॥ ౫౬౮ ॥

సదాత్మకత్వవిజ్ఞానదగ్ధావిద్యాదివర్మణః ।

అముష్య బ్రహ్మభూతత్వాద్రహ్మణః కుత ఉద్భవః ॥ ౫౬౯ ॥

మాయాక్లప్తౌ వధమోక్షౌ న స్తః స్వాత్మని వస్తుతః ।

యథా రజ్జో నిష్క్రియాయాం సాభాసవినిర్గమౌ ।। ౫౭౦ ॥

నావృతేః సదసత్త్వాభ్యాం వక్తవ్యే బంధమోక్షణే ।

నావృతిబ్రహ్మణః కాచిదన్యాభావాదనావృతమ్ ।

యద్యస్త్యద్వైతహానిః స్యాద్వైతం. నో సహతే శ్రుతిః ॥ ౫౭౧॥

బంధ చ మోక్షం చ మృషైవ మూఢా బుద్ధేర్గుణం వస్తుని కల్పయతి ।

హగావృతి మేధకృతాం యథా రచౌ యతోఽద్వయాసంగచిదేకమక్షరమ్ ॥ ౫౭౨ ।

అస్తీతి ప్రత్యయో యశ్చ యశ్చ నాస్తీతి వస్తుని ।

బుద్ధరేవ గుణావేతౌ న తు నిత్యస్య వస్తునః ||-౫౭౩ ॥

అతస్తో మాయథా క్లప్తౌ బంధమోక్షౌ న చాత్మని ।

నిష్కలే నిష్క్రియే శాంతే నిరవయే నిరంజనే ॥

అద్వితీయే పరే తత్త్వే వ్యోమవత్కల్పనా కుతః ॥ ౫౭౪ ॥

న నిరోధో న చోత్పత్తిర్న బంధో న చ సాధకః ।

న ముముక్షుర్న వై ముక్త ఇత్యేషా పరమార్థతా ॥ ౫౭౫ మేం

సకలనిగమచూడాస్వాంతసిద్ధాంతరూపం

పరమిదమతిగుహ్యం దర్శితం తే మయాద్య ।

అపగతకలిదోష కామనిర్ముక్తబుద్ధిం

స్వసుతఘదసకృత్త్వా భావయిత్వోం ముముక్షుమ్ ॥ ౫౭౬ ।।

ఇతి శ్రుత్వా గురోర్వాక్యం ప్రశ్రయేణ కృతానతిః ।

స తేన-సమనుజ్ఞాతో యయౌం నిర్ముక్తబధనః ॥ ౫౭౭ ॥

గురురేవ సదానందసింధీ నిర్మగ్నమానసః ।

పావయన్వసుధా సా విచచార నిరంతరమ్ ।। ౫౭౮ ॥

ఇత్యాచార్యస్య శిష్యస్య సంవాదేనాత్మలక్షణమ్ ।

నిరూపిత ముముక్షూణా సుఖబోధోపపత్తయే ॥ ౫౭౯ ॥

హితమిమముపదేశమాద్రియతాం విహితనిరస్తసమస్తచిత్తదోషాః ।

భవసుఖవిరతాః ప్రశాతచిత్తాః శ్రుతిరసికా యతయో ముముక్షవో యే ॥ ౮౦ ॥

ససారాధ్వని తాపభానుకిరణప్రోద్భూతదాహవ్యథా-

ఖిన్నానా జలకాక్షయా మరుభువి శ్రాత్యా పరిభ్రామ్యతామ్ ।

అత్యాసన్నసుధాబుధి సుఖకర బ్రహ్మాద్వయ దర్శయ-

న్త్యేషా శంకరభారతీ విజయతే నిర్వాణసందాయినీ ॥ ౫౮౧ ॥

ఇతి శ్రీమత్పరమహంసపరివ్రాజకాచార్యస్య శ్రీగోవిందభగవత్పూజ్యపాదశిష్యస్య
శ్రీమచ్ఛంకరభగవతః కృతౌ వివేకచూడామణిః సమాప్తః ।